

Teste rezolvate pentru reușita la examenul de titularizare în învățământul preșcolar

Cristina Scurtu

Camelia Vlad

 RENTROP & STRATON
Informații specializate

www.portalinvatamant.ro

Cuprins

	Teste (pag.)	Rezolvări (pag.)
Testul 1	7	61
Testul 2	9	68
Testul 3	11	74
Testul 4	13	81
Testul 5	15	88
Testul 6	17	94
Testul 7	19	101
Testul 8	21	108
Testul 9	23	114
Testul 10	25	121
Testul 11	27	127
Testul 12	30	133
Testul 13	32	139
Testul 14	34	148
Testul 15	36	154
Testul 16	38	160

Testul 17	40	167
Testul 18	42	173
Testul 19	44	179
Testul 20	46	185
Testul 21	48	192
Testul 22	51	198
Testul 23	53	204
Testul 24	55	211
Testul 25	57	216

Testul nr. 1

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Era cam de o vârstă cu mine, dar nu chiar atât de în vârstă cum îl arăta o expresie parcă prea potolită în privire și pe chipul său lat, rotund ca o pâine țărănească. Mă plimbam prin parc și l-am văzut de departe, după mers și apoi după surâsul larg care-i lumina chipul, că e un om în primul rând comunicativ și cu suflet încăpător, își permite să-și arate bucuria care îl stăpânea, deși privirea inteligentă dovedea că știe că oamenii au treburile lor și poate nu le arde de unul care părea să n-aibă niciuna și să fie extrem de încântat și de mulțumit de sine. Nu am decât foarte rar reacții spontane, dar de astă dată eram sigur că nu dau greș. Mi-am încetinit pașii. El s-a uitat la mine drept și i-a încetinit și el. Am surâs. „Sunteți vesel!” i-am spus. A surâs și el, confirmând, și-a ridicat fruntea mai sus, gest care sugera că atunci când omul vorbește are nevoie de perspectivă să-și pună, ca să zic așa, interlocutorul în peisaj! (gest pe care aveam apoi să-l îndrăgesc foarte tare la el fiindcă aveam să descopăr că în acea clipă el gândea, nu-i ieșeau cuvintele din gură doar să exprime ceva previzibil) și mi-a răspuns cu o uimire de sine și cu o sinceritate în glas, ca și când s-ar fi întâlnit cu un prieten: „Păi dacă am scăpat de belea?” Se vede că ați scăpat prin proprie voință.” „Este foarte exact ceea ce spuneți dumneavoastră!”

(Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *potolită*, *a surâde*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a se plimba*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *A surâs și el, confirmând, și-a ridicat fruntea mai sus, gest care sugera că atunci când omul vorbește are nevoie de perspectivă să-și pună, ca să zic așa, interlocutorul în peisaj!*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival și un complement indirect.
5. Explicați rolul cratimei în structura: *nu-i*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *s-a/sa, i-a/ia*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile basmului* specificat în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu structurat, de maximum două pagini, cu titlul *Predarea și educația timpurie*. În elaborarea eseului, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- definirea conceptelor *predare și educație timpurie*;
- enumerarea competențelor ce transformă actul de predare într-un succes atât pentru educator, cât și pentru copii.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Prezentați **valoarea educativă a jocului senzorial la vârsta preșcolară**, având în vedere următoarele repere:

- definirea conceptului de *joc senzorial* la vârsta preșcolară;
- descrierea unui joc senzorial pentru grupa de vârstă 5-6 ani, domeniul *Științe*.

2. a) Definiți **conceptul de evaluare în învățământul preșcolar**, ca element component al unei activități instructiv-educative în grădinița de copii.

b) Prezentați funcțiile evaluării în învățământul preșcolar, ținând cont de următoarele repere:

- precizarea a două funcții ale evaluării;
- descrierea uneia dintre funcțiile precizate, punând accentul pe utilizarea acesteia în învățământul preșcolar.

Testul nr. 2

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Făt-Frumos tăie pomul în trei părți și începu să curgă sânge, apoi culese pere și mîncă. Nu trecu mult și văzu o fântână cu apă rece; dar când voi să bea, calul iarăși îi zise să facă tot ce făcuse la grădină. Făt-Frumos lovi fântâna de trei ori cu sabia și, după ce curse sânge, bău apă și se răcori. [...]

Plecă și se duse, mare, cale lungă și nătângă, ca Dumnezeu să ne-ajungă, căci cuvântul din poveste mai înainte mai lung și mai frumos este, dar când rămase soarele de o suliță, calul zise lui Făt-Frumos:

— Stăpâne, ian uită-te îndărăt și spune-mi, vezi ceva? Făt-Frumos se uită, dar nu văzu nimic. Uită-te mai bine, îi zise calul. Atunci Făt-Frumos se uită bine și văzu o flacăra cât gămălia acului de mică. Să știi, stăpâne, că acea flacăra este muma zmeilor și a zmeoaicelor și nu știu cum vom scăpa de dânsa. Ține-te bine de coamă, că am să ocolesc lumea cât te ștergi la ochi ca să ajungem la cetatea Omului-de-flori-cu-barba-de-mătasă, căci numai acolo e scăpare pentru noi.

Făt-Frumos ascultă povața calului, carele deschise toate aripile și începu să zboare mai iute decât vântul și mai încet decât gândul, dar flacăra din ce în ce se mărea și începu să arză pe Făt-Frumos în spate. Calul, văzând că nu-i nădejde de scăpare, se înălță până la Vântul turbat și intră în cetatea Omului-de-flori.

(Nicolae Filimon, *Omul de flori cu barba de mătase sau povestea lui Făt-Frumos*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *nătângă*, *îi zise (calul)*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a ști*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Să știi, stăpâne, că aceia flacăra este muma zmeilor și a zmeoaicelor și nu știu cum vom scăpa de dânsa.*
4. Rescrieți, din textul dat, un subiect și un complement circumstanțial de loc.
5. Explicați rolul cratimei în structura: *nu-i (nădejde de scăpare)*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omografe, fără a le modifica forma: *iute, iute, voi, voi.*

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu, de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj dintr-un basm* specificat în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu structurat, de una-două pagini, în care să prezentați **importanța colaborării grădiniței cu ceilalți factori educaționali**. În elaborarea eseului, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- prezentarea importanței colaborării dintre grădiniță și ceilalți factori educaționali;
- indicarea a trei tipuri de activități care să reflecte această colaborare;
- descrierea unuia dintre cele trei tipuri de activități indicate mai sus.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Prezentați **valoarea educativă a jocului logic la vârsta preșcolară**, având în vedere aceste repere:

- definirea conceptului de **joc logic la vârsta preșcolară**;
- descrierea unui joc logic pentru grupa de vârstă 3-4 ani, domeniul *Științe*.

2. a) Definiți conceptul **mijloc de învățământ**, element component al strategiilor didactice, în educația timpurie.

b) Prezentați specificul mijloacelor de învățământ utilizate în educația timpurie, ținând cont de două repere:

- precizarea a două mijloace de învățământ;
- descrierea unui mijloc de învățământ care se utilizează în educația timpurie.

Testul nr. 3

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Apoi, sprintenă ca o copilă, face degrabă leșie, pregătește de scaldătoare și, fiindcă știa bine treaba moșitului, lă purcelul, îl scaldă, îi trage frumușel cu untură din opaiț pe la toate încheieturile, îl strânge de nas și-l sumuță, ca să nu se deoache odorul. Apoi îl piaptână și-l grijește așa de bine, că peste câteva zile îl scoate din boală; și cu tărățe, cu cojițe, purcelul începe a se înfiripa și a crește văzând cu ochii, de-ți era mai mare dragul să te uiți la el. Iară baba nu știa ce să mai facă de bucurie că are un băiat așa de chipos, de hazliu, de gras și învelit ca un pepene. Să-i fi zis toată lumea că-i urât și obraznic, ea ținea una și bună, că băiat ca băiatul ei nu mai este altul! Numai de-un lucru era baba cu inima jignită: că nu putea să le zică tată și mamă.

Într-una din zile, moșneagul voiește a merge la târg să mai cumpere câte ceva.

– Moșnege, zise baba, nu uita să aduci și niște roșcove pentru ist băiat, că tare-a fi dorit, mititelul!

– Bine, măi babă. Dar în gândul său: „Da' mânca-l-ar brânca să-l mănânce, surlă, că mult mă mai înăduși cu dânsul. De-am avea pâine și sare pentru noi, da' nu să-l mai îndop și pe dânsul cu bunătați... Când m-aș potrivi eu babei la toate cele, apoi aș lua câmpii!”

(Ion Creangă, *Povestea porcului*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *sprintenă*, *grijește*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a crește*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Apoi îl piaptână și-l grijește așa de bine, că peste câteva zile îl scoate din boală.*
4. Rescrieți, din textul dat, un nume predicativ multiplu și un complement direct.
5. Explicați rolul cratimei în expresia: *de-ți era mai mare dragul*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *întruna/într-una, sar/s-ar*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați evoluția relației dintre două personaje din basmul cult *Povestea lui Harap-Alb*, de Ion Creangă.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

(30 de puncte)

SUBIECTUL al II-lea

Scrieți un eseu argumentativ, de circa două pagini, în care să prezentați importanța aplicării conceptului **învățare centrată pe copil în învățământul preșcolar**. Aveți în vedere următoarele aspecte:

- definirea conceptului *învățare centrată pe copil*;
- exemplificarea adaptării conținutului învățării la particularitățile și nevoile educaționale individuale ale copilului, pe una dintre grupele de vârstă și pe un domeniu experiențial, la alegere;
- exprimarea unui punct de vedere argumentat despre adaptarea conținutului la particularitățile și nevoile educaționale individuale ale copilului.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Prezentați **specificul organizării activităților de învățare, pe domenii experiențiale**, în educația timpurie, având în vedere următoarele repere:

- definirea conceptului de *activități pe domenii experiențiale*;
- exemplificarea modului de organizare a unei activități pe domeniu experiențial, în educația timpurie;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre specificul organizării activităților de învățare, pe domenii experiențiale, în educația timpurie.

2. a) Definiți conceptul de **instrument de evaluare în educația timpurie**.

b) Prezentați specificul instrumentelor de evaluare în educația timpurie, ținând cont de următoarele repere:

- precizarea a două instrumente de evaluare;
- descrierea celor două instrumente de evaluare care pot fi utilizate în educația timpurie.

Testul nr. 4

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

În seara aceea, când era băiatul unchiașului să împlinească doisprezece ani, toți oamenii din sat, bărbați, femei și copii, împreună cu moș popa, se adunară la biserică pentru rugăciune. Și viind moșul cu baba și cu fiul lor, tot cu cartea în mână, megiașii îi băgară la mijloc, și rugăciunile începură. Se rugară ce se rugară, când deodată se pomeniră că se umple biserică de o ceață groasă. Atunci căzură cu toții în genunchi și scoaseră niște rugăciuni fierbinți, de ar fi muiat inima nu știu cărui duh rău. Ceața se risipi și ei rămaseră teferi.

A doua seară, când erau la rugăciune tot pe acea vreme, unde se pomeniră că se umple biserică de șoareci, de lilieci și de bufnițe, și începură a chițai, de colo până colo prin biserică, a se sui pe oameni și a-i ciupi de pe unde apuca.

Toți se speriară, până și chiar moș popa. Atunci băiatul unchiașului, cu cartea în mână, căzu în genunchi și începu a se ruga cu foc. Așa făcură și unchiașul și moș popa, și toți megieșii cari se aflau în biserică. Șoarecii și toate lighioanele acelea pieriră.

A treia seară dacă se adunară și se puseră la rugă, se rugară, se rugară, până ce către miezul nopții o dată începu a se cutremura biserică și se auziră niște pocnete și tunete, bubuituri și duduiri îngrozitoare, ca de tunet. Căzură și de astă dată în genunchi, se rugară și de astă dată cu toată credința în Dumnezeu. Însă, ce să vedeți d-voastră? tocmai în toiul rugăciunii, unde se coborî un călugăr din turnul bisericii, apucă pe băiatul unchiașului de subțiori, îl răpește din mijlocul lor și se înalță cu dânsul în sus. N-apucară oamenii să bage bine de seamă, și pieriră din ochii lor ca o nălucă [...] El s-a dus cu călugărul ce-l răpise, și dus a fost.

(Petre Ispirescu, *Voinicul cel cu cartea în mână născut*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *megiașii*, *se pomeniră*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a substantivului *băiat*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Căzură și de astă dată în genunchi, se rugară și de astă dată cu toată credința în Dumnezeu*.
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival pronominal și un complement circumstanțial de mod.
5. Explicați rolul cratimei în sintagma *s-a dus*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *ai/a-i*, *sa/s-a*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile povestirii* specificate în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Alcătuiți un eseu structurat, de maximum două pagini, în care să prezentați specificul conceptului **cerințe educative speciale** (CES) la preșcolari. În elaborarea eseului, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- prezentarea conceptului *cerințe educative speciale* (CES) la preșcolari;
- implicațiile cerințelor educative speciale asupra procesului de învățare; altfel zis, influența stigmatului CES asupra fondului de achiziții școlare;
- sublinierea importanței colaborării cu familiile preșcolarilor având cerințe educative speciale, respectiv a colaborării cu alți profesioniști în domeniu.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Prezentați **specificul jocului didactic la vârsta preșcolară**, având în vedere următoarele repere:

- definirea conceptului de *joc didactic la vârsta preșcolară*;
- prezentarea a două dintre funcțiile jocului didactic la vârsta preșcolară;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre specificul jocului didactic la vârsta preșcolară.

2. a) Definiți conceptul de **metodă de învățământ**.

b) Prezentați specificul metodelor de învățământ, ținând cont de următoarele repere:

- precizarea a două criterii de clasificare a metodelor de învățământ;
- descrierea a două metode didactice utilizate în învățământul preșcolar.

Testul nr. 5

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Avea față în față și se lupta cu perspectiva căsătoriei, talmăciută drăgălos și aievea în înțelegerea Nonoră! Trecură, după-masă, în salom. Nonora cântă la chitară fără știință desăvârșită, dar cu sentiment și cu simplitate. Vorbiră despre cunoscuți, despre situația politică, despre vremea de aflare – pe când în ferestrele înnoptate se jucau mii de fluturi albi – și își doriră noaptea bună.

– Trebuie să fii cam obosit și al doilea trebuie să-ți aduc aminte că mâine, dis-de-dimineață, vin copiii din sat cu Bună dimineața la Ajun și o să ne strice somnul. Este bine să începem mii de vreme... Nu mă lasă inima să-i gonesc! Cel mult i-am deprins să vie pe la 7 dimineața.

– Vă înțeleg foarte bine, doamnă. E un dinos obicei al copiilor poporului nostru...

Și Alexandru Teofil care uitase de noaptea Ajunului își aduse aminte de el, cel de altădată, de copilul sărăcuț, care se ducea cu alți copii – de la un capăt al satului la celălalt – la nașii lui bogați, ca să le strige Bună dimineața la Ajun! Ce mult este de atunci! Și ce sentiment curios – să-ți aduci aminte de toate acestea, în acest castel, tu măgulitul mosafir al castelanelor... Și atunci, ca și acum, era pe țărnul Barabancei. Dar atunci Barabancea vedea în el pe un copil cu hăinuțe de șiac, prost croite, pe când mâine... Cine știe! pe stăpânul malurilor ei, pe o lungime de câțiva kilometri. Poate singur stăpân pe Clejănei! și n-ar fi greu deloc, fiindcă nu încapă încălță. Cornelin ar primi să-și vândă partea și încă în condițiile cele mai ușoare pentru Teofil. Nonora are și ea parte în această moșie; n-ar fi nici o greutate să stea și el aici cu Nonora, să vie de la București la fiecare 2-3 zile.

(Gala Galaction, *Nuvele și povestiri*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *talmăciută*, *își doriră*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a substantivului *inimă*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Și Alexandru Teofil care uitase de noaptea Ajunului își aduse aminte de el, cel de altădată, de copilul sărăcuț, care se ducea cu alți copii – de la un capăt al satului la celălalt – la nașii lui bogați, ca să le strige Bună dimineața la Ajun!*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut substantival genitival și un subiect.
5. Explicați rolul cratimei în sintagma *să-ți aduci aminte*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *vie/(să) vie, nor/n-or*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj* dintr-o povestire specificată în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de cel mult două pagini, în care să prezentați **rolul învățării în cadrele formal, nonformal și informal**. Aveți în vedere următoarele repere:

- prezentarea activității de învățare în cadrele formal, nonformal și informal;
- evidențierea modului de extindere a învățării dincolo de cadrul formal; exemplificare;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere privind rolul învățării în învățământul preșcolar.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului în desfășurarea activităților instructiv-educative în învățământul preșcolar**, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre domeniile de dezvoltare și tipurile de joc adecvate acestora;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și un tip de joc potrivit;
- exprimarea unui punct de vedere argumentat despre rolul jocului în desfășurarea activităților în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **3 metode de învățământ utilizate în învățământul preșcolar**.

b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- definirea metodei alese;
- precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice metodei definite;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese;
- identificarea a 3 dintre limitele asociate acesteia.

Testul nr. 6

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Amin, într-o neconținută alergătură, când sus, pe puntea din față, când pe cea din spate, trebuie să se ație peste tot. Sub el gărla curge pe fundalul neclintit al unui neostoit subpământean dudit. Apele, îngreuiate de piedica zăplazurilor, se încarcă de ciudă, curg dense, dure, ca de rece metal topit... Și întreaga alcătuire dârdăie din rădăcinile-i afunde până-n vârful bulumacilor unși cu catran.

Amin priveghează neadormit. Simte cum curge sumedenia de pește în oborul închis, pe măsura ce gărla îi leapădă acolo și apoi își vede înainte de cale. Iar ghiolul se umple. Când vreun somn barosan, vreun crap de zeci de ocale se izbesc și pătrund prin strunga clapelor, gardul, înfiorat, se cutremură. De cum cad în leasă, Amin îi urmărește cu ochii: îi cunoaște după vălurarea ce fac spinările lor puternice pe fața undelor; și nu-i slăbește din priveghere până nu-i vede că se potolesc și se așază; stă gata să sară, dacă musafirii, năbădăioși, ar cerca să dea asalt gardurilor. [...] Atunci Amin se scufundă, cercetează temeliile și dă ocol de-a bușilea pe sub stânenii de apă gardurilor. Găsește spărtura, iese pe mal îndată, înhață maldăre de șovar, saci cu pietriș, bolovani, le cară acolo la fund până drege stricăciunea și întărește temelia. Indeletnicrea asta nu numai că nu-l obosește, îi place.

(Vasile Voiculescu, *Povestiri*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *neostoit*, *dârdăie*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a simți*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Simte cum curge sumedenia de pește în oborul închis, pe măsură ce gărla îi leapădă acolo și apoi își vede înainte de cale*.
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival și un subiect.
5. Explicați rolul cratimei în sintagma *până-n vârful*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *dea/de-a*, *sar/s-ar*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile nuvelei* specificate în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu structurat, de circa două pagini, în care să redați cele cinci domenii ale dezvoltării copilului. În elaborarea eseului, aveți în vedere aceste aspecte:

- enumerarea acestor domenii;
- cadrul metodologic în care se regăsesc acestea;
- importanța abordării lor cu maximă rigoare;
- implicațiile netratării lor corespunzătoare.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocurilor de limbaj** în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre domeniul de dezvoltare aferent și tipurile de joc adecvate acestora;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și tipurile de joc potrivite;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul educării limbajului în desfășurarea activităților instructiv-educative în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **3 tipuri de joc** potrivite pentru educarea limbajului în învățământul preșcolar.

b) Descrieți unul dintre acestea, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- definirea jocului;
- precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice lui;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării sale;
- identificarea a 3 dintre limitele asociate acesteia.

Testul nr. 7

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Tușa Evuța-i o femeie mărunțică, sprintenă să-ți lunece printre degete ca un pește luciu. De când i-a murit bărbatul, ș'a lăsat-o văduvă la patruzeci de ani, tușa Evuța nu mai dă pe-acasă decât seara. Las'că nici pe când trăia fie-ertatul nu păzia atâta casa, dar acum părea că ș'a făcut de cap.

Asta atâta așteptase: „să scape de Petruț”, ziceau femeile, și-o priveau cu batjocură. Dar tușa Evuța nu le lua în seamă. O femeie săracă trebuie să trăiască din ceva. Avere n'are, copii nu i-au rămas s'o ajute. N'a așteptat să-i cadă mana din cer. Își ia dar sapa subsuoară, ori secera pe umăr și pornește de dimineață de-acasă, să-și câștige bucățica de pâine.

Când e însă în brazdă cu bărbați și cu femei, nime n'o iubește. Toți se feresc de ea. Căci tușa Evuța, cătu-i ea de mărunțică și de sprintenă, la lucru trage ca la moarte. Da de două-trei ori cu sapa, și se oprește privind departe, cine știe unde.

(Ion Agârbiceanu, *Schițe și povestiri*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *luciu*, *a lua în seamă*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a trăi*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Își ia dar sapa subsuoară, ori secera pe umăr și pornește de dimineață de-acasă, să-și câștige bucățica de pâine.*
4. Rescrieți, din textul dat, un nume predicativ și un atribut adjectival.
5. Explicați rolul cratimei în sintagma *să-i cadă mana din cer*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omografe, fără a le modifica forma: *cer/cer, unde/unde*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj* dintr-o nuvelă specificată în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de maximum două pagini, în care să expuneți legătura existentă între cele cinci domenii ale dezvoltării copilului și noul curriculum. Pe parcurs, aveți în vedere câteva aspecte:

- definirea sintagmei *domeniu destinat dezvoltării copilului și a conceptului de curriculum*;
- rațiunea conexiunii create între acestea;
- corelarea lor cu factori ce privesc educabilul și mediul educațional;
- monitorizarea evoluției/regresului copilului per domeniu și măsurile necesare de luat.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **necesitatea privirii copilului ca pe un tot unitar**, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre principiile care guvernează educația timpurie și drepturile copilului;
- evidențierea legăturii dintre cerința dată și conținuturile de predat;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere privind principiul individualității în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **3 principii** care se pot corobora în interesul preșcolarului.

b) Descrieți unul dintre acestea, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- definirea lui;
- precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice, exemplificate într-o activitate;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării sale, în acea activitate;
- identificarea a 3 dintre consecințele nerespectării lui.

Testul nr. 8

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Destinul meu începe mizer într-o mahala cu nume rușinos.

Închid ochii și revăd decorul, ca un desen în cărbune peste care a trecut, apăsător, mâna unui copil nebunatic.

Eram o gănganie cu picioarele goale prin praf. Murise un flăcău în mahala și-mi dase măsă la pantaloni de pomană – pantaloni scumpi, prea lungi ca să nu-i răsfrâng de câteva ori pe glezne și largi. Trebuia să-i leg strâns, cu un brăcinar de sfoară, să nu-mi cadă în vine. Purtam o cămașă desfăcută la gât, cu desene și flori multicolore, cum sunt cămașile de sărbătoare ale lipovenilor tineri, iar părul crescut în voia lui și ciuf, mi se lăsa în cărlionți pe tâmpile.

Ale mele erau maidanele, să le cutreier...

Aveam o pasiune mare: mic cum eram, să lovesc sârma de telegraf. Adunam lângă mine un morman de pietricele, îmi lunecam de câteva ori palmele de turul pantalonilor, să le șterg de praf și mă condamnam, stăpân și singur în pustiul de maidan al străzii, să-mi frâng gâtul, ochind sârmele și să-mi smulg mâna din umăr, aruncând cu bolovani în sus. Eram fericit când auzeam sârma atinsă vibrând.

(G.M. Zamfirescu, *Maidanul cu dragoste*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *destinul*, *a aduna*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a adjectivului *nebunatic*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Purtam o cămașă desfăcută la gât, cu desene și flori multicolore, cum sunt cămașile de sărbătoare ale lipovenilor tineri, iar părul crescut în voia lui și ciuf, mi se lăsa în cărlionți pe tâmpile.*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival pronominal și un complement circumstanțial de loc.
5. Explicați rolul cratimei în sintagma *să-i (leg)*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *ai/a-i*, *neam/ne-am*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați evoluția relației dintre două personaje din nuvela specificată în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Pentru conținutul eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru redactarea eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu structurat, de una-două pagini, cu titlul *Principiile ce guvernează educația timpurie*. În elaborarea eseului, aveți în vedere următoarele aspecte:

- enumerarea principiilor ce dau valoare noului curriculum;
- concordanța lor cu principiile din sfera drepturilor copilului;
- evidențierea cuvintelor-etalon ce ridică nivelul calității fiecărei activități preșcolare.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului de mișcare** în desfășurarea activităților instructiv-educative în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre domeniul *dezvoltare fizică, sănătate, igienă personală*, subdomeniile lui și tipurile de joc potrivite;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și potențialul fizic;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului de mișcare în desfășurarea activităților instructiv-educative, în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **două metode** adecvate în contextul dat, în învățământul preșcolar.

b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- definirea metodei alese;
- precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice metodei definite;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese;
- identificarea a 3 dintre limitele asociate acesteia.

Testul nr. 9

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Udrea (cam jenat): Să vezi... eu am fost la cinematograful.

Profesorul (nervos): Udrea, te rog... scurt. Repede...

Udrea: Ei!... Și acolo am întâlnit-o pe domnișoara Cucu.

Domnișoara Cucu (izbucnind): Da! Pe mine. Fiindcă tot eu, săraca, trebuie să fac poliție și la gară, și la grădina publică, și la cinematograful. Șapte fete am prins în sală [...] Sigur. Pe dumneata nu te interesează ordinea și disciplina.

Profesorul: Ba da... dar nu la ora asta.

Domnișoara Cucu: Foarte rău. Școala nu doarme, domnule profesor.

Profesorul: Nici noaptea?

Domnișoara Cucu: Nici! Școala veghează. Școala știe tot! Vede tot!

Profesorul (neliniștit): Ce vrei să spui? [...]

Domnișoara Cucu: E adevărat că dumneata... (subliniind) dumneata... ai plătit douăzeci și două de mii de lei o carte pe care ți-a adus-o astăzi Pascu de la București?

(Mihail Sebastian, *Steaua fără nume*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *a izbucni*, *ordinea*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a prinde*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Da! Pe mine. Fiindcă tot eu, săraca, trebuie să fac poliție și la gară, și la grădina publică, și la cinematograful. Șapte fete am prins în sală [...] Sigur. Pe dumneata nu te interesează ordinea și disciplina.*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival pronominal și un subiect.
5. Explicați rolul cratimei în sintagma *am întâlnit-o*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omonime: *fata săracă/săraca fată, para/para*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați particularitățile romanului specificat în programa de concurs.

Pentru conținutul eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru redactarea eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, în care să prezentați **categoriile/tipurile de activități de învățare într-o grădiniță**. Aveți în vedere următoarele reperi:

- cadrul metodologic în care se regăsesc;
- enumerarea lor;
- exemplificarea unor conținuturi per categorie/tip de activitate;
- corelarea lor cu celelalte părți din structura planului de învățământ în ciclul preșcolar.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului de dezvoltare personală** în desfășurarea activităților în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele reperi:

- precizarea legăturii dintre domeniul *dezvoltarea socio-emoțională*, subdomeniile lui și tipurile de joc potrivite;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și potențialul afectiv;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului de dezvoltare personală în desfășurarea activităților, în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **3 metode** adecvate în contextul dat, în învățământul preșcolar.

b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele reperi:

- definirea metodei alese;
- precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice metodei definite;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese;
- identificarea a 3 dintre limitele asociate acesteia.

Testul nr. 10

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Manole: Vreau să-ți fac o propunere. Convenabilă pentru amândoi, sper. Mă ascuți? (Glacial, Vlad ridică din umeri). Doctorul mi-a interzis să lucrez deocamdată, și asta mă deprimă cumplit. [...]

Vlad: Da, ai fost atât de absorbit de munca dumitale, toată viața, încât nu ți-a mai rămas timp să te gândești și la alții. Mă întreb cum de-ai aflat că mă ocup de sculptură. [...]

Manole: Ascultă, Vlad. Hai să dăm naibii trecutul și să lucrăm cot la cot, ca meșterii de altădată. Tatăl și fiul, solidari în aceeași muncă, tovarăși până la anonim, aceeași mână și aceeași gândire.

Vlad: Nu pricep bine.

Manole: Dar e simplu ca bună ziua, omul lui Dumnezeu. Vreau să realizez proiectul Zburătorul. De zece ani mă gândesc la el. (Se duce la birou și, agitat, scoate o serie de schițe.) Uite am toate schițele gata. (I le arată febril.) Înțelegi, o statuie care să sugereze saltul omului într-un ev, să se înalțe până la mit. Și, băiatule, totul e studiat până în amănunt. Dar n-am puterea să lucrez. Nu pot ține dalta. Aș cădea pe drum. E gigantică, blestemata. Pe când tu ești tânăr. Aș sta tot timpul lângă tine, te-aș învăța, te-aș conduce, ți-ai face și tu o ucenicie solidă, onestă, trainică. [...] Ce spui, nu-i grozav? Ei? Nu-ți place proiectul?

(Horia Lovinescu, *Moartea unui artist*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *glacial*, *solidari*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a asculta*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: **Da**, ai fost atât de absorbit de munca dumitale, **toată** viața, **încât** nu ți-a mai rămas timp să **te** gândești și la alții.
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut substantival apozitional și un complement indirect.
5. Explicați rolul cratimei în sintagma *de-ai aflat*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *deal/de-al*, *mia/mi-a*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj* dintr-un roman specificat în programa de concurs.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Alcătuiți un eseu structurat de circa două pagini, în care să prezentați **intervalele de vârstă** la preșcolari. În elaborarea eseului, aveți în vedere următoarele aspecte:

- intervalele de vârstă la preșcolari;
- importanța cunoașterii lor în amănunțime;
- tratarea fiecărui interval ca atare în raport cu principiul accesibilității.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului de creativitate** în desfășurarea activităților instructiv-educative în preșcolaritate, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre domeniul *capacități și atitudini în învățare*, subdomeniile și tipurile corespunzătoare de joc;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și potențialul creativ;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului de creativitate în desfășurarea activităților instructiv-educative, în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **3 metode adecvate** în contextul dat, în învățământul preșcolar.

b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- definirea metodei alese;
- precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice metodei definite;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese;
- identificarea a 3 dintre limitele asociate acesteia.

Testul nr. 11

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Și în vreme ce seara pogora, iar convorbirea lâncezise, fără voie îmi trecea prin minte tot ce auzisem despre Pașadia. Pe socoteala lui se trâncănise atâta! Brusca lui trecere de la sărăcia lucie la avuție înfierbânta încă, după atâția ani, închipuirile: ba că era în slujba unei puteri străine, ba că, pentru a nu da în vileag lucruri de mare gravitate, i se plătea scump tăcerea – de altfel, în afară de acele case în care băgase la bani cu nemiluita nu i se cunoștea nici un fel de avere sub soare, nici izvor de câștig și doar căpetenie de tâlhari sau de calpuzan nu era ca bunică-său, ori de, mai știi minune. Se spunea iarăși că tocmai de la serdar i se trăgea procopseala. [...] Asemenea istorii chiar de ar fi fost țesute în gherghef de adevăr nu m-ar fi interesat prea mult; mie ce-mi zgândărea curiozitatea era altceva, tocmai ceea ce scăpase tuturor celorlalți din vedere. Destul de des, Pașadia spunea că pleacă pentru câteva zile la munte, dar care era acel tainic Horeb, de unde se întorcea cu puteri proaspete, nu știa, nici nu se întreba nimeni. Ar fi fost firesc să presupun că făptura oțelită, care săptămâni întregi din douăzeci și patru de ceasuri dormea cel mult câte două și nici acelea în pat, mergea să caute în aerul balsamic al înălțimilor și în singurătatea lor adâncă pacea și hodina și mi-aș fi mărginit presupunerea la atâta, dacă demult, fiind copil, n-aș fi auzit la mătușa mea, de la o cucoană bătrână, cam rubedenie cu Pașadia, că acesta avea în răstimpuri, furii, „pandalii” groaznice, dar că, simțindu-le când îi vin, se-nchidea el singur înainte și sta ascuns până-i treceau. Între aceste lucruri se făcuse în capul meu o legătură la care nu mă puteam gândi fără să nu mă cutremur.

(Mateiu I. Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

calpuzan = falsificator de bani, (fig.) om rău, ticălos;

serdar = comandant de oaste; boier de mică importanță;

Horeb (sau Sinai) = locul în care, potrivit legendei biblice, Moise a primit Tablele Legii

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *a lânzezi*, *izvor*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a plăti*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Asemenea istorii chiar de ar fi fost țesute în gherghef de adevăr nu m-ar fi interesat prea mult; mie ce-mi zgândărea curiozitatea era altceva, tocmai ceea ce scăpase tuturor celorlalți din vedere.*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival antepus și un complement direct.
5. Explicați rolul cratimei în structura: *ce-mi* (zgândărea curiozitatea).
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omografe, fără a le modifica forma: *care/care; ácele/acéle*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați evoluția relației dintre două personaje dintr-un roman specificat în programa de concurs.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Activități pe domenii experiențiale*. Pe parcurs, aveți în vedere următoarele repere:

- expunerea înțelesului sintagmei *domeniu experiențial*;
- legătura dintre titlu și activitățile tematice;
- interdependența dintre tema dată și celelalte activități desfășurate de preșcolari;
- diversitatea activităților pe domenii experiențiale în funcție de predarea integrată sau pe discipline;
- necesitatea derulării lor pe baza materialului (didactic) concret intuitiv.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului de comunicare** în desfășurarea activităților instructiv-educative în preșcolaritate, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre domeniul *dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii*, subdomeniile lui și tipurile corespunzătoare de joc;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și potențialul comunicațional;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului de comunicare în desfășurarea activităților instructiv-educative, în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **3 metode** adecvate în contextul dat, în învățământul preșcolar.

Testul nr. 12

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Mamei trebuie să-i smulgi vorbele cu cleștele ca s-o scoți din lumea ei interioară. Dacă n-o săcâiam cu întrebări, putea să tacă ore întregi, fără să ia parte la discuții și, probabil, fără să le asculte. A trebuit să aflu de la alții că, înainte de a se mărita, când Lisa era sat de graniță în imperiul habsburgic, trecuse munții, firește fără pașaport, și mersese pe jos până în București, ca să se angajeze în lunile de iarnă, la familia unui doctor, pentru a strânge ceva bani de zestre. Primăvara se întorsese tot pe jos. Se dusese în Museel, la Nueșoara, iar, de-acolo, ocolind pichetele de grăniceri, urmăse poteci tănuite. [...]

Poate duritățile unei existențe care nu era deloc trandafirică decât pentru vilegiaturistii încântați să descopere un Ev Mediu prelungit nu foarte departe de șoseaua națională ce leagă Sibiul de Brașov, poate grijile o făcuseră să se închidă din ce în ce mai mult în sine. [...] imaginea care-mi stăruie în memorie e a unei ființe de o ermetică obișnuință a discreției, ce transformă orice suferință în taină.

(Octavian Paler, *Deșertul pentru totdeauna*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *a săcâi*, *tăimuite*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a substantivului *doctor*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: Poate duritățile unei existențe care nu era deloc trandafirică decât pentru vilegiaturistii încântați să descopere un Ev Mediu prelungit nu foarte departe de șoseaua națională ce leagă Sibiul de Brașov, poate grijile o făcuseră să se închidă din ce în ce mai mult în sine.
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut substantival genitival și un complement circumstanțial de mod.
5. Explicați rolul eratismului în structura: *care-mi* (stăruie în memorie).
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *care/c-are; mie/mi-e*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că *o creație literară eminesciană aparține liricii romantice*.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Jocurile și activitățile liber alese*. Pe parcurs, aveți în vedere următoarele repere:

- expunerea sintagmei *liber aleasă*;
- legătura dintre titlu și activitățile tematice, legătură descoperită gândind la tipurile de activitate;
- necesitatea derulării lor cu material (didactic) concret intuitiv.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului de mimă** în desfășurarea activităților instructiv-educative în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre domeniul *dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii*, subdomeniile lui și tipurile corespunzătoare de joc;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și potențialul comunicațional;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului de mimă în desfășurarea activităților instructiv-educative, în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați **3 metode** adecvate în contextul dat, în învățământul preșcolar.

- b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:
- definirea metodei alese și precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice metodei definite;
 - menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese și a 3 dintre limitele asociate acesteia.

Testul nr. 13

(30 de puncte)

SUBIECTUL I
A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Luni de zile n-am mai știt nimic despre el. Mă întrebam uneori ce s-a făcut – mi se pare că te-am întrebat și pe duminca despre el – cred că pe jumătate bucuroasă că nu mă mai săcăie cu stăruințele sale, pe jumătate corecum neliniștită că s-ar putea să fi uitată de cineva pentru care ani de zile am fost sensul vieții lui, devenită acum indiferentă ca un astru care s-a răcit. Mi se părea că asta ar fi pentru mine însămi o dovadă că într-adevăr poate înceta cineva să mă iubească și că deci ar putea veni o zi când pentru *** aș fi o femeie ca oricare alta, pe care o lași pe stradă să treacă fără s-o oprești, adică fără să socoti întâlnirea cu ea un mic eveniment.

Într-o seară, la Teatrul Național, venisem înadins s-o văd pe Lucile jucând și-mi era ciudă pe d-ta că ai refuzat să vii s-o ascuți, pretextând că te indispuu acțiunile care debutează în piesele în versuri. [...] Alături de mine, câteva fotolii mai la dreapta, era D., întovărășit de o fată drăguță, dacă vrei, dar amândoi deplasași parcă la fotoliul de orchestră, ca doi eroi din teatru care trebuie să ia din sală parte la acțiune. Nu părea deloc surprins când m-a văzut, și asta m-a enervat puțin, pe urmă am observat că vorbea cu insistență și cu o falsă căldură cu prietena lui. După un timp, ca și când s-ar fi topit în mine o pojișniță sulfiteasă, m-am simțit ușor înduioșată și m-am hotărât să fac un foarte ciudat soi de serviciu amicaliu meu. L-am chemat – și a încremenit când a văzut semnul mic pe care i-l am făcut – iar pentru că a trebuit să aștept puțin până să mă poată asculta, căci după privire simțeam că îi văjaie urechile, l-am certat, cu intenție, tare, ca să audă fata care îl întovărășea că m-a uitat cu desăvârșire și că nu a venit să mă vadă.

(Camil Petrescu, *Patul lui Procus*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *sărăruință*, *s-a răcit*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a iubi*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Într-o seară, la Teatrul Național, venisem înadins s-o văd pe Lucile jucând și-mi era ciudă pe d-ta că ai refuzat să vii s-o ascuți, pretextând că te indispuu acțiunile care debutează în piesele în versuri*.
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut pronominal genitival și un complement circumstanțial de loc.
5. Explicați rolul cramei în structura: *s-ar(fi topit)*;
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *deloc/de loc, sar/s-ar*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că *o creație literară eminesciană aparține liricii romantice*.

Pentru conținutul eselui veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru redactarea eselui veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să devolve subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, sub titlul *Jocurile și activitățile desfășurate în afara grădiniței*. Aveți în vedere următoarele repere:

- definiția sintagmei *educație nonformală*;
- enumerarea câtorva exemple în acest sens;
- cadrul metodologic imperios de respectat;
- condițiile necesare pentru buna lor desfășurare;
- influențele lor asupra dezvoltării plenare a preșcolarului.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eselui este la alegere.

Pentru redactarea eselui veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului de raționament** în desfășurarea activităților instructiv-educative în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre domeniul *dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii*, subdomeniile lui și tipurile corespunzătoare de joc;
- evidențierea legăturii dintre nivelul de vârstă și potențialul cognitiv;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului de raționament în desfășurarea activităților instructiv-educative, în învățământul preșcolar.
- 2. a) Enumerați **3 metode** adecvate în contextul dat, în învățământul preșcolar.
- b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:
 - definirea metodei alese și precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice metodei definite;
 - menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese și a 3 dintre limitele asociate acesteia.

SUBIECTUL I
A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

De o săptămână... De o săptămână nu mai am liniște, fir-ar să fie! De când a sunat Alice... Alice - De o săptămână... Eu i-l-am ales. Normal, că e fică-mea. Adică vreau să spun că bărbăta-rînu voia să-i frumos nume, nu? Eu i-l-am ales. Normal, că e fică-mea. Adică vreau să spun că bărbăta-rînu voia să-i spună altfel. Cristina, parcă. Sau poate Maria, nu mai țin minte exact. Oricum nume de-astea care sînt cu suetele. Cel puțin la noi în oraș. Nume de cofetăz sau de contabilă. Nu, dragă, o să-i spunem Alice, nume de prințesă, am ținut eu moriș. Aveam eu așa o chestie în cap, că la un nume frumos nu poți să ai decît o viață pe măsură. N-a ajuns prințesă, ci ingineră. Asta fiindcă eu am ținut să fie ingineră. Cu gîndul că se va angaja la fabrica în care eu lucream pe vremea aia și că toată lumea va vorbi pe la coltur: „O știți pe Emilia Apostoa? Ei bine, ingineră Alice e, fică ei”. Dar, până să se angajeze Alice, comunității nu i-a căzut și fabrica unde lucream eu s-a dus de răpă. Ditamai fabrica în cățiva ani a ajuns niște ruine printră care cresc buruienile și se oploșesc cîinii vagabonzi. Au fost furate pînă și ferestrele, au fost smulse pînă și prizzele. Când se întâmplă să trec pe lângă ea, întorc capul.

Mă frige sufletul, pe cuvînt. Am senzația că acolo, în secție, scheletele noastre au rămas în poziție de lucru, gata în orice moment să înceapă treaba. Că e doar o pană de curent. Știu că-i o prostie căt mine de mare, că vremurile nu se mai întorc, dar asta simt. Acum se vorbește că aia de la Coca-Cola au cum-părat totul și că vor deschide o stație de îmbuteliere.

(Dan Lungu, *Sint o babă comunistă*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *moriș*, *s-a dus de răpă*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a substantivului *liniște*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Am senzația că acolo, în secție, scheletele noastre au rămas în poziție de lucru, gata în orice moment să înceapă treaba*.
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival pronominal și un subiect exprimat prin pronume.
5. Explicați rolul cratimei în structura: *că-i o prostie*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone: *pană* (de curent)/*pană, mare* (subst./mare (adj.)).

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că o creație literară arhiziană aparține modernismului.

Pentru conținutul eseului veți primi 10 puncte (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru redactarea eseului veți primi 5 puncte (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Alcătuți un eseu structurat, de circa două pagini, în care să prezentați centrele de interes dintr-o sală de grupă. În cursul elaborării, aveți în vedere următoarele aspecte:

- definiția și scopul unui centru de interes;
- enumerarea lor;
- rolurile educatorului în sala de grupă.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru redactarea eseului veți primi 10 puncte (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Justificați rolul didacticei jocului în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:
 - precizarea legăturii dintre teoria principiilor și metodologia aplicată;
 - evidențierea legăturii dintre didactica generală și didactica specializată/metodică;
 - argumentarea unui punct de vedere despre importanța cunoașterii didacticei pentru buna desfășurare a procesului instructiv-educativ, în învățământul preșcolar.

2. a) Enumerați trei etape în proiectarea procesului instructiv-educativ, în învățământul preșcolar.
 - b) Descrieți una dintre etapele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:
 - precizarea specificității etapei alese, indicând 3 dintre caracteristicile sale;
 - menționarea a 3 dintre avantajele etapei bine pregătite și a 3 dintre limitele apărute prin necesitatea acesteia.

Testul nr. 15

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Miguel se gândi că subtilul plan al lui Don Athanasios era fără sens pentru că nu îndrăznise să cuprindă și băieții de 12-13 ani, din care la momentul oportun se vor naște alți conducători, dacă aceasta le va fi calea aleasă. Teroarea va speria multă lume, dar va trece de-abia observată peste cartierul Vieja unde viața este aspră și numai aparent indiferentă. Din adâncimile ei ea scoate la iveală tipuri veșnice și de neînfrânt, călitate în micile lupte de pe stradă, în încăierările aparent inofensive ale bandelor de copii, organizații embrionare unde se învață spontan disciplina și ascultarea, supunerea la voința celui puternic și celui mai curajos, a băiatului capabil să-și păstreze sângele rece, legea solidarității.

Se uită în jur și nu observă nicio schimbare pe fețele bătrânilor, care continuau să stea, cu ochii pierduți în gol, în fața colibelor dărăpănate, ca și cum n-ar fi văzut nimic.

I se părură din nou ca tot atâtea statui care veghează prin nemișcarea lor buna desfășurare a treburilor acestei lumi mici și eterne, regulile ascunse ale tăriei.

Deodată, ca și cum ar fi fost prins de o presimțire, se gândi la soarta micilor prizonieri, prinși în încăierare și fascinat o coti pe stradela unde fuseseră duși de către învingători.

(Alexandru Ivasiuc, *Racul*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *subtilul*, *oportun*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a adjectivului *curajos*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Se uită în jur și nu observă nicio schimbare pe fețele bătrânilor, care continuau să stea, cu ochii pierduți în gol, în fața colibelor dărăpănate, ca și cum n-ar fi văzut nimic.*
4. Rescrieți, din textul dat, un nume predicativ și un atribut substantival genitival.
5. Explicați rolul cratimei în structura: *n-ar* (fi văzut nimic).
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *deodată/de o dată, va/v-a*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că *o creație literară argeziană aparține modernismului*.

Pentru conținutul eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru redactarea eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de cel mult două pagini, despre rutine. În elaborarea eseului, aveți în vedere următoarele aspecte:

- definierea conceptului de rutină;
- cadrul metodologic în care este prevăzut;
- interdependența dintre rutine și celelalte activități desfășurate zilnic în grădiniță;
- impactul lor asupra preșcolarului, viitor școlar.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru redactarea eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Indicați elementele de natură psihologică aparținând jocului, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre psihologie și științele educației, în contextul dat;
- evidențierea legăturii dintre vârsta psihologică și cea biologică a preșcolarului;
- argumentarea punctului de vedere despre importanța cunoașterii elementelor psihologice ale jocului pentru dezvoltarea plenară a preșcolarului.

2. a) Enumerați trei elemente psihologice în acord cu cerința anterioară.

- b) Descrieți unul dintre aceste elemente, la alegere, având în vedere următoarele repere:
- tratarea lui în conformitate cu normele de psihologie;
 - precizarea a 3 dintre caracteristicile lui în cadrul unui joc dat cu titlu de exemplu;
 - menționarea a 3 dintre beneficiile aduse unei metode de ansamblul elementelor psihologice.

Testul nr. 16

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Cum stam în ziua aceea acasă plictisit de un tânăr vizitator și cum nu puteam să-l concediez pe o zi noroasă, cu o ninsoare udă ce colora orașul într-un negru și alb murdărit, mă gândeam, fără a-l asculta, și nu știam cum să-l rog să prepare două ceaiuri într-un ibric pe fereastră.[...]

Reușii peste câțiva timp să-l rog să prepare ceaiul, eu fiind ocupat cu terminarea unui manuscris întrerupt, pentru a-l prezenta unei reviste. Convalescent, de câțiva timp, uitam tânărul care vorbea și, în fierberea ceaiului, priveam pe fereastră, cu condeiul oprit, această zi udă și plângătoare la nesfârșit. O tânără față apărui la geam, căreia tânărul se grăbi să-i deschidă ușa, foarte emoționat, rugând-o să intre, pentru a nu sta în ploaie mai mult.[...]

Aplecat pe manuscris în aceeași preocupare de a scrie, auzeam intimitățile lor. Luarăm câteșitrei ceaiul, într-un roi de minciuni de care zâmbeam, așteptând cu înserarea care cădea să pot rămâne singur, pentru a termina acest manuscris, care începea să mă obosească. Au plecat pe noapte. Ea timidă și nehotărâtă, el încântat ca de o afacere minunată. Dar, după plecarea lor, orice concentrare de cugetare îmi dispăru, ascultând ploaia-ninsoare de afară, și viața îmi apărui din nou atât de ușuratecă; în zadar mai căutam singurătatea pentru a o descrie prin prisma celor învinși...

(George Bacovia, *Moină*)

Serieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *plictisit*, *a concedia*.
2. Serieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a opri*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Luarăm câteșitrei ceaiul, într-un roi de minciuni de care zâmbeam, așteptând cu înserarea care cădea să pot rămâne singur, pentru a termina acest manuscris, care începea să mă obosească.*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival și un complement indirect.
5. Explicați rolul eratimei în structura: *într-un* (roi de minciuni).
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *mă/m-ai, va/s-a*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să precizați *particularitățile de construcție și de vizuine a unui text poetic de Vasile Alecsandri*.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct, abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct, încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Planul de învățământ și domeniile experiențiale*. Pe parcurs, aveți în vedere următoarele repere:

- congruența dintre planul de învățământ și programul anual de studiu;
- temele anuale, predarea lor integrată și legătura cu domeniile experiențiale;
- reflectarea planului de învățământ preșcolar în planul-cadru din învățământul primar;
- importanța achizițiilor din bagajul preșcolarului.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Dovediți **rolul didacticii jocurilor** în noul curriculum pentru învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre didactica jocurilor, teoria curriculumului, în general, și curriculumul pentru educația timpurie, în particular;
- explicarea modului în care acestea influențează demersul didactic;
- argumentarea unui punct de vedere despre importanța formării continue a educatorului pentru a putea realiza cu succes proiecte didactice.

2. a) Enumerați **trei maniere prin care se pot corobora domeniile invocate în context**.

- b) Descrieți una dintre aceste maniere, la alegere, având în vedere următoarele repere:
- prezentarea naturii sale;
 - enumerarea a 3 dintre atributele de marcă, având înrăurire benefică asupra procesului de învățământ preșcolar;
 - demonstrarea utilității sale într-o activitate instructiv-educativă în învățământul preșcolar.

Testul nr. 17

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

În portul Kavalei, de pe coastele Archipelagului – până nu se pomenea de vase cu abur – într-o dimineață se pregătea o corabie mare, încărcată cu mărfuri și cu mulți călători, să pornească spre coastele de răsărit, la Iafa, în Asia Mică.

Între călătorii aceia, se afla și unul Iusuf, un negustoraș, mergând la Ierusalim după daraveri. [...] Iusuf sta liniștit și trăgea ciubuc, cu gândul pe de o parte la drumul lung ce-l avea de făcut, pe de alta la casa pe care și-o părăsea de nevoie... Când erau toate aproape gata, și căpitanul se suia la locul său, să dea semn de plecare, s-aude de pe mal, pîn zgomotul și forfoteala mulțimii de lume – unii cu treabă, alții numai așa gură-cască, precum e-n orce port la sosirea și plecarea unui vas mare – s-aude un glas strigând:

– Iusuf! Iusuf! unde-i Iusuf?

Și până să se ridice Iusuf, să vadă dacă pe el îl cheamă, și cine, iacătă trece peste punte în corabie, găfâind de alergătură, cu un sac în spinare. Aron, un ovrei negustor, vecin cunoscut al lui.

(I.L. Caragiale, *Pastramă Trufanda*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *se pomenea*, *daraveri*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a încărca*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Iusuf sta liniștit și trăgea ciubuc, cu gândul pe de o parte la drumul lung ce-l avea de făcut, pe de alta la casa pe care și-o părăsea de nevoie...*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut substantival apozitional și un complement circumstanțial de loc.
5. Explicați rolul cratimei în structura: *e-n (orce)*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *cel/ce-l, dea/de-a*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300–400 de cuvinte, în care să precizați *particularitățile de construcție și de viziune a unui text poetic de Vasile Alecsandri*.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Elaborați un eseu argumentativ, de cel mult două pagini, despre **noile educații**. În cursul scrierii, aveți în vedere următoarele repere:

- înțelesul conceptului de *noile educații*;
- exemplificarea în acest sens;
- temeiul legal care permite desfășurarea lor;
- categoriile/tipurile de activitate în care se pot cuprinde noile educații;
- rolul lor în procesul de instruire a preșcolarului.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului în sfera celor opt competențe-cheie**, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre joc, în general, și cele opt competențe-cheie enumerate în noul curriculum pentru educația timpurie;
- evidențierea legăturii dintre competențele-cheie și competențele specifice formate, cu precădere, prin joc;
- argumentarea unui punct de vedere despre rolul de animator al educatorului, corelat cu enunțul în cauză.

2. a) Enumerați **trei sugestii metodologice în contextul dat**, în învățământul preșcolar.

b) La alegere, descrieți una dintre sugestiile metodologice date mai sus, având în vedere următoarele repere:

- încadrarea sa într-un domeniu de conținut;
- exemplificarea modului în care se poate pune în practică;
- menționarea a 3 dintre avantajele aplicării sale, cu impact pe termen mediu și lung.

Testul nr. 18

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Când să iasă Nicolae Tabără din casă, se poticni în prag și cât p-aci să se prăvale cu desagii de-a umăr, cum era.

– Bagă de seamă, bărbate, îi zise nevastă-sa cu glasul răgușit de spaimă, bagă de seamă să nu pățești ceva, că asta nu înseamnă bine!

– Ia taci mulcom, măi drace, nu-mi tot cobi a rău, mormăi țaranul necăjit, bojdicăind până în mijlocul ogrăzii. Da ce să pățesc? urmă apoi mai răspicat. Numai voi s-aveți grijă să nu-mi ticluiți vreo pozna până ce ne întoarcem noi... Să fii cu ochii în patru la pologul cela din livadă, să nu-l lași să vi-l mănânce toți câinii!...[...]

Pe urmă își îndesă pălăria în cap, tuși de două ori, scuipe ascuțit și se întoarse spre feciorul său, care aștepta somnoros deoparte:

– Hai, băiete, să pornim, să nu întârziem!...[...]

Ieșise repede din ogradă și o apucase cu pași voinicești pe ulița ce se întindea ca un brâu albinet printre casele pitite în noaptea de păcură. În urma lui, feciorul tândălea, ca un mânăz trudit, ciulind urechile și uitându-se, când în dreapta, când în stânga, parcă i-ar fi fost frică să nu se năpustească cineva asupra lor.

În colțul ulicioarei ce ducea la gară, felinarul funinginit împrăștia o lumină gălbuie, mucețită. Urmele pervazurilor se tolăneau rășchirate ca degetele unei mâini uriașe și se pierdeau îndată în beznă.

(Liviu Rebreanu, *Proștii*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *mulcom*, *a ticlui*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a mormăi*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Ieșise repede din ogradă și o apucase cu pași voinicești pe ulița ce se întindea ca un brâu albinet printre casele pitite în noaptea de păcură.*

4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival și un complement circumstanțial de mod.
5. Explicați rolul cratimei în structura: *să vi-l mănânce*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *iar/î-ar, devreme/de vreme*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să precizați *particularitățile de construcție și de viziune a unui text poetic de Nichita Stănescu*.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Realizați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **activitatea opțională**. În cursul elaborării eseului, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- cadrul legal, respectiv oferta de programe opționale și instituțiile de resort ce le avizează;
- felul în care activitatea opțională completează temele anuale de studiu;
- justificarea includerii acestora în programul de studiu al preșcolarului.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului în depistarea tulburărilor specifice de învățare** la preșcolar, având în vedere reperatele:

- precizarea legăturii dintre spectrul tulburărilor de învățare și educația timpurie;
- evidențierea legăturii dintre metoda observației și tulburările de învățare;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului în contextul amintit.

2. a) Enumerați **3 posibile tulburări de învățare ce pot afecta preșcolarul**.

- b) Descrieți una dintre tulburări, la alegere, având în vedere următoarele repere:
 - definirea tulburării de învățare;
 - precizarea a 3 dintre efectele sale negative;
 - menționarea a 3 dintre exemplele de bună practică prin care se poate combate/preveni.

Testul nr. 19

SUBIECTUL I
A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

Se da textul:

Era pe la amiază când am poposit pe drumul Mărculeștilor. Calul, lăsat în voie, mergea împleticindu-se în dreapta și-n stânga, pășcând iarbă dar, prea însetat, căzu lat și nu mai mișcă. Încercară să-l punem pe picioare, să-l ducem la un puț a căruia cumpănă se zăcea departe la marginea drumului, dar n-a fost chip și a trebuit să ne ducem s-aducem apă și să-l adăpăm acolo. Apoi am înfulecat și noi, ca de obicei, la umbra căruiței: o mămăligă zdăravă și vesnica saramură de pește cu niște afuniși de ardei iuți.

Tata, mâncând, era întruna cu ochii în zăre, cu nădejdea să vadă ivindu-se vreo căruiță de făran. Chiar se ivi, către sfârșitul mesei, o trăsură frumoasă în trapul mare, ridicând un nor de praf. Butucii roților sunau ca niște clopotei.

Doi telegari voinici, cu hamuri scumpe, o trăgeau zburdând în ham.

Era un țigan pricopsit, unul dintre acei rotari-ferari care au pământuri frumoase și mănoase muncite de cojani ca de-alde noi.

Ho, ho, ho-o, strigă el oprind cu aere de geamăș fanfaron, zgâind cu niște ochi care voiau s-arată fioroși și rânjind cu toți dinții albi ca laptele.

(Panait Istrati, Ciulinii Bărăganului)

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *a poposi*, *zdrăvănă*.
2. Scriți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a mânca*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Chiar se ivi, către sfârșitul mesei, o trăsură frumoasă în trapul mare, ridicând un nor de praf. Butucii roților sunau ca niște clopotei.*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival și un complement circumstanțial de mod.
5. Explicați rolul crainimei în structura: *să-l punem*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *nor/n-or, sau/s-au*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să precizați particularitățile de construcție și de vizivitate a unui text poetic de Nichita Stănescu.

Pentru conținutul eseului veți primi 10 puncte (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru redactarea eseului veți primi 5 puncte (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

În maximum două pagini, alcătuiți un eseu structural, în care să prezentați activitatea de consiliere educațională a părinților. În cursul elaborării, aveți în vedere aceste aspecte:

- rolul acestei activități în parteneriatul grădiniță-familie;
- fundamentul legal (ROFUIP, contractul educațional);
- instituțiile de resort și cele adiacente implicate în acest parteneriat;
- actorii ce pot facilita mersul lucrurilor în tandemul educator-părinte;
- factorii ce influențează pozitiv colaborarea dintre părinți și educator;
- utilitatea unor clauze speciale care pot preveni eventualele conflicte.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru redactarea eseului veți primi 10 puncte (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați rolul jocului în predarea diferențiată, în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre principiul individualizării actului educațional, tratarea lui diferențiată și joc, privit generic;
- evidențierea legăturii dintre legea educației, didactica specialității și psihopedagogia specială;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului în evoluția copilului preșcolar având nevoi speciale.

2. a) Enumerați 3 metode ce favorizează predarea diferențiată, în învățământul preșcolar.

- b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:
- de finirea metodei alese;
 - precizarea a 3 dintre caracteristicile metodei definite, în raport cu teoriile instruirii și cu cele ale învățării;
 - menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese și a 3 dintre limitele asociate acesteia.

Testul nr. 20

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Fără tine mi-e frig/N-am înțeles niciodată/Cum simte aerul/Că ai plecat./Universul se strânge/Ca o minge plesnită/Și-și lasă pe mine zdrențele reci./Căinele negru/Cu burta întinsă duios pe zăpadă/Se scoală și se îndepărtează/Privindu-mă în ochi./Refuzând să-și spună numele./Începe să fulguie./Mă ustură pielea/Pe locul de unde te-ai rupt./Și mi-e frig./Când simt cum cade moale./Odată cu zăpada./Această rugăciune către nimeni.

(Ana Blandiana, *Fără tine*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *a fulgii*, *moale*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a ustura*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Începe să fulguie./ Mă ustură pielea/Pe locul de unde te-ai rupt./Și mi-e frig..*
4. Rescrieți, din textul dat, un subiect și un complement direct.
5. Explicați rolul cratimei în structura *privindu-mă*.
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *fie/ți-e, odată/o dată*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte în care să prezentați *particularitățile unui text dramatic studiat*, prin referire la o comedie.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de una-două pagini, intitulat *Competențele-cheie și educația timpurie*.

Pe parcurs, aveți în vedere următoarele repere:

- definirea noțiunii de *competență-cheie*;
- condițiile necesare pentru formarea competențelor elementare;
- oglindirea lor în competențele secolului XXI;
- impactul lor pe termen lung.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rațiunea binomului joc formativ-obiectivele didacticii jocurilor** în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre procesul instructiv-educativ în învățământul preșcolar și didactica jocurilor;
- evidențierea legăturii dintre obiectivele didacticii jocurilor și potențialul copilului preșcolar;
- argumentarea opiniei despre importanța acestui binom pe traseul educațional, parcurs în preșcolaritate.

2. a) Enumerați **3 obiective ale didacticii jocului, specifice activităților derulate în învățământul preșcolar**.

b) Descrieți unul dintre aceste obiective, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- definirea naturii lui în corelație cu metodologia aplicabilă în învățământul preșcolar;
- precizarea gradului său de aplicabilitate într-o metodă didactică, liber aleasă;
- menționarea a 3 atuuiri ale cunoașterii didacticii jocurilor în procesul formativ al preșcolarului, proces de lungă durată.

Testul nr. 21

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

Se dă textul:

Despărțirile sunt oribile, mă mir cum avem tăria să le trăim. Pentru totdeauna! Ca o moarte. Mai impresionant decât o moarte, căci, după o despărțire, celălalt trăiește undeva, mănâncă și doarme, are ocupații. Te poți întâlni, oricât de mare ar fi lumea aceasta, sau cel puțin crezi că te-ai putea întâlni, îți faci iluzia că fata care merge în fața ta e iubita. Cu toate că totdeauna te înșeli. Nu există un noroc de felul acesta, în același oraș, străzile se măresc, se multiplică, casele se înstrăinează, iar iubita se găsește undeva, dar nu poți închipui unde. Poate în cinematograful în care intri, tocmai la ora aceea, și când se face lumină, privești cu aviditate pe toți spectatorii și regreți că s-a făcut întuneric înainte de a-ți termina examinarea. Se cântă o reclamă în semiobscuritatea sălii, iar tu îți cauți iubita. Sau poate la teatrul la care te duci o dată la trei luni. Sau la un concert. Și ascuți multe sunete, cu impresia că și ea ascultă același lucru. Și dacă ascultăm amândoi, în același timp, la radio, același post îndepărtat?... Pentru totdeauna...Erai atent că iubita să nu răcească, să n-o plouă, să aibă același bucurii. O făceai neapărat să citească o carte care ți-a plăcut, să se îmbrace după gustul tău (Dania, ți-am pretins o rochie de taffetas...), să prefere o anumită expoziție de pictură. Totul zadarnic. Atâtea preocupări pe care le-ai avut odinioară și acum fără sens. Par ridicole planurile tale vechi. Și mai ales, dacă planul tău pretindea un oarecare timp și ai fost întrerupt, acum te găsești nebun. Doreai să știi cel mai mic lucru din viața iubitei. Te durea dacă descopereai că iubita uitase să-ți spuie ceva, inofensiv chiar, un spectacol, de exemplu. Satisfacția pe care a avut-o asistând la spectacol. Acum poate veni primăvara, zadarnic constăți primele flori, căci nu poți să i le trimiți ei. Ți-aduci aminte, Dania: am venit cu violete multe la tine și făceam mare gimnastică a mâinilor ca să nu-mi scape niciuna. Vara... atunci ești tu infidelă...

(Anton Holban, *Jocurile Daniei*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *tăria*, *a se înșela*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a substantivului *lumină*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Poate în cinematograful în care intri, tocmai la ora aceea, și când se face lumină, privești cu aviditate pe toți spectatorii și regreți că s-a făcut întuneric înainte de a-ți termina examinarea.*
4. Rescrieți, din textul dat, un subiect exprimat prin pronume și un atribut substantival prepozițional.
5. Explicați rolul cratimei în structura *te-ai* (putea întâlni).
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *careva/care va, undeva/unde va*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu, de 300-400 de cuvinte, în care să prezentați *particularitățile de construcție a unui personaj dintr-o comedie selectată* din programa de concurs.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Realizați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **traseul educațional al preșcolarului**. În elaborarea eseului, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- indicarea nivelurilor prin care trece succesiv preșcolarul;
- accentuarea aspectelor ce privesc nivelurile corelate cu vârsta preșcolară;
- factorii determinanți apăruiți de-a lungul traseului educațional;
- măsuri susceptibile să preîntâmpine apariția obstacolelor.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul raportului joc-ideal educațional** în desfășurarea activităților în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre didactica jocurilor și legea educației naționale;
- evidențierea legăturii dintre aspectele enumerate anterior și mediul educațional;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului în deschiderea drumului preșcolarului spre idealul educațional.

2. a) Enumerați **3 exemple de bune practici în contextul dat, în învățământul preșcolar**.

b) Descrieți unul dintre aceste exemple, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- încadrarea lui într-un domeniu de conținut;

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea (30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **domeniile de dezvoltare** a copilului. Pe parcurs, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- punctarea lor;
- recordul lor cu elemente de psihologia copilului, respectiv cu psihologia educației;
- înțururirea lor cu principiul ce statuează interesul superior al copilului;
- obligația morală de a le aborda integral și riguros în favoarea copilului;
- utilitatea fișei de monitorizare a manifestării copilului în planul fiecărui atare domeniu.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului în triada asimilare-acomodare-adaptare**, raportată la învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre joc și teoria piagetiană privind această triadă;
- evidențierea legăturii dintre metodologie și posibilitățile reale de punere a celor trei elemente în practică;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere despre rolul jocului în (auto)dirijarea învățării, în educația timpurie.

2. a) Enumerați **3 exemple de bune practici pentru punerea triadei în practică**.

b) Descrieți unul dintre exemplele date, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- indicarea modului în care se reflectă acesta în stadijalitatea dezvoltării inteligenței copilului preșcolar;
- menționarea a 3 dintre avantajele urmăririi exemplului ales în scopul formării de atitudini dezirabile.

Testul nr. 23

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

În fața locuinței lui Dionis se ridica o casă albă și frumoasă. Dintr-o fereastră deschisă din catul de sus el auzi prin aerul nopții tremurând notele dulci ale unui clavier și un tânăr și tremurător glas de copilă adîind o rugăciune ușoară, pare ca parfumată, fantastică. El își închise ochii ca să viseze în libertate. I se păru atunci că e într-un pustiu uscat, lung, nisipos ca seceta, deasupra căreia licărea o lună fantastică și palidă ca fața unei virgine murinde.

[...] Întredeschise ochii și văzu prin fereastra arcată și deschisă, în mijlocul unui salon strălucit, o jună fată muiată într-o haină albă, infiorând cu degetele ei subțiri, lungi și dulci clapele unui piano sonor și acompaniind sunetele ușoare ale unor note dumnezeiești cu glasul ei dulce și moale [...] Închise iar ochii până ce, recăzut în pustiul cel lung, palatul alb se confundă cu nourul de argint și juna fată cu îngerul în genunchi. [...] Când se deșteptă din reveria sa, fereastra de sus a palatului era deschisă, în salon întuneric și sticlele ferestrei străluceau ca argintul în alba lumină a lunii.

(Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *se ridică*, *ușoară*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a adjectivului *frumoasă*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: **I se păru atunci că e într-un pustiu uscat, lung, nisipos ca seceta, deasupra căreia licărea o lună fantastică și palidă ca fața unei virgine murinde**.
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut substantival genitival și un complement indirect în cazul acuzativ.
5. Explicați rolul cratimei în structura *într-un* (pustiu uscat).
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *al/a-l, sa/s-a*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte în care să prezentați o creație literară eminesciană care aparține liricii romantice.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Elaborați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **dimensiunile dezvoltării**. În elaborarea eseului, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- definiția sintagmei în discuție: *dimensiunile dezvoltării*;
- corespondența dintre acestea și psihologia copilului;
- raportul de cauzalitate existent între dimensiuni și nivelurile traseului educațional;
- criteriile în baza cărora trebuie abordată fiecare asemenea dimensiune;
- legătura dintre dimensiunile dezvoltării și conduita pe care trebuie/ar trebui să o demonstreze copilul la finalul perioadei preșcolare.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului în deschiderea drumului spre zona proximei dezvoltări**, zonă vizată în învățământul preșcolar, având în vedere următoarele repere:

- precizarea legăturii dintre noile educații și zona proximei dezvoltări;
- evidențierea legăturii dintre aceste aspecte și potențialul copilului preșcolar;
- argumentarea cerinței exprimate în enunț.

2. a) Enumerați **3 discipline opționale din sfera noilor educații, abordabile în învățământul preșcolar**.

b) Descrieți una dintre disciplinele punctate anterior, la alegere, având în vedere următoarele repere:

- precizarea a 3 dintre caracteristicile sale specifice;
- indicarea unei metode prin care se poate dirija copilul spre zona proximei dezvoltări;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese în sensul cerut.

Testul nr. 24

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

Era într-o zi, pe Calea Victoriei, în față la Corso, când i se păruse că de pe celălalt trotuar o privire cunoscută o căuta pe a lui. Trecu drumul, chemat parcă a descoperi într-o vitrină de fotograf, între mii multe portrete de femei frumoase, o fotografie a lui Ann. „A făcut-o, probabil, înainte de plecare” își spuse. O privise îndelung, ca și cum într-adevăr ar fi revăzut-o după lunga lor despărțire. Purta în fotografie un pulover negru, cu mâneci lungi și închis complet la gât, ca o tunică, iar în stânga, ținând loc de buzunar, o inițială albă, nu suprapusă, ci lucrată chiar din țesătura puloverului, un *A* triunghiular, ca o inițială de club sportiv. În contrast cu puloverul negru și cu țesătura lui aspră, părul ei părea de două ori mai blond, ca sub o puternică lumină de dimineață. Era prima fotografie din câte văzuse el, în care Ann nu râdea. Un surâs aproape stins îi deschidea foarte ușor buzele. Capul era puțin înclinat cu un gest de atenție și de întrebare. [...] își spunea că nu era deloc exclus ca în prețuia plecării Ann să fi făcut această fotografie anume pentru el și să o fi lăsat să fie expusă, poate cu gândul secret că el va trece pe acolo și o va zări, atât de mult regăsea în acea fotografie o Ann din alte vremuri, atât de mult i se părea că acel surâs descurajat e pentru el. Dar refuză să se lase cucerit de acest gând care îl învăluia, și își întrerupse brutal reveria.

(Mihail Sebastian, *Accidentul*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *stins*, *secret*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a adjectivului *descurajat*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Dar refuză să se lase cucerit de acest gând care îl învăluia, și își întrerupse brutal reveria.*
4. Rescrieți, din textul dat, un atribut adjectival antepus și un complement circumstanțial de timp.
5. Explicați rolul cratimei în structura *într-o* (vitrină).
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omofone, fără a le modifica forma: *decât/de cât, întruna/într-una.*

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să prezentați *particularitățile fabulei specificate* în programa de concurs.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de una-două pagini, în care să dezvoltați **corelația cunoștințe-abilități-aptitudini-attitudini**. Pe durata elaborării lui, aveți în vedere următoarele repere:

- importanța fiecărui element constituent al corelației;
- raportarea lor la domeniile experiențiale, respectiv la temele anuale de studiu;
- oglindirea elementelor sale în profilul preșcolarului.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului în dobândirea experiențelor de învățare**, în educația timpurie, având în vedere reperele:

- precizarea legăturii dintre aceste aspecte: joc, mediu educațional, situație și experiența de învățare;
- indicarea legăturii dintre potențialul copilului și posibilitatea realizării experienței prin autoevaluare;
- argumentarea cerinței enunțate.

2. a) Enumerați **3 jocuri generatoare de experiențe de învățare, ușor de realizat în scop autoevaluativ**.

- b) Descrieți unul dintre aceste jocuri, la alegere, având în vedere următoarele repere:
 - definirea naturii sale;
 - menționarea a 3 dintre caracteristicile lui specifice;
 - arătarea a 3 modalități prin care preșcolarul își poate explica reușita, exersând autoevaluarea.

Testul nr. 25

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

– Știi că a mai venit un musafir, un profesor? Egor îi privi ochii prin semiîntunericul odăii. Scelipeau „Poate mă încurajează”, își spuse, și se apropie, încercând să-i prindă mijlocul. Dar fata se smuci și, din câțiva pași, deschise ușa sufrageriei. Egor își corectă ținuta și rămase în prag. Ardea aceeași lampă cu sita albă, orbitoare; o lumină prea tare, artificială, stridentă. Zâmbetul d-nei Moscu părea acum mai obosit. (Zâmbetul pe care Egor se obișnuise să-l ghicească înainte chiar de a-i vedea fața...)

– ...Acesta este d-l Egor Pașchievici, îl prezentă solemn d-na Moscu, întinzând moale brațul spre ușă. Are un nume ciudat, adăugă ea, dar e român pe de-a-ntregul... E pictor și ne face cinstea de a locui cu noi... Egor se înclină, încercând să spună câteva cuvinte măgulitoare. D-na Moscu își retrase brațul și-l îndreptă, cu mai multă emoție, spre noul-venit. Avea atât de rar prilejul să facă prezentări bogate, solemne...

– Domnul profesor universitar Nazarie, o glorie a științei românești, continuă ea. Egor se îndreptă cu pas hotărât către profesor și îi apucă mâna.

– Sunt numai un neînsemnat asistent, stimată doamnă, șopti d-l Nazarie, încercând să-i mai rețină o clipă privirile. Atât de neînsemnat...

Dar d-na Moscu se așezase extenuată pe scaun. Profesorul rămase uluit lângă ea, cu fraza nesfârșită. Îi era teamă să se întoarcă spre ceilalți; teamă, nu cumva să pară ridicol sau ofensat. Câteva clipe nu știu ce să facă.

(Mircea Eliade, *Domnișoara Christina*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționați câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *stridentă*, *obosit*.
2. Scrieți câte două cuvinte care aparțin familiei lexicale a verbului *a spune*.
3. Precizați valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *D-na Moscu își retrase brațul și-l îndreptă, cu mai multă emoție, spre noul-venit. Avea atât de rar prilejul să facă prezentări bogate, solemne...*
4. Rescrieți, din textul dat, un nume predicativ exprimat prin substantiv și un complement circumstanțial de mod.
5. Explicați rolul cratimelor în structura (pe) *de-a-ntregul...*
6. Construiți câte un enunț în care să folosiți corect următoarele omografe: **nu știu/nu știu, (el) apucă (el) apucă;**

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu, de 300-400 de cuvinte, în care să prezentați **particularitățile schiței specificate în programa de concurs**.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte** (câte 2 puncte pentru fiecare reper), iar pentru **redactarea** eseului veți primi **5 puncte** (organizarea ideilor în scris – 1 punct; utilizarea limbii literare – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 1 punct; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 1 punct; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 300 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Necesitatea formării continue a educatorului*. În cursul elaborării lui, aveți în vedere următoarele reperi:

- formarea continuă – condiție sine-qua-non în cariera didactică;
- actorii care favorizează formarea continuă;
- pașii necesari de parcurs în acest sens;
- corelația dintre competențele dezvoltate în virtutea formării continue și actul educațional de calitate.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **redactarea** eseului veți primi **10 puncte** (organizarea ideilor în scris – 3 puncte; abilități de analiză și de argumentare – 4 puncte; ortografie, punctuație, așezare în pagină și lizibilitate – 2 puncte; încadrare în limita de spațiu indicată – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum o pagină.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Explicați **rolul jocului într-o lume digitalizată**, având în vedere următoarele reperi:

- precizarea legăturii dintre joc și mijloacele multimedia;
- enumerarea unor tipuri de joc formative, aplicabile pe suporturi electronice, fără implicații negative asupra sănătății/dezvoltării copilului preșcolar;
- justificarea punctului de vedere despre rolul jocului clasic în procesul instructiv-educativ digitalizat, derulat în sala de grupă sau în afara acesteia.

2. a) Enumerați **3 metode potrivite în contextul dat, în învățământul preșcolar**.

b) Descrieți una dintre metodele enumerate anterior, la alegere, având în vedere următoarele reperi:

- definirea metodei alese;
- precizarea a 3 dintre caracteristicile specifice metodei definite;
- menționarea a 3 dintre avantajele utilizării metodei alese și a 3 dintre limitele asociate acesteia.

SUGESTII DE REZOLVĂRI

Testul nr. 1

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *potolită* – calmă, *a surâde* – a zâmbi.
2. plimbare, plimbăreț.
3. *și*- pronume reflexiv, *sugera* – verb predicativ, *așa* – adverb de mod
4. *pâine țărănească* – atribut adjectival, *nu le arde de unul* – complement indirect
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite: adverbul negativ *nu*- și pronumele personal *-i*.
6. După cele aflate, el *s-a* lămurit repede în privința sincerității amicilor săi. Prietena *sa* i-a recomandat această carte. *I-a* spus adevărul dureros, în speranța să obțină de la el reacția așteptată. Sperând ca de data aceasta să aibă succes, el *ia* o carte de joc de pe masă.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile basmului* specificat în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Povestea lui Harap-Alb, de Ion Creangă

Povestea lui Harap-Alb este considerată cea mai reușită creație de inspirație fantastică a lui Ion Creangă, fiind văzută de O. Bârlea drept: „cel mai frumos basm al lui Creangă și din întreaga noastră literatură”.

Basmul *Povestea lui Harap-Alb* a fost publicat în revista *Convorbiri literare*, în august 1877.

Basmul este o operă epică în proză sau în versuri care dezvoltă tema luptei dintre bine și rău la care iau parte personaje simbolice sau care au trăsături fantastice, supranaturale. Basmul are un rol didactic și moralizator.

Titlul basmului are o funcție de anticipare prin sugestia de parcurs existențial spectaculos al eroului, subliniat prin substantivul *povestea*. Totodată, numele protagonistului constituie un oximoron, prin reunirea a două trăsături contrare, harap și alb; aceste atribute prezintă condiția specială a eroului care acceptă să fie sluga Spânului (harap), în vederea depășirii stadiului de neofit (statut subliniat prin termenul „alb”).

Basmul lui Creangă respectă tiparul narativ specific acestui tip de scriere, prin structurarea scenariului epic în patru secvențe: înregistrarea stării de echilibru (un crai avea trei feciori); perturbarea stării de echilibru (Împăratul Verde, fratele craiului, nu are moștenitori la tron și cere un nepot să îl urmeze la împărăție); acțiunea de restabilire a echilibrului, reprezentând secvența cea mai întinsă (mezinul craiului pleacă spre unchiul sau și trece de probele inițiatice); reinstalarea echilibrului (Harap-Alb devine împărat și se însoară cu fata împăratului Roș). Ca în orice basm, reperatele temporale și spațiale sunt vagi, nedefinite: „Amu cică era odată într-o țară un craiu care avea trei feciori.”

În textul basmului sunt reprezentate toate momentele subiectului, de la expozițiunea, în care sunt prezentate personajele basmului, la intrigă, desemnată de cererea împăratului Verde, la desfășurarea acțiunii, în care se prezintă peripețiile lui Harap-Alb și până la deznodământul în care, în mod firesc, protagonistul devine biruitor și își primește răsplata.

Deși este un basm cult, creația lui Ion Creangă păstrează câteva dintre elementele, motivele și formulele caracteristice creației folclorice: călătoria, legământul ca urmare a vicleșugului, probele, demascarea impostorului, căsătoria; sunt prezente, de asemenea: formulele inițiale mediane și finale, personajele ajutoare: calul năzdrăvan, Sfânta Duminică, obiectele magice: apa vie, apa moartă, smicelele de măr.

Cifra trei, având conotație magică, se repetă de mai multe ori în text, ca element de triplicare: confruntările fiilor de crai cu ursul sunt în număr de trei, la fel aparițiile Spânului, probele la care Spânul îl supune pe Harap-Alb (salatele ursului, pietrele prețioase ale cerbului, aducerea fetei împăratului Roș); încercările prin care îl provoacă împăratul Roș (casa de fier, ospățul pantagruelic, separarea macului de nisip), probele la care îl supune fata însăși (s-o păzească, s-o identifice, să aducă apă vie și apă moartă) sunt un multiplu de trei.

Conținutul basmului lui Ion Creangă dezvoltă mai multe teme, tema secundară fiind aceea a maturizării eroului, textul fiind, prin relatarea aventurilor eroului, care se pregătește să devină împărat, un Bildungsroman. Cele două personaje principale sunt, totodată, protagonist și antagonist și dau viață principiilor etice antagonice din basm, binele și răul. Rolul Spânului devine complex în basmul lui Creangă, el fiind imaginea răului necesar, un pedagog sever, care îl supune pe mezinul craiului la probe dificile, pentru a-l căli și a-l forma în vederea obținerii rangului de împărat. Conflictul principal al basmului este de ordin exterior și are loc între Spân și Harap-Alb. Protagonistul duce, în același timp, o luptă interioară, cu sine, pe parcursul drumului, când trece de la starea de neinițiat la cea de inițiat.

Deși cele două personaje se suprapun pe categoriile etice obișnuite din basm, ele reproduc structuri caracteriale mai apropiate de realitatea umană, întrucât Harap-Alb nu este o întruchipare absolută a binelui, având defecte și slăbiciuni omenești, iar spânul are și o trăsătură pozitivă, fiind maestrul spiritual și se dovedește benefic pentru evoluția eroului. Harap-Alb este un personaj rotund, care evoluează pe parcursul acțiunii, în timp ce Spânul este un personaj plat și nu-și modifică statutul social de-a lungul acțiunii.

Basmul urmărește evoluția spirituală a protagonistului. La început, tânărul este naiv și impulsiv, însă, pe parcurs, prin trecerea probelor, obține calitățile necesare dobândirii statutului de împărat. O dovadă a maturizării sale se observă în momentul în care se împrietenește cu cele cinci ființe supranaturale, intuind că-i vor fi de ajutor, în felul profund în care percepe oamenii, trecând de înfățișarea lor neobișnuită. Întâlnirea dintre protagonist și antagonist survine în momentul în care fiul craiului, „boboc de felul lui” se rătăcește în pădurea-labirint. Episodul semnificativ pentru sublinierea relației dintre cei doi este momentul descinderii în fântână. Mezinul craiului acceptă tovărășia craiului, pentru a ieși din pădure, dar este păcălit, când coboară în fântână. Această descindere este simbolică, pentru că tânărul intră ca un fecior de crai anonim și iese cu numele oferit de Spân, Harap-Alb, cu semnificația de slugă de rang nobil. Jurământul din fântână conține și condiția eliberării, care înseamnă sfârșitul inițierii.

În finalul basmului se pune capăt relației dintre cei doi, Spânul îl omoară pe Harap-Alb, pentru vina închipuită de a fi încălcat jurământul; Spânul, la rândul lui, este ucis de calul lui Harap-Alb, ca semn că inițierea s-a încheiat. Fata îl învie pe Harap-Alb, care își primește, după acest lung și greu drum al inițierii, răsplata promisă: împărăția și pe fata iubită.

Întreaga călătorie întreprinsă de Harap-Alb este un drum al evoluției interioare, al maturizării; în această odisee a eroului, rolul precumpănitor îl deține Spânul care-l supune la probe grele, provocându-l să-și depășească limitele. Caracterul de basm cult și de Bildungsroman este vizibil prin complexitatea relației dintre cele două personaje.

Viziunea despre lume a scriitorului humuleștean îmbină narațiunea fantastică, umorul și oralitatea, sub formă unui discurs spontan, original. Elementele de supranatural ale basmului se încadrează în universal rural îndrăgit de autor și relatarea întâmplărilor se face în manieră realistă. Autorul alege categoria miraculosului din fantastic pentru că se potrivește mai bine lumii pe care o descrie și care nu este îndepărtată de realitatea cotidiană a vremii lui.

Stilul autorului se remarcă printr-o combinație reușită de umor, oralitate și selecție lingvistică nimerită. Umorul este generat de expresiile pleonastice, de enumerările hilare și rimate, de asocierile fonetice și lingvistice nepotrivite, de apelativele depreciative la adresa personajelor.

Oralitatea dovedește faptul că scriitorul a fost un mare auditiv, care a fost sensibil la redundanța sonoră, cu efect comic, la intonația vioaie, la repetiții și la interjecțiile sonore, unele chiar onomatopice.

Basmul *Povestea lui Harap-Alb* este o creație care confirmă geniul scriitorului moldovean prin imaginea verosimilă a lumii în care fantasticul și miraculosul sunt estompate, în favoarea umanului. Fantasticul servește ca introducere pentru universul ficțional în care se aduc în discuție concepte epice, morale și, fiind umanizat, prin comportamentul și limbajul personajelor facilitează reconstituirea unei lumi asemănătoare cu cea din textul *Amintirilor din copilărie*.

(30 de puncte)

SUBIECTUL al II-lea

Redactați un eseu structurat, de maximum două pagini, cu titlul *Predarea și educația timpurie*.

Deși suntem în prezența unor copii mici, într-o sală de grupă, în calitate de educatori, activitatea noastră de bază este tot predarea. E limpede că aceasta nu poate lua proporțiile predării specifice învățământului primar, întrucât ne raportăm la învățământul preșcolar, aflat sub semnul educației timpurii.

În cele ce urmează, în cuvinte proprii, definim cele două concepte enunțate în titlu și în preambul. Prin *predare* înțelegem actul instructiv-educativ în baza căruia transmitem informații prelucrate cu scopul de a le forma copiilor o serie de competențe elementare, absolut indispensabile pe traseul educațional ulterior. (Când spunem *competență*, ne gândim la complexul de cunoștințe fundamentale, apțiitudini și atitudini, atât de necesar pentru buna desfășurare a oricărei activități de învățare.) Pentru a fi de calitate, actul de predare trebuie efectuat după anumite proceduri și în anumite condiții riguros îndeplinite. Despre toate vorbim în exclusivitate de-a lungul temei.

Iar prin *educație timpurie* înțelegem perioada cuprinsă între 0 și 6 ani, vitală pentru evoluția fără limite în cele mai frumoase moduri. Primii 6 ani din viața copilului reprezintă perioada profund marcată de formarea și dezvoltarea proceselor psihice, fără de care integrarea lui în viața socială nu este posibilă.

Acesta este un concept relativ nou în literatura autohtonă de specialitate. Asupra lui s-a pus mai mult accent în țările dezvoltate, unde i s-a conștientizat importanța pentru întregul parcurs al copilului prin viața școlară și prin cea socio-profesională. Ca să fie una solidă, educația timpurie trebuie realizată între niște parametri strict determinați. Pe aceștia îi vedem strâns legați de predare, succedată firesc de în-

vătare. Fiind inerente pe traseul educațional, ambele acte trebuie puse în lumina unor factori de mediu favorabili evoluției umane.

Pomim de la premisa că subiectul educabil – în speță, preșcolarul – se află sub oblăduirea celor mai buni formatori ai săi: educatorul și părinții. În continuare, ne concentrăm atenția asupra educatorului, a cărui primă sarcină este să dirijeze corespunzător copilul pe drumul ce înlesnește trecerea între nivelurile caracteristice educației timpurii: ante- și preșcolar. Trecerea este mult ușurată de priceperea cu care educatorul tratează noul curriculum în materie. Concis zis, e imperios necesar să aibă educatorul permanenț în vizor cele cinci domenii de dezvoltare, prevăzute expres în curriculum. Domeniile sunt așa de importante, întrucât privesc dezvoltarea: cognitivă, socio-emoțională, fizică, a sănătății, a igienei personale, a limbajului, a comunicării, a capacităților și atitudinilor în procesul de învățare. Cu alte cuvinte, educatorul trebuie să vizeze în mod constant stimularea copilului pe următoarele paliere: academic, psihomotor, afectiv, socio-comportamental. Cu cât sunt mai mult atinse pragurile lor superioare, cu atât mai bine pentru subiectul ce va intra ulterior în ciclul primar, când viața de mic școlar i se va ușura. Punctăm acest aspect relevant, știind că subiectul în discuție (preșcolarul) are de străbătut nu doar nivelul pre-elementar, ci și alte trei, în timp, adică nivelurile elementar, funcțional, dezvoltat.

Deducem considerentele din care educatorul trebuie să dea dovadă de profesionalism. În caz contrar, nu se ating țintele indicate în programa pentru educația timpurie. Știm că pe axa programei sunt fixate: domeniile de dezvoltare, dimensiunile dezvoltării și comportamentele ce trebuie să transpară din cele opt competențe-cheie formate ori în curs de formare.

Acestea fiind spuse, să revenim la predare – primul act din procesul de învățământ. Înainte de începerea sa, educatorul trebuie să țină totodată seama de planul de învățământ pentru educația timpurie și de metodologia lui de aplicare. În altă ordine de idei, în preșcolaritate, predarea se face ținându-se cont de prevederile planului (intervalul de vârstă, tipurile activităților educative, numărul orelor alocate pe zi și pe săptămână), respectiv de mențiunile metodologice. Privind lucrurile în substrat, educatorul mai trebuie să ia în calcul aceste aspecte:

- programul anual de studiu, structurat în baza temelor date sub formă de întrebări (Cine sunt/suntem? Când, cum și de ce se întâmplă? Cum este, a fost și va fi aici pe pământ? Cine și cum planifică/organizează o activitate? Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim? Ce și cum vreau să fiu?);
- proiectele tematice (maximum 7/an) prestabilite și scopurile lor;
- tipurile activităților de învățare (experiențiale, liber alese, jocuri, de dezvoltare personală);
- natura și recuzita fiecărui centru de învățare în care intră copiii dimineața și după-amiaza;
- particularitățile copiilor: temperamente, potențial (intelectual, afectiv, creativ), stiluri și ritmuri de învățare, stiluri de comunicare;
- principiile educației; evidențiem îndeosebi principiile ce promovează calitatea și accesibilitatea informației;
- formele de organizare potrivite pentru activitățile ce urmează a fi desfășurate (în- și outdoor);
- aspectele ce alcătuiesc momentele numite *rutine și tranziții*;
- elementele de joc folosite pentru a dinamiza copiii;
- tipul și recuzita necesară pentru activitățile după-amiezei, care pot fi: recuperatorii/ameliorative pe domenii experiențiale, recreative, liber alese, de cultivare a valorilor și aptitudinilor;
- stilul didactic de predare adecvat fiecărei situații de învățare;
- intuirea momentelor ce pot deveni oportunități de învățare;
- gândirea modurilor în care situațiile și oportunitățile de învățare sunt susceptibile să genereze ex-

periențe de învățare; în context, recomandabil este să se ia în seamă orice activitate extrașcolară sau extracurriculară – organizată prin prisma noilor educații; deopotrivă, și prin prisma proiectelor tematice;

- conceperea felului în care se poate construi raportul de cauzalitate între nivelurile colaterale preșcolarității (antepreșcolaritate și școlaritate mică), avându-se în vedere ansamblul celor opt competențe-cheie.

Și totuși, reflecția asupra predării nu se oprește aici. În opinia noastră, indiferent de domeniul experiențial, educatorul trebuie să accentueze trei aspecte: educarea limbajului și jocul de rol. Educarea limbajului dezvoltă inteligența verbal-lingvistică, una atât de necesară pentru formarea competențelor de comunicare, cooperare și colaborare. Iar jocul de rol face trimitere spre teatrul educațional, atât de necesar pentru deprinderea vorbirii în public, odată cu depășirea tracului dat de reprezentarea frontală.

În încheiere, să vedem ce competențe transformă predarea într-un succes pentru toți actorii ce joacă în sala de grupă (educatorul și copiii). Cele opt competențe agreate la nivel european se înțeleg de la sine. Punctual, amintim unele derivate din acestea, știute sub denumirea de *competențele secolului XXI*, și anume: cooperarea, colaborarea, organizarea, gândirea, soluționarea problemelor, flexibilitatea, creativitatea. În viziunea proprie, pe fondul lor, scenariul didactic poate fi atât de bine dirijat de educator, încât, la finalul zilei, acesta poate bifa mulțumit obiectivele operaționale. În plus, educatorul trebuie să ateste că deține abilitățile de management al resurselor umane și capacitățile de a fi un bun animator și facilitator. Precizăm aici cuvântul *animator* deloc întâmplător, știind rolul jocului în viața copilului, indiferent de vârstă. Jocul e forma lui naturală de exprimare și dezvoltare. Pentru a răspunde nevoii firești de joacă, educatorul trebuie să îi vină copilului în întâmpinare cu acte teatrale, care să destindă atmosfera în grupul de învățare. Odată destins, copilul poate fi mai ușor implicat în sarcini de lucru și, totodată, mai receptiv la ceea ce îi transmite educatorul în calitate de formator, respectiv de facilitator.

Conchidem că predarea este o activitate esențială, oricare ar fi nivelul de studiu al subiecților educabili. În lipsa predării nu putem vorbi de acel transfer de cunoștințe, în baza căruia se formează baza de date și seria de abilități și aptitudini elementare. Le putem privi ca pe o temelie, pe care, apoi, învățătorul construiește baza de achiziții fundamentale. Astfel, credem că se înlesnește procesul de învățământ derulat în fiecare clasă primară ulterioară. Opinăm că aceasta este rațiunea pentru care educatorul trebuie să trateze simultan, cu seriozitate, actul de predare și spectrul educației timpurii. În acest spectru vedem lucruri ce stau să fie (re)descoperite, lucruri cum sunt: stadiile dezvoltării copilului, teoriile jocului, didactica, metodicile de specialitate, strategiile cognitive de predare și de învățare, regulile de sănătate emoțională, normele de relaționare constructivă etc.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. În cuvinte simple, *joc senzorial* înseamnă descoperire – descoperire a lumii, în general, și a corpurilor din natură, în particular, cu ajutorul simțurilor. Descoperind prin simțuri, ne dezvoltăm plenar. Nu este o pură întâmplare faptul că termenii *descoperire* și *dezvoltare* încep cu aceeași literă. Cu cât un copil le dă acestora curs mai devreme, cu atât mai bine. Mediul preșcolar de învățare, completat de mediul familial, reprezintă esențialul pentru necesitățile lui, specifice vârstei.

Testul nr. 2

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *nătăngă* – lungă, fără sens; *îi zise (calul)* – îi ceru (calul).
2. *neștiutor*, *știință*, *științific*.
3. *stăpâne* – substantiv în vocativ, *acea* – adjectiv demonstrativ, *vom* – verb auxiliar.
4. *Făt-Frumos* – subiect, *la cetatea* – complement circumstanțial de loc.
5. Cratima face legătura, în acest caz, între adverbul negativ *nu* și verbul copulativ *-i*.
6. Ascultător, vine *iute* de câte ori îl chemi.
Îi place gustul *iute* al mâncării.
Numai *voi* ne puteți ajuta.
Voi să știe mai multe despre această chestiune, dar nu primi lămuriri suplimentare.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu, de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj dintr-un basm* specificat în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Povestea lui Harap-Alb, de Ion Creangă

Harap-Alb este personajul principal al basmului, un erou surprins în evoluție, care este destinat să ajungă împărat. Inițial, personajul este neidentificat, fiind fiul cel mic al craiului, ca sugestie a rolului sau minor în acțiune. Dorința de a participa și el la misiunea la care frații săi eșuează îl particularizează și personajul va primi un nume care-i subliniază menirea. Înainte de a fi identificat, însă, prin nume, el este caracterizat prin vorbe și prin fapte. Tânărul suferă din cauză că tatăl său îl ceartă și pentru că era dezamăgit de lașitatea fiilor săi cei mari, care nu au trecut de proba curajului, nu vrea să-l lase să încerce și el. Fiul de crai se dovedește milostiv cu bătrâna întâlnită în curtea palatului și căreia i se destăinuie, căutând alinare. Atunci când pomește la drum, tânărul dă dovadă de un simț evident al onoarei: „Și ori oi u pute izbuti, ori nu, dar îți fâgăduiesc dinainte că, odată pornit din casa d-tale, înapoi nu m-oiu mai întoarce, să știu bine că m-oiu întâlni și cu moartea în cale.” Inițial, fiul craiului se manifestă prin impulsivitate și prin reacții agresive: lovește de trei ori, în cap, cu frâul, calul slab care venise să mănânce jăratic din tavă. Reacțiile necontrolate probează superficialitatea tânărului, care se conduce după aparențe și nu observă potențialul personajelor care-l ajută. După ce trece de proba curajului, cu ajutorul calului care se repede asupra ursului, tânărul pomește în călătoria spre curtea Împăratului Verde, nu înainte de a fi atenționat să se ferească, în drumul său de Spân și de omul roș. În curând, se rătăcește și se întâlnește cu un spân care îl convinge să-l ia de slugă pentru că-l va ajuta să iasă din pădure. Tânărul încalcă interdicția tatălui și trebuie să suporte consecințele dramatice ale alegerii sale. Spânul îl păcălește și-i cere să respecte un jurământ, ca urmare a înțelegerii prin care ei doi își schimbă identitatea. Spânul îl

numește acum pe tânăr Harap-Alb și-i acordă un alt statut, umil, de slugă de sorginte nobilă, de novice. Numele subliniază rolul de novice, de candidat la maturizare a protagonistului.

Conduita personajului îi dezvăluie, rând pe rând, calitățile și defectele. Pe de o parte, tânărul are un caracter nobil, cu trăsături ca loialitatea, prin faptul că respectă jurământul de supunere, în ciuda dă ajutor albinelor, construindu-le un stup. Pe de altă parte, ocoleşte nunta de furnici, priceperea atunci când descurajează repede pentru că spânul îl trimite în misiuni din ce în ce mai grele, se lamentează mult inutil riscurilor pe care le presupun misiunile sale, îndeplinește sarcinile primite, pentru că știe că altfel s-ar expune săi, pe care și-i face datorită disponibilității sale afective. Toate acțiunile eroului culminează cu obținerea acorde atenție rațiunii și nu instinctelor.

Caracterizarea directă a personajului se regăsește, cum este și firesc, la începutul narațiunii, când tânărul este nevolnic. Naratorul îi subliniază naivitatea, printr-o observație ironică: „Fiul craiului era „slab de inger” și „mai fricos decât o femeie”, dar îl îmbărbătează, spunându-i care are un destin special: „Așa trebuia să se întâmple și n- ai cui bănuî.”

În cea de-a doua parte a acțiunii, protagonistul este caracterizat în mod indirect, prin intermediul gesturilor, faptelor și atitudinilor sale. După ce trece un număr de 10 probe, protagonistul va ajunge cu sufletești extreme, el a ajuns să treacă prin dezonoare, frică, suferință, să vadă adevărul ascuns sub minciună. Compensația pe care o primește, la sfârșitul călătoriei sale este dragostea. Eroul este răsplătit pentru evoluția sa și este pregătit să devină un conducător drept și să-și întemeieze o familie.

Harap-Alb este un personaj care intruchipează concepția despre viață și despre lume a autorului, conform căreia omul bun și curajos, care manifestă voința de a-și schimba soarta, reușește în demersul său fără să aibă puteri supranaturale.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu structurat, de una-două pagini, în care să prezentați **importanța colaborării grădiniței cu ceilalți factori educaționali**.

Colaborarea dintre grădiniță și alți factori educaționali începe în momentul încheierii contractelor în acest sens. Indiferent de termenii în care sunt exprimate obiectele contractelor, scopurile sunt aceleași: îndeplinirea unor servicii educaționale. În context, distingem patru asemenea acte juridice, adică cele dintre reprezentanții grădiniței și aceste părți contractante: părinții/tutorii preșcolarului ori susținătorii lui legali, edilii aparținând autorității administrației publice locale, oficianții din aparatul ce asigură asistența socială și protecția copilului, diferiți parteneri de proiecte din entități publice și private. Înainte de a trata subiectul în detaliu, să ne edificăm în privința importanței lor.

Finalitatea colaborării dintre actorii enunțați este atingerea obiectivelor unității de învățământ preșcolar; dintre toate, negreșit, primul este realizarea unor servicii anume, destinate educării și formării copilului grație aportului personalului calificat. Fiind la mijloc interesul superior al copilului, suntem

de părere că e și normal să primeze oferta educațională. Ideea în sine trebuie să se păstreze în relațiile de comunicare și de cooperare dintre ofertant (grădinița – formator de formare profesională) și familia copilului. Comunicarea și cooperarea, la rândul lor, subliniază importanța colaborării sub câteva aspecte: se urmărește progresul preșcolarului, se iau măsuri de reducere și eliminare a cauzelor ce provoacă regresul pe traseul educațional, se iau hotărâri ce îi pot susține potențialul, se creează oportunități de învățare a căror valorificare determină cultivarea înclinațiilor lui, se încurajează implicarea familiei în activitățile (extra)școlare, în tot ceea ce privește dezvoltarea lui personală și educația parentală. Insistăm pe aceasta din urmă, știind că există un principiu care promovează parteneriatul dintre familie și resursele umane din structura grădiniței, a căror sarcină principală este formarea copilului pe toate palierele in- separabile (intelectual, psihomotric, emoțional, socio-comportamental). Prin definiție, părinții sunt – să fie – parteneri activi, care să își cunoască bine copilul pentru a ști **când** și **cum** să intervină în procesul lui de creștere și dezvoltare pleneră. Tot prin definiție, ei sunt primii educatori din viața copilului ce trebuie să cunoască îndeaproape stadiile lui de creștere și dezvoltare pe toate laturile ce îi favorizează evoluția armonioasă. Diverse aspecte tematice se pot aprofunda în timpul activităților de consiliere atent planificate de educator. Acestea reprezintă ocazii potrivite pentru abordarea subiectelor din sfere colaterale de interes; de pildă: drepturile copilului, psihologia dezvoltării lui, hrana și alimentația, sportul și beneficiile lui, mijloacele multimedia și riscurile lor pe termen lung, noile educații, fenomenul migrației și efectele sale asupra copilului, atașamentul etc.

Spre finalul ideii să reținem că este strict interzisă desfășurarea activităților cu conotații politice, religioase, rasiste și a celor ce contravin bunelor moravuri sau legilor statului.

În viziunea noastră, întotdeauna, fondul juridic îi dă stabilitate contractului educațional, oricare ar fi părțile semnate. Credem că este esențială cunoașterea temeiului legal în baza căruia s-a încheiat acesta; e esențială din următoarele motive: stabilirea limitelor permise de lege pentru realizarea obiectului de activitate, statuarea sferei ce înglobează drepturile și obligațiile părților, răspunderea contractuală pentru încălcarea drepturilor și pentru neîndeplinirea obligațiilor.

Clarificarea tuturor aspectelor juridice este imperios necesară chiar înainte de semnarea contractului, căci doar așa se pot evita conflictele generate de invocarea necunoașterii clauzelor. În speță, managerii grădiniței se asigură, în prealabil, că cealaltă parte semnatară a înțelege scopul contractului și implicațiile lui, pe care și le asumă în deplină cunoștință de cauză. Așadar, observăm că perfectarea contractului impune de la sine intrarea în teoria generală a dreptului comun și pe terenul legislației specifice. Spunem *legislație specifică* gândindu-ne la asemenea norme de referință: Codul civil, Legea educației naționale, Legea administrației publice locale, Ordonanța privind organizațiile nonguvernamentale (nonprofit).

În virtutea raportului juridic determinat de încheierea contractului, am considerat că este oportună indicarea elementelor ce fac trimitere expresă la domeniul dreptului. E absolut firesc într-o societate civilă guvernată de norme juridice.

În continuare ne axăm pe ceea ce reglementează drepturile și obligațiile părților (părinți/tutori/susținători legali ai copilului și reprezentanții oficiali ai unității de învățământ preșcolar) la data înscrierii subiectului în evidența grădiniței, fiind valabile pe durata frecventării acesteia. Îndatoririle și atribuțiile lor sunt prevăzute în **Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (ROFUIP)**; mai exact, în Titlul IX *Partenerii educaționali*, Capitolul VI *Contractul educațional*, și în modelul etalat în anexa ce face parte integrantă din **regulament**. Conform prevederilor, drepturile și obligațiile părților sunt reciproce, putând fi modificate prin act adițional. Indiferent de circumstanțe, orice abatere trebuie asumată. Însă, pentru a se evita situațiile generatoare de nemulțu-

miri și tensiuni, recomandabil e să se „tranșeze” corespunzător toate temele de interes comun în cadrul entităților numite *adunarea generală a părinților și comitetul de părinți*. Ba mai mult decât atât, reprezentativ al părinților. În vederea colaborării fructuoase dintre actorii educaționali, opinăm că este în viața preșcolarului. Cu certitudine, aportul lor este substanțial în direcții ce privesc, în egală măsură, simplu spus, asigurarea bunăstării din trei puncte de vedere: ambiental, afectiv, material. Avem în minte colaborarea constructivă dintre grădiniță și orice tip de factor educațional activ. (Când spunem *lumea direct vizată*, ne referim explicit la membrii echipei manageriale din structura grădiniței, la corpul său didactic și la membrii familiilor copiilor luați în evidența grădiniței.)

Mai departe, descriem o activitate dintre cele care pot spori calitatea actului instructiv-educativ și gradul în care preșcolarul dă un randament mulțumitor – cel puțin într-un domeniu parcurs. Cu titlu exemplificativ, aici amintim lectura educatoarei, poveștile și piesele de teatru în format audio/audio-video și jocurile de rol, jocuri ce poartă amprenta teatrului educațional și a educației nonformale. Credem cu tărie că oricare dintre acestea poate fi excelent valorizată în variate programe (extra)școlare și extracurriculare. Să ne oprim, de pildă, asupra teatrului, în general. De păpuși ori de umbre, acesta dezvoltă inteligențele verbal-lingvistică, spațial-vizuală și interpersonală, dar și latura estetică din străfundul educabilului. Prin intermediul teatrului – desigur, adecvat vârstei – și sprijinit de educator și de familie, preșcolarul își formează competențele-cheie de care nu se poate lipsi în viața de zi cu zi; nici ulterior nu va putea, în viitoarea viață profesională. În acest sens, recomandabilă este încheierea unor parteneriate cu case de cultură, cu trupe de teatru independent, cu ateliere meșteșugărești ș.a.m.d. Ar trebui să fie încurajată această practică, având în vedere numărul considerabil de valențe formative și recreative.

În loc de încheiere, să reprivim cadrul legislativ ce permite colaborarea fructuoasă dintre grădiniță și orice alt factor educațional. Cadrul este permisiv pentru punerea unor idei progresiste în practică, idei din ale căror semințe se pot naște proiecte pragmatice și chiar inovative. Gândind la avantajele colaborării descrise, pledăm pentru aprofundarea și respectarea riguroasă a legilor fundamentale din domeniul educației. În virtutea tuturor, corpul managerial și corpul didactic pot realiza câte aturi sunt de partea unităților școlare aparținătoare. Este cu atât mai bine pentru beneficiarii (in)directi ai actului instructiv-educativ.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. De departe, jocul logic are o mare valoare educativă, întrucât dezvoltă gândirea, indiferent de vârstă. În cazul nostru, la vârsta preșcolară, bine înțeles și corespunzător desfășurat, acesta favorizează dezvoltarea inteligenței umane specifice stadiului preoperațional.

În cuvinte proprii, jocul logic este o activitate ludică menită să faciliteze procesele psihice cognitive, în baza cărora actul de învățare este mult înlesnit.

E dovedit științific faptul că un copil din grupa de vârstă 3 – 6/7 ani are un mare potențial creativ, ceea ce, prin definiție, înseamnă că el are și potențial cognitiv. Reflectând asupra acestui aspect, în calitate de educatori, trebuie să facem totul posibil pentru a stimula inteligența logico-matematică a pre-

școlarilor. Ca atare, atingem limitele maxime ale dimensiunii domeniului cognitiv de dezvoltare. Ba mai mult decât atât, prin strategii didactice potrivite, putem ghida copiii spre zona proximei dezvoltări. Știm cât de importantă este aceasta pentru motivarea educabililor ce demonstrează – faptic, atitudinal – că pot face față situațiilor de învățare din ce în ce mai provocatoare.

În altă ordine de idei, jocul logic este calea pe care converg tacticile ce formează/dezvoltă capacitatea de gândire și de rezolvare a problemelor – evident, direct proporțional cu forța principiului accesibilității. Privind lucrurile pe termen lung – deci, peste nivelul pre-elementar specific educației timpurii –, vedem că nu este deloc întâmplătoare legătura dintre domeniul privind dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii (prevăzută în noul curriculum pentru educația timpurie), două competențe-cheie dintre cele opt promovate de UE (competența matematică, științifică, tehnologică, spirit de inițiativă și antreprenoriat) și patru dintre competențele secolului XXI (creativitate, inventivitate, organizare, soluționarea problemelor).

Așadar, prin jocul logic, desfășurat cu precădere în centrele de interes Științe și Construcții, preșcolarul devine capabil să facă raționamente, drept dovadă că a observat corpuri materiale și fenomene naturale, că a înțeles raportul cauză-efect. Datorită raționamentelor făcute mai mult sau mai puțin sprijinit de un adult, el (re)descoperă lumea și dobândește experiențe de învățare. La acestea se va raporta ori de câte ori se vor ivi situații de învățare care îl determină să raționeze obiectiv.

De desubt, descriem un asemenea joc pentru grupa de vârstă 3-4 ani, domeniul Științe. Îl denumim *În căutarea numerelor înstelate*. Scopul lui este legat de subdomeniul *cunoașterea și deprinderi elementare matematice, cunoașterea și înțelegerea lumii*, așa cum este precizat în anexa RFIDT la OMEN nr. 3851 din 2010 (*Reper fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*). În concret, copilul trebuie să identifice corespondențele dintre materialele puse la dispoziție și jetoanele care le exprimă numeric; de pildă, corespondența dintre un tablou care înfățișează Soarele și jetonul ce redă numărul 1, ornat cu o steluță, dintre o ilustrație ce înfățișează mâna unui om și jetonul ce redă numărul 1, ornat cu cinci stelute. Jocul se desfășoară în centrul 0 – 5, fie în grup, fie individual, fie frontal. Fiind încurajat să rezolve cerințele, copilul învață să își formeze reprezentări matematice elementare (bazate pe conceptele *număr și numeric*).

Jocul, preponderent logic, poate atinge și alte domenii experiențiale; de exemplu, *Psihomotric, Estetic și creativ*. Gândind la acestea, educatorul îi poate cere copilului să sară de câte ori îi indică stelutele de pe jetoanele etalate ori să „deseneze” în aer atâtea fructe câte stelute au jetoanele arătate – de preferință, să fie fructe diferite. În acest context, el poate folosi suportul imagistic postat frontal. Pe cale de consecință, se creează premisele învățării numerației și ale corelării cunoștințelor acumulate prin joc tematic, folosind material concret intuitiv; în speță, corelația dintre cunoștințele despre numere și obiectele ce permit, după caz, asocierea, gruparea, seriarea, ordonarea. În opinia noastră, având în vedere specificul intervalului de vârstă, contează, în egală măsură, atenția acordată de educator și indicatorii marcați în grila criterială. Cu cât este mai ridicată calitatea lor cu atât mai bine pentru evoluția copilului și pentru derularea demersului instructiv-educativ.

2. În educația timpurie (și nu numai), folosim **mijloace de învățământ** ca elemente ce aparțin strategiilor didactice. În accepțiunea proprie, *mijloc de învățământ* înseamnă orice suport de lucru (fizic și electronic) care facilitează transmiterea și internalizarea informațiilor predate. Îl considerăm un adevărat instrument fără de care nu putem realiza instruirea educabilului și, firește, dezvoltarea lui plină. În altă ordine de idei, instrumentarul alcătuit din mijloace de învățământ contribuie la formarea compe-

tențelor subiectului. În condițiile de față, ne raportăm la nivelul pre-elementar, nivel la care stimularea comportamentală este prioritară pe toate palierele domeniilor de dezvoltare. Să ne gândim, de pildă, la Carențele de socializare pot genera, în timp, comportamente deviate. Dar folosind mijloace de învățare adecvate situației și vârstei copilului în cauză, combatem efectele negative pe termen lung. Puterea unei ori a unui joc de rol sunt doar câteva dintre elementele ce pot schimba traiectoria unui copil aflat în nevoie. În considerarea celor enumerate, cu titlul de mijloc de învățământ, în scop formativ, se pot utiliza planșe cu secvențe dintr-o poveste anume, DVD-uri cu desene animate sau cu înregistrări audio ale unor piese de teatru susceptibile să fie reinterpretate de copii în baza unor replici reprezentative. Seria de exemple de activități de învățare poate continua pentru a dovedi eficiența mijloacelor cuprinse în această temă.

Indiferent din ce categorie face parte, mijlocul de învățământ – tradițional, modern, natural, figurativ, imitativ – are aceleași funcții: (in)formativă, evaluativă, (re)creativă. Pe deasupra, cu cât este mai atractiv acesta sub aspect estetic/grafic, cu atât mai dinamice vor fi exercițiile/activitățile propuse și mai tangibile rezultatele așteptate.

Din cele reliefate anterior deducem specificul mijloacelor de învățământ. Este ușor de înțeles dacă ne gândim la două dintre acestea, evidențiate în rândurile de mai sus. În împrejurarea creată, reiterăm ideea privind posibilitatea de a utiliza mijloace electronice/multimedia. Prin prisma lor se încurajează formarea stilurilor de învățare auditiv și vizual. Putem conta pe randamentul unor factori benefici, știind cât sunt de receptivi copiii la stimulii din spectrul audio-video, la activitățile pe domenii experiențiale și la cele liber alese. Reflectând la acestea, educatorul animat de spiritul inovativ creează multiple oportunități în cadrul cărora introduce mijloace de învățământ având un puternic impact asupra demersului didactic. În cuvinte puține, specificul lor este să faciliteze însușirea informațiilor transmise, consolidarea lor, transpunerea lor în contexte cu caracter evaluativ, dar și în contexte ce abundă de susțineri motivaționale. Realizăm că prin mijloacele invocate se poate dezvolta tot ceea ce conturează profilul dezirabil al unui preșcolar, înainte de intrarea în clasa pregătitoare.

Spre sfârșitul prezentei lucrări, descriem un mijloc de învățământ utilizat frecvent în educația timpurie: CD-player-ul. Indiferent din ce parte îl privim, observăm că valențele lui educative „înclină” spre latura în care se manifestă procesele psihice senzoriale și mai cu seamă analizatorul auditiv. În lumina lui se poate da frâu imaginației ... Folosindu-l cu dibăcie, educatorul cheamă, pe calea undelor, eroi de poveste pentru sine ca să valorifice elementele de jos pregătite. Îi cheamă în special pentru micuți, ocazie cu care îi face să vadă, cu ochii minții, cadre de poveste ... Așa închipuite cum sunt, cadrele fac trecerea dintr-un centru de interes în altul și, implicit, dintr-un domeniu de dezvoltare în altul. Înțelegem lesne că, prin mijlocirea fanteziei, întreținută cu stimuli auditivi, abordarea interdisciplinară este realizabilă și atractivă. Realizabil este și progresul copilului per total. Înțelegem și că CD-player-ul poate sta la baza unor activități inedite, al căror scop este mai mult decât recreativ; este unul de identificare a tulburărilor de auz.

Concluziv, recomandăm acest mijloc didactic pentru animarea atmosferei ce crește dorința de învățare.

Testul nr. 3

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *sprintenă* – ageră, *grijește* – îngrijește.
2. *creștere*, *crescut*.
3. *îl* – pronume personal, formă neaccentuată; *bine* – adverb de mod; *boală* – substantiv comun.
4. *urât și obraznic* – nume predicativ multiplu, (niște) *roșcove* – complement direct.
5. Cratima face legătura între conjuncția *de* și pronumele personal, formă neaccentuată *-(i)fi*.
6. Vorbește *întruna*, ca o moară stricată.
Într-una din cutii vei găsi, cu siguranță, obiectul care îți trebuie.
Sar de la una la alta, dornică să termin ce mi-am propus.
S-ar putea să mai întârzie, este unul dintre defectele sale majore.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați evoluția relației dintre două personaje din basmul cult *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă.

Povestea lui Harap-Alb, de Ion Creangă
Harap-Alb și Spânul

Povestea lui Harap-Alb este considerată cea mai reușită creație de inspirație fantastică a lui Ion Creangă, fiind văzută de O. Bârlea drept: „cel mai frumos basm al lui Creangă și din întreaga noastră literatură.”

Basmul *Povestea lui Harap-Alb* a fost publicat în revista *Convorbiri literare*, în august 1877.

Basmul este o operă epică în proză sau în versuri care dezvoltă tema luptei dintre bine și rău la care iau parte personaje simbolice sau care au trăsături fantastice, supranaturale. Basmul are un rol didactic și moralizator.

Conținutul basmului lui Ion Creangă dezvoltă mai multe teme, tema secundară fiind aceea a maturizării eroului, textul fiind, prin relatarea aventurilor eroului, care se pregătește să devină împărat, un Bildungsroman. Cele două personaje principale sunt, totodată, protagonist și antagonist și dau viață principiilor etice antagonice din basm, binele și răul. Rolul Spânului devine complex în basmul lui Creangă, el fiind imaginea răului necesar, un pedagog sever, care îl supune pe mezinul craiului la probe dificile, pentru a-l căli și a-l forma în vederea obținerii rangului de împărat. Conflictul principal al basmului este de ordin exterior și are loc între Spân și Harap-Alb. Protagonistul duce, în același timp, o luptă interioară, cu sine, pe parcursul drumului, când trece de la starea de neinițiat la cea de inițiat.

Deși cele două personaje se suprapun pe categoriile etice obișnuite din basm, ele reproduc structuri caracteriale mai apropiate de realitatea umană, întrucât Harap-Alb nu este o întruchipare absolută a

binelui, având defecte și slăbiciuni omenești, iar Spânul are și o trăsătură pozitivă, fiind maestrul spi-ritual și se dovedește benefic pentru evoluția eroului. Harap-Alb este un personaj rotund, care evoluează pe parcursul acțiunii, în timp ce Spânul este un personaj plat și nu-și modifică statutul social pe parcursul textului.

Mijloacele de caracterizare utilizate în construcția celor două personaje sunt de tip direct (realizată de narator sau de alte personaje) și de tip indirect (care reiese din fapte, gesturi, atitudini, relația cu celelalte personaje).

Basmul urmărește evoluția spirituală a protagonistului. La început, tânărul este naiv și impulsiv, însă, a maturizării sale se observă în momentul în care se împrietenește cu cele cinci ființe supranaturale, în-tâlnirea dintre protagonist și antagonist survine în momentul în care fiul craiului, „boboc de felul lui” se rătăcește în pădurea-labirint. Episodul semnificativ pentru sublinierea relației dintre cei doi este mo-mentul descinderii în fântână. Mezinul craiului acceptă tovarășia craiului, pentru a ieși din pădure, dar este păcălit, când coboară în fântână. Această descindere este simbolică, pentru că tânărul intră ca un fecior de crai anonim și iese cu numele oferit de Spân, Harap-Alb, cu semnificația de slugă de rang nobil. Jurământul din fântână conține și condiția eliberării, care înseamnă sfârșitul inițierii.

În finalul basmului se pune capăt relației dintre cei doi, Spânul îl omoară pe Harap-Alb, pentru vina închipuită de a fi încălcat jurământul; Spânul, la rândul lui, este ucis de calul lui Harap-Alb, ca semn că inițierea s-a încheiat. Fata îl învie pe Harap-Alb, care își primește, după acest lung și greu drum al inițierii, răsplata promisă: împărăția și pe fata iubită.

Întreaga călătorie întreprinsă de Harap-Alb este un drum al evoluției interioare, al maturizării; în această odisee a eroului, rolul precumpănitor îl deține Spânul care-l supune la probe grele, provocându-l să-și depășească limitele. Caracterul de basm cult și de Bildungsroman este vizibil prin complexitatea relației dintre cei doi protagoniști.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de circa două pagini, în care să prezentați importanța aplicării concep-tului **învățare centrată pe copil în învățământul preșcolar**.

În actul fundamental pentru învățământul preșcolar, denumit *curriculum pentru educație timpurie*, există principii ce încurajează aplicarea conceptului dat. Înainte de a-l defini, să ne reamintim respec-tivele principii. Unul privește **educația centrată pe copil**, iar altul, **învățarea activă**. În baza lor, educatorul creează situații care favorizează cunoașterea nevoilor copilului și a caracteristicilor sale; se urmăresc îndeobște caracteristicile ce îi dau unicitate. Totodată, educatorul creează și situații ce favorizează apariția unor experiențe de învățare, de-a lungul cărora preșcolarul devine un subiect activ. În această calitate avută permanent, el poate alege cum să se desfășoare activitatea și să propună modificări ce sunt în acord cu trebuințele sale. Ideea se regăsește în atari întrebări: Ți-ar plăcea să ...? Cum și cu cine ți-ar plăcea să faci aceste lucruri? Ce crezi că ar mai fi de făcut la ...? Altfel spus, în ciuda vârstei mici, este bine să ținem cont de părerea/afirmațiile copilului, căci numai așa putem afla detalii despre dorințele și trebuințele lui.

În viziunea noastră, *învățare centrată pe copil* înseamnă demersul didactic în temeiul căruia se pune accent pe strategiile de învățare individualizată, aplicate direct proporțional cu potențialul copilului și cu eventualele tulburări/dificultăți de învățare depistate. Drept care, inclusiv actul de predare trebuie să fie adaptat la nivelul inteligibil al copilului.

Învățarea centrată pe copil este promovată de didactica modernă, mai ales de neurodidactică. Din practică știm cât sunt de eficiente metodele activ-participative. Prin definiție, acestea dinamizează grupa de copii, per total, și microgrupul, în particular. Chiar denumirea conceptului ne arată că toată atenția este îndreptată asupra copilului, nu a educatorului. Timpul ne-a dovedit că strategia centrată pe profesor are numeroase limite care îi reduc simțitor copilului libertatea de exprimare și o așa-zisă libertate de mișcare de-a lungul incursiunii sale în procesul de învățământ. Într-o asemenea împrejurare, copilul este doar obiect, nu subiect în procesul formator.

Ca orice lucru bine realizat, strategia de învățare centrată pe subiect trebuie gândită riguros în prealabil. Ca atare, educatorul are de parcurs următorii pași:

- să recitească teoriile instruirii și ale învățării;
- să aprofundeze procedura de operaționalizare a obiectivelor;
- să identifice caracteristicile și temperamentele copiilor;
- să le raporteze structurile umane la factorii de mediu (intern și extern);
- să își analizeze stilul de predare, stilul propriu de comunicare și de colaborare;
- să efectueze sociomatricea și sociograma pentru a ști cum interacționează copiii și ce profil are grupa;
- schematic, să constituie grupuri de lucru omogene sau eterogene, după caz;
- să monitorizeze fișele de observație ale copiilor pentru a găsi indicii ce redau progresul/regresul copiilor pe traseul educațional;
- să noteze cum poate anima fiecare centru prin metode activ-participative și cum poate folosi autoevaluarea;
- să aleagă jocuri de rol care îi pot determina pe copii să vorbească liber despre nevoile și preferințele lor.

Odată ce s-a edificat asupra acestor lucruri elementare, educatorul trebuie să se asigure că își ia toate măsurile necesare în următoarele sensuri:

- să studieze teoria și exemplele ce privesc modul de întocmire a planului personalizat de învățare;
- să pătrundă sfera designului instrucțional pentru a vedea cum își poate atinge finalitățile, în condițiile ofertei unui curriculum aprofundat sau extins, în funcție de cazurile existente în sala de grupă;
- să îmbine cât mai armonios și mai atractiv posibil domeniile experiențiale cu activitățile liber alese; în acest scop se poate folosi cu succes de atributele dezvoltării personale și de fascinația elementelor de joc;
- să își îmbogățească și să își diversifice ansamblul de resurse materiale și de mijloace didactice;
- să transforme fiecare centru într-o adevărată lume captivantă și viu colorată, în care copilul, realmente, să se simtă cel mai important;
- dacă situația impune, să știe cu ajutorul căror tactici pedagogice readuce subiecții în sarcină fără constrângeri și fără reacții pline de nemulțumire;
- să utilizeze deseori materiale concret intuitive, jocuri și jucării care îi solicită copilului funcțiile intelectuale, afective, psihomotrice și socio-comportamentale;

→ să comunice constant cu familia copilului despre aspectele ce denotă progresul/regresul pentru a se putea lua cele mai bune decizii în favoarea lui.

Mai departe, exemplificativ, redăm situația de învățare, în care adaptăm conținutul la particularitățile și la nevoile instructiv-educative ale copilului din grupa mare (5 – 6 ani). Situația se încadrează în domeniul experiențial *Limbă și comunicare*. Astfel, pornim de la piesa de teatru radiofonic *Turtița cântăreață*, poveste populară. Piesa e aleasă, în principal, pentru copiii cărora vrem să le formăm inteligența spațial-formă de semicerc. După audiție, în funcție de nevoia identificată, preșcolarii se desfășoară frontal, sub scrie casa oamenilor care au plămădit turtița și bucățile de drum parcurse de aceasta. Procedând întocmai, educatorul poate observa cât de mare e capacitatea fiecărui copil de a-și imagina lucruri posibile numai pe cale auditivă. În plus, educatorul mai poate proba receptivitatea copilului la stilul auditiv de învățare, stil atât de benefic în perioada școlarității mici. Și nu doar atunci. În aceleași circumstanțe, pe deasupra, educatorul poate efectua exerciții de fonetică, de vocabular, de ascultare activă și de comunicare verbală. Pe scurt, având povestea în fundal, se fac aplicații de educare a limbajului, dar și unele de educație muzicală. Gândind la aceasta din urmă, credem că totodată se poate testa capacitatea de receptare și de redare a sunetelor din mediul înconjurător apropiat – cu ajutorul CD-ului, în speță. Toate acestea constituie o valoroasă bază informativă, de care educatorul poate face, negreșit, uz în scopul dezvoltării holistice a preșcolarii din respectiva grupă. Aceasta, dezvoltarea holistică, se fondează pe (auto)cunoaștere.

În loc de final, evidențiem un punct de vedere despre abordarea prezentată anterior. În susținerea ideii de mai sus, considerăm că este vitală adaptarea conținutului la particularitățile și nevoile educaționale individuale ale copilului. Procedând în acest fel, în conformitate cu natura, cu trebuințele și cu doleanțele lui, este ca și cum servim copilul la masă cu ceea ce îi este pe plac, fără a face însă rabat de la calitatea hranei și de la normele de sănătate alimentară. Considerăm așa, deoarece promovăm interesul lui superior. Poate părea un clișeu ori un lucru utopic, dar avem convingerea că numai punerea copilului mai presus de prestația didactică și de numărul prestabilit de obiective ne poate defini în postura de educator; mai bine spus, în postura de formator de oameni multilateral evaluați, fapt resimțit mai ales în viața adultă. Conchidem că abordarea ne determină să atingem și laturile educației pe toată durata vieții. În acest sens, primul pas trebuie făcut încă din educația timpurie. Drept care, suntem în context și în ton cu tendințele în materie de sensibilizare a copilului – și a familiei lui – față de ceea ce înseamnă educație personalizată în numele unicității de care se bucură fiecare copil, indiferent de vârstă.

Conchidem că, pentru reușita actului didactic în sala de grupă, este de luat în calcul și abordarea noastră, per ansamblu, completată cu exemple și argumente. Fără pretenția a fi o abordare perfectă, ne asumăm toate cele scrise, fapt care oglindește intenția de a încuraja studiul didactic și a metodicilor de specialitate. Fără doar și poate, și intenția de a încuraja studiul noului curriculum pentru educația timpurie, în spiritul principiului individualității. Numai stăpânirea lor pe de-a-ntregul poate face diferența între un act educațional de calitate și unul improvizat sau lipsit de profesionalism.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. În mica școlaritate vorbim despre arii curriculare, iar în preșcolaritate vorbim despre activități pe domenii experiențiale, jocuri și activități liber alese și de dezvoltare personală. Toate cele trei tipuri sunt

prevăzute în planul de învățământ pentru educația timpurie, cuprins în noul curriculum. Supunem atenției primul tip.

Întâlnim conceptul de *activități pe domenii experiențiale* în planul de învățământ pentru educația timpurie și îndeosebi în metodologia lui de aplicare. Din conținutul metodologiei desprindem ideea despre specificul unor asemenea activități, organizate corespunzător.

În sala de grupă, le descoperim sub acronimul ADE și le vedem desfășurate în centrele de interes deschise anume. Fiind atenți la cuvintele-cheie, deslușim definiția. În viziunea noastră, acestea sunt specifice și să permită predarea integrată, gândite în curriculumul pentru educația timpurie, gândite să stimuleze domeniile de dezvoltare, înfățișate în curriculumul pentru educația timpurie, și să permită predarea integrată, gândind la următoarele aspecte: grupele de vârstă, nevoile, interesele și potențialul copiilor, teme ale anuale de studiu, conținuturile relevante preluate din metodicele de specialitate și strategiile de rigoare alese, obiectivele urmărite, materialele/mijloacele de învățământ, ionalitate și strategiile de evaluare specifice. Finalitatea este progresul preșcolarilor pe toate palierele vizate la instrumentele de evaluare specifice. Finalitatea este progresul preșcolarilor pe toate palierele vizate la nivel pre-elementar. Știind că acesta din urmă privește stimularea comportamentală, să vedem cum...

În curriculum sunt enumerate cinci domenii în baza cărora se organizează activitățile în discuție. Acestea sunt: dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii; dezvoltare socio-emoțională; dezvoltarea limbajului, a comunicării, a premiselor citirii și scrierii; capacitatea și atitudini în învățare. În considerarea acestora cinci, se organizează centrele de interes (*Construcții, Știință, Bibliotecă, Colțul căsuței, Joc de rol, Arte, Nisip și apă ș.a.m.d.*). De fapt, în respectivele centre se derulează activitățile pe domenii experiențiale: *Științe (DS), Limbă și comunicare (DLC), Estetic și creativ (DEC), Om și societate (DOS), Psihomotric (DPM)*.

Mai departe, indicăm un posibil mod de organizare a unei asemenea activități. Cu titlu exemplificativ, ne axăm pe domeniul experiențial DEC. Pentru a nu da greș, parcurgem metodologia de aplicare a planului de învățământ, în căutarea unor explicații/sugestii metodologice. În plus, parcurgem și anexa RFIDT la OMEN nr. 3851/2010 – Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani –, anexă în care sunt detaliate domeniile de dezvoltare, fiecare având indicatori și practici de sprijin per interval de vârstă.

Rămânem în context și ne raportăm la domeniul ce privește dezvoltarea socio-emoțională și, prin urmare, la expresivitatea emoțională. La rândul său, ultimul aspect se reflectă într-un reper astfel enunțat: *Copilul ar trebui să fie capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții*. Ne raportăm la intervalul de vârstă 61-84 luni și ne conturăm ideea în jurul câtorva indicatori reformulați:¹ exprimarea emoțiilor prin joc și activități artistice; împărtășirea emoțiilor cu copiii de vârstă apropiată, cu adulții din anturaj; manifestarea reacțiilor emoționale cu flexibilitate, în diferite contexte; verbalizarea frustrării; folosirea mimicii adecvate sensului mesajului transmis de altcineva. O conturăm și în jurul acestei practici de sprijin: prin joc, asocierea sunetelor/culorilor/mișcărilor cu diverse emoții. În virtutea celor menționate, ne gândim la această activitate: După ascultarea unei povești în lectura educatoarei și după observarea unei serii de ilustrații, copilul asociază jetoanele colorate primite cu stările pe care i le dau zilele de vară și de iarnă. Apoi, pe fondul desenului său liber creat, el își exprimă emoțiile transmise gândind la acestea. Scopul este recunoașterea caracteristicilor generice ale anotimpurilor evidențiate și a emoțiilor pe care le generează. În opinia noastră, exprimarea prin desen liber se bucură de trecere în rândul preșcolarilor. De aceea credem că am ales bine domeniul *Estetic și creativ*; putem vorbi în voce despre paleta de culori și despre linii de toate felurile ce redau stările interioare. Cu pricepere, prin

¹ Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, anexă la OMEN nr. 3851 din 2010, p. 41.

dansuri și mimă, educatoarea poate aborda și alte două domenii experiențiale: *Psihomotric și Limbă și comunicare*. Așa apare oportunitatea în care spiritul inovativ își poate dovedi forța.

Spre final, exprimăm un punct de vedere argumentat despre specificul organizării activităților de învățare, pe domenii experiențiale. În cadrul respectivelor activități se valorifică și atribuțiile dimensiunilor dezvoltării, aparținătoare – cele cinci amintite; în mod subînțeles, se valorifică și atribuțiile dimensiunilor dezvoltării, prevăzute în noul curriculum. Se creează premisele ce înlesnesc atingerea finalităților educației timpurii, punctate în programă, și luate în vizor pe traseul educațional ulterior. Respectându-se natura activităților pe domenii experiențiale și a centrelor de interes, se respectă următoarele principii: al diversității conținutului/situațiilor de învățare, al individualizării, al învățării bazate pe joc. Mai exact, oferindu-i copilului un mediu stimulativ și diversificat, creștem șansele de a-i dezvolta toate aspectele esențiale (cognitiv, comunicațional, psihomotric, emoțional, social, atitudinal, motivațional). Le creștem, deoarece ținem seama de acestea variabile: fire, potențial, nevoi, dorințe (ale copilului), așteptări (ale familiei), varietatea recuzitei disponibile, categoriile de jocuri propuse, scopul activității (transmiterea cunoștințelor, formarea deprinderilor și a priceperilor, consolidarea acestora, verificarea etc.). Fără doar și poate, ADE reprezintă un univers. Acesta găzduiește lumea cunoașterii, pe care cei mici o pot explora prin învățare experiențială. Fiind la vârsta stimulării comportamentale, vedem rațiunea pentru care merită valorizată cu precădere învățarea socială.

2. Precum în învățământul primar, și în cel preșcolar parcurgem etapa de evaluare a educabililor. Având însă în vedere caracterul aparte al învățământului preșcolar, e firesc să folosim instrumente adecvate.

În concepția noastră, *instrument de evaluare* este orice lucru care servește la măsurarea rezultatelor și la aprecierea lor prin calificative sau note. Colectarea rezultatelor se face pe baza unei fișe de lucru, a unui test etc. Fiind în perioada educației timpurii, nu vorbim despre teste. Drept care, evaluarea constă în:

- măsurarea cunoștințelor acumulate de copii, a deprinderilor și a priceperilor formate;
- aprecierea progresului înregistrat la nivelul fiecărui domeniu de dezvoltare, raportat la indicatorii dați în sfera dimensiunilor dezvoltării; îi vedem marcați în curriculum.

În context, instrument de evaluare reprezintă orice piesă care poate fi de folos în ambele sensuri precizate; de exemplu: lista de control/grila criterială, fișa de observație sistematică a comportamentelor vizate, fișe de lucru, produse arhivate în portofoliu. În temeiul lor, prin analiză psihopedagogică, se determină cota în care preșcolarul a progresat per ansamblu. Deopotrivă, se efectuează și celelalte două componente ale procesului de evaluare: diagnoza și prognoza.

Din mențiunile anterioare reținem specificul instrumentelor de evaluare în educația timpurie și exemple în acest sens. În continuare, descriem două asemenea instrumente. Ne concentrăm asupra listei de control și a produselor din structura portofoliului. Dacă unul se regăsește și în metodologia clasică, al doilea face parte exclusiv din cea modernă. Să vedem prin ce se disting valențele lor, privite individual.

Lista de control sau de verificare nu este decât o grilă criterială în baza căreia educatorul notează ceea ce este semnificativ pentru o anumită secvență a activității, gândind la gradele de implicare a preșcolarul și de manifestare a conduitelor dezirabile. După analiza obiectivă a consemnărilor, educatorul poate ști cât de mult s-a îmbunătățit un comportament aparținând unui domeniu de dezvoltare. Cu cât se adună mai multe liste de control, cu atât mai bine pentru atunci când trebuie întregită imaginea pre-

școlarului, imagine ce se va reflecta în fișa pentru aprecierea progresului individual, înainte de intrarea în învățământul primar.

Produsele din portofoliu se arhivează în virtutea metodei portofoliului, metodă modernă de evaluare care și-a dovedit eficiența. Concret, produsele obținute prin efort individual/colectiv reprezintă oglinda copilului. Este oglinda în care se vede munca depusă pe durata unui semestru/an școlar. Este oglinda în care se reflectă imaginea copilului, tot mai mult îmbunătățită prin susținere evolutivă din partea personalului de specialitate și din partea familiei. Cu alte cuvinte, este cartea de vizită, „scrisă” în timp, în considerarea căreia se accede la nivelul următor de formare continuă a copilului. Această așa-zisă carte oferă o imagine panoramică asupra dezvoltării holistice. În altă ordine de idei, portofoliul – instrument și metodă de evaluare deopotrivă – este precum un impuls dat pentru avansarea pe traseul educațional. De aceea ne permitem să afirmăm că aceasta are două mari atuuri: poate determina motivarea copilului în grupul de învățare; poate reprezenta o adevărată evaluare sumativă. În susținerea afirmației, mai adăugăm o mențiune relevantă: La intrarea copilului în clasa pregătitoare, învățătorul își formează o imagine de ansamblu asupra profilului său. Concluziile învățătorului vor fi mult mai solide, dacă sunt direct raportate la portofoliul copilului realizat de-a lungul ultimului an de grădiniță, nu doar la fișa privind aprecierea progresului individual.

În rezumat, încurajăm utilizarea oricăror instrumente de evaluare potrivite pentru învățământul preșcolar; desigur, bine alese în funcție de potențialul copilului și de posibilități, generic vorbind. Găsirea alternativelor rămâne în sarcina educatorului, având în vedere datoria lui morală de a-și cunoaște copiii din grupă și de a-și da permanent concursul pentru ghidarea lor pe traiectoria educațional-formativă.

Testul nr. 4

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *megiașii* – vecinii, *se pomeniră* – se treziră cu...
2. *băiețel, băiețește*.
3. *și* – conjuncție copulativă; *se rugară* – verb predicativ; *toată* – adjectiv pronominal nehotărât.
4. *toți* oamenii – atribut adjectival pronominal, *cu foc* – complement circumstanțial de mod.
5. Cratima marchează pronunțarea alăturată a pronumelui reflexiv *s-* și a verbului auxiliar *-a* din componența verbului *s-a dus*.
6. Bani sunt *ai* lui, trebuie să recunoști.
A-i judeca pripit este o eroare gravă.
Familia *sa* îl susține în toate acțiunile întreprinse.
S-a trezit în pragul examenului că nu are toate cărțile necesare.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile* povestirii specificate în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Hanu-Ancuței (povestirea *Negustor lipscan*), de Mihail Sadoveanu

Hanu-Ancuței, opera de maturitate a scriitorului, a apărut în 1928 și este un volum care conține nouă povestiri, în organizarea narativă a povestirii în ramă, amintind prin această structură de opera lui Giovanni Boccaccio, *Decameronul*. Titlul denumește locul povestirii, motivul literar central al textului literar. Hanul Ancuței devine un loc cu valoare mitică și nostalgică, cu multiple conotații, fiind loc de odihnă, de petrecere și de comuniune. Povestirile conțin și elemente lirice, prin evocarea afectivă pe care o fac protagoniștii, naratorii deveniți personajele întâmplărilor relatate. Personajele sunt țărani moldoveni, ciobani, boiernași, negustori. Personajul central este Ancuța cea tânără. Ea amintește de mama ei, cealaltă Ancuța, protagonistă în povestirea omonimă. Fiecare povestitor nutrește ambiția să spună o întâmplare mai interesantă decât precedentă.

Povestirile sunt de sine stătătoare, subiectele lor sunt independente și se încadrează în specii diferite, reprezentând snoava în *Iapa lui Vodă*, idila – *Fântâna dintre plopi*, aventura – *Cealaltă Ancuță*, legenda – *Județ al sărmanilor*, reportajul și memorialul de călătorie – *Negustor lipscan*, portretul în *Orb sărac*, povestirea cu iz fantastic în *Balaurul*, cu subiect social în *Haralambie* sau cu subiect esoteric în *Istorisirea Zahariei fântânarul*.

Negustor lipscan

Această povestire este cea de-a șaptea din seria relatărilor de la Hanul Ancuței. Textul are alura unui memorial de călătorie, în care se interferează secvențe de interviu, dat fiind că oaspeții hanului, surprinși

de cele relatate, îl întrerup pe vorbitor ca să-i pună întrebări suplimentare. Scenariul narativ, sărac în întâmplări, devine interesant prin alternarea planurilor și a subiectelor de discuție ale interlocutorilor.

Protagonistul și naratorul povestirii, negustorul Dâmian Cristişor, își face o intrare la han demnă de un actor. Inițial, se aud „strigăte și zarvă pe drumul Sucevei”, se aud „glasuri groase care opreau boii” și zgomotul carelor. Nou-venitul are o înfățișare impresionantă, fiind „un bărbat bărbos cu căciulă și giubea”, cu „barba astâmpărată și rotunjită din foarfece” și care „râdea cu obraji plini și bogați de creștin bine hrănit”.

Curiozitatea oamenilor de la han crește pe măsură ce Dâmian urmează pașii unui ritual îndelung exersat: el se îngrijește de hrana animalelor, așază marfa, așteaptă ca drumeții să fie tratați cu vin și mâncare bună. El prelungeste voit durata așteptării, pentru a întreține atmosfera propice spunerii unei povestiri mai interesante decât celelalte.

Adresându-i-se mai cu seamă lui Neculai Isac în care vede un congener, deci un om capabil să-l înțeleagă, Dâmian își povestește până la un punct viața și cum a ajuns să se îndeletnicească cu negustoria. Dat fiind că se consideră un negustor priceput, a întreprins un drum până la Lipsca, pentru a aduce în Moldova marfă nemțească, de bună calitate. Povestirea lui atrage atenția când menționează cuvântul tren și se vede obligat să le explice celorlalți ce este acesta. Noutatea tehnică adusă de transportul cu trenul nu-l impresionează pe cioban, care, conservator din fire, consideră că este o „ticăloșie nemțească” și îi lasă impasibili pe comisul Ioniță și căpitanul Neculai Isac, dar captează atenția celorlalți, cărora Dâmian se simte obligat să le explice într-un limbaj cât mai familiar ce este trenul: „Sunt un fel de căsuțe pe roate, și roatele acestor căsuțe se îmbucă pe șine de fier. Și-așa, pe șinele acelea de fier, le trage cu ușurință o mașină, care fluieră și pufnește de-a mirare; și umblă singură cu foc [...] Mașina umblă singură cu foc și trage după dânsa toate căsuțele. Apoi în acele căsuțe sunt ori oameni, ori mărfuri. Și batalii de la Tighina i-am încărcat în acele căsuțe. Și merg foarte bine, fără scuturătură și fără necaz; numai că c-un huiet mare de trebuie să grăiască oamenii unii cu alții tare, ca surzii.”

Alte dovezi de civilizație stârnesc reacții diferite. Existența străzilor asfaltate, a femeilor care poartă pălării și a bărbaților care poartă ceasornice, dar și situația neobișnuită în care toți copiii merg la școală sunt aprobate cu jumătate de gură de oaspeții conservatori ai hanului. Ceea ce îi lămurește definitiv în privința lipsurilor nemților, deși vizibil mai emancipați, este lipsa lor de gust în privința gastronomiei, căci berea lor, o „leșie amară” și „carnea fiartă de vacă” nu pot concura cu vinul și bucatele moldovenești.

În continuare, Dâmian își povestește călătoria de întoarcere din Germania în Moldova. Dacă în prima parte nu a fost deranjat de nimeni, în țara natală el a trebuit să fie pregătit cu cadouri pentru situațiile neplăcute la care se aștepta, cunoscând firea și nărvurile conaționalilor săi. La intrarea în țară, negustorul a fost oprit pe rând de vameși și de hoți. Tuturor a trebuit să le dea cadouri ca să scape cu marfa întreagă. Povestirea lui, deși ridiculizează moravurile vremii, nu stârnește reacții din partea auditoriului, obișnuit cu această stare de fapt.

Capodoperă a speciei povestirii, *Hanu-Ancuței* este o scriere de valoare pentru maniera în care înfățișează la „belle epoque”, o perioadă fericită din istoria Moldovei.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Alcătuți un eseu structurat de maximum două pagini, în care să prezentați specificul conceptului **cerințe educative speciale** (CES) la preșcolari.

Conceptul **cerințe educative speciale** (CES) este unul larg cuprinzător, vehiculat încă din educația timpurie; este parte din ceea ce numim *O școală pentru fiecare*. Prin acesta înțelegem spectrul de nevoi și neajunsuri care împiedică subiectul să acumuleze corespunzător cunoștințele fundamentale și să le folosească cu lejeritate în orice context educațional sau, pur și simplu, în orice context de viață. Nevoile și neajunsurile lui sunt cauza deficiențelor/tulburărilor de învățare, provocate de factori intrinseci de mediu.

În privința lui ne edificăm studiind Legea educației naționale nr. 1/2011 și, în adaos, metodologiile care îl disecă. E important să știm temeiul legal, coroborat cu alte norme ce ne oferă o perspectivă relevantă. În plus, este esențial să știm că și literatura străină de specialitate conține amănunte semnificative despre învățământul special și special integrat, dar și despre cel pentru persoanele cu tulburări de învățare. Teoriile și exemplele de bune practici abundă în diverse tratate și ghiduri. Conceptul în discuție – și toate derivatele lui – se bucură de trecere și în literatura juridică străină, din dorința legiuitorului de a face lumină în viața (pre)școlară. Exemplul potrivit aici este acquisul comunitar. Cerințele educative speciale reprezintă deja un fenomen ce influențează considerabil finalizarea demersului didactic și atingerea standardelor propuse. Drept care, factorii decizionali l-au reglementat judicios cu gândul de a permite (re)adaptarea curriculară de așa manieră încât fiecare copil să aibă acces la calea ce duce spre cele opt competențe-cheie europene.

Pe fundalul actelor normative precizate apar alte concepte corelative: incluziune și integrare. Acestea sunt intens promovate în rândul profesioniștilor din domeniul științelor educației și din domeniile complementare. Ambele sunt oglinda principiului echității și al nondiscriminării, prevăzut în noul curriculum pentru educația timpurie. În virtutea lui, fiecare copil are dreptul la o educație de calitate, sub toate aspectele, și la tratamente nediscriminatorii, în toate privințele. În speță, ne referim la dreptul la un mediu educațional incluziv și propice dezvoltării lui plene.

În aparență, sensurile lor sunt aceleași. Însă, dacă ne gândim la proprietățile termenilor, nu le putem asocia. Tocmai de aceea trebuie să le tratăm ca atare. În colectivitate, ideală e incluziunea, dar ne confirmă realitatea cât de greu este înfăptuirea sa. Din păcate, în condițiile existente în unitățile noastre de învățământ, mai cu seamă în cele preuniversitare, e dificil de pus în practică chiar și integrarea. În viața proprie, este dificil de realizat din următoarele motive: lipsa resurselor materialelor adecvate, lipsa personalului de sprijin specializat sau insuficiența lui, lipsa pregătirii corpului profesoral pe palierele ce privesc afecțiuni aparte (TSA, TSI etc.), promovarea precară a ofertei de formare profesională continuă în acest sens, lipsa motivației pentru pregătirea individuală în diverse direcții (psihopedagogie specială, intervenții psihopedagogice ș.a.m.d.), reticența față de noile metode didactice.

Inclusiv copiii din învățământul preșcolar pot acuza dificultăți/tulburări de învățare. În ciuda vârstei mici, și ei se pot confrunta cu probleme majore din pricina cărora procesul instructiv-educativ se derulează cu foarte mare greutate în defavoarea tuturor. Din păcate, inclusiv în spațiul grădiniței, întâlnim copii ce poartă eticheta CES, un stigmat ce obturează formarea imaginii de sine și, implicit, creșterea stimei de sine. Este și de așteptat să se întâmple așa, căci nu se poate forma corespunzător nici fondul de achiziții elementare în cadrul celor trei mari tipuri de activități (ADE, ALA, ADP). E clar că se acumulează viduri din această pricină, viduri care fac aproape imposibilă înaintarea pe traseul educațional, dacă nu se iau măsuri pentru stoparea inconvenientului.

În consecință, este imperios necesar să ia educatorul atitudine. Dedesubt, punctăm aspectele de care acesta ar fi indicat să țină seamă:

→ observarea mediului din care provine copilul;

- analiza factorilor (interni și externi) de mediu care îi împiedică evoluția pe durata activităților preșcolare;
- comunicarea cu părinții și consilierea lor; dacă situația impune, recomandarea efectuării investițiilor la cadre specializate (medic de familie/curant, psihiatru) sau a tranșării cazului la psiholog, consilier educativ, psihoterapeut ș.a.m.d.;
- interpretarea notițelor din fișa de observație și a consemnărilor ce privesc seria de competențe aflate în curs de formare/dezvoltare; în baza lor, educatorul face evaluarea completă și corectă, la finele căreia poate ști ce măsuri de ameliorare sunt de luat;
- observarea sistematică a conduitelor copiilor, în vederea stabilirii capacităților de relaționare în grup;
- optarea pentru metodele moderne de predare-învățare-evaluare;
- în limita posibilului dat de starea și potențialul copilului, predarea diferențiată/individualizată;
- sprijinirea lui permanentă prin tehnici de dezvoltare personală.

Am insistat asupra acestor aspecte, fiindcă tratarea inadecvată a copilului cu CES poate conduce la ceea ce se numește *neglijență educațională*. Această sintagma este stipulată în Legea pentru protecția și promovarea drepturilor copilului. De neglijență educațională se pot face vinovați, în primul rând, părinții, dacă nu intervin în redresarea situației ce împiedică completarea bagajului de cunoștințe elementare și a seriei de abilități și aptitudini indispensabile în preșcolaritate și, ulterior, în mica școlaritate. În al doilea rând, și educatorul se poate acuza de neglijență educațională, deoarece nu a semnalat la timp problemele cu care se confruntă copilul vizibil afectat de CES. E o formă crasă de ignoranță, care provoacă numai carențe în fondul de achiziții. Prin urmare, copilul părăsește grădinița cu potențialul neșlefuit ori știrbit. Așa se petrece atunci când copilul devine din subiect activ obiect – obiect al învățării și obiect prin simpla prezență în sala de grupă.

În cele ce urmează subliniem rolul colaborării cu familia preșcolarului având CES și cu alți profesioniști în domeniu. De departe aceasta este una importantă din motive lesne de înțeles. Inițiată de educator, colaborarea este pluridirecțională. Consilierea părinților de educator și propunerea lui de a se cere neîntârziat consultarea copilului deschide calea colaborărilor cu profesioniștii proveniți din două arii conexe: medicina și psihologia. După evaluarea complexă a copilului aflat în nevoie, ei îl diagnostichează și îl supun tratamentului de rigoare. Grație aportului lor științific și aplicativ, copilul ce manifestă cerințe educative speciale (ușoare sau acute) devine recuperabil. Este momentul în care educatorul preia studiul de caz și să își asume atribuțiile. Una dintre atribuții e să întocmească riguros documentația necesară, actul de căpătâi fiind planul personalizat de învățare. Iar alta este să urmărească evoluția preșcolarului ce trebuie să respecte întocmai recomandările profesioniștilor care l-au investigat. Numai ținut sub control și îndrumat corespunzător, copilul având CES poate fi realmente ferit de eșec atât în prezent, cât și în viitori ani de școlarizare.

În concluzie, doar printr-o așa strânsă conlucrare se poate veghea asupra copilului ce reclamă multă atenție și sprijin de calitate.

În considerarea celor de mai sus, conchidem că sintagma în cauză (CES) trebuie luată în vizor, în principal, de educator, spre binele copilului și în baza serviciilor prestate în cadrul instituționalizat al grădiniței. Prin prisma laturii lui umane, educatorul trebuie să rezoneze la nevoile educaționale proprii oricărui preșcolar din grupa sa pentru a ști ce, când și cum să îi ofere, în scopul creșterii și dezvoltării lui fără opreliști.

În loc de încheiere, lansăm invitația de a reciti împreună Declarația de la Salamanca (Spania, 1994) pentru a nu mai omite/amâna crearea unui mediu incluziv necesar copiilor nevoiași.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. În concepția noastră, indiferent de vârsta la care se desfășoară, *jocul didactic* este o activitate sistematic organizată în care se îmbină elementele ludice cu cele informative. (Amintim doar elementele informative, întrucât cele formative se înțeleg de la sine. E limpede că și jocul liber este formativ. Printr-o simplă joacă, micuțul este pe cale să își formeze abilități etc.) Cu alte cuvinte, în jocul didactic se pune mai mult accent pe latura informativă decât pe cea distractivă. Pe scurt, în scop educațional, aceasta îmbină caracterul ludic și caracterul instructiv. Deducem definiția din concept, acesta fiind alcătuit din cei doi termeni-cheie: *joc* și *didactic*.

Printre mențiunile anterioare am strecurat și ideea despre funcțiile jocului în cauză. Două sunt evidente, căci predomină. Distingem *funcția recreativă* și *funcția informativă*. (Cea formativă este implicită.) Așadar, acestea coexistă independent de vârstele participanților la joc. Însuși conceptul enunțat ne face să înțelegem esența funcțiilor, dar și faptul că acest tip de joc este unul etapizat și bazat pe reguli.

În viziunea noastră, specificitatea lui la vârsta preșcolară poate fi astfel argumentată. Credem cu tărie că, prin mijlocirea jocului didactic, un copil beneficiază și de avantajele altor funcții existente în context; de pildă, cea creativă, cea socială, cea evaluativă. Să le luăm pe rând. Prin excelență, jocul este stimulat sub aspectele derivate din comportamente/competențe. În virtutea atributului stimulat, copilul devine motivat să participe la activitățile propuse în grupul de învățare. În consecință, din proprie inițiativă, el se implică în toate etapele, consimte să respecte regulile jocului și să contribuie la obținerea rezultatelor finale comune. Fiind încurajat să se exprime și să se manifeste potrivit naturii lui, el se vede în centrul atenției, fapt care îl motivează constant. (O atare abordare atestă aplicarea principiului învățării centrate pe subiect.) Stimularea copilului în planurile intelectual și afectiv determină creșterea gradului de creativitate. E un lucru deosebit de important în educația timpurie, când procesele psihice sunt într-o continuă dezvoltare. Ne referim la cele cognitive, senzoriale și regulatorii. De vreme ce se simte în centrul atenției și de vreme ce are sentimentul de apartenență la grup, copilul devine mult mai receptiv la propunerile de învățare socială. Atuurile sale sunt incontestabile, mai ales la vârsta la care nevoile de relaționare și de exprimare liberă se împletesc în chip fericit, în scop evolutiv în planurile inter- și intrapersonal. Netăgăduit, jocul în discuție are privilegiul de a facilita învățarea prin descoperire. Aceasta aduce plusuri de valoare, plusuri ale căror efecte se vor observa peste timp. Prin prisma funcțiilor precizate, se formează imaginea de ansamblu asupra micului educabil. În baza imaginii respective i se conturează profilul. În speță, vorbim despre evaluare – la rândul său, o funcție a jocului cu dublă factură: ludică și instructiv-educativă.

Conchidem că am formulat un punct de vedere justificat despre mixul de mecanisme ce întreține jocul. În lipsa acestor funcții interdependente, adevărate variabile cu valențe formative, activitatea didactică nu își găsește rațiunea în sau în afara sălii de grupă.

2. Există o mulțime de asemenea definiții, însă o vom reda pe cea proprie; fiind internalizată în cuvinte simple, e mai ușor de reținut. În accepțiunea personală, *metodă de învățământ* înseamnă orice cale prin care ne însușim informații, le consolidăm și le verificăm, dar și orice cale prin care ne formăm

comportamentele care atestă dobândirea competențelor fundamentale; prin *cale* înțelegem procedeul și tehnică de specialitate care ne permit să atingem obiectivele operaționale, respectiv finalitățile educației. Indubitabil, procedeele și tehnicile sunt proprii metodicilor aplicate în raport cu disciplina studiată. În altă ordine de idei, metoda face trecerea între toate cele trei etape ale procesului de învățământ: predarea, învățarea, evaluarea. (Am adăuga aici și revizuirea acestui proces, tot prin metode didactice adecvate, în numele educației remediale ori, după caz, al celei dezvoltatorii.)

Din rândurile de mai sus deducem specificul conceptului enunțat: procedarea în anumite feluri didactice pentru a se obține rezultatele scontate. Mai departe, menționăm două criterii de clasificare a metodelor de învățământ. În ordine, le amintim pe cele mai des întâlnite.

Cel dintâi criteriu privește împărțirea metodelor de învățământ în tradiționale și moderne. Această primă clasificare nu mai are nevoie de explicații. De departe, metodele tradiționale sunt centrate pe *preț* și pe *cantitate*, iar cele moderne sunt orientate spre *copil* și spre *calitate*. Ambele categorii au plusuri și minusuri, fără doar și poate. Esențial însă e să dovedim pricepere în combinarea plusurilor identificate, în beneficiul grupului de învățare. E momentul în care ne putem lăsa animați de spiritul inovator în materie de proiectare curriculară. Prin urmare, inovațiile curriculare pot fi la îndemână. Al doilea criteriu privește clasificarea lor în metode de comunicare, de explorare și de acțiune, așa cum știm dintr-o schemă a profesorului Cerghit I. În spatele acestora există trei mari subclasificări atent întocmite. Nu intrăm în detalii, ci invităm cititorul la reflecție asupra lor. Denumirile – comunicare, explorare, acțiune – sunt intuitive.

Reperul de mai sus ne conduce către cel în care descriem două metode de învățământ, utilizate indeosebi în preșcolaritate. În continuare, supunem atenției povestirea și lectura după imagini. Acestea sunt metode ce dau sens unor activități desfășurate cu precădere în centrul de interes numit *Colțul de lectură/Bibliotecă*. Acolo i se dă întâietate domeniului experiențial *Limbă și comunicare*.

Povestirea este a educatoarei sau a copilului. Ne referim la prima formă. Educatoarea aduce o poveste în prim plan și în mintea auditoriului, folosind în special suport imagistic. Cu tact, dublat de elemente de joc, aceasta deschide un dialog despre: temă, acțiune, personaje (insușiri, comportamente, relațiile dintre ele), loc, timp (anotimp, zi/noapte, dimineață/amiază/seară) etc. Pe durata dialogului, de exemplu, educatoarea urmărește dacă micuții: „vād” șirul întâmplărilor, pot schimba ordinea cronologică, ar începe/termina altfel acțiunea, rețin cuvinte/expresii, atitudini și învățături. Concret, prin metoda povestirii, aceasta caută să le dezvolte preșcolariilor: atenția, gândirea, memoria voluntară, imaginația creatoare și limbajul (non)verbal. Aceasta mai caută să le dezvolte capacitățile de ascultare activă, de păstrare a ideii și de exprimare corectă, clară, concisă și relevantă.

Lectura după imagini ne duce cu gândul la comunicare. Pe baza materialului concret intuitiv – imaginile afișate – și a întrebărilor educatoarei, copilul este invitat să vorbească despre cele observate. După caz, i se cere să descrie imaginile, să compare anumite elemente înfățișate, să fabuleze pe marginea lor ș.a.m.d. Prin dialog dirijat, se efectuează exerciții simple de educare a limbajului și de exprimare de sine. Altfel spus, se creează situații de învățare grație cărora: se dezvoltă competențele de **receptare** și de **exprimare** a mesajelor orale, se exersează capacitățile de autocontrol și de autoevaluare, se îmbunătățește propria imagine (văzută în oglinda auditoriului).

În concluzie, având același caracter (formativ-educativ), metodele prezentate favorizează dezvoltarea inteligenței verbal-lingvistice. Ba mai mult decât atât, acestea favorizează și abordarea interdisciplinară. De pildă, în *Colțul de lectură/Bibliotecă*, în cadrul activității de educare a limbajului se poate face și educație muzicală, interpretând un cântec despre sunete, dansând precum valurile (cuvânt ce marchează

sunetul V). În același context se poate face și educație estetică, vorbind despre mare, a cărei cultură e imediat asociată cu tot ceea ce este albastru în jur.

Ca atare, credem că este convingătoare propunerea noastră de a folosi povestirea și lectura după imagini la capacitatea lor maximă, nu pentru că așa ne dictează principiile metodicilor de specialitate, ci fiindcă pot sădi în orice copil voiața de a se exprima tot mai mult și tot mai bine. Exprimând mesaje (non)verbale, se exprimă și pe sine ca o consecință a experiențelor trăite în cadrul activităților de dezvoltare personală. Este o bună oportunitate de a da curs conceptului abordare holistică.

Testul nr. 5

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *tălmăcită* – explicată, *își doriră* – își urară.
2. *inimos, inimioară*.
3. *care* – pronume relativ, *sărăcuț* – adjectiv calificativ, *lui* – pronume personal.
4. (perspectiva) *căsătoriei* – atribut substantival genitival, *Nonora* (are și ea parte în această moșie) – subiect.
5. Cratima marchează pronunțarea alăturată a două părți de vorbire diferite: conjuncția subordonatoare *să-* și pronumele personal *-fi*.
6. Are o *vie* impresionantă, undeva prin Spania.
Trebuie să le spui *să vie* în vizită pe la noi.
Deși pe cer nu era niciun *nor*, își luă umbrela.
N-or cere, sper, pe acest tablou, mai mult decât face.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj* dintr-o povestire specificată în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Hanu-Ancuței (povestirea *Negustor lipscan*), de Mihail Sadoveanu

Negustor lipscan este cea de-a șaptea povestire din seria relatărilor de la Hanul Ancuței. Textul are alura unui memorial de călătorie, în care se interferează secvențe de interviu, dat fiind că oaspeții hanului, surprinși de cele relatate, îl întrerup pe vorbitor ca să-i pună întrebări suplimentare. Scenariul narativ, sărac în întâmplări, devine interesant prin alternarea planurilor și a subiectelor de discuție ale interlocutorilor.

Protagonistul și naratorul povestirii, negustorul Dămian Cristișor, își face o intrare la han demnă de un actor. Inițial, se aud „strigăte și zarvă pe drumul Sucevei”, se aud „glasuri groase care opreau boii” și zgmotul carelor. Nou-venitul are o înfățișare impresionantă, fiind „un bărbat bărbos cu căciulă și giubea”, cu „barba astâmpărată și rotunjită din foarfece” și care „râdea cu obraji plini și bogați de creștin bine hrănit”.

Curiozitatea oamenilor de la han crește pe măsură ce Dămian urmează pașii unui ritual îndelung exersat: el se îngrijește de hrana animalelor, așază marfa, așteaptă ca drumeții să fie tratați cu vin și mâncare bună. El prelungește voit durata așteptării, pentru a întreține atmosfera propice spunerii unei povestiri mai interesante decât celelalte.

Complexitatea personajului este dată de insistența naratorială asupra caracterizării directe. Trăsăturile fizice alcătuiesc portretul unui bărbat aflat în deplină maturitate, elegant și cu o înfățișare plăcută, grație căreia își face ușor prieteni. Ocupația de negustor îi dezvoltă anumite trăsături morale, precum

optimismul, generozitatea, atitudinea politicoasă. Dămian este o persoană credincioasă, înainte de a pleca în lunga sa călătorie, se duce la biserică, iar la întoarcere dorește să-i mulțumească Domnului atunci când păstrează câteva baidere, pe care să le ofere la nevoie. Alte calități ale personajului sunt spiritul organizatoric și simțul psihologic, ultimul permițându-i să se apropie ușor de oameni. El manifestă simpatie și chiar afecțiune pentru Ancuța, pe care nu o ezită să o complimenteze.

Dămian este primit cu simpatie în cerul povestitorilor de la han, este ascultat cu interes și curiozitate și spectatorii conchid că este un om plăcut, demn de a fi ascultat cu interes.

Povestirea *Negustor lipscan* reține atenția, în cadrul acestui volum, atât prin stilul narării, caracterizat prin oralitate, cât și prin sublinierea diferenței dintre două civilizații, occidental-emanipată și națională care se dovedește tradiționalistă. Cele două concepții despre viață pun în lumină, în funcție de reacțiile spectatorilor lui Dămian, eterogenitatea socială și sufletească a acestora.

Capodoperă a speciei povestirii, *Hanu-Ancuței* este o scriere de valoare pentru maniera în care înfățișează la „belle epoques”, o perioadă fericită din istoria Moldovei.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de cel mult două pagini, în care să prezentați *rolul învățării în cadrele formal, nonformal și informal*.

Indiferent de vârsta avută, toți învățăm permanent în cele trei mari cadre sub care ni se înfățișează educația: formal, nonformal și informal. La rândul lor, toate fac parte din formarea noastră continuă sau, mai bine spus, din ceea ce numim *educație pe toată durata vieții*. Este evident că în aceasta se regăsește și educația timpurie, la care ne vom și raporta în paragrafele de mai jos.

Învățarea formală are loc exclusiv în spații instituționalizate publice și private, mediul fiind perfect adaptat activității de învățare școlară și socială, desfășurată de personal calificat; învățarea școlară este didactică, prin definiție; cea socială este (auto)instruire – ne autoinstruim învățând din succesele și din greșelile altora. În altă ordine de idei, aceasta este sistematică, realizată de un corp didactic în mediul (pre)școlar – instituționalizat și organizat – sau realizată de formator într-o entitate specializată autorizată.

Învățarea informală sau socială are loc în orice împrejurare, ca urmare a influențelor factorilor externi, manifestate (in)direct. Educația informală este ceea ce învățăm de la alții pe calea comunicării (non)verbale, în spații neconvenționale îndeosebi. Cu alte cuvinte, aceasta este spontană, realizată în mediile frecventate de educabil; exemple: grupuri de joacă în parc ș.a.m.d., familia de bază și cea extinsă, cercuri de prieteni reunite cu diverse ocazii în locuri obișnuite, cercul de cunoștințe al familiei ori al prietenilor, grupuri formate în stagii de practică. Învățarea socială poate schimba comportamentul omului prin puterea exemplului dat de semenii lui; îl modelează folosind laturile afectivității.

Învățarea nonformală are loc în spații mai mult sau mai puțin instituționalizate, sub atenta coordonare a unor actori educaționali. Metodele sunt aparte, constând în jocuri și activități interactive, derulate cu precădere în grupuri.

Odată ce ne-am lămurit, revenim în spațiul grădiniței, unde întâlnim cele trei tipuri de activități de învățare, derulate în consonanță cu noul curriculum pentru educația timpurie. Pentru a fi în ton cu cerința dată, cu titlu exemplificativ, punem pe tapet o activitate nonformală extracurriculară. Mai întâi, ne asi-

gurăm că respectăm: metodologia de aplicabilitate a planului de învățământ pentru educația timpurie, sediul materiei contractului educațional, prevăzut expres în norma-cadru (ROFUIP), și principiile selectate din curriculumul în discuție – al educației ca interacțiune dintre educatori și copil, al parteneriatului cu familia și cu comunitatea, al învățării bazate pe joc, al diversității contextelor și situațiilor de învățare. Ca atare, având cadrul legal bine delimitat, să ne închipuim parteneriatul dintre grădiniță și entitatea ce reprezintă o trupă de teatru independent. Scopul este prezentarea unei piese de teatru de marionete în fața preșcolarilor. Iar în subsidiar, scopul său este dezvoltarea inteligențelor verbal-lingvistică, spațial-vizuală, inter- și intrapersonală. Bineînțeles, totul în deplin consens cu principiul accesibilității.

În contextul celor de mai sus, după vizionarea unei piese de teatru – *Legenda verii*, de pildă –, copiii lor li se cere să îi redea mesajul/morala și să se transpună în rolul eroului principal sau al eroului secundar în care se regăsește. În acest sens, ei se bucură de sprijinul educatorului și al părinților, în baza unor întrebări-ancoră. Pe această cale, preșcolarii:

- încep să se familiarizeze cu arta povestirii (consacrată sub numele de *storytelling*) și a vorbirii în public;
- se obișnuiesc, inevitabil, cu atmosfera scenei și a teatrului, în general;
- deprind tehnica motivării personale, atunci când li se solicită enunțarea moralei desprinse din poveste;
- se lasă cuprinși de farmecul lumii audio-vizuale;
- aproape inconștient, își verifică receptivitatea la stimulii auditivi și vizuali;
- de asemenea – adică, aproape inconștient – se oglindesc în diverse personaje de poveste;
- devin sensibili în fața decorului – în toată puterea cuvântului, decorul este cromatică și estetică pură;
- își consolidează relația din triada părinte-copil-educator.

Ne propunem să rămănem în aria educației nonformale, încercând să deducem punctul de vedere al celui ce coordonează activitatea: educatorul. Ne gândim la situația în care acesta organizează una denumită *Biblioteca Vie*, în cadrul unui program extrașcolar. Sunt invitați actori, a căror menire este să fie ei înșiși marionetele pe care le-au observat copiii în timpul piesei de teatru *Legenda verii*. Prin fața marionetelor trec copiii împreună cu părinții lor. Cu ajutorul conversațiilor dirijate, micuții află despre cum poți spune povești fără să folosești vocea și despre cum poți fascina publicul de vârstă fragedă. Interesant este cum reacționează ei la întâlnirea cu personaje ca ieșite din cărțile de povești direct înaintea lor, gata să le răspundă la tirul de întrebări curioase. Obișnuiți cu prezența marionetelor vii, micuții pășesc în lumea teatrului educațional, unde li se imprimă idei și cunoștințe în fondul de achiziții elementare. Pe tărâmul actorilor, ei își exersează și abilitățile de comunicare verbală prin fiecare exercițiu de receptare și de transmitere a mesajelor orale. Subtil, copiilor din grupa mare li se transmit valori ce primează în comunitate – fie ea preșcolară sau locală.

Considerăm foarte importantă fiecare activitate desfășurată în grădiniță pe durata programului curent ori în afara lui, cu sau fără implicarea părinților. (Extra)școlare ori extracurriculare, activitățile urmăresc tot scopuri educaționale. Acestea sunt tangibile prin operaționalizări bine efectuate pe baza unor conținuturi bine alese și interactiv predate.

Dată fiind vârsta la care jocul e înainte de toate, se recomandă optarea pentru metodele activ-participative. Ne gândim la acestea cu atât mai mult cu cât știm că ne raportăm la stadiul preoperațional de învățare, dar și cu cât știm despre relevanța materialului concret intuitiv în orice context, material absolut

indispensabil pentru însușirea, fixarea și consolidarea cunoștințelor. Ba mai mult, se recomandă și adoptarea unui stil didactic plin de dinamism și orientat spre un feedback pozitiv.

În virtutea celor de mai sus, conchidem că de tot ceea ce învață copilul în cadrul grădiniței se leagă tot ceea ce îl așteaptă în școlaritatea mică. Și nu numai atunci. Așadar, ori pe cale (non)formală, ori pe cale informală, preșcolarul resimte zilnic efectele procesului de învățământ, al cărui scop esențial este dezvoltarea lui pe toate cele cinci niveluri: intelectual, afectiv, psihomotric, comportamental și atitudinal. Acest ultim cuvânt vizează atitudinea față de învățare și față de muncă, în general. Cele cinci niveluri se reflectă în cele cinci domenii de dezvoltare, prevăzute în programa pentru educația timpurie, a cărei respectare e indiscutabilă, fiind coroborată cu un act valoros de politici educaționale, aflat în consultare publică: *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național* (ISE & MEN, 2019).

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Mai ales în perioada educației timpurii, jocul este în firescul lucrurilor; totodată, e activitatea principală și preferată a copilului, în virtutea căruia se dezvoltă natural.

Jocul comportă mai mult decât o funcție recreativă. Privind dincolo de aceasta, distingem funcția socială și cea formativă. Îndeosebi ultima sporește forța unui principiu în baza căruia se aplică curriculumul pentru educația timpurie: al învățării bazate pe joc. Prin urmare, acesta trebuie să fie axul în jurul căruia se concep activitățile prevăzute în planul de învățământ (jocuri, activități liber alese, pentru dezvoltare personală și pe domenii experiențiale). Îndeobște ultimul tip de activitate este indisolubil legat de domeniile de dezvoltare. Denumirile celor cinci domenii experiențiale (Științe, Limbă și comunicare, Psihomotric, Estetic și creativ, Om și societate) se reflectă în cele cinci domenii ce privesc: dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii; dezvoltarea limbajului, a comunicării, a premiselor citirii și ale scrierii; dezvoltarea socio-emoțională; capacități și atitudini în învățare. Toate sunt enumerate în programă și, în egală măsură, sunt și o redefinire a competențelor ce stimulează comportamentul copilului la nivel pre-elementar; în speță, nivelul aferent preșcolarității. Mergând pe firul ideii, vedem că mențiunile anterioare se oglindesc în dimensiunile dezvoltării, așa cum sunt acestea conturate în curriculum.

Deloc întâmplător am făcut un scurt periplu printre activități și domenii de referință. În esență, laolaltă, acestea determină evoluția copilului pe toate palierele, explorate în acord cu natura lui, prin joc, mișcare și comunicare.

În consens cu principiul învățării bazate pe joc, se aplică și principiul accesibilității. În viziunea noastră, ca orice alt lucru ce face parte din universul copilului, și jocul trebuie adaptat la vârsta lui, iar pe deasupra, adaptat la nevoile și la interesele lui. De aceea, în adaos, considerăm oportună invocarea a două principii – al educației centrate pe copil și al învățării active. Ce poate fi mai (re)creativ decât, în calitate de educatori, să ne prindem într-o joacă în care cunoaștem și respectăm nevoile și caracteristicile unui copil, una în care îi valorizăm unicitatea? Profesional vorbind, ce poate fi mai provocator decât aplicarea metodei observației structurate? În accepțiunea personală, aceasta este o metodă perfectă de cercetare prin mijlocirea căreia se (re)descoperă structura unui copil. Cum altfel decât observându-l sistematic pe durata unui joc, în timp ce se manifestă în deplinătatea firii lui, spontan, într-un cadru cât mai natural? Așadar, pentru a ști ce tip de joc i se potrivește unui copil, raportat la vârstă, este deosebit

de important să stăpânim psihologia vârștelor și teoriile jocurilor, deoarece numai așa îi putem da ceva corespunzător. Ideal este ca și părinții să cunoască detaliile și să se implice în activitățile ludice organizate acasă. De bună seamă, ideal este ca ei să se implice și în cele organizate în mediul grădiniței, în contextul programelor ce tratează temele anuale de studiu.

Reflectând la cele de mai sus, formulăm câteva enunțuri ce redau punctul nostru de vedere, argumentat, vis-à-vis de rolul jocului, per ansamblu. Valențele educativ-formative, (re)creative și social-afective sunt inestimabile nu doar în învățământul preșcolar, ci și, în general, în bunul mers al activităților dezvoltatoare. Dând curs jocului, copilul observă că i se dă atenție și cuvântul. Pe scurt, el observă că are libertate de exprimare și de mișcare. Drept care, ne așteptăm să îl vedem în plină formă și, desigur, în plin proces de transformare pe traseul educațional. Îl vedem așa de-a lungul jocurilor didactice, organizate în centrele de interes pe domenii experiențiale, dar mai ales în cadrul jocurilor și al activităților liber alese.

În rezumat fie spus, credem că am justificat convingător opinia conform căreia jocul asigură creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, mai cu seamă a celui ce traversează perioada educației timpurii. Pentru el și pentru toți adulții care îi sprijină, acesta este o resursă inepuizabilă de energie și o sursă de inspirație.

2. Citind enunțul dat, în minte ne vin aceste trei metode de învățământ utilizate în preșcolaritate: povestirea, lectura după imagini și memorizarea.

În continuare, vrem să ne concentrăm asupra ultimei metode enumerate, împrejurare în care o definim și o descriem din anumite puncte de vedere.

Definim memorizarea astfel: Activitate psihică ce contribuie substanțial la procesele de achiziționare și de internalizare a informațiilor transmise sub o formă sau alta. În grădiniță, o întâlnim în situațiile special create pentru educarea limbajului. Didactic vorbind, memorizarea este o metodă tradițională ce favorizează învățarea și fixarea cunoștințelor predate.

Rândurile de mai sus fac trecerea spre **caracteristici**. Trei dintre acestea pot fi redate în felul următor:

- are un caracter puternic formativ, știind că un copil poate fi educat să își cultive memoria voluntară;
- se desfășoară sistematic, într-un cadru organizat, pe baza unui conținut înțeles și etapizat;
- are forță evaluativă, ceea ce înseamnă că se poate folosi în etapa de verificare a cunoștințelor.

Din caracteristici deducem atuurile memorizării. Punctăm următoarele **avantaje** aici:

- dezvoltă gândirea logică, atenția și acuitatea auditivă; concret, gândirea dezvoltată de timpuriu ajută copilul să facă, în mica școlaritate, mai ușor raționamente logice la matematică, științe ș.a.m.d.;
- atenția exersată determină progresul, întrucât informațiile sunt mai lesne reținute, ajungând să fie stocate în memoria de lungă durată; capacitatea de atenție stimulează și acuitatea auditivă;
- permite reactualizarea și consolidarea noțiunilor înmagazinate recent (de pildă, noțiunile aparținând ultimei unități tematice parcurse);
- favorizează identificarea simptomelor ce privesc tulburările de auz și de limbaj, deficitul de atenție.

Avantaje ale memorizării mai sunt. Însă de cealaltă parte sunt și **limite**. Să marcăm trei limite asociate:

- întinde capcana învățării mecanice;
- poate demotiva copilul care a eșuat pe durata unei sarcini solicitate (de exemplu, neputința lui de a memora o poezie sau un scurt dialog din scenariul unui joc de rol);
- poate inhiba copiii emotivi atunci când li se cere să redea frontal un text segmentat și prelucrat; din pricina emotivității, a fricii de eșec, randamentul lor poate regresa.

În loc de încheiere, motivăm opțiunea noastră pentru memorizare. Pe de o parte, fiindcă memoria este un proces psihic cognitiv indispensabil actului de învățare. Memoria antrenează și alte procese psihice, cum sunt cele afective și reglatorii. Pe de altă parte, deoarece memorizarea sensibilizează copilul în fața actului artistic-literar, pe care îl implică: recitarea poeziilor, redarea replicilor dintr-o scenetă, adoptarea atitudinii potrivite momentului, creșterea interesului pentru anumite domenii corelative precum literatura și folclorul copiilor, teatrul educațional, artele spectacolului. În altă ordine de idei, cel care nu se teme de provocările metodei prezentate devine mai încrezător în sine, reușind, peste vreme, să îmbrățișeze profesii ca acestea: jurnalist (prezentator de știri sau de emisiuni radio/TV), artist (solist, actor), jurist, profesor etc.

Succint, memorizarea este o bună cale de reactualizare, de fixare a cunoștințelor acumulate și de educare a limbajului, dar și una de depistare precoce a unor neajunsuri – neajunsuri ale puterii de concentrare, ale analizatorului auditiv, ale aparatului fonarticulator.

Testul nr. 6

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *neostoit* – neconținut, *dărdăie* – tremură.
2. *simjire, simjitor*.
3. *sumedenia* – substantiv, *îi* – pronume personal, *acolo* – adverb de loc
4. *neclintit* – atribut adjectival, *gârla* (curge) – *subiect*.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire de același fel, prepoziția *până* și prepoziția *(-i)n*, marcând totodată elidarea vocalei inițiale *-i*.
6. Copilului trebuie să-i *dea* mai multă atenție.
Este o prietenă *de-a* mea.
În parc ei *sar* fără să obosească.
S-ar putea să întârzie.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile* nuvelei specificate în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Moara cu noroc, de Ioan Slavici

„Moara cu noroc” este o nuvelă realist-psihologică care a fost inclusă în volumul *Novele din popor*, publicat în 1881. Autorul nuvelei, Ioan Slavici, este unul dintre scriitorii clasici ai literaturii române, este reprezentativ pentru secolul al XIX-lea și s-a remarcat în literatură română atât prin nuvelele sale: *Popa Tanda*, *Budulea Taichii*, *Pădureanca*, prin romane și prin scrieri memorialistice. În opera sa, de inspirație realistă, cu elemente clasice a descris lumea satului și orașului din vestul țării și a prezentat cazuri umane a căror evoluție este afectată de abaterea de la legile moralității. Nuvela *Moara cu noroc* este o capodoperă a speciei are o întindere impresionantă, apropiindu-se de roman, prin structură, dat fiind că include 17 capitole și prin caracterul solid al scenariului epic, în care este susținută legătura dintre incipit și final.

Nuvela propune studiul unui personaj care este dezumanizat de patima pentru averea, obținută ușor. Titlul nuvelei are funcția de a anticipa conținutul textului pentru că substantivul „noroc” nu reprezintă neapărat șansa, ci include ghinionul pe care-l aduce averea obținută ilegal. Titlul denumește, de asemenea, un topos, adică un loc nefast. Nuvela are o structură simetrică prin faptul că în incipitul nuvelei apare personajul bătrânei care-i avertizează pe cei tineri că dorința de a avea bani poate schimba în tragic soarta omului: „omul să fie mulțumit cu sărăcia sa”, iar la sfârșitul acțiunii, ea revine prin replica finală „Simțeam eu că nu are să iasă bine; dar așa le-a fost dat” se enunță ideea pedepsei pentru cei care se abat de la codul moral.

Nuvela dezvoltă mai multe tipuri de conflicte: conflictul exterior, social, între personajul principal și colectivitate, pentru că Ghiță încalcă normele morale tradiționale. Un al doilea conflict, de ordin

TESTE REZOLVATE pentru reușita la examenul de titularizare în învățământul preșcolar

exterior, se configurează între Ghiță și Lică Sămădăul și se repercutează în mintea cărciumarului, care ajunge să oscileze între două dorințe puternice și contradictorii: dorința de a rămâne om cinstit și împăcat cu sine și dorința de a se îmbogăți alături de Lică.

Acțiunea este concentrată pe parcursul unui an și este jalonată de două repere temporale cu valoare religioasă: de la sărbătoarea Sfântului Gheorghe până la Paști. Cadrul acțiunii este fixat în Ardeal, fiind indicate câteva toponime: Fundureni, Ineu, Oradea, Arad. Naratorul insistă, în descrierea locului, asupra simbolurilor cu funcție de anticipare: răscrucea, simbol al locului nefast și drumul, semn al existenței sinuoase a protagonistului.

Ghiță este cel mai complex personaj din nuvelistica lui Slavici. Deși poartă un nume eroic, al Sfântului Gheorghe, protagonistul se dovedește un antierou, care involvează pe parcursul acțiunii, drept rezultat al slăbiciunii sale sufletești. Este un personaj rotund și dinamic. La începutul nuvelei, protagonistul se dovedește un om înzestrat cu calități: este ambițios, harnic, iubitor și prietenos, un adevărat *pater familias*, își construiește o reputație de om priceput, reușind să umanizeze spațiul rău famat al Morii cu noroc.

Acestea sunt datele expoziției. Intriga survine prin introducerea personajului care perturbă acest echilibru, Lică Sămădăul. Înfățișarea specială a personajului, asupra căreia naratorul insistă, prin relevarea elementelor de vestimentație și de gestică, întruchipează fascinația pe care o exercită răul și căruia Ghiță i se supune, fără luptă. Ghiță ajunge omul lui Lică pentru că-l simte mai puternic. În fapt, Ghiță nu poate lupta împotriva dorinței sale de a câștiga cât mai mulți bani, impuls pe care Lică îl materializează. Atras de partea răului, Ghiță devine un om frământat, sfâșiat de stări contradictorii, cu schimbări de personalitate pe care familia nu le înțelege: se înstrăinează treptat de Ana, devine închis în sine, are gesturi de brutalitate față de aceasta, este violent cu copiii. Regretă că are familie și copii pentru că nu poate risca mai mult, pentru a se îmbogăți mai repede. Starea sa psihică se agravează pentru că nu-i poate mărturisi Anei ce-l frământă, deși femeia bănuiește sursa supărării lui Ghiță, precum și faptul că Lică este un om primejdios. Decăderea psihică a lui Ghiță este redată, la nivel textual, prin monologuri, elemente nonverbale și paraverbale.

Un episod care dezvăluie imoralitatea protagonistului este momentul procesului, când oamenii lui Lică, Buză-Ruptă și Săilă Bouarul sunt incriminați, deși nu sunt vinovați. Nevinovăția lor poate fi dovedită numai de Ghiță, dacă ar depune mărturie, dar el nu o face că să nu fie în pericol „de dragul altora”. Ultima ipostază a decăderii sale este momentul în care Ghiță își sacrifică soția pentru a-l prinde pe Lică. Dezgustată de lașitatea soțului, pe care-l vede drept „o muiere îmbrăcată în haine bărbătești”, Ana i se dăruiește Sămădăului. În acest timp, Ghiță plecase să-l anunțe pe Pinte că Lică se află la moară și are asupra lui banii însemnați. Întors la cărciumă, Ghiță îi mărturisește soției cele facute pentru a-l prinde pe Lică cu banii arendașului. Ghiță își ucide soția, din dorința de a se elibera de păcat. La rândul lui, Ghiță este împușcat de Răuț din ordinul lui Lică. Ca să nu fie prins de Pinte, Lică se sinucide într-un mod brutal.

Sfârșitul tragic al personajelor ilustrează concepția conform căreia încălcarea normelor înseamnă provocarea destinului și pedepsirea vinovaților.

Nuvela se caracterizează, la nivel stilistic, prin abordarea narațiunii obiective, a stilului indirect liber, prin tehnica simetriei și a discontinuității, prin îmbinarea registrelor regional și popular, și prin oralitate.

„O nuvelă solidă, cu subiect de roman” (G. Călinescu), *Moara cu noroc*, este o creație de referință pentru literatura de inspirație psihologică și pentru opera lui Ioan Slavici.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu structurat, de circa două pagini, în care să redați **cele cinci domenii ale dezvoltării copilului.**

Pregătirea profesională continuă ne determină să studiem cu interes un document cunoscut sub numele de „Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani”, anexă la OMEN nr. 3851/2010.² Actul prezintă interes pentru orice profesor, fiindcă privește cele cinci domenii de dezvoltare a copilului având între 0 și 6 ani. Explicit, acestea sunt:

- dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală;
- dezvoltarea socio-emoțională;
- dezvoltare cognitivă și cunoașterea lumii;
- dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii;
- capacități și atitudini în învățare.

Abordarea domeniilor – sistemic și tactic-operațional – se face în consens cu metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie, iar în subsidiar, cu mențiunile cuprinse în documentația conexă, formată din scrisori metodice, ghiduri, îndrumare ș.a.m.d. Totodată, abordarea lor holistică se face în acord cu principiul dezvoltării integrate, principiu în temeiul căruia toate activitățile au caracter inter- sau multidisciplinar. Acesta se completează cu principiul diversității situațiilor de învățare și cu cel al alternării formelor de organizare a activității. În virtutea lor, copilul este cât mai mult solicitat sub aspectele cognitiv, social, emoțional și psihomotric. Acest lucru este posibil și pentru că i se oferă un mediu incluziv și stimulat, unde activitățile pot avea loc frontal, în microgrupuri, în perechi și individual, după caz. Pe scurt, strategiile de predare și cele de învățare, alternate corespunzător, sporesc șansa atingerii idealului educațional.

În plus, abordarea lor trebuie să se facă în deplină concordanță cu planul de învățământ pentru educația timpurie, unde sunt de respectat următoarele aspecte obligatorii: intervalul de vârstă, categoriile de activități de învățare (ADE, ALA, ADP etc.), numărul de ore alocate activităților desfășurate zilnic și săptămânal.

Deopotrivă, abordarea celor cinci domenii de referință trebuie să se facă și în conformitate cu programa specifică educației timpurii, unde se stipulează:

- dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității copilului, în funcție de ritmul propriu și de trebuințele sale, sprijinind formarea autonomă și creativă a acestuia;
- dezvoltarea capacității de a interacționa cu copiii, cu adulții și cu mediul pentru a dobândi cunoștințe, deprinderi, atitudini și conduite noi;
- încurajarea explorărilor, exercițiilor, încercărilor și experimentărilor – ca experiențe autonome de învățare;
- de fiecare copil, descoperirea propriei identități și autonomiei; dezvoltarea imaginii de sine pozitive;
- sprijinirea copilului în achiziționarea de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini necesare la intrarea în școală și pe tot parcursul vieții.

(N.n.) Sugerăm coroborarea anexei cu documentul de politici educaționale *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național*. Actul este revizuit de ISE și MEN, în 2019, și se află în consultare publică.

Dacă privim lucrurile în profunzime, vedem că respectivele domenii se regăsesc și în sfera competențelor generale, enunțate în programele școlare aferente ciclului primar. Cum spre acest ciclu accede preșcolarul din grupa mare, este și firesc să depună educatorul toată diligența pentru dezvoltarea lui în sensurile propuse. Este mai mult decât evidentă legătura dintre programele în baza cărora subiectul nostru se școlarizează începând cu educația timpurie. Totodată, e mai mult decât clar motivul pentru care educatorul trebuie să studieze în paralel cel puțin programele școlare aferente clasei pregătitoare pentru a afla ce, cât și cum trebuie să demonstreze că știu efectiv preșcolarii pe care îi instruiște. În altă ordine de idei, este și normal să fie așa, știind că educatorul are datoria morală de a face corelații bine fundamentate între antepreșcolaritate și școlaritatea mică; altfel zis, între ceea ce a fost înainte de intrarea în grădiniță și ceea ce va fi la intrarea în ciclul primar. Doar știind ceea ce a fost înainte și ceea ce are să fie la următorul nivel de studiu, educatorul poate trata optim prezentul copilului.

Simplu spus, este raportarea la axa timpului. Pentru a-i întrezări copilului viitorul, este absolut firesc să îi cunoaștem trecutul. Pentru a-i asigura copilului evoluția holistică, este absolut normal să îi știm natura umană – de la începuturi și până în prezent. În acest context, se confirmă ipoteza conform căreia educatorul trebuie să aibă viziune în retrospectivă și în perspectivă, în scopul aprofundării structurii copilului supus perfecționării.

Astfel, conchidem că abordarea domeniilor precizate se face, tacit, cu maximă rigoare și în mod constant. Folosim cuvântul *tacit*, întrucât, în egală măsură, educatorul acționează conform dispozițiilor din documentele curriculare și potrivit codului deontologic. Obligatoritatea respectării lor prin aplicare se înțelege de la sine, ca dovadă a spiritului profesional.

În continuare, trecem în revistă efectele netratării corespunzătoare a domeniilor de dezvoltare menționate. În viziunea proprie, liniile directoare ce traversează fiecare domeniu în parte trebuie atent urmate, iar spațiile dintre ele trebuie „umplute” cu tot ceea ce dă le consistență competențelor, pe care le reclamă grupa de vârstă: cunoștințe, abilități, aptitudini, atitudini. Neurmând riguros liniile și neumplând fondul preșcolarului cu lucruri de substanță, educatorul riscă să-l abandoneze în mediul educațional fără ca el să poată face față rigorilor. Prin urmare, preșcolarul fie nu va putea, fie nu va ști:

- să realizeze corespondențe între obiecte, oameni, fenomene și întâmplări; adică, îi lipsește puterea de a face operații logice și de a rezolva probleme simple pe baza noțiunilor elementare de matematică și de științe ale naturii;
- să utilizeze adecvat primele noțiuni de fonetică și cuvintele din vocabular – vocabularul activ și pasiv;
- să recepteze mesaje orale și să răspundă în consecință;
- să contureze semnele grafice necesare viitorului act de scris-citit;
- să recunoască litere și cifre în contextele date;
- să asculte activ și să adopte atitudinea potrivită actelor de comunicare (non)verbală;
- să respecte regulile unui joc, să se adapteze în orice situație de învățare, să termine cu bine orice sarcină de lucru, să păstreze liniștea și ordinea în timpul unei activități, să își respecte coechipierii și educatorul;
- să recunoască emoții, să le cultive pe cele pozitive, să relaționeze frumos cu copiii și cu adulții din viața sa;
- să redea schema corporală și noțiunile de lateralitate;
- să efectueze mișcări fine și grosiere;
- să dovedească abilități de îngrijire și igienă personală;

- să ateste că are idei despre ceea ce îi poate periclita sănătatea și securitatea;
- să demonstreze că are noțiunea de igienă a spațiului de lucru.

În încheiere, să reprivim domeniile aduse în discuție, însă ca pe niște piese de puzzle. Neașezate la locurile potrivite, piesele nu pot forma un tablou complet, frumos și purtător de mesaj. Să le reprivim și ca pe o bucată de pânză ce urmează a fi umplută cu diverse cusături complexe. Locurile rămase libere ori cusăturile executate cu stângăcie înfățișează o lucrare neterminată sau precar încheiată ori una sărăcăcioasă. Ca atare, abordarea celor cinci domenii de dezvoltare trebuie făcută integral, integrat și profesional, astfel încât preșcolarul să nu înregistreze carențe educaționale. Nici actualmente și nici ulterior.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Sintagma **jocuri de limbaj** ne duce cu gândul la activitățile de educare a limbajului. Le întâlnim mai cu seamă în învățământul preșcolar, respectiv în primele două clase din ciclul primar. În privința locului lor în programul preșcolarilor, ne edificăm citind curriculumul pentru educația timpurie, planul de învățământ și metodologia lui de aplicare. Asociem domeniul *dezvoltarea limbajului, a comunicării, a premiselor citirii și scrierii*, denumirile unor centre de interes (Biblioteca, Colțul căsuței/Joc de rol) și activitățile categorisite în planul de învățământ (jocuri și activități liber alese, activități pentru dezvoltare personală și pe domenii experiențiale). Toate acestea creează un mediu propice atingerii scopului propus.

Cuvintele *limbaj* și *comunicare* stau la baza jocurilor menite să dezvolte auzul fonematic și vocabularul activ. În viziunea noastră, acestea sunt foarte importante în ante- și în preșcolaritate, când copilul trebuie deprins cu meșteșugul exprimării clare și corecte. În acest sens, adulții din viața lui (educatoarea, membrii familiei) trebuie să îl sprijine în toate acțiunile ce privesc receptarea mesajelor verbale și exprimarea lor cât mai inteligibil posibil. Uitându-se în perspectivă, meșteșugul comunicării își dovedește adevărata valoare în trei perioade ulterioare: pre-, abecedară și postabecedară. În altă ordine de idei, atunci când ne îngrijim de educația unui preșcolar, e bine să avem permanent în minte impactul acțiunilor pe termen lung – în cauză, cele ce privesc actele de vorbire și, implicit, forme (preliminare) și reguli ale discursului oral. Netăgăduit, un subiect care știe să (se) comunice, știe că înțelege lucruri esențiale și că se face înțeles.

Aceleași cuvinte – *limbaj* și *comunicare* – ne trimit cu gândul la numele unor jocuri tematice. De pildă, la: *Cum face?/Cine face așa?, Cu ce sunet începe cuvântul?, Cuvinte perechi, Eu spun una, tu spui multe, Cine spune mai departe?*. Având în vedere scopul, este imperios necesar să creăm asemenea contexte și să le valorizăm la maximum în folosul copilului, viitor beneficiar al unor acte complexe de comunicare inter- și intrapersonală.

Este de la sine înțeles că jocurile de limbaj se aleg în funcție de anumite criterii de referință; trei criterii privesc vârsta subiectului, potențialul său și nevoile educaționale. În substratul lucrurilor, ne gândim la principiile aflate la baza noului curriculum pentru educația timpurie; de exemplu, cel referitor la drepturile copilului și la cel al dezvoltării lui prin practici educaționale și de îngrijire, practici ce răspund nevoilor și potențialului. Cu alte cuvinte, nici nu ne putem imagina altfel lucrurile decât în ordinea lor firească, tratate etapizat: etate, nevoi, interese/dorințe/așteptări. Le corelăm cu principiul accesibilității, care impune tacit abordarea tuturor conținuturilor direct proporțional cu vârsta educabilului

și cu potențialul său (intelectual și afectiv). Pe cale de consecință, nu îi putem oferi preșcolarul ceea ce este peste puterea lui de înțelegere și în contradicție cu nevoile lui. În subsidiar, aici își fac simțite prezența alte două principii fundamentale: al individualizării și al învățării active. Prin excelență, primul impune respectarea naturii copilului, privită prin prisma nevoilor și a caracteristicilor lui, dar mai ales prin prisma propriului ritm de dezvoltare. Iar al doilea impune dreptul copilului de a-și alege activitatea ori de a se implica în aceasta în funcție de starea lui afectivă. Mai precis spus, copilul are libertatea de a se bucura de activități/jocuri în deplină concordanță cu natura și cu starea lui.

În accepțiunea personală, îndeobște în învățământul preșcolar, activitatea de educare a limbajului are un rol bine definit. Îl argumentăm prin puncte de vedere astfel exprimate:

În primul rând, educând limbajul, dezvoltăm inteligența verbal-lingvistică a copilului, atât cât ne permite stadiul lui preoperațional de gândire. În al doilea rând, în virtutea feedback-ului nostru de încurajare, el își formează o imagine de sine favorabilă; încurajarea vine în urma faptului că el și-a îmbunătățit abilitatea de a comunica oral. În al treilea rând, îmbogățind actul de educare a limbajului cu elemente de joc, facem mai atractive activitățile desfășurate în *Biblioteca* (povestirea, memorizarea, lectura după imagini, convorbirea), precum și activitățile organizate în celelalte centre de interes (jocuri didactice, liber alese, de rol ș.a.m.d.). Prin urmare, copiii vor fi mai activi, dovedind spirit colaborativ.

Jocurile de limbaj îndeplinesc funcțiile metodelor prin care li se dă curs. În baza lor se dezvoltă tot ceea ce comportă actele de vorbire și actele care preced învățarea alfabetului. Ba mai mult decât atât, acestea reprezintă „instrumentul” cu care depistăm tulburările de auz și de limbaj.

Per ansamblu, aceste jocuri întrețin și dezvoltă procesele psihice cognitive superioare, lucru deosebit de benefic pe termen lung. În timp, se va vedea cum funcțiile lor instructiv-formative impulsionează copilul.

2. Conform cerinței, enumerăm tipurile de joc potrivite pentru educarea limbajului în grădiniță. Întrucât le-am enunțat la primul punct, aici doar reamintim trei dintre acestea: *Eu spun una, tu spui multe, Cine spune mai departe, Cuvinte perechi*. Ne alegem unul, iar în rândurile de mai jos, îl definim și îl descriem.

Cine spune mai departe este numele jocului asupra căruia ne concentrăm atenția. E adecvat pentru copiii din grupa mare. Scopul este exersarea operării cu noțiuni elementare de gramatică: acordul între subiect și predicat, acordul între gen și număr, utilizarea cazurilor, adăugarea cuvintelor în continuarea altora pentru a forma propoziții simple și dezvoltate, logic redactate. Succint spus, scopul lui este familiarizarea preșcolarilor cu tehnica exprimării orale, folosind corect părțile de propoziție, date de educație sau supuse cerinței de identificare a lor. Astfel, ei deprind, în plus, exprimarea coerentă și clară. Pe deasupra, în interiorul spațiilor lacunare create deliberat de educatoare, copiii se pot juca cu sunetele limbii române, împrejurare în care ei își dezvoltă auzul fonematic.

Jocul se desfășoară într-un cadru organizat, frontal, prin conversație dirijată, având, ca suport, material concret intuitiv.

Caracteristicile privesc natura lui gramaticală. Este un joc (in)formativ, (auto)evaluativ și (auto)corectiv. Avantajele constau în următoarele aspecte: favorizează acuitatea auditivă și descoperirea tulburărilor de auz și de limbaj, încurajează exprimarea corectă și clară prin mijlocirea gândirii logice.

Ca orice lucru, și jocul în discuție are limite. Limitele asociate se referă la: inhibiția unor copii de teama de a nu greși atunci când li se cere să răspundă conform sarcinii, disconfortul dat de zgomotul de fond creat în sală, pierderea șirului ideii atunci când se accelerează ritmul.

Știm că sunt mai mult caracteristici, avantaje și limite, însă noi ne-am rezumat la enunțarea câtorva.

Reflectând la mențiunile anterioare, considerăm că operațiunea de educare a limbajului este realizabilă; e realizabilă prin metode didactice bine gândite și coordonate. În mare parte, reușita operațiunii depinde de tactul educatoarei în momentul în care îmbină piesele de puzzle ce constau în: obiective, reguli, conținuturi, materiale și mijloace de învățământ, elemente de joc, oportunități de învățare. Fiabilitatea este deprinderea copiilor cu instrumentele ce le permit să construiască enunțuri coerente și corecte, sub aspect gramatical, și clare, sub aspect ortoepic.

În concluzie, recomandăm educarea limbajului prin orice joc sau în cadrul oricărei activități favorabile scopului propus, știind cât de importante sunt, în contextele sociale, abilitățile de comunicare, iar în viitorul apropiat, abilitățile de scris-citit. În viziunea proprie, jocurile de limbaj sunt o ușă deschisă spre literatura și folclorul copiilor, dar și o punte spre metoda fonetico-analitico-sintetică.

Testul nr. 7

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *luciu* – alunecos, *a lua în seamă* – a ține cont.
2. *traie, trăire*.
3. *dar* – conjuncție coordonatoare adversativă; *ori* – conjuncție coordonatoare disjunctivă, *bucăfica* – substantiv comun.
4. *o femeie* – nume predicativ, *mărunțică* – atribut adjectival.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, conjuncția *să* și pronumele personal (*i*), marcând, totodată, elidarea vocalei inițiale din pronumele personal.
6. Pe *cer* nu se afla niciun nor, era o zi superbă.
Ei *cer* cam mult și nu oferă nimic în schimb.
Întrebarea *unde* merge în fiecare duminică îl irită.
Apa are *unde* tulburi.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj* dintr-o nuvelă specificată în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Moara cu noroc de Ioan Slavici

Ghiță

Ioan Slavici este unul dintre cei patru scriitori clasici români care s-au remarcat în secolul al XIX-lea, prin inaugurarea romanului realist obiectiv, cu profil psihologic. Literatura lui Slavici descrie personaje complexe, dominate de conflicte puternice, pe fondul modificărilor pe care le aduce capitalismul în societatea tradițională rurală.

Nuvela *Moara cu noroc* este o creație literară care se înscrie în formula realismului cu influențe psihologice și este considerată o capodoperă a speciei: „o nuvelă solidă, cu aspect de roman” (G. Călinescu). Nuvela a fost publicată în volumul *Novele din popor*, din 1881.

Protagonistul nuvelei este Ghiță, un personaj complex a cărui personalitate se schimbă, pe parcursul nuvelei, transformându-se dintr-un om onest într-un cârciumar care trăiește cu obsesia banilor și comite fapte grave, culminând cu crimă, în numele acestei obsesii.

Inițial, el este un tânăr cizmar dintr-un sat ardelean, care este interesat să progreseze pe plan social. Prin urmare, el își propune să ia în arendă cârciuma de la moara cu noroc, urmând să-și deschidă, mai târziu, cu banii obținuți, un atelier de cizmărie cu câteva calfe. Planul pe care-l prezintă familiei o face pe bătrână, soacra lui Ghiță, să fie rezervată, fiind credincioasă principiului că omul trebuie să fie mulțumit cu sărăcia lui. Ghiță se dovedește, însă, hotărât și se mută cu familia la Moara cu noroc, un loc aparent privilegiat, dar cu rezonanță negativă.

Ghiță se dovedește întreprinzător, harnic și priceput în ocupația de cărciumar, previziunile sale se adevăresc și el ajunge să câștige mai bine. Dar echilibrul sufletesc al personajului se ruinează în momentul în care la cărciumă își face apariția Lică Sămădăul, șeful porcarilor care îi impune să-i fie partener în afaceri, devenindu-i iscoadă. Intimidat de prezența autoritară a lui Lică, Ghiță acceptă, mai ales că vede în acest pact un prilej de a se îmbogăți mai repede. Ghiță dă dovadă de caracter slab în confruntarea cu porcarul. Personajele sunt în opoziție: Lică este ferm și autoritar, Ghiță se dovedește slab și ușor de stăpânit.

Ghiță trăiește un puternic conflict interior, fiind scindat între dorința de a redeveni om cinstit și obsesia pentru bani, cea din urmă împlinindu-se numai prin tovărășia cu Lică. Lupta interioară se răsfrânge în exterior, prin faptul că trăiește stări sufletesti contadictorii și prin reacțiile agresive față de cei dragi. Măcinat de obsesia pecuniară, Ghiță se transformă dintr-un om optimist și vesel, într-o persoană ursuză, irascibilă, care trece rapid de la o stare sufletească la alta: „se aprindea pentru orișice lucru din nimic, nu mai zâmbea ca mai înainte, ci râdea cu hohot, încât își venea să te sperii de el.” Curând, personajul ajunge să regrete că are familie, care îl împiedică în planurile sale. El se dezumanizează treptat și comite gesturi care ies din sfera raționalului. De exemplu, își îndeamnă soția să joace cu Lică, folosindu-se de ea ca să păstreze prietenia cu Lică. Ghiță se lasă și mai mult influențat de Lică atunci când depune mărturie în favoarea lui și se face vinovat de sperjur. În încercarea de a se reabilita moral, se împrietenește cu jandarmul Pinteza căruia intenționează să i-l predea pe Lică. Este și aici duplicitar, pentru că nu vrea să piardă avantajul tovărășiei cu Lică.

Personajul conștientizează că se supune unui instinct care-l domină și trăiește cu remușcările faptelor sale, mai ales când se gândește la soarta copiilor săi, care nu vor avea amintirea unui părinte cinstit, moral.

Dezumanizarea personajului este definitivă în momentul în care își ucide soția, care-l înșelase. Este la rândul lui ucis și moartea lui este văzută ca o pedeapsă pentru abaterea de la codul moral.

Personajul este caracterizat indirect, prin intermediul faptelor, vorbelor, atitudinilor sale. La început, naratorul îl prezintă drept un „om harnic și sărguitor”, pentru ca mai târziu să devină „ursuz” și „pus pe gânduri”. Personajul se dovedește lacom: „Vedea banii grămadă înaintea sa și i se împăinjeneau, parcă ochii”.

În relația cu Lică, Ghiță se dovedește vulnerabil și lipsit de curaj cu atât mai mult cu cât celălalt îi observă slăbiciunea pentru bani. Ana, soția lui, de care el se înstrăinează pentru că este incapabil să-i mărturisească frământările sufletești, ajunge să-l disprețuiască, numindu-l „măiere în haine bărbătești”.

Prin încercarea sa de a-și schimba destinul, fiind nemulțumit cu ce avea deja, prin actul său de hybris, care are consecințe dramatice, Ghiță devine un personaj tragic.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Educatorul, în calitate de coordonator al unei grupe, trebuie să fie în deplină cunoștință de cauză, atunci când intră pe terenul domeniilor de dezvoltare a copilului având între 0 și 6 ani. Toate acestea reprezintă aria numită *educație timpurie*. Enunțurile de față redau ipoteza principală de la care pornim în prezenta lucrare.

Chiar înainte de a-și cunoaște copiii din propria grupă, educatorul trebuie să se gândească la demersul ce desăvârșește activitatea didactică, una profund formativă.

Un prim pas de făcut în întâmpinarea copilului este parcurgerea unui document semnificativ de politici educaționale,³ coroborat cu anexa la OMEN nr. 3851/2010 (Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani). Relevanța transpare din chintesența care pătrunde domeniile de dezvoltare specifice educației timpurii. Acestea fiind:

- dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală;
- dezvoltarea socio-emoțională;
- dezvoltare cognitivă și cunoașterea lumii;
- dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii;
- capacități și atitudini în învățare.

Al doilea pas de făcut în aceeași direcție este parcurgerea noului curriculumul pentru educația timpurie (2019), în conținutul căruia găsim planul de învățământ, metodologia de aplicare și programa. Curriculumul este obligatoriu de studiat, căci este un act fundamental în temeiul căruia se creează situații de învățare și se valorifică experiențele generate. În considerarea situațiilor instructiv-educative, copilul se dezvoltă plenar, întrucât i se exploatează potențialul sub aspectele cognitiv, afectiv, psihomotric, comportamental. Abordarea integrală și integrată confirmă existența premiselor în baza cărora s-a conceput acest document de referință în materie; primele care ne vin în minte sunt principiile educației.

Cele trei acte oficiale amintite anterior sunt adevărate instrumente de lucru; sunt suporturi valoroase ce abundă de informații specializate (ținte, cerințe, criterii, indicatori, exemple, sugestii metodologice ș.a.m.d.). În lipsa studiului lor aprofundat, educatorul nu își realizează corespunzător proiectarea curriculară și nici nu își desfășoară optim activitățile așteptate de părinții copiilor. Observăm cât de strânsă și de importantă este legătura dintre acestea, fapt ce reclamă de la sine rigoare științifică și profesională. Deducem, totodată, și că tratarea lor superficială sau incompletă declanșează multiple efecte negative asupra procesului de învățământ – inițial, în ciclul preșcolar, ulterior, în ciclul primar. Pentru a ne edifica, punctăm câteva în cele ce urmează:

- nu își atinge finalitățile programul anual de studiu, cuprinzând cele șase teme;
- rămâne, categoric, nevalorizată oferta fiecărui centru de activitate (Biblioteca, Construcții, Știință, Arte, Colțul căsuței/Joc de rol, Nisip și apă);
- sunt dezvoltate insuficient (sau deloc) cele cinci mari domenii prevăzute în conținuturile-cadru enunțate în documentația tehnico-juridică menționată;
- devine utopică învățarea centrată pe copil; la fel și sintagma *subiect activ în procesul învățării*;
- sunt înregistrate lacune considerabile în fondul fiecărui preșcolar, pe durata activităților de tipuri diferite: ADE, ALA, ADP, rutine și tranziții, în- și outdoor, recuperatorii, ameliorative, dezvoltatorii, recreative, extrașcolare, extracurriculare; din pricina lacunelor, copilul nu își poate forma imaginea de sine – desigur, la nivel incipient, gândindu-ne la vârsta lui;
- sunt înregistrate nemulțumiri în rândul părinților copiilor;
- grădinița își pierde din prestigiu.

Șirul efectelor negative poate continua, însă ne oprim aici pentru a vedea, în schimb, factorii favorabili ce privesc subiectul și mediul educațional. În viziunea noastră, aceștia sunt:

- pregătirea de specialitate a educatorului și experiența lui profesională;

³ Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumul național (ISE & MEN, 2019), aflat în consultare publică.

- deschiderea lui față de nou, prin prisma ideii de formare continuă/educație pe toată durata vieții; cunoașterea sediului materiei;⁴
- interesul manifestat pentru dotarea centrelor de activitate cu materiale și mijloace didactice necesare, dar și pentru crearea unui ambient plăcut, climatic și ergonomic vorbind;
- tactul lui de a interconecta centrele de activitate – veritabile arii de stimulare – și, deopotrivă, domeniile de dezvoltare, știind că acestea sunt interdependente;
- optarea pentru strategiile centrate pe copil, destinate actului de predare-învățare; în plus, dinamizarea lui prin metode activ-participative, aplicate îndeosebi în microgrupuri și în perechi;
- atenția acordată copiilor ce au nevoi educaționale speciale, nevoi ce îngreunează bunul mers al procesului de învățământ;
- interacțiunea de calitate dintre educator, familie și corpul managerial;
- interesul demonstrat pentru identificarea potențialilor parteneri educaționali locali sau regionali, în scopul derulării proiectelor tematice, conforme cu programul anual de studiu;
- capacitățile lui de analiză și sinteză, dovedită atunci când se apleacă asupra rapoartelor de cercetare scrise în sfera educației timpurii, dar și asupra ghidurile ce cuprind exemple de bune practici;
- capacitatea educatorului de a pune în practică baza de date extrase din cercetări, precum și activitățile date cu titlu exemplificativ.

În condițiile de mai sus, observăm cum se corelează factorii benefici care, spre satisfacția tuturor, îi oferă subiectului educabil de vârstă preșcolară un mediu stimulat și incluziv.

Dar, pentru a ne asigura că îi putem determina, trebuie să fim siguri de atitudinile educatorului, atestate de cinci atribute: moral, profesional, proactiv, tenace și prosocial. Pentru a fi sigur că ține sub control ansamblul de mecanisme ce dezvoltă copilul pe cele cinci niveluri, educatorul trebuie să monitorizeze notițele din fișa de observație.⁵ Numai așa se poate ști dacă preșcolarul observat sistematic a evoluat/regresat per domeniu. În baza ideilor concludente, educatorul poate afla ce măsuri sunt de luat, știind că potențialul copilului trebuie ridicat spre nivelul maxim, însă doar atât cât îi permite natura lui bio-psihomotrică și cea socio-afectivă.

Pe cale de consecință, credem că metoda observației sistematice este potrivită pentru a stabili cotele atinse de domeniile ce înlesnesc dezvoltarea copilului. Mai credem că aceasta este obligatoriu de aplicat, date fiind atuurile sale. Un educator cu spirit analitico-sintetic și de control o consideră mină de aur, deoarece îi oferă o imagine complexă asupra copilului.

În loc de încheiere, notăm un gând autoreflexiv: Este sau nu educatorul artizanul hârtii fizice, pe care sunt marcate domeniile ce permit dezvoltarea globală a copilului? Ori altfel spus: Educatorul e ori nu transmitător de sensuri care „direcționează” preșcolarii prin domeniile ce îi dezvoltă plenar?

⁴ Curriculumul pentru educația timpurie, Legea educației naționale nr. 1/2011, Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (ROFUIP), Metodologia pentru asigurarea suportului necesar elevilor cu tulburări de învățare. La acestea se adaugă alte norme complementare.

⁵ Fișa de observație nu are un format standard. Aceasta poate conține două grile criteriale: una privind comportamentele copilului de tip cognitiv și social și una privind frecvența cu care se înregistrează anumite categorii de comportamente. Acestea din urmă fac referire la competențele generale, care vizează comunicarea, cooperarea, autonomia personală și atașamentul.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. În momentul îmbrățișării profesiei, educatorul știe că există un curriculum pentru educația timpurie și o convenție a drepturilor copilului. Intrând în structurile acestora, educatorul (re)descoperă principiile în baza cărora este reglementat statutul copilului, ca ființă educabilă cu drepturi depline și ca subiect activ în procesul propriei formări.

Înainte să căutăm legătura dintre principiile care guvernează educația timpurie și drepturile copilului, parcurgem noul curriculum specific. Aici găsim principiile ce indică valorile aflate la baza elaborării lui: respectarea drepturilor copilului, interculturalitatea, echitatea, nondiscriminarea, educația ca interacțiune dintre educatori și copil, educația centrată pe copil, învățarea activă și dezvoltarea integrată. În plus, aici mai găsim principiile în baza cărora se aplică curriculumul în discuție: individualizarea, învățarea bazată pe joc, diversitatea contextelor și a situațiilor de învățare, alternarea formelor de organizare a activității, alternarea strategiilor de învățare, parteneriatul cu familia și comunitatea. La acestea adăugăm și ceea ce înglobează educația de-a lungul vieții.

Mergem mai departe și ne aruncăm privirea în Convenția drepturilor copilului (ONU, 1989). Aceasta reflectă privilegiile acordate în considerarea unor termeni-cheie: *protecție, dezvoltare, participare*. Dacă intrăm în profunzimile lor, implicit le corelăm cu toate principiile stipulate în curriculumul invocat. Prin analogie, instant ne gândim și la alte două acte normative relevante în materie: Legea educației naționale nr. 1/2011 și Legea nr. 72/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor – ambele actualizate în concordanță cu acquis-ul comunitar în materie.

Mențiunile de mai sus abundă de conținuturi din două sfere complementare în speță: științele juridice și științele educației. E aproape imposibil de spus care primează. Însă important este că ambele formează un univers în cadrul căruia copilul este privit – sau trebuie privit – ca un tot unitar. Ideal este ca așa să fie tratat copilul, uman și educațional vorbind. Prin urmare, este imperios necesar să ne aplecăm asupra amândurora și să ne străduim să le înțelegem rațiunile.

Paragraful anterior reprezintă puntea spre conținuturi relevante. În accepțiunea noastră, indiferent de domeniul de dezvoltare abordat, conținuturile de predat trebuie raportate la trei variabile: vârsta, nevoile, interesele copilului. Ca într-un circuit al unui bumerang și ca într-un ciclu, cele trei variabile, dimpreună cu obiectivele operaționale, trebuie raportate la literatura pentru copii. Altfel spus, mai potrivit nu găsim. Ne gândim la literatura pentru copii, știind cât de mult rezzonează micuții cu aceasta, independent de forma și de fondul prin care îi transmitem complexitatea prelucrată în termeni inteligibili. Poveștile, în special cele contemporane, deschid drumurile spre principiile enunțate în prima parte a lucrării noastre. Ba mai mult decât atât, ei rezzonează și cu jocurile cuprinse în teoria cu același nume, concepute după variabilele enumerate: vârstă, nevoi, interese. Suntem de părere că acestea redau perfect esențele următoarelor două principii: al accesibilității și al individualizării. Prin definiție, conceptul *accesibilitate* înseamnă calitatea de a fi accesibil, ușurința de a ajunge undeva; în speță, la mintea copilului de vârstă preșcolară. Așa deci, cum altfel putem ajunge la mintea lui decât fabulând odată cu ei și jucându-ne cu ei? Și cum altfel decât respectându-i natura, cu tot ceea ce implică aceasta? Adică, nevoi (ne)împlinite, dorințe, potențial (fizic, psihomotric, cognitiv, afectiv, creativ, autonom), ritm de lucru, stil de învățare și dezvoltare progresivă la nivelul preoperațional. Pe scurt, individualitatea lui, privită în integralitate. E singura modalitate de a-i da cele de trebuință și aripi într-o lume a cunoașterii. E singura cale de a-l vedea cum crește încrezător în sine și cum avansează pe drumul ce îi asigură formarea personală și profesională.

În rezumat, credem că am formulat convingător punctul de vedere despre principiul individualității în învățământul preșcolar.

2. Suntem de părere că toate principiile înșiruite se pot corobora în interesul preșcolarului, căci deasupra lor „veghează” interesul superior al copilului, principiu de drept. Pentru a răspunde conform cerinței, ne oprim la trei principii: individualizarea, învățarea bazată pe joc, diversitatea contextelor și a situațiilor de învățare. Acestea se completează cel mai bine reciproc, fapt ce asigură dinamica actului didactic, dar și dinamismul copilului. (Este de la înțeles că se aplică și alte două: învățarea centrată pe copil și alternarea formelor de organizare a activității și a strategiilor de învățare.)

În continuare, ne oprim asupra unui singur principiu: învățarea bazată pe joc. Fiind la vârsta la care subiectul se poate forma mai ușor prin joc, este recomandat să creăm multiple și diverse oportunități de învățare cu caracter ludic. Definim acest principiu astfel: Situațiile constituite într-o activitate recreativă au ca finalitate educarea copilului într-un mod cât mai natural și cât mai apropiat de natura lui. E mediul în care se desfășoară joaca cu sens, bazată pe caractere complementare: *instructiv, formativ și distractiv*. Pe scurt, totul este propice dezvoltării copilului în consens cu convingerile lui Comenius.

Trei dintre caracteristicile lui se reflectă în termenii enunțați mai sus (instructiv, formativ, distractiv). Simțim forța triadei într-o activitate exemplificată. Să ne imaginăm că suntem într-un centru de interes; de pildă, în cel denumit *Construcții*. Copiii au la dispoziție piese de lego și material concret intuitiv. Pe cont propriu, lor li se cere să construiască terenuri de joacă, de dimensiuni diferite, și să le îmbogățească cu câte elemente preferă. Pe lângă îndemânarea fiecăruia, urmărim și creativitatea. Întrucât copiii percep activitatea ca pe o joacă în voia lor, obiectivele sunt mai ușor de atins. Ba mai mult decât atât, cum nu se raportează la cuvintele *corect* și *greșit*, copiii se lasă animați de puterea imaginației, devin mai motivați și mai cooperanți atunci când li se adresează întrebări despre viitorul produs; mai exact despre: rolul său, maniera de lucru bazată pe logică, utilitatea elementelor adăugate (scaune sub formă de cub etc.), paleta de culori, posibilele idei de pus în practică pe terenul de joacă. Așadar, prin întrebări dirijate, aflăm despre potențialul copilului sub aspectele cognitiv și creativ. Mai precis, observăm cum gândește el pentru a-și realiza piesele componente, cum își organizează planul și spațiul de lucru, cum și de ce își alege anumite culori, cum înțelege să muncească având suport intuitiv și suport moral, cum explică procesul de lucru, ce figuri geometrice cunoscute a întâlnit, cum își descrie lucrarea, ce jocuri ar aborda/inventa pentru a-i explora terenului valențele. În plan secundar, aflăm detalii despre potențialul afectiv. Ne ajută întrebările despre persoanele pe care le-ar invita acolo și vârstele lor, despre cât de calde sunt relațiile cu acestea, despre temele în jurul cărora dorește să dialogheze, despre propriile stări avute, de obicei, în spațiile de joacă frecventate – spații închise/deschise –, despre motivele care îl determină să se implice în asemenea activități.

Episodul se încheie cu turul galeriei. Discuțiile se pot dirija până devin povești de spus acasă. Eroi de poveste pot fi chiar copiii, fascinați de experiențele imaginar trăite pe terenurile care le poartă numele, în calitate de mici constructori.

Din cele prezentate deducem avantajele jocului anume creat și denumit *Haide fuguța pe terenul meu de joacă!*. Menționăm doar trei dintre acestea: încurajează adoptarea atitudinilor care denotă încredere în sine, creează premisele conduitei sociale dezirabile în relație cu potențialii parteneri de joacă invitați pe teren, favorizează creșterea dimensiunilor dezvoltării cu preponderență în două sensuri: gândire logică și capacități și atitudini în învățare. În context, punctăm trei consecințe ale nerespectării principiului pus în vedere: al învățării bazate pe joc. Ne raportăm la experiența personală. Dacă e în permanență

controlat, subiectul simte că i se îngreșează libertatea de expresie, drept care se inhibă și își blochează creativitatea. Dacă i se spune adesea că a greșit în loc să îi fie apreciată varianta ca o alternativă de lucru ce poate fi regândită, el devine introvertit, având o teamă crescândă de eșec. Randamentul lui scade și, implicit, rata de succes. La vârsta preșcolară în special, o activitate lipsită de elemente de joc este complet inefficientă. Ca atare, ignorarea puterii acestui principiu nu este pardonabilă. Adulți fiind, știm că cele mai bune idei ne vin când suntem totodată prinși într-o joacă cu sens, cuprinși de inspirație și surprinși de frumusețea ei, respectiv de ritmul în care sunt productivi. Atunci, de ce să nu facem la fel și pentru copiii din sala de grupă? Dacă jocul este în firea lucrurilor și în firea lor, să acționăm în consecință.

În loc de încheiere, acordăm un minut de reflecție asupra celor spuse de Solomon Marcus despre joc și asupra viziunii lui Comenius despre dezvoltarea copilului în ritm natural, într-un mediu stimulat și întreținut grație unui simț pedagogic dovedit constant. Restul este lectură, soldată cu acte de introspecție pură.

Testul nr. 8

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *destinul* – viața, *a aduna* – a strânge.
2. *nebuie, înnebuni*.
3. *putam* – verb predicativ, *tineri* – adjectiv, *lui* – pronume personal cu valoare de pronume posesiv.
4. *destinul meu* – atribut adjectival pronominal, *într-o mahala* – complement circumstanțial de loc.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, conjuncția *să* și pronumele personal (*i*), marcând, totodată, elidarea vocalei inițiale din pronumele personal.
6. *Ai tăi* au ajuns mai devreme acasă.
A-i spune acum adevărul este inutil.
Potrivit spuselor sale, se trage dintr-un *neam* renumit.
Ne-am adus aminte târziu de rugămintea ta, după ce plecaserăm de acasă.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300–400 de cuvinte, în care să evidențiați evoluția relației dintre două personaje din nuvela specificată în programa de concurs, ca specie literară a genului epic.

Moara cu noroc, de Ioan Slavici

Ghiță – Lică

Moara cu noroc este o nuvelă psihologică și realistă, pentru că înregistrează modificările psihologiei personajelor principale și prezintă în mod verosimil, societatea umană. Temele nuvelei sunt dezumanizarea ca efect al dorinței de îmbogățire, banul, familia.

Protagonistul nuvelei este Ghiță, un cizmar care își câștigă existența cu greutate, din cauza situației precare a consătenilor săi. În consecință, personajul dorește să-și schimbe meseria în cea de hangiu, pentru că perspectiva de a câștiga bani mai mulți este reală. Lipsa portretului fizic al personajului subliniază faptul că el se înscrie într-o tipologie umană. În schimb, narațiunea insistă în redarea trăsăturilor sale morale, prin aglomerarea informațiilor despre modificările sale sufletești. Intriga nuvelei este marcată de apariția bulversantă la han a lui Lică Sămădăul, care stârșește teamă în sufletul lui Ghiță.

Conflictul exterior se dezvoltă între Ghiță și Lică, între moralitate și imoralitate. Apariția sămădăului, deși bănuț de Ghiță, îl ia pe nepregătite pe hangiu.

Apariția lui Lică este impresionantă, portretul său fizic, asupra căruia se insistă prin redarea detaliilor fizice și vestimentare, revelă caracterul malefic al personajului: „Lică, un om de trezeci și șase de ani, înalt, uscățiv și supt la față, cu mustață lungă, cu ochii mici și verzi și cu sprâncenele dese și împreunate la mijloc. Lică este porcar, însă dintre cei care poartă cămașă subțire și albă ca floricele, pieptar cu bumbi de argint, bici de carmajin, cu codoriștea de os împodobit cu flori tăiate și cu ghintulețe de aur”. Meseria de porcar este incompatibilă cu un aspect fizic atât de minuțios redat. Apariția personajului

crează o impresie puternică, derutantă pentru interlocutor. Lică instituie un raport de subordonare la care Ghiță trebuie să consimtă: „Eu voiesc să știu totdeauna cine umblă pe drum, cine trece pe aici, cine ce zice și cine ce face și voiesc ca nimeni afară de mine să nu știe. Cred că ne-am înțeles”. Reacția lui Ghiță este pe măsura acestui ordin: își ia măsuri de siguranță suplimentare: își cumpără arme și un câine, își mai angajează un paznic. Teama de Lică și apetitul pentru bani configurează conflictul sufletesc al lui Ghiță, care oscilează între două tendințe: datoria fără de familie și patima pentru bani.

Lică speculează dragostea de bani a lui Ghiță și acționează în consecință. Îi oferă acestuia cinei porci obligându-l să facă o alegere clară între a-i fi aliat sau adversar. Ghiță refuză inițial pentru ca, ulterior, să se răzgândească și să ceară plata ultimului porc. Răspunsul lui Lică îl descumpănește: „Noi plătim înainte ori nu plătim deloc.” și îl face să înțeleagă că nu va putea strânge avere fără ajutorul lui Lică. Acest episod declanșează conflictul psihologic.

Personajul este observat prin tehnica monologului interior. El simte și exprimă muștrările de conștiință, recunoscându-se slab în fața patimei pentru bani. Lică declanșează, în fapt, instinctul lăcomiei, care exista deja, în latență, în structura interioară a eroului.

La a doua întâlnire, Ghiță își analizează poziția în relația lor de afaceri: „Oamenii că mine sunt slugi primejdioase, dar prieteni neprețuiți.” În dorința lui de a obține bani mai ușor, Ghiță face concesii din ce în ce mai mari care îl vor face să regreseze moral. Personajul parcurge o curbă descendentă de la rolul de informator la complicitate la crimă și crimă. Lică îi distruge lui Ghiță ultima cale de salvare, care era iubirea pentru soția lui.

Relația dintre cei doi este o relație de subordonare, pentru că Lică, bun psiholog, știe să-l manipuleze pe Ghiță și să-și extindă treptat dominația asupra lui Ghiță. Lică exploatează cu succes cele două puncte vulnerabile ale lui Ghiță: patima pentru bani și iubirea pentru Ana.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu structurat, de una-două pagini, cu titlul *Principiile ce guvernează educația timpurie*.

Indiferent de nivelul la care se îngrijesc de educația unui subiect, formatorii de formare profesională trebuie să știe că au nevoie de principii după care să se ghideze în toate demersurile lor. Acestea sunt explicit enunțate în conținuturi legislative, a căror cunoaștere profundă este imperios necesară. În viața noastră, suporturile juridice sunt precum hărțile pe care sunt trasate numeroase linii de transport aerian. Facem această analogie, știind că respectivele linii – redat ca niște săgeți ondulate – sunt asemeni traseelor parcurse de educabil prin sistemul de învățământ, iar la vârsta adultă, prin fiecare program de formare continuă.

În contextul dat, evidențiem temeiul principal ce a stat la baza elaborării noului curriculum pentru educația timpurie și la baza conceperii metodologiei de aplicare. Din studiul acestui important document curricular, am reținut principiile ce constituie lui placa turnantă. Conform legiuitorului, acestea sunt valori fundamentale ce îi determină centrul de greutate în domeniu. Valorile privesc: educația centrată pe copil, respectarea drepturilor copilului, învățarea activă, dezvoltarea integrată, interculturalitatea, echitatea, nondiscriminarea, interacțiunea dintre educatori și copii. Netăgăduit, pe fondul lor s-a consolidat curriculumul în speță. În continuare, etalăm fundalul pe care s-au creionat normele lui metodologice de aplicare riguroasă. Principiile în cauză privesc: individualizarea, învățarea bazată pe joc,

diversitatea situațiilor de învățare, alternarea formelor de organizare a activității, parteneriatul dintre grădiniță, familie și comunitate.

E firesc să primeze principiile ce susțin drepturile copilului, fiind urmărit interesul lui superior. Acesta din urmă este un principiu stipulat în cuprinsul articolului 3 din Convenția asupra drepturilor copilului, adoptată de ONU în 1989. Acestea sunt prevăzute în legislația specifică – autohtonă și străină –, dar și în Constituția României. Le amintim aici doar pe cele ce privesc: protecția, sănătatea, creșterea, dezvoltarea, educația, libera exprimare și asocierea. Reflectând la ansamblul normativ, educatorul trebuie să conștientizeze necesitatea respectării dispozițiilor din atari considerente: atingerea idealului educațional, conformarea la rigorile codului de etică și deontologie profesională, îndeplinirea atribuțiilor prevăzute în contractul educațional.

Având vârsta la care copilul are nevoie de securitate și siguranță, este de la sine înțeles motivul pentru care am punctat ideile anterioare.

Cum toate lucrurile se fac la timpul lor, în orice domeniu, deducem rațiunea din care rezidă obligativitatea de a valorifica optim, sub aspect formativ, prima etapă din viața copilului: educația timpurie. De soliditatea de care se bucură aceasta depinde fiecare etapă ulterioară, parcursă pe traseul educațional.

Pastrăm firul ideii din dorința de a evidenția niște cuvinte-etalon ori sintagme tematice. În viziunea proprie, acestea pot ridica nivelul calității fiecărei activități preșcolare. Respectivele cuvinte/sintagme sunt: cunoaștere, diversitate, unicitate, individualizare, valorizare, integrare, egalitate, coeziune de grup, context/oportunitate de învățare, experiență de învățare, interconectivitate, interactivitate, nonformal, (re)creativ, proiectiv, inovativ, motivațional, suportiv, valori morale și naționale, interculturalitate, respect mutual. La rândul lor, acestea sunt dublate de altele, adică de: suport legal (inter)național, curriculum pentru educația timpurie, grup-țintă, plan de învățământ și metodologie, repere fundamentale, proiectare curriculară, planificare, nivel pre-elementar, domenii de dezvoltare, dimensiuni ale dezvoltării, comportamente, competențe dovedite (cunoștințe, abilități, aptitudini), indicatori calitativi și cantitativi, teme anuale de studiu, progres individual și colectiv.

Mențiunile anterioare reflectă un conținut concludent, existent în Legea educației naționale [art. 1 alin. (1)]. Norma juridică-cadru promovează un învățământ orientat pe valori, creativitate, capacități cognitive, volitive și acționale, cunoștințe fundamentale, competențe și abilități utile în profesie și în societate. Ideea se regăsește și într-un alt conținut relevant [art. 1 alin. (3)], ce privește idealul educațional, promovată de legiuitorii români. Idealul constă în trei aspecte inseparabile: 1. dezvoltarea liberă și pleneră a individului, 2. formarea autonomiei lui, 3. internalizarea valorilor morale pentru: a se împlini în plan personal, a-și dezvolta spiritul antreprenorial, a deveni un cetățean activ-participativ în comunitate, a se integra deplin în viața socială și a se angaja pe piața muncii.

Deloc întâmplător am subliniat noțiunile de mai sus. Le-am pus în concordanță cu dreptul la învățământ pe toată durata vieții, susținut de statul nostru prin legea-cadru. Prin definiție, învățământul de-a lungul vieții cuprinde și educația timpurie. Cu gândul la drept amintit și la corelația lui cu formarea timpurie a subiectului, enunțăm principiile care guvernează formele de învățământ statuate prin lege (art. 3 LEN). Ca atare, deosebim principii ce promovează: calitatea, relevanța, eficiența, transparența, egalitatea de șanse și de gen, centrarea pe beneficiari, educația pentru sănătate, incluziunea socială, organizarea învățământului confesional, garantarea identității culturale și a dialogului intercultural, asumarea, promovarea și păstrarea identității naționale, dar și a valorilor culturale, recunoașterea și garantarea drepturilor celor ce aparțin minorităților naționale, păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, fundamentarea deciziilor pe dialog și pe consultare,

participarea și responsabilitatea părinților, libertatea de gândire, dreptul subiectului la opinie (ca beneficiar direct al sistemului național de învățământ), răspunderea publică.

Conchidem că principiile ce guvernează educația timpurie – și educația, în genere – trebuie să fie mereu în vederea profesorilor și a managerilor din orice unitate de învățământ – public și privat –, indiferent de nivelul său (antepreșcolar, preșcolar, preuniversitar obligatoriu, preuniversitar post-obligatoriu, superior). Acestea se disting prin caracteristici semnificative, a căror recunoaștere și respectare denotă profesionalism și preocupare pentru educabili, independent de vârstă. Reunite în numele aceluiași principii consacrate, cadrele didactice din sistem formează o comunitate școlară ce apără drepturile copilului.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Înainte să vorbim despre rolul jocului de mișcare, reprivim curriculumul pentru educația timpurie și anexa la OMEN nr. 3851/2010 (Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani). În ambele documente de referință în materie găsim date despre domeniul ce vizează dezvoltarea fizică, sănătatea și igiena personală, precum și despre subdomeniile lui. Acestea din urmă nu sunt altceva decât dimensiunile dezvoltării. Citind cuvintele-cheie, înțelegem că, în principal, abordarea respectivului domeniu facilitează manifestarea și fortificarea potențialului psihomotric. Pe deasupra, acesta încurajează autonomia personală și învățarea noțiunilor de educație pentru sănătate. Uitându-ne în profunzimea lucrurilor, ne întrebăm așa: Cum altfel putem dezvolta, fizic, armonios un copil decât prin jocuri de mișcare? Cu precădere, consolidate pe cele senzoriale. Obiectivele se formulează în temeiul descrierii domeniului vizat. Ne-o însușim din curriculumul specific și reținem ceea ce cuprinde: mișcări grosiere și fine, cunoștințe despre îngrijirea și igiena personală, despre nutriție și securitate personală. Concis, descrierea privește deprinderile și abilitățile de rigoare, fondate pe procese psihice senzoriale, pe ceea ce implică psihomotricitatea și coordonarea bazată pe repere spațiale. Recitind rândurile, realizăm că acestea sunt, de fapt, dimensiunile dezvoltării/interval de vârstă. Sintagma subliniată se „ramifică” în indicatori comportamentali. Cunoașterea lor este esențială pentru a ști ce anume urmărim până la sfârșit – până la sfârșitul activității instructiv-educative sau până la proiectului etc.

Jocul de mișcare ne aduce în minte jocul muzical. Dacă le îmbinăm judicios naturile, facem totodată sport și educație muzicală. Combinația este potrivită, căci favorizează euritmia. În altă ordine de idei, în accepțiunea noastră, este recomandat să îmbinăm jocurile ce stimulează psihomotricitatea (jocurile de mișcare și sportive) cu cele ce stimulează latura socio-emoțională (jocurile muzicale ș.a.m.d.). Negreșit, este înspre binele copilului organizarea activităților având un pronunțat caracter dinamic, dublat de unul distractiv.

Fără doar și poate, trebuie să ne adaptăm abordarea la aceste variabile: vârstă, stare de sănătate fizică, potențial fizic. E vital să înțelegem legătura dintre cele punctate și să procedăm că atare. În mod cert, așa evităm să creăm dezechilibru și disconfort.

Spre final, exprimăm, argumentat, un punct de vedere despre rolul jocului de mișcare în învățământul preșcolar.

Jocul de mișcare antrenează fiecare copil participant și activează colectivitatea; pe scurt, dinamizează grupul de învățare. Privind în substrat, observăm creșterea bunăstării copilului, fizic și emoțional. Dacă însumăm rezultatele lui bune, observăm creșterea randamentului și la alte activități propuse individual

și la nivel de micro-/macrogrup. (Ne referim aici la tipurile de activități prevăzute în planul de învățământ pentru educația timpurie și detaliate în programa aferentă.) În același context, mai observăm și creșterea motivației copilului, drept urmare a stării de bine simțite la finele rundelor de joc soldate cu reușite. Fără tăgadă, el își conturează o imagine de sine pozitivă. Antrenarea fizică atrage și relaționarea constructivă. Devenind mai încrezător și văzând că este acceptat într-un grup activ, el caută să respecte regulile, să își respecte partenerii de joc și să își îndeplinească sarcinile. Sintetic vorbind, copilul deprinde tehnicile de ascultare activă și de cooperare în virtutea aceluiași scop, intră în tainele conceptului de *fair-play*.

De departe, recomandăm jocurile de mișcare, știind că animă atmosfera, că trezesc mintea, sufletul și simțurile ce deschid calea spre comoara dictonului latin *Mens sana in corpore sano*.

2. În contextul jocului de mișcare, două metode adecvate sunt exercitiul și brainstormingul. Reunindu-le cu iscusință, valorificăm atuurile fiecăreia. Ne oprim însă la brainstorming. O aplicăm într-un joc-concurs oarecare, ocazie cu care îi punctăm caracteristicile și (dez)avantajele. Dar înainte, o definim în felul următor: Deloc întâmplător i se mai spune *furtuna* sau *asaltul de idei*. „Atrași” în mijlocul furtunii, împărțiți în echipe, copiii sunt provocați să genereze cât mai multe idei pentru a rezolva o problemă. La rândul lor, ideile se combină pentru a se găsi soluția optimă. Metoda în sine reprezintă un mod creativ de a rezolva probleme (simple și complexe). E realmente util să apelăm la brainstorming ori de câte ori ne permite situația de învățare. Credem așa, știind că, printre competențele secolului nostru, există una ce privește rezolvarea problemelor. Fiindcă respectiva competență se bazează pe capitalul intelectual, este indicat să ne concentrăm atenția asupra beneficiilor metodei în discuție.

Trei dintre caracteristicile furtunii de idei sunt redată prin cuvintele: *stimulativ*, *creativ* și *colaborativ*. Privindu-le în profunzime, redescoperim avantajele pe care le comportă brainstormingul. În continuare, enunțăm trei asemenea atuuiri de luat în calcul.

Metoda definită încurajează libertatea de exprimare pe baza propriilor păreri despre posibile rezolvări ale unei probleme. Întrucât nu se emit judecăți de valoare, inclusiv participanții rezervați se deschid și acceptă provocarea de a spune ce și cum gândesc.

Reunirea ideilor întărește coeziunea de grup. Fiind susținut și liber manifestat, spiritul de echipă face mai productivă munca prin cooperare.

Accentul cade pe calitate. Avem în față un aspect de fructificat. E deosebit de important să învățăm copiii să caute atributele calității în toate lucrurile înconjurătoare, în pofida atractivității atributelor ce evidențiază cantitatea.

Totuși, există și limite, în ciuda plusurilor identificate. Trei dintre limitele asociate brainstormingului se prezintă astfel:

Managementul defectuos al metodei favorizează apariția larmei, a zgomotului de fond. Obiectivele sunt de neatins în asemenea condiții improprii gândirii în tihnă. Totodată, se poate devia ușor de la subiect.

Copiii care se tem de eșec riscă să rămână la fel de tăcuți/retrași. Ei tind tot mai mult să adopte o atitudine rezervată.

Copiii care sunt pasivi, de obicei, profită de moment și nu valorifică nimic din ceea ce li se oferă prin această oportunitate de învățare și de dezvoltare personală.

La final, ne uităm înapoi și realizăm că jocul de mișcare are valențe formativ-educative, recreative și proactive. Cu cât sunt acestea mai puternice, cu atât mai bine pentru dezvoltarea psiho-fizică a copilu-

lui. Cu cât sunt ele mai bine valorizate, cu atât mai mult crește interesul copilului pentru întreceri sportive și pentru tot ceea ce îi insuflă cuvintele *determinare*, *perseverență*, *voie bună*. Trecând la nivelul următor, în mica școlaritate, el va prinde și gustul activităților nonformale, ocazie cu care va înțelege că educația se poate face și mai relaxat, prin îmbinarea utilului cu plăcutul.

Testul nr. 9

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. a izbucni – a înceta, ordinea – dezordinea.
2. prindere, neprins.
3. (pe) mine – pronume personal, șapte – numeral cardinal, am – verb auxiliar
4. (ora) asta – atribut adjectival pronominal, școala – subiect.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, verbul la participiu *întâlnit*- și pronumele personal -o.
6. L-a impresionat povestea despre *fata săracă*.
Săraca fată! Nu a fost ajutată deloc!
El *para* cu măiestrie loviturile, căci avea de-a face cu un adversar redutabil.
De nervi, este roșie ca *para* focului.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redacți un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați particularitățile romanului specificat în programa de concurs.

Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război, de Camil Petrescu

Camil Petrescu este considerat întemeietorul romanului românesc modern și este un autor care aparține perioadei interbelice a literaturii române. Talentul scriitorului s-a remarcat în toate genurile literare: liric, epic și dramatic. Concepția lui Camil Petrescu despre creație este prezentată în articolul teoretic *Nouă structură și operă* a lui Marcel Proust, din volumul *Teze și antiteze*. Autorul propune o formulă nouă de exprimare epică, de inspirație proustiană.

Autorul preferă perspectiva narativă subiectivă, a narațiunii la persoana I, în care naratorul devine și personaj. Confesiunea personajului-narator aduce textului literar autenticitate, evenimentele relate fiind inspirate din viața scriitorului. Camil Petrescu consideră că rolul său este de a reda realitatea însăși: „Să nu scriu decât ceea ce văd, ceea ce aud, ceea ce înregistrează simțurile mele, ceea ce gândesc eu... Din mine însumi, eu nu pot ieși. Eu nu pot vorbi onest decât la persoana I.”

Romanul a fost publicat în anul 1930 și se încadrează în specia romanului modern, subiectiv, psihologic. Tema romanului prezintă drama intelectualului lucid, care trece prin două experiențe capitale, iubirea și războiul; romanul cuprinde două părți, care corespund celor două experiențe-limită. Romanul este alcătuit din 12 capitole și are un epilog intitulat *Comunicat apocrif*. Narațiunea nu respectă principiul cronologic, acțiunea romanului fiind discontinuă.

Povestirea începe cu prezentul, înfățișând realitatea de pe front; capitolul al doilea al romanului deschide Cartea I, dedicată rememorării iubirii cu Ela, prin intermediul memoriei involuntare: „Eram însurat de doi ani și jumătate cu o colegă de la Universitate și bănuiam că mă înșală.”

În incipitul romanului, Gheorghidiu asistă la o discuție, la popota ofițerilor, care este declanșată de un articol din ziar, în care se menționa că un bărbat a fost achitat de justiție, după ce și-a ucis soția infidelă. Enervat de refuzul superiorului său, căpitanul Dimiu, de a-i acorda permisia, Ștefan intervine brutal în discuția ofițerilor, contrazicându-le teoriile banale.

În alt capitol al romanului, Diagonalele unui testament, se prezintă premisele care generează suferința lui Ștefan. El moștenește, după moartea unchiului său avar, Tache Gheorghidiu, o avere considerabilă, care-i schimbă existența și modifică sentimentele din cuplu. Ela și Ștefan pătrund în cercurile mondene ale capitalei, abandonându-și vechii prieteni. O serie de evenimente ulterioare îi confirmă lui Ștefan că Ela nu-l mai iubește.

Îndoiala asupra fidelității Elei dă naștere unui conflict interior, iar evenimentele și întâmplările aparent inocente capătă, în conștiința lui, dimensiunile unei adevărate catastrofe pasionale.

Momentele de suferință, provocate de gelozie, dar și de repetatele despărțiri, după excursia de la Odobești sau când, venind pe neașteptate, n-o găsește acasă, în capitolul *Între oglinzi paralele*, îi provoacă lui Ștefan chinul unei analize lucide și dureroase. La două săptămâni după cea de-a doua împăcare, Ștefan este concentrat și aranjează ca ea să plece la Câmpulung.

A doua experiență, decisivă în planul cunoașterii, o reprezintă războiul. Imaginea războiului este demitizată, transformată față de cea eroică a clasicismului. Secvențele de roman în care este descris războiul, asociat cu haosul, moartea, mutilarea fizică și psihică, sunt susținute de paginile din jurnalul de campanie al autorului, accentuându-se, astfel, impresia de autenticitate. Capitolul „Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu” include o imagine tulburătoare, terifiantă a războiului.

Deși este un măcel îngrozitor, războiul îl ajută pe Ștefan să se regăsească și să-și dea seama că drama sa individuală devine neînsemnată în fața suferinței colective. Astfel, cursul ulterior al evenimentelor devine firesc și protagonistul, odată întors acasă, se decide să se despartă definitiv de Ela. Finalul romanului este deschis, demonstrând prin frazele de încheiere, detașarea sufletească a eroului și dorința lui de a se dedica unei etape noi de existență: „I-am scris că-i las absolut tot ce e în casă, de la obiecte de preț la cărți... de la lucruri personale la amintiri. Adică tot trecutul.”

Ștefan Gheorghidiu ilustrează tipul intelectualului inadaptat care trăiește drama cunoașterii absolute. În roman, ele întrușchipează și vocea naratorială, fiind un alter-ego al autorului însuși.

Gheorghidiu este un personaj idealist, care nu se poate adapta într-o societate snoabă și mercantilă. Personajul nu este caracterizat fizic, dar se precizează câteva elemente de statut: este student la Filosofie, provine dintr-o familie modestă și se căsătorește, din dragoste, cu cea mai frumoasă colegă de la Universitate, Ela, perpetuând, astfel, destinul pe care l-a avut tatăl lui, Corneliu Gheorghidiu, profesor universitar și publicist renumit, dar cu o stare materială modestă. Ștefan devine profesor universitar, este concentrat și pleacă pe front să participe la luptele Primului Război Mondial.

Experiența dură a războiului îl face să înțeleagă că drama sa individuală, cauzată de conduita Elei este nesemnificativă prin comparație. Portretul moral al personajului se conturează prin tehnici ale ana-

lizei psihologice: introspecție, retrospectivă, redarea fluxului conștiinței. Caracterul reflexiv al personajului se observă din primele pagini ale romanului, din discuția de la popotă, când Ștefan își expune concepția despre iubire, văzută ca ipostază a aspirației spre absolut.

În episoadele reprezentate în roman, unele cu accente balzaciene, cum este scena cinei de la unchiul Tache, protagonistul își relevă sensibilitatea extremă, orgoliul și inteligența. Personajul se analizează cu luciditate, dar respinge bănuiala că ar fi gelos, stare pe care o consideră degradantă. Suferința lui provine din observarea degradării sentimentului de iubire și a revelației că Ela redevine o femeie banală, lipsită de farmec.

Supranumit „o monografie a îndoielii”, romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” este un text care prezintă drama cunoașterii sufletești a personajului intelectual, fiind o strălucită ilustrare a operelor de inspirație psihologică.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, în care să prezentați **categoriile/tipurile de activități de învățare într-o grădiniță.**

Fiind tot o unitate de învățământ, și grădinița își desfășoară activitatea fundamentală în temeiul unor acte curriculare ce trebuie respectate întocmai de toți actorii educaționali. Primul dintre acestea – și, de fapt, cel mai important – este noul curriculum pentru educația timpurie, în al cărui cuprins e și planul de învățământ. În continuare, îl vom descrie pentru a vedea cum se întrepătrund tipurile de activități.

Odată cu prima lectură a planului, observăm că structura lui ne indică: intervalul de vârstă, categoriile de activități pe grupe de vârstă, numărul orelor de activități derulate zilnic și săptămânal. Mai departe, supunem atenției grupa de vârstă 3 – 6 ani și activitățile de învățare elaborate în acord cu principiul accesibilității și cu metodologia de aplicare a planului de învățământ.

Potrivit documentelor amintite anterior, categoriile asupra cărora ne concentrăm sunt din trei sfere diferite și, totuși, interdependente. Acestea cuprind: domeniile experiențiale, jocurile și activitățile liber alese și cele pentru dezvoltare personală. Cele trei tipuri de activități sunt ușor de recunoscut după acronime (ADE, ALA, ADP) și nelipsite dintr-o zi obișnuită. Programul preșcolar le vizează direct, dat fiind rolul lor esențial pentru dezvoltarea holistică a copilului. Aceasta devine realizabilă și în virtutea formelor de organizare optim alese, grație cărora activitatea se derulează fluent. Ca atare, copilul învață să prețuiască ordinea și liniștea.

În cele ce urmează, cu titlu de exemplu, redăm niște conținuturi adaptate pe fiecare tip de activitate. Însă, înainte, adăugăm o mențiune relevantă: Oricare dintre activități se poate derula în oricare dintre centrele de interes „deschise” în sala de grupă pentru nevoile și doleanțele copiilor. O atare abordare dobândește caracter interdisciplinar. Știm că educatorului îi este îngăduit să își proiecteze scenariul didactic în manieră integrată. Mai știm că această practică este adesea încurajată din cel puțin două motive solide: dinamizează efectivul și deprinde copiii cu actul de predare ce îi poartă pe tărâmurile disciplinelor dintr-o arie curriculară sau alta; îi deprinde pentru atunci când vor fi în preajma învățătorului.

Prin intermediul titularii lor, **activitățile pe domenii experiențiale (ADE)** ne trimit instantaneu cu gândul la domeniile de dezvoltare, enumerate în programa pentru preșcolari. Acestea sunt orientate spre

cinci laturi: cognitivă, socio-emoțională, fizică, a sănătății și igienei personale, a limbajului și comunicării, a capacităților și atitudinilor în învățare. Pe fundalul acestora se și înființează centrele de interes denumite simbolice: *Știință, Bibliotecă, Colțul căsuței/Joc de rol, Construcții, Arte, Nisip și apă*. Legătura dintre denumiri și domeniile de dezvoltare este mai mult decât evidentă.

În fiecare centru de activitate trebuie să se simtă dispoziția pentru multă joacă, dar nu oricum, ci pe fondul unor noțiuni introductive în niște lumi învecinate, cu numele de: *Matematică, Limbă și Comunicare, Științele Naturii, Muzică, Arte, Sport/Mișcare, Sănătate*. Trecând prin respectivele lumi, sub impulsul jocului, copilul își formează competențele-cheie, care îi vor fi de trebuință de-a lungul vieții. Sistematic observat și constant dirijat de educator, preșcolarul își extinde dimensiunile de dezvoltare, stabilite per domeniu.

Conținuturile adecvate pot alege dintre cele care aparțin acestor două teme anuale de studiu: *Când, cum și de ce se întâmplă? și Cine sunt/suntem?* De pildă, la grupa mare, în centrul numit **Bibliotecă**, prin mijloace de realizare potrivite – lectura educatoarei, conversația dirijată și repovestirea – se pun în discuție asemenea subiecte: anotimpurile (asemănări, deosebiri, descrieri sumare), cifra și numărul 4, meseriile/ocupațiile celor care lucrează pământul și îngrijesc animalele. În plus, subiectele permit amintirea unor ghicitori tematice și realizarea unor jocuri cu literele ascunse în cuvintele ce definesc anotimpurile și meseriile/ocupațiile supuse atenției. În centrul numit **Arte**, prin desen liber, se umplu planșe cu schițe și culori ce redau anotimpurile și modurile în care se poate decora cifra 4.

Conținuturile selecționate pot fi parcurse și în centrele **Construcții** și **Nisip și apă**. În primul, de exemplu, având la îndemână diferite piese, copiii pot confecționa lădițe pentru depozitarea fructelor și a legumelor. În celălalt, ei pot face straturi pentru răsaduri.

Abordările favorizează dezvoltarea stilurilor de învățare vizual și kinestezic (practic-aplicativ).

Însăși sintagma **jocuri și activități liber alese (ALA)** ne poartă cu gândul în centrele **Bibliotecă** și **Colțul căsuței/Joc de rol**. Spre exemplu, la grupa mijlocie, prin mijloace propice de realizare – lectura educatoarei, cea după imagini și jocul de rol – copiii întâlnesc eroi de poveste. Prin întrebări dirijate, ei au ocazia să se regăsească în profilurile eroilor din trei privințe: fizic, comportamental și afectiv. Mai precis, vorbind despre conduita unui personaj, educatoarea atinge două teme anuale de studiu: *Cum exprimăm ceea ce simțim?, Ce și cum vreau să fiu?* Implicit, se ating trei dintre dimensiunile domeniului de dezvoltare socio-emoțională: comportamente prosociale (de acceptare și respectare a diversității), autocontrol și expresivitate emoțională, concept de sine.

Aceeași sintagmă ne duce cu gândul direct la teoriile jocului. Opinem că acestea trebuie stăpânite pe de-a-ntregul pentru a se putea face din fiecare joc un act instructiv-educativ de calitate. Prin definiție, jocul este în același timp recreativ, creativ și autoformativ. De aceea, cu tact, educatoarea îl poate transforma într-o scurtă reprezentație teatrală, datorită căreia copiii se obișnuiesc de timpuriu cu altele de vorbire frontală. Pregătirea reprezentației le solicită copiilor atenția și capacitatea de a-și exprima emoțiile, dorințele și preferințele. Este de bun augur această practică, deoarece îi încurajează să se exprime și să gândească liber, atât cât le permite stadiul preoperațional. Astfel, treptat, ei devin mult mai încrezători în sine și autonomi.

La rândul lor, **activitățile pentru dezvoltare personală (ADP)** se pot desfășura în sectorul denumit **Colțul căsuței** sau **Joc de rol**. Prin observare sistematică și conversații (semi)dirijate, educatoarea descoperă natura copilului, dar și felul în care el înțelege elementele afective ce îi conturează trăsăturile morale. Aceasta vede și cum interacționează el cu cei de vârsta lui, mai ales când are sarcini de lucru. Punerea copilului în diverse situații de învățare bazate pe (auto)descoperire și cooperare este benefică

din cel puțin două considerente: se exersează tehnicile de comunicare și relaționare constructivă și se creează premisele ce îi creionează frumos imaginea de sine – desigur, atât cât îi permite potențialul intelectual și afectiv. Ca atare, în lumina emoțiilor pozitive, enumerate în cadrul unor conținuturi specifice, copilul este mai lesne de educat în sensul integrării în comunitatea preșcolară și al vederii portretului în oglinda proprie și în oglinzile altora de aceeași vârstă.

Creдем că esențialul reținut în urma desfășurării celor trei mari categorii de activități prevăzute în planul de învățământ poate fi repus în discuție pe durata efectuării rutinelor și a tranzițiilor, în timpul orarului de după-amiază sau al programului din curtea grădiniței ori prin proiectele tematice propuse anual. Fără a intra în detalii, folosind cuvinte-cheie, educatoarea poate readuce micuții în mijlocul temelor tocmai parcurse, iar pe deasupra, îi poate învăța cum să le memoreze și să le utilizeze în contexte corespunzătoare.

Concluziv spus, reflectând la tipurile de activități prezentate aici, avem în față imaginea unor săgeți care se intersectează, direcționate înspre nivelul superior de dezvoltare a subiectului educabil. Ba mai mult decât atât, săgețile străbat și porțiunea de drum prin care trece copilul în perioada preșcolară. Cât anume a fost posibil în grădiniță se va vedea în fișa pentru aprecierea progresului individual, înainte de intrarea în ciclul primar. Educatoarei îi rămâne să depună toată diligența necesară pentru a face din fiecare zi una specială, în care copiii să simtă plăcerea învățării prin joc, explorare și interacțiune, una în care ei să fie ușor purtați prin domenii corelative. Tot ei îi rămâne să vadă în fiecare activitate un mecanism de ceas, unul fără de care nu poate fi măsurat timpul scurs în educația timpurie. Prin oricare dintre acțiunile întreprinse cu succes, aceasta atinge indicatorii ce reflectă evoluția copilului pe traseul său educațional.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Jocul de dezvoltare personală își găsește locul în noul curriculum pentru educația timpurie; mai precis, în planul de învățământ și în metodologia de aplicare. Acest tip de joc face parte dintr-o anumită categorie de activități destinate grupei de vârstă 3 – 6 ani. Este vorba despre categoria enunțată sub titulatura *pentru dezvoltare personală*. Ca să ne edificăm, parcurgem curriculumul invocat și anexa la OMEN nr. 3851 din 2010, intitulată *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*. În primul rând, observăm că activitățile în discuție sunt reluate în metodologia de aplicare a planului de învățământ și că, în contextul potrivit, este detaliat domeniul în cauză – dezvoltare socio-emoțională –, iar în considerarea lui, sunt detaliate subdomeniile social și emoțional, precum și dimensiunile dezvoltării, conturate în baza câtorva indicatori comportamentali.

Când ne alegem un joc de acest fel, ținem seama de ambele subdomenii și de cele patru dimensiuni ale dezvoltării (interacțiuni cu adulții și cu copiii de vârste apropiate, comportamente prosociale, de acceptare și de respectare a diversității, conceptul de sine, autocontrol și expresivitate emoțională). Legătura dintre cele menționate este mai mult decât explicabilă. Pe deasupra, domeniul în speță ne duce cu gândul la trei dintre cele opt competențe-cheie vizate și în educația timpurie: comunicare în limba maternă, competențe sociale și civice, sensibilizare și exprimare culturală. Cum altfel se pot ele forma dacă nu prin jocuri bine alese și coordonate? Dată fiind vârsta la care joaca predomină, este important să avem în vedere faptul că subiectul educabil răspunde cel mai bine la sarcini dacă este implicat în activități cu un pronunțat caracter ludic. Acest lucru ne întărește spusele anterioare.

În cele ce urmează, enumerăm câteva jocuri tipice. În opinia noastră, este greu să le departajăm de alte jocuri cu care au similitudini deloc neglijabile. Credem că întrepătrunderea lor este realmente în favoarea copiilor. În fond, scopul este același: dezvoltarea inteligenței socio-emoționale. Așadar, jocuri tipice pot fi cele: liber alese, de rol, de mimă, de masă, muzicale, senzoriale. Prin intermediul fiecăruia se pot pune în lumină emoțiile calde și spiritul ce animă cooperarea.

Alegerea jocurilor se face în raport cu vârsta participanților, cu potențialul afectiv dovedit, cu nevoile și cu dorințele lor în planurile social și emoțional. E absolut necesar să corelăm aspectele punctate pentru a întregi perspectiva din care privim analitic jucătorii. În funcție de aceste variabile se stabilesc indicatorii ce determină profilul fiecăruia.

În virtutea mențiunilor redată, conchidem că rolul jocului de dezvoltare personală este edificator pentru orice subiect educabil, indiferent de etatea lui. Argumentăm astfel punctul de vedere:

Științific s-a demonstrat că un individ atinge mai ușor succesul profesional dacă își dezvoltă inteligența socio-emoțională și dacă o cultivă constant în mediile frecventate. Relaționarea interumană de calitate se obține mai lesne pe calea emoțiilor constructive, transmise și receptate inteligibil. Este cu atât mai bine cu cât înțelegem lucrurile și le exersăm de timpuriu. În contextul dat, preșcolăritatea este perioada propice în care putem începe demersul evolutiv în planurile intra- și interpersonal. Concret, de-a lungul programului obișnuit, este indicat să fructificăm momentele ce favorizează creșterea bunăstării afective a copiilor, căci astfel ei se deschid. Putem să le îmbunătățim stările atrăgându-i în jocuri și activități liber alese. De aici și până la activitățile dezvoltatorii mai este un singur drum de străbătut: Inovații curriculare. În timp, mizăm pe copii mai joviali, mai toleranți, mai colaborativi, mai productivi, mai dornici de explorări pe terenuri noi și interesante. Într-un fel, îi pregătim pentru intrarea în mica școlaritate. În primii trei ani ai săi, copiii vor studia disciplina *Dezvoltare personală*. În acei trei ani – și nu doar atunci – se va vedea cel mai bine continuitatea muncii educatoarei. Copilul echilibrat de astăzi, produsul muncii educatoarei și a familiei, va fi, mâine, adultul stăpân pe sine și pe orice situație, integru, a cărui companie este preferată de semenii lui. Considerăm că putem învăța un preșcolar cum să fie echilibrat și cum să ia atitudine, folosind diferite moduri adecvate vârstei, potențialului (afectiv și cognitiv) și împrejurării. Un atare mod este jocul de rol, înzestrat cu putere formativă mai ales în aria dezvoltării personale. Un altul este jocul de masă desfășurat în sfera domeniului *Estetic și creativ*. Deducem că putem atinge obiectivul și prin activitățile pe domenii experiențiale. Prin urmare, ne rămâne să căutăm toate posibilitățile ce ridică nivelul unui copil, emoțional vorbind. E realizabil, având la îndemână plusurile proceselor psihice afective și (auto)regatorii. Însumate, acestea ne dau măsura unui subiect ce corespunde profilului conturat în fișa pentru aprecierea progresului individual, înainte de intrarea în învățământul primar.

2. În contextul creat mai sus, metode corespunzătoare pot fi acestea: jocul de rol, descrierea, conversația euristică. Ne alegem una dintre cele enumerate și o descriem dedesubt.

Conversația euristică este metoda didactică bazată pe întrebări și răspunsuri – de preferință, deschise –, ce conduc ambii interlocutori spre (auto)cunoaștere. În speță, cu ajutorul setului de întrebări și răspunsuri, copilul învață să coreleze informațiile noi cu cele anterioare pentru a se edifica în privința unui lucru sau a unui fenomen. De cealaltă parte, prin intermediul afirmațiilor copilului, educatoarea află amănunte despre tot ceea ce înglobează natura lui și potențialul (nativ și dobândit). E ocazia perfectă ce dă startul călătoriei în lumea copilului, în scopul dezvoltării lui personale prin tehnici care i se potrivesc.

Caracteristici sunt multe, dar noi ne rezumăm la trei anume: (auto)observare, autoevaluare, cunoaștere de sine.

Și avantaje sunt multe, însă precizăm numai trei din acest spectru:

Fiind încurajat să dialogheze îndeosebi pe teme favorite, copilul se relaxează, devine cooperant și se lasă ghidat pe drumuri introspective. Întrebările dirijate sunt apanajul educatoarei, mai ales dacă sunt formulate în cadrul unei discuții ce nu implică prezența colegilor de grupă.

Conversația se poate purta pe fundalurile mai multor discipline. Astfel, educatoarea poate afla spre ce laturi înclină copilul. Aptitudinile identificate prin investigații determină orientarea dezvoltării lui personale spre ceea ce îi crește șansa de a-și alege profesia potrivit; în egală măsură, crește și stima de sine. De exemplu, recunoscându-i talentul actoricesc, îl canalizăm instinctiv spre teatru și artele spectacolului.

Conversația euristică creează premisele problematizării, metodă utilă pentru a dezvolta capacitatea de (auto)analiză logică. Efectele acestui tip de dialog se resimt mai bine în școala primară, atunci când apar serii întregi de probleme ce necesită o gândire ageră.

Fără îndoială, există și limite asociate metodei. Punctăm trei dintre cele considerate mai vizibile.

- Incorect aplicată, metoda deviază spre întrebări ce privesc viața de familie a copilului.
- Întrebările pot deveni stânjenitoare pentru copilul introvertit.
- În funcție de relația copil-educator, consemnările din fișă pot avea caracter subiectiv.

Reflectând asupra prezentei lucrări, pentru educatoare, dezvoltarea personală a fiecărui copil din grupă trebuie să fie, zi de zi, un deziderat. În accepțiunea noastră, este esențial să construim și să consolidăm tot ceea ce înseamnă structură psihologică forte, iar pe această structură, să cultivăm și să înținem tot ceea ce implică sensibilitatea – sensibilitatea la natura umană și la natura înconjurătoare.

Testul nr. 10

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *glacial* – *rece, impasibil*; *solidari* – *uniți*.
2. *ascultare*, *neascultător*.
3. *da* – adverb de afirmație, *toată* – adjectiv pronominal nehotărât; *te* – pronume personal.
4. *tovarăși* (până la anonim) – atribut substantival apozitional, *le* (arată) – complement indirect.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, conjuncția *de-* și verbul auxiliar *-ai* (component al verbului la perfect compus *ai aflat*);
6. Spațiul mioritic este definit, potrivit concepției filosofice a lui Lucian Blaga, de succesiunea *deal-vale*.

Este un văr *de-al* meu, mai îndepărtat.

Nu vreau să insist, dar îmi trebuie *mia* de lei pe care ți-am împrumutat-o luna trecută.

Mi-a ajuns de aceste discuții fără fond și fără scop.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați *particularitățile de construcție a unui personaj* dintr-un roman specificat în programa de concurs.

Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război, de Camil Petrescu

Ștefan Gheorghidiu

Ștefan Gheorghidiu este personajul-narator în romanul subiectiv „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” și reprezintă o instanță actorială în care scriitorul și-a transcris datele existenței sale reale, Ștefan fiind un alter-ego al autorului. Numele personajului oferă indicii asupra construcției sale caracteriale, Ștefan Gheorghidiu fiind un apostol al iubirii, sentiment în care vede calea de împlinire existențială. Ștefan este, asemenea altor protagoniști camilpetrescieni, un exemplar „menit să fie cenzurat prin moarte”, un inadapdat la valorile materiale ale societății umane. Eroul este un idealist condamnat la un destin dramatic, pentru că încearcă atingerea absolutului prin iubire într-o realitate imperfectă, care-i respinge idealurile. Informațiile despre trăsăturile fizice ale personajului sunt sărace, se precizează, în schimb, informații despre statutul său profesional și marital, din cel de-al doilea capitol al romanului.

Ștefan este student la Filosofie, la Universitatea din București, provine dintr-o familie modestă, în care tatăl, Corneliu Gheorghidiu, fusese profesor universitar și publicist și murise de tânăr, lăsând familia cu datorii. Ștefan se căsătorește din dragoste cu Ela, o colegă de la Universitate. Ștefan devine și el profesor universitar, este concentrat și pleacă pe front, în luptele Primului Război Mondial. Obținerea neașteptată a unei moșteniri aduce schimbări în relația de iubire și protagonistul bănuiește că soția îl înșală. Rănit, revine în Capitală și hotărăște să divorțeze. Evenimentele romanului nu sunt numeroase,

pentru că accentul se pune, în text, pe reprezentarea evoluției sufletești a eroului, care traversează o dramă a conștiinței.

Portretul moral al protagonistului se conturează prin tehnici ale analizei psihologice: introspecția, redarea fluxului conștiinței, sondarea stărilor sufletești până la subconștient, revelate prin utilizarea monologului interior. Concepția despre iubire a protagonistului, expusă în confruntarea de opinii de laopotă, din primul capitol, prezintă aspirația spre absolut a protagonistului: „O iubire mare e mai curând un proces de autosugestie ... Orice iubire e un monoideism, voluntar la început, patologic pe urmă ... Trebuie să se știe că și iubirea are riscurile ei, că acei care se iubesc au drept de viață și de moarte, unul asupra celuilalt”.

Personajul consideră că iubirea se cristalizează treptat, este un sentiment generat de milă, de duioșie sau de orgoliu, pentru ca în timp să se dezvolte asemenea unei obsesii, și existența fără femeia iubită să fie imposibilă. Eroul își imaginează povestea iubirii perfecte, prin care se reface unitatea cuplului adamitic: „Simțeam că femeia aceasta era a mea în exemplar unic, așa ca eul meu, ca mama mea, că ne întâlnisem de la începutul lumii, peste toate devenirile, amândoi, și aveam să pierim la fel amândoi.”

Personalitatea personajului se completează treptat, cu trăsături care ies la lumină în interacțiunea cu ceilalți. În capitolele în care se prezintă circumstanțele și urmările moștenirii primite de la unchiul Tache, naratorul conștientizează falia care se configurează între el și ceilalți. Din lumea aceasta materialistă, limitată ca spirit, vrea să facă parte și Ela, spre neplăcuta surpriză a lui Ștefan, care găsește în interesul financiar deșteptat brusc al femeii o reflexie a unui instinct atavic. În discuția de la cină oferită de unchiul Tache, personajul apără memoria tatălui său, învinuit de exces de idealism și recunoaște că și el este dezinteresat de aspectul material al existenței, precizând, totodată, că vede în cei obsedați de această latură a existenței semnul mediocrității intelectuale. Replicii sarcastice a lui Nae Gheorghidiu, care susține că filosofia este inutilă, fiind nepractică, Ștefan îi răspunde cu o ironie mușcătoare: „De cele mai multe ori, părintele care lasă avere copiilor le transmite și calitățile prin care a făcut averea: un obraz mai gros, un stomac în stare să digere și ouă clocite, ceva din urătenia nevestei luate pentru averea ei, neapărat o șiră a spinării flexibilă ca nuiaua (dacă nu cumva rahitismul nevestei milionare n-a înzestrat-o cu cocoasă rigidă ca o buturugă). Orice moștenire e, s-ar putea zice, un bloc.”

Disoluția iubirii este resimțită acut de personaj: „Era o suferință de neînchipuit, care se hrănea din propria ei substanță”. Tudor Vianu aprecia tehnica prin care naratorul reda tristețea produsă de pierderea iubirii: „Ceea ce izbuteste mai bine autorul «Ultimei nopți de dragoste...» nu este atât afundarea în regiunile obscure ale conștiinței, cât exactitatea aproape științifică în despicarea complexelor sufletești tipice.”

Prima parte a romanului este o radiografie a poveștii de dragoste, în care se prezintă stările sufletești contradictorii pe care le trăiește protagonistul, cauzate de comportamentul deconcertant al Elei, în timp ce în cea de-a doua parte a romanului, prin traversarea experienței războiului, care opune suferința colectivă celei individuale, prezintă procesul de vindecare a lui Ștefan de obsesia iubirii pentru Ela. În acest context, finalul romanului, cu precizarea faptului că-i lasă ei toată averea, are sensul eliberării sufletești a eroului. Redescoperindu-și sinele, în raport cu lumea alienată, Ștefan poate să renunțe cu ușurință la Ela, femeia care reflectă, prin superficialitate și mediocritate, societatea în care trăiește.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Alcătuieți un eseu structurat de circa două pagini, în care să prezentați **intervalele de vârstă** la preșcolari. Știm că orice formă de activitate de învățare se desfășoară în funcție de nivelul vârstei subiectului educabil. Este și normal să își adapteze educatorul conținuturile de predare-învățare potrivit principiului accesibilității. Adaptarea lor denotă faptul că educatorul îi respectă copilului dreptul la educație de calitate. Prin analogie cu cantitatea de hrană – raportată la vârstă, nevoi nutriționale și greutate –, preșcolarul i se dă atât cât îi permite potențialul să asimileze; ne referim la tipurile de potențial frecvent folosite: intelectual, emoțional și creativ.

Deopotrivă, știm că în perioada preșcolarității, parte din educația timpurie (0 – 6 ani), copiii sunt încadrați în trei grupe: grupa mică (3 – 4 ani), grupa mijlocie (4 – 5 ani) și grupa mare (5 – 6 ani). Toate aceste intervale sunt prevăzute și în planul de învățământ, parte integrantă curriculumul pentru educația timpurie. În funcție de etate, sunt stabilite categoriile/tipurile de activități de învățare necesare pentru atingerea tuturor dimensiunilor celor cinci domenii/tipurile de activități de învățare necesare pentru gradul de suportabilitate a efortului pe care îl reclamă sarcinile de lucru, în planul de învățământ este indicată resursa temporală alocată activităților zilnice și săptămânale. Este obligatoriu de știut și de respectat atât schema privind intervalele de vârstă, cât și schema privind numărul de ore stabilit pentru fiecare activitate.

Importanța cunoașterii intervalelor de vârstă în detaliu este indiscutabilă. Să ne gândim, în schimb, cum îi este afectat copilului parcursul, dacă educatorul nu le cunoaște în amănunțime. Ca atare, preșcolarul nostru:

- devine agitat, deoarece i se cere mai mult decât poate da sau i se oferă mai puțin decât poate și știe;
- nu își extinde întregul potențial până la limita superioară a fiecărei dimensiuni, aparținând unui domeniu de dezvoltare;
- înregistrează din ce în ce mai multe regrese per total;
- devine șovăitor și retras, din pricina neîncrederii în propriile forțe;
- intră în ciclul primar cu curențe educaționale majore; drept care, riscă să fie un elev greu de recuperat sau chiar să poarte stigmatul *tulburării/dificultăți de învățare*;
- peste vreme, înțelege că startul lui, pe traseul educațional, a fost ratat din cauza lipsei pregătirii temeinice a educatorului sau a dezinteresului său profesional; prin urmare, realizează cât de mult trebuie să investească pentru a se dezvolta personal și la locul de muncă.

În viziunea proprie, efectele negative pot fi realmente preîntâmpinate, dacă educatorul procedează astfel:

- cunoaște teoria piagetiană privind stadiile dezvoltării inteligenței – cu precădere, stadiul preoperațional;
- studiază în profunzime teoriile instruirii, ale învățării, ale evaluării la nivel preșcolar;
- se edifică citind ultimele cercetări în materie de neurodidactică etc.;
- se consultă cu colegii de breaslă în privința mijloacelor de realizare a planului de activități curente, dar și în privința exemplelor de bune practici;

- participă la programe de formare continuă organizate pe teme relevante pentru grupa de vârstă 3 – 6 ani;
- își perfecționează stilul de predare sau îl regândește;
- își îmbunătățește abilitățile de comunicare și de relaționare atât cu copiii, cât și cu părinții acestora;
- pentru fiecare categorie de activitate și pentru fiecare centru de interes, își confecționează material concret intuitiv;
- își organizează spațiile de lucru cât mai atractiv și mai ergonomic posibil;
- identifică stilurile de învățare ale copilului și i le cultivă, oferindu-i cele de trebuință (materiale și mijloace didactice adecvate, timp suficient pentru predare-învățare individualizată);
- caută să ducă preșcolarii în zona proximei dezvoltări pentru a nota reacțiile și eventualele progrese;
- zilnic, în fișa de observații, completează rubricile rezervate indicatorilor fiecărei dimensiuni de dezvoltare;
- aprofundează legislația pentru a ști totul despre: înscrierea la grădiniță, drepturile și obligațiile copiilor, ale părinților acestora și ale coordonatorului de grupă, contractul educațional, comitetul de părinți etc.;
- în virtutea consilierii educaționale a părinților, tratează subiecte ce privesc nevoile de creștere și dezvoltare ale copiilor, pe grupă de vârstă; e imperios necesar să se discute punctual cu părinții despre aceste aspecte și despre consecințele lor pe termen lung;
- promovează egalitatea de gen în rândul preșcolarilor de aceeași vârstă, aflați în grupul de învățare pe care îl coordonează; practica este conformă cu principiul echității și nondiscriminării.

Credem că, procedând așa, educatorul are șansa să culegă numeroase satisfacții, întrucât: dovedește că își îndeplinește îndatoririle cu profesionalism, își ușurează munca zilnică, aplică principiul centrării educației pe copil, îi garantează copilului dreptul la formare în condiții prielnice pentru natura lui și pentru vârsta curentă. E limpede că toată diligența educatorului se va oglindi în fișa pentru aprecierea progresului individual, înainte de intrarea copilului în ciclul primar.

În loc de final, să considerăm fiecare interval de vârstă din viața subiectului educabil un ciclu de creștere a plantei. Pentru a se încheia cu bine, acesta trebuie respectat întocmai; la fel și caracteristicile subiectului. Ceea ce înseamnă că formatorul îl urmărește îndeaproape, să îi vadă evoluția și să îi ofere un mediu adecvat structurii sale, fizic și moral privită. Fără doar și poate, respectivul mediu este stimulat și incluziv totodată.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Prin definiție, cuvântul creativitate este stimulat. Antrenând copiii în spiritul său, încurajăm formarea unui comportament caracterizat de cuvintele: curiozitate, interes, dezvoltare (intelectuală și personală). E științific dovedit faptul că un atare comportament atrage după sine stimularea gândirii logice și, implicit, a tot ceea ce implică procesele psihice cognitive. Între termenii evidențiați și alți trei de referință – inovație, indicatori, performanță – este un drum marcat de profesionalismul cadrului didactic, de aportul familiei copilului și de calitatea mediului instructiv-educativ.

În accepțiunea proprie, creativitatea are o esență pur formativă, căci poate șlefui într-atât conduita unui preșcolar, încât îl determină să vrea să devină, progresiv, o persoană inovativă și mereu animată de setea

unui cercetător. Mentea unei asemenea persoane este într-o continuă căutare de idei de pus în practică. Continuăm această scurtă parte introductivă cu evidențierea legăturii dintre două domenii conturate în curriculumul pentru educația timpurie: dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii și capacități și atitudini în învățare. Indiferent din ce unghi privim lucrurile și ce domeniu abordăm inițial, preșcolarul va atinge, la un moment dat indicatorii specifici dimensiunilor dezvoltării lor. Să ne gândim numai la forțele reunite ale proceselor ce favorizează învățarea: procesele psihice cognitive, afective și reglatorii. Le putem activa prin jocuri de creativitate, desfășurate pe terenurile celor cinci domenii experiențiale, jocuri ce vizează, în subsidiar, provocarea, interactivitatea, motivația intrinsecă și orientarea spre produse educative calitative.

Mențiunile redată până acum ne trimit cu gândul la subdomeniile invocate mai sus și detaliate în anexa RFIDT la OMEN nr. 3851 din 2010 (Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani): curiozitate și interes, inițiativă, persistență, creativitate, dezvoltarea gândirii logice, rezolvarea de probleme, cunoștințe și deprinderi elementare matematice, cunoașterea și înțelegerea lumii. În paranteză fie spus, jocul de creativitate se poate derula în perimetrele tuturor domeniilor de dezvoltare, însă depinde de inovațiile curriculare pe care este dispus educatorul să le facă intra-/interdisciplinar. Într-un fel sau altul, materiale și mijloace concret intuitive se găsesc.

Rămânem în context să vedem tipurile corespunzătoare de joc.

Termenul nostru cheie trebuie raportat exclusiv la potențialul cognitiv al subiectului educabil, atât cât i-au permis natura bio-psiho-fizică și stadiul de gândire preoperațională (observat la vârsta lui). Dacă din potențialul cognitiv rezidă cel creativ, atunci e imperios necesară depunerea diligenței pentru stimularea creativității oricărui copil din grupă. Procedând ca atare, educatorul stimulează simultan gândirea logică, imaginația, memoria și limbajul. În plus, el încurajează învățarea prin descoperire și prin cooperare. Atari jocuri sunt cele: de creație, de construcție, de masă, de rol, de imaginație și de memorie. Pentru atingerea scopului recomandăm să fie luați în calcul indicatorii prestabiliți în cadrul dimensiunilor subdomeniilor ce privesc: gândirea logică, rezolvarea de probleme, capacitățile și atitudinile în învățare. Dimensiunile sunt despre: relații, operații și deducții logice în mediul apropiat, curiozitate, interes, activarea și manifestarea potențialului creativ, persistența în activități, inițiativa în învățare.

Despre **rolul jocului de creativitate** ne argumentăm astfel punctul de vedere:

În învățământul preșcolar, este bine să valorizăm la maximum potențialul creativ al copilului prin orice situație de învățare. De fapt, întreaga educație timpurie, periodic vorbind, este propice pentru a-i antrena mintea folosind tehnicile adecvate. Dintre toate principiile specifice educației timpurii, avem la dispoziție atuurile principiului învățării bazate pe joc. Acesta este precum o mină de aur. De exemplu, știind cât sunt de receptivi copiii având între 3 și 6 ani la propunerile ce stârnesc dorința de joacă neîntreruptă, este bine să le venim în întâmpinare cu jocuri ce le exploatează capitalul intelectual. Bine gestionate, jocurile îi pot duce chiar în zona proximei dezvoltări. E indicat să procedăm în consecință, deoarece copiii savurează și fructifică momentele ce abundă de exerciții de imaginație și de creație.

Privim lucrurile în perspectivă să ne întărim spusele. Copilul în care se cultivă de timpuriu chintesența conceptului **creativitate** devine un adult ce are în egală măsură: sete de cunoaștere, abilități investigative, spirit inovativ, atenție distributivă și capacitate intelectuală (chiar peste medie). Acesta este mai productiv pe piața muncii, în plan profesional, iar în plan personal, mai încrezător în sine, cu stimă de sine ridicată. Să dăm câteva exemple de domenii în care se poate activa: producție publicitară, management, marketing, IT, industrii creative, dezvoltare-cercetare-inovare.

Pe scurt, jocul în discuție, desfășurat frecvent în preșcolaritate, sporește șansa manifestării proceselor psihice cognitive superioare, la vremea potrivită. Este cu atât mai bine, fiindcă astfel li se dă curs acelor competențe specifice dintre cele ale secolului XXI (creativitatea, rezolvarea de probleme). E cu atât mai bine și pentru că suntem într-o societate a cunoașterii.

2. Datorită ingeniozității educatorului, jocul de creativitate se poate desfășura printr-o multitudine de metode eficiente, însă ne limităm la acestea trei: brainstormingul, cubul, jocul didactic. Toate sunt perfect adaptabile vârstei preșcolară.

Ne alegem *Cubul*, metodă pe care o definim ca fiind un ansamblu de tehnici și de procedee prin care se pătrunde în tainele unui subiect dat fie pentru a-l înțelege, fie pentru a-l îmbogăți, adăugându-i idei culese în urma analizei lui din perspective diferite.

Aceasta este caracterizată de multe trăsături. Ne oprim la trei asemenea trăsături și le redăm în cuvinte-cheie: cognitivă, stimulativă (îndeosebi la nivel de grup), autoformativă.

Atuurile Cubului derivă din mențiunile anterioare.

În accepțiunea noastră, este important faptul că metoda „transformă” cuvintele specifice domeniului cognitiv – studiat de B. Bloom – într-un instrumentar cu valențe (in)formative și (auto)evaluative. Se face apel la inteligența logico-matematică în mod special.

Metoda întreține dinamica grupului. Impulsurile sunt date de termenii evidențiați pe fețele cubului: Descrie, Compară, Asociază, Analizează, Aplică, Motivează. Termenii sunt reformulați pe înțelesul copiilor.

Se respectă libertatea de expresie, fiecare copil având ocazia să își prezinte ideile sau părerile, dar și să se corecteze, fiind atent la cele discutate. Exercițiul constant, funcția autocorectivă are puterea de a determina copilul să se concentreze asupra răspunsurilor – ale lui și ale colegilor –, timp în care învață; exersează autoreglarea învățării.

Limitele asociate metodei etalate constau în câteva minusuri. Marcăm trei neajunsuri astfel:

Copiii ce prezintă dificultăți de învățare tind să se retragă din activitate.

Cei care acuză hiperactivitate se plictisesc repede și riscă să tulbure atmosfera.

Un subiect netratat inteligibil de educator este epuizant pentru copii, aceștia nemaifiind cooperanți.

Dacă reprimăm lucrarea, vedem câtă forță transformatoare generează jocul de creativitate și câți stimuli activează imaginației. Mai realizăm ce impact are acesta pe termen lung asupra traseelor (educaționale și profesionale), care vor fi străbătute de beneficiarii jocului propus. Ne întărim convingerea că atributele lui influențează pozitiv situațiile ce propulsează copiii într-un domeniu ori altul – domeniu de dezvoltare sau experiențial ori de studiu sau de activitate, abordat în funcție de context și de etapa de vârstă.

Testul nr. 11

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. a lăncezi – a trena, izvor – sursă de câștig.
2. plată, plătitor.
3. -mi – pronume personal, formă neaccentuată; altceva – pronume nehotărât; vedere – substantiv comun.
4. brusca – atribut adjectival antepus, închipuirile – complement direct.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, pronumele relativ *ce* și pronumele personal, forma neaccentuată, -mi.
6. Nu știm *care* participă, nu am fost informați. Tabloul este renumit pentru imaginea cu *care* cu boi. Acele de la mașina de cusut sunt defecte. Acele broderii sunt foarte vechi și scumpe.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să evidențiați evoluția relației dintre două personaje dintr-un roman specificat în programa de concurs.

Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război, de Camil Petrescu
Ela și Ștefan Gheorghidiu

Camil Petrescu este considerat întemeietorul romanului românesc modern și este un autor care aparține perioadei interbelice a literaturii române. Talentul scriitorului s-a remarcat în toate genurile literare: liric, epic și dramatic. Concepția lui Camil Petrescu despre creație este prezentată în articolul teoretic „Noua structură” și opera lui Marcel Proust, din volumul *Teze și antiteze*. Autorul propune o formulă nouă de exprimare epică, de inspirație proustiană. Autorul preferă perspectiva narativă subiectivă, a narațiunii la persoana I, în care naratorul devine și personaj.

Confesiunea personajului-narator aduce textului literar autenticitate, evenimentele relatate fiind inspirate din viața scriitorului. Camil Petrescu consideră că rolul său este de a reda realitatea însăși: „Să nu scriu decât ceea ce văd, ceea ce aud, ceea ce înregistrează simțurile mele, ceea ce gândesc eu... Din mine însumi, eu nu pot ieși. Eu nu pot vorbi onest decât la persoana I.”

Romanul a fost publicat în anul 1930 și se încadrează în specia romanului modern, subiectiv, psihologic. Tema romanului prezintă drama intelectualului lucid, care trece prin două experiențe capitale, iubirea și războiul; romanul cuprinde două părți, care corespund celor două experiențe-limită. Romanul este alcătuit din 12 capitole și are un epilog intitulat *Comunicat apocrif*. Narațiunea nu respectă principiul cronologic, acțiunea romanului fiind discontinuă. Povestirea începe cu prezentul, înfățișând realitatea de pe front; capitolul al doilea al romanului deschide Cartea I, dedicată rememorării iubirii cu Ela, prin

intermediul memoriei involuntare: „Eram înșurat de doi ani și jumătate cu o colegă de la Universitate și bănuiam că mă înșală.”

În incipit, Gheorghidiu asistă la o discuție, la popota ofițerilor, care este declanșată de un articol din ziar, în care se menționa că un bărbat a fost achitat de justiție, după ce și-a ucis soția infidelă. Enervat de refuzul superiorului său, căpitanul Dimiu, de a-i acorda permisia, Ștefan intervine brutal în discuția ofițerilor, contrazicându-le teoriile banale.

În alt capitol al romanului, Diagonalele unui testament, se prezintă premisele care generează suferința lui Ștefan. El moștenește, după moartea unchiului său avar, Tache Gheorghidiu, o avere considerabilă care-i schimbă existența și modifică sentimentele din cuplu. Ela și Ștefan pătrund în cercurile mondene ale capitalei, abandonându-și vechii prieteni. O serie de evenimente ulterioare îi confirmă lui Ștefan că Ela nu-l mai iubește.

Îndoiala asupra fidelității Elei dă naștere unui conflict interior, iar evenimentele și întâmplările aparent inocente capătă, în conștiința lui, dimensiunile unei adevărate catastrofe pasionale. Momentele de suferință, provocate de gelozie, dar și de repetatele despărțiri, după excursia de la Odobești sau când, venind pe neașteptate, n-o găsește acasă, în capitolul Între oglinzi paralele, îi provoacă lui Ștefan chinul unei analize lucide și dureroase. La două săptămâni după cea de-a doua împăcare, Ștefan este concentrat și aranjează ca ea să plece la Câmpulung.

A doua experiență, decisivă în planul cunoașterii, o reprezintă războiul. Imaginea războiului este demitizată, transformată față de cea eroică a clasicismului. Secvențele de roman în care este descris războiul, asociat cu haosul, moartea, mutilarea fizică și psihică, sunt susținute de paginile din jurnalul de campanie al autorului, accentuându-se, astfel, impresia de autenticitate. Capitolul „Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu” include o imagine tulburătoare, terifiantă a războiului.

Deși este un măcel îngrozitor, războiul îl ajută pe Ștefan să se regăsească și să-și dea seama că drama sa individuală devine neînsemnată în fața suferinței colective. Astfel, cursul ulterior al evenimentelor devine firesc și protagonistul, odată întors acasă, se decide să se despartă definitiv de Ela. Finalul romanului este deschis, demonstrând, prin frazele de încheiere, detașarea sufletească a eroului și dorința lui de a se dedica unei etape noi de existență: „I-am scris că-i las absolut tot ce e în casă, de la obiecte de preț la cărți... de la lucruri personale, la amintiri. Adică tot trecutul.”

Supranumit „o monografie a îndoielii”, romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” este un text care prezintă drama cunoașterii sufletești a personajului intelectual, fiind o strălucită ilustrare a operelor de inspirație psihologică.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Activități pe domenii experiențiale*.

În planul de învățământ pentru educația timpurie, parte din curriculum, sunt enumerate principalele tipuri de activități desfășurate într-o grădiniță. Acestea cuprind: activitățile pe domenii experiențiale (ADE), jocurile și activitățile liber alese (ALA), activitățile pentru dezvoltarea personală (ADP). Dintre toate, le tratăm doar pe primele. Însă înainte, să reținem că acestea sunt interdependente, deși par atât

de diferite. Să mai reținem că toate trebuie realizate în concordanță cu metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie și cu programa de rigoare.

În contextul ADE, ne concentrăm atenția asupra sintagmei *domeniu experiențial*. Prin aceasta, în cuvinte proprii, înțelegem spectrul ce înglobează domeniile fundamentale de studiu, a căror abordare corespunzătoare facilitează dezvoltarea plenară a copilului și obținerea succesului la fiecare nivel de școlarizare atins. Conform documentelor curriculare, domeniile experiențiale sunt: *Limbă și comunicare (DLC)*, *Om și societate (DOS)*, *Științe (DS)*, *Estetic și creativ (DEC)*, *Psihomotric (DPM)*. Numele ne indică sfera de cuprindere a fiecăruia. Deducem că, pe un asemenea fond considerabil, se valorifică procesele psihice în scopul ridicării subiectului educabil până la cel mai înalt nivel posibil. Pe cale de consecință, dacă este corect ghidat și constant sprijinit, preșcolarul își exploatează potențialul. Ne referim la potențialul (înnăscut și dobândit), privit sub aspectele: intelectual, motric, emoțional și creativ.

Cu tact, educatorul poate parcurge domeniile experiențiale în cadrul centrelor de interes existente în sala de grupă. Numele lor simbolice – *Știință, Bibliotecă, Colțul căsușei, Joc de rol, Construcții, Arte, Nisip și apă* – îi pot da copilului aripi cu care să intre în lumi reale și fantastice. Dibăcia și recuzita educatorului sunt definatorii pentru reușita demersului didactic în acest sens.

În centrele de interes amintite, dimensiunile dezvoltării, stabilite per domeniu, sunt tangibile cu condiția să fie riguros raportate la competențele-cheie, enunțate la nivel pre-elementar. În lumina noului curriculum, cele cinci domenii de dezvoltare privesc: laturile cognitivă și socio-emoțională, natura fizică a copilului, sănătatea, igiena personală, limbajul, comunicarea, capacitățile și atitudinile în procesul de învățare.

Observăm că nu doar actele curriculare trebuie avute în vedere, ci și reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie. În documentul cu același nume⁶ sunt punctate standardele de performanță, pe care le are de atins preșcolarul, per total, până la data trecerii lui în ciclul primar. De altfel, standardele de performanță se reflectă și în curriculum sub titulatura *dimensiuni ale dezvoltării*, unde se precizează cunoștințele, abilitățile și comportamentele, pe care este imperios necesar să le ateste copilul până la vârsta de 6 ani.

Pentru a-și atinge obiectivele profesionale și operaționale vizate în temeiul legislației specifice, educatorul are datoria să acționeze în următoarele sensuri:

- să se asigure că sunt îndeplinite cerințele pe care, tacit, le reclamă factorii externi de mediu; avându-i de partea sa, factorii interni de mediu sunt mai lesne de obținut;
- să se asigure că știe de-a fir a păr literatura scrisă în jurul conceptelor-ancoră care îi justifică activitatea (de pildă: *curriculum, curriculum pentru educația timpurie, cadru normativ, educație timpurie, procese psihice, stadiile dezvoltării inteligenței, psihologia dezvoltării copilului, temperament, neurodidactică, stiluri de învățare și de predare, strategii didactice, predare interdisciplinară, predare individualizată, managementul domeniilor și al conținuturilor, cerințe educative speciale, intervenție timpurie, evaluare, managementul clasei, dezvoltare personală, inteligență emoțională, inteligență creativă, teoriile jocului, teatrul educațional, educație nonformală, educația pe tot parcursul vieții*);
- în perimetrul schițat în jurul celor trei tipuri de activități (ADE, ALA, ADP), să îmbine în chip fericit temele anuale de studiu (Cine sunt/suntem? Când, cum și de ce se întâmplă? Cum este, a fost

⁶ Ordinul nr. 3851/2010 pentru aprobarea actului *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la 0 la 7 ani* – Anexa nr. 1.

- și va fi aici pe pământ? Cine și cum planifică/organizează o activitate? Cum exprimăm ceea ce simțim? Ce și cum vrem să fim?); accentul să cadă pe ADE, știind că procesele psihice sunt vitale pentru evoluția copilului;
- folosindu-se de rutine și tranziții, să facă trecerea dintre ADE și ALA, respectiv ADP;
 - subtil, pe durata activităților de tip outdoor sau a celor de după-amiază, să reia temele abordate în timpul ADE;
 - să se formeze în continuu pe diverse paliere de importanță majoră: designul și managementul centrelor de activitate, design instrucțional, învățare experiențială, învățare prin descoperire, resurse educaționale deschise, cercetare psihopedagogică.

În considerarea tuturor celor de mai sus, nu mai încapă îndoială: Domeniile experiențiale implică predarea integrată și existența unui mediu educativ propice dezvoltării globale a copilului. Prin *mediu educativ propice* înțelegem unul stimulativ și incluziv, în care se resimte, îndeosebi, regimul aplicativității acestor trei principii: al învățării active, al dezvoltării integrate, al echității și nondiscriminării. Asigurându-se că triada de principii prinde contur, educatorul poate miza pe faptul că li se formează copiilor structurile pe care se vor înălța ceea ce denumim: *motivație intrinsecă, spirit de echipă, învățare prin cooperare, produs comun, progres colectiv, diversitate* (de subiecte, materiale, mijloace ș.a.m.d.), *interdependență* (între temele anuale, conținuturi, centre de interes etc.), *achiziții fundamentale, conexiune inversă*.

Conchidem că, în sala de grupă, se impune de la sine procedarea de așa manieră încât:

- amenajarea spațiilor de lucru cât mai ergonomic și mai estetic;
- garantarea siguranței lor;
- dotarea lor adecvată cu materiale concret intuitive – deloc periculoase – pentru susținerea fiecărui tip de potențial; în acest scop, se ține seama de stadiul preoperațional de dezvoltare a inteligenței umane;
- întreținerea spațiilor de lucru și a recuzitei cât mai igienic;
- denumirea lor *stații de lucru* sau după locuri descoperite în povești;
- crearea unui ambient plăcut – climatic, cromatic și relațional vorbind;
- sporirea atenției la natura, nevoile și dorințele/preferințele fiecărui copil;
- alegerea unor metode activ-participativ optime pentru interconectarea domeniilor experiențiale cu cele cinci de dezvoltare;
- găsirea unor elemente de joc atractive, care să dinamizeze copiii cât mai mult cu putință;
- exploatarea valențelor formative ale jocului;
- exersarea sau îmbunătățirea abilităților, pe care le reclamă rolurile educatorului de facilitator de învățare și de animator.

În rezumat, credem că educatorul poate face din fiecare domeniu experiențial un tărâm de poveste, unul pe care le pune copiilor la dispoziție lucruri cu putere formativă și noțiuni generale, inteligibil transmise. Ambele oferte – curriculară și cea de materiale concret intuitive – sunt realizate în consens cu principiul accesibilității.

Opinăm că e recomandabil să se gândească educatorul la acest aspect dintr-un motiv anume: Prin jocuri, el pregătește copiii pentru interacțiunea cu învățătorul obișnuit să predea inter- și multidiscplinar și să lucreze în spiritul coeziunii de grup.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. De când lumea, educația timpurie a stat sub semnul poveștii nesfârșite ... De aceea ni se și recomandă să transformăm centrele de interes în cadre de poveste, iar activitățile, în jocuri ca de basm. Metodicele de specialitate și literatura pentru copii ne oferă exemple din care ne putem alege cele de trebuință.

Tema supusă atenției ne amintește că limbajul (non)verbal este prima formă prin care copilul comunică cu lumea înconjurătoare. Ființă socială cum este, copilul transmite în permanență mesaje (non)verbale din care noi, adulții din viața lui, avem de înțeles esențialul despre nevoile, stările și dorințele lui. O cale de a-l face să prindă curaj să vorbească despre toate acestea este să îi propunem jocuri de comunicare, adaptate vârstei și contextelor.

Preșcolăritatea reprezintă puntea spre mica școlaritate, perioadă în care copilul va trebui să ateste că și-a format competența de comunicare, așa cum este reflectată în curriculumul pentru educația timpurie și în dimensiunile dezvoltării. Ne referim la dimensiunile ce aparțin domeniului despre dezvoltarea limbajului, a comunicării, a premiselor citirii și ale scrierii. Prin urmare, jocurile specifice competenței invocate sunt optime, iar pe deasupra, bogate în elemente-surpriză. Scopurile acestora sunt mai ușor de îndeplinit dacă, zilnic, facem totul posibil pentru aducerea poveștilor în viața copiilor și invers – ducerea copiilor în lumea poveștilor.

Înainte să punctăm tipurile de joc, ne reamintim dimensiunile dezvoltării domeniului precizat, în baza cărora s-au conceput indicatorii comportamentali. Dimensiunile privesc mesajele orale redade în contexte de comunicare cunoscute, respectiv în diverse asemenea situații, și premisele citirii și scrierii, în contexte de comunicare cunoscute. Deducem că acestea cuprind două subdomenii, adică: dezvoltarea limbajului și a comunicării; premisele citirii și ale scrierii. În cele ce urmează abordăm primul subdomeniu și reperele lui, așa cum apar în lucrarea *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, anexă la OMEN nr. 3851 din 2010:

- dezvoltarea capacității de ascultare și de înțelegere (comunicare receptivă) și
- dezvoltarea capacității de vorbire și comunicare (comunicare expresivă).

Lucrarea citată e deosebit de valoroasă. Pe lângă indicatorii dați în interiorul fiecărui interval de vârstă, aceasta oferă și practici de sprijin, adevărate sugestii metodologice și exemple de activități de învățare.

Pe fondul mențiunilor cu titlu de repere fundamentale, subliniem tipurile de jocuri adecvate contextului comunicațional: cele de limbaj, de rol/simbolice și cele tradiționale. Indiferent cum le privim – laolaltă ori separat – și independent de perspectivele unghiurilor deschise, observăm că toate au, într-un fel sau altul, rolul să dezvolte inteligența verbal-lingvistică, inteligență absolut indispensabilă formării mediilor în care, zi de zi, relaționăm. Acest rol se oglindește în descrierea competenței-cheie de comunicare.

Atunci când optăm pentru unul dintre tipurile de joc etalate, este obligatoriu să ținem seama de vârsta participanților și de capacitățile în considerarea cărora ei receptează/transmit mesaje orale. În concluzie, potențialul comunicațional depinde exclusiv de puterea cognitivă și de structura fizică umană – în cauză, de calitatea funcțiilor aparatului fonoarticular. În virtutea acestuia din urmă, distingem rolul secundar al jocului analizat: identificarea tulburărilor de auz și de limbaj. Ambele degenerază în tulburări/dificultăți de învățare. Acestea sunt greu gestionabile dacă nu sunt depistate la timp și tratate corespunzător. În caz contrar, copilul este sortit eșecului școlar.

În finalul prezentei expuneri, argumentăm opinia în temeiul căreia promovăm jocul în discuție și rolul său în învățământul preșcolar.

În ante- și preșcolaritate mai cu seamă, apanajul programului de activități instructiv-educative este că se poate derula pe fundalul poveștilor animatoare, în compania personajelor întâlnite acolo sau inventate. Bine realizate la timp, acestea vor înlesni parcurgerea ariei curriculare *Limbă și comunicare*, existentă în ciclul primar de învățământ. Știind căte paliere trebuie acoperite în cadrul său, e mai mult decât necesar să organizăm exemplar activitățile care favorizează dezvoltarea capacităților de receptare-redare a mesajelor orale, a celor de exprimare corectă din punctele de vedere gramatical și ortoepic, a celor de îmbogățire a vocabularului activ și pasiv; pe scurt, favorizează dezvoltarea capacităților de a se face copilul înțeles în mediile educațional și familial.

În plus, aceste capacități, îmbunătățite constant prin jocuri tipice, deschid calea spre jocurile ce implică dramatizări, abordabile la vârstele potrivite nivelului lor. Mai departe, la momentul oportun dat de niște variabile (vârstă, împrejurare, competențe lingvistice, capital creativ, potențial socio-afectiv, flexibilitate), acestea deschid apetitul pentru profesiile de actor și de filolog. Spunând *flexibilitate*, ne gândim îndeosebi la spiritul jucăuș al actorului și al omului de litere – ambii jonglează cu numeroase cuvinte și creează lumi din cuvinte.

2. Cu pricepere, jocul de comunicare se poate integra în oricare dintre categoriile de activități prevăzute în planul de învățământ pentru educația timpurie. Sunt o mulțime de metode în favoarea noastră. Ne alegem doar trei metode didactice, adică: repovestirea, conversația, convorbirea. O reținem pe prima și o definim în cuvinte proprii:

Repovestirea este metoda în baza căreia copiii reiau poveștile prezentate de educatoare, cu condiția să fie păstrat firul narativ/să fie menținută succesiunea secvențelor.

Din definiție deducem particularitățile. În continuare, le redăm în trei cuvinte: logică, memorie, limbaj; sunt strict legate de ansamblul proceselor psihice implicate.

Mai departe, din particularități deducem avantajele utilizării repovestirii:

Copiii își dezvoltă gândirea. (Urmându-se firul acțiunii, se respectă pașii planului simplu de idei.)

Ei fac exerciții de memorie. Astfel se antrenează memoria voluntară.

Totodată, ei fac și exerciții de comunicare expresivă.

Să nu uităm că repovestirea are și limite asociate care privesc blocajele de comunicare. Din seria lor precizăm numai trei: frica de a vorbi în public, intervențiile unor ascultători (susceptibile să tulbure starea vorbitorului și atmosfera), pierderea succesiunii întâmplărilor din cauza tracului.

Indiferent de metoda didactică aleasă, în primul rând, este bine să avem în vedere rolul abilităților de comunicare în viața unui copil aflat într-o continuă formare, iar în al doilea rând, căutarea punctelor tari cu ajutorul cărora acesta și le dezvoltă. Cu siguranță, în fiecare copil există asemenea puncte ce îi permit să se desfășoare frontal, încrezător în puterea lui de a vorbi clar, corect și coerent. Așadar, pe orice cale de educare a limbajului, să antrenăm mintea copilului și să îi dezvoltăm capacitățile de exprimare (in)directă, astfel încât, în ciclul primar, să facă față sarcinilor cu ușurință. În context, repovestirea e o cale prin care îl ajutăm să își construiască, mental, o schemă. În fapt, aceasta reprezintă planul simplu de idei, alcătuit din cuvinte-cheie ori din propoziții scurte. Avându-le bine fixate în minte, vorbirea indirectă a copilului curge; e repovestire curată.

Testul nr. 12

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. a. *săcâi* – a deranja, *tănuite* – secrete, ascunse.
2. *doctorie*, *doctoraș*.
3. *duritățile* – substantiv comun, *prelungit* – adjectiv provenit din participiu; *o* – pronume personal.
4. *unui doctor* – atribut substantival genitival, *pe jos* – complement circumstanțial de mod.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, pronumele relativ *care* și pronumele personal, forma neaccentuată, *-mi*.
6. Ne întrebăm *care* dintre noi a fost capabil de o astfel de delațiune. Se plânge *e-are* mult de lucru, dar activitatea lui lăncezește. *Mie* îmi este indiferentă poziția ta în această problemă. *Mi-e* dor de zilele liniștite de altădată.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că o creație literară eminesciană aparține liricii romantice.

Floare albastră, de Mihai Eminescu

Poezia *Floare albastră* a fost publicată în revista *Convorbiri literare* pe 1 aprilie 1873 și este un text care face parte din lirica de tinerete a poetului, dedicată trăirii plene a iubirii. Ca specie, poemul este o idilă cu elemente de dialog. Titlul poeziei reproduce un motiv liric romantic, evocat și în lirica poetului german Novalis și purtând semnificația, în planul conotației, a visului de iubire și a idealului eternului feminin. Tema iubirii, motivul liric al florii albastre, comuniunea natură-sufletul poetului sunt tot atâtea elemente distinctive pentru estetica romantică, recunoscutibile în text.

Poezia este structurată în 14 strofe, care alcătuiesc 4 secvențe lirice distincte. Elaborat sub forma lirismului obiectiv, numit și al măștilor, poemul prezintă un dialog, în care intervin pe rând două instanțe lirice, a poetului și a iubitei, voci ale concepțiilor diferite asupra existenței. Iubita este mesagera existenței senzuale, de esență dionisiacă, în timp ce poetul optează pentru cunoașterea filosofică, reflexivă a apolinicului. În finalul poemului cele două voci converg spre afirmarea puternică a deziluziei prin versul sentențios: „Totuși este trist în lume.”

Prima secvență lirică, alcătuită din 3 strofe, reproduce monologul iubitei: „Iar te-ai cufundat în stele/Și în nori și-n ceruri nalte?/De nu m-ai uita încalte,/Sufletul vieții mele//În zadar râuri de soare/Grămădești-n a ta gândire/Și câmpiile asire/Și întunecata mare://Piramidele-nvechite/Urcă-n cer vârful lor mare/Nu căta în depărtare/Fericirea ta, iubite!“. Cunoașterea filosofică este subliniată la nivel simbolic prin termeni care fac parte din câmpul semantic al geografiei telurice și acvatice: „câmpiile asire”, „întunecata mare”. Capacitatea vizionară a poetului se regăsește în poem prin imaginarea trecutului îndepărtat, figurat prin

simbolul piramidelor: „piramidele-nvechite”. Gândirea poetului, atrasă de abstracțiuni, nu poate suplini existența reală, concretă, caracterizată de expansiunea senzorialului, fiind, mai ales, o expresie a zădărniciilor „în zadar”. Metafora „sufletul vieții mele” prezintă ideea iubirii perfecte, unice, care dă sens existenței.

Cea de-a doua secvență constituie un interludiu și reproduce reacția poetului, amuzat de gesturile jucăușe și afectuoase ale fetei. Afectiunea poetului este subliniată, la nivel textual, prin utilizarea unui hipocoristic, a substantivului cu diminutiv, „mititica”: „Astfel zise mititica, / Dulce netezindu-mi părul, / Ah! ea spuse adevărul; / Eu am râs, n-am zis nimica.”

Cea de-a treia secvență a poemului cuprinde 8 strofe și reproduce monologul fetei care-și atrage partenerul într-un ritual de dragoste. Idila are loc într-un cadru edenic, specific romantic: „Hai în codrul cu verdeață, / Und-izvoare plâng în vale, / Stânca stă să se prăvale / În prăpastia măreață. // Acolo-n ochi de pădure, / Lângă balta cea senină / Și sub trestia cea lină / Vom șede în foi de mure.” Atmosfera ludică a textului este menținută prin utilizarea expresiilor familiare, glumețe și a diminutivelor: „guriță”, „pe-un fir de romaniță / voi cerca de mă iubești / Și de-a soarelui căldură / Voi fi roșie ca mărunul / ...”. „Ș-apoi cine treabă are!”, „Cui ce-i pasă că-mi ești drag?”. Senzația de vitalitate a fragmentului poetic este reprodusă prin enumerarea gesturilor de dragoste. Textul devine dinamic prin aglomerarea verbelor la indicativ viitor: vom șede, voi cerca, mi-oi desface, mi-i ținea etc. Viitorul devine timpul dominant în text, în sprijinul ideii potrivit căreia povestea de dragoste este ideală, imaginară.

Portretul fetei reprezintă imaginea eternului feminin, recognoscibilă și în alte poezii eminesciene și se configurează prin intermediul epitetelor cromatice: „Și de-a soarelui căldură / Voi fi roșie ca mărunul / Mi-oi desface de-aur părul, / Să-ți astup cu dânsul gura.”

Secvența finală a textului, încadrată în două strofe, reproduce monologul poetului. Surpriza pe care o aduce irupția iubirii în existența omului se concretizează corporal și prin intermediul comparației: „Înc-o gură și dispăre... / Ca un stâlp eu stam în lună! / Ce frumoasă, ce nebună / E albastră-mi, dulce floare!” Epitetele care definesc figura fetei sunt la forma de superlativ absolut pentru a păstra sugestia de ideal feminin, sinonim cu imaginea florii albastre.

Ultima strofă a textului și, mai ales, adverbul „Totuși” din versul final a constituit sursa unor discuții îndelungate, cu atât mai mult cu cât într-o altă variantă a poemului *Floare albastră* poetul optase pentru substantivul totalizator Totul. Varianta finală, în care se păstrează adverbul „totuși” notează faptul că iubirea rămâne o proiecție a unui vis, fără corespondent în realitate. Regretul poetului este afișat în repetarea invocației din strofa finală: „Și te-ai dus, dulce minune, / Ș-a murit iubirea noastră / Floare-albastră! floare-albastră!... / Totuși este trist în lume.”

Conținutul de idei al poeziei este subliniat de expresia prozodică, ritmul iambic și rima îmbrățișată servind tonului șagalic și totodată melancolic al poemului.

Poezia eminesciană *Floare albastră* este un text liric de dragoste care prezintă ideea recurentă în creația marelui poet, a iubirii ca expresie a idealului.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Jocurile și activitățile liber alese*.

Cuvintele *activitate liber aleasă* ne poartă cu gândul la două concepte des întâlnite: *libertatea de expresie* și *libertatea de mișcare*. Educatorul care se raportează permanent la acestea înseamnă că acțio-

nează în spiritul principiului respectării drepturilor copilului. Prin excelență, principiul privește și dreptul la liberă exprimare. În cazul de față, acesta se exercită pe tărâmul educației, unde totul are un profund caracter formativ.

Având în gând sintagma dată, educatorul încurajează copilul să vorbească deschis despre nevoi, dorințe și preferințe. Fiind lăsat să verbalizeze despre toate acestea, copilului i se permite să acționeze în deplin consens cu natura lui. Această abordare creează oportunitatea datorită căreia copilul poate alege ori propune un joc sau o activitate de învățare. Ca atare, el își dezvoltă, inconștient, potențialul psihomotric-socio-afectiv. Prin observația sistematică a conduitelor, educatorul ajunge să cunoască natura copilului și să o înțeleagă. Astfel, acesta are ocazia să îi identifice stilul de învățare și eventualele nevoi educaționale speciale.

Aceleași cuvinte apar și în planul de învățământ – parte din curriculumul pentru educația timpurie – unde sunt prevăzute categoriile principale de activități desfășurate în grădiniță, adică: cele pe domenii experiențiale (ADE), jocurile și activitățile liber alese (ALA), cele pentru dezvoltarea personală (ADP). Aceste trei tipuri de activități se întrepătrund pe fondul principiului dezvoltării integrate prin predare inter- și multidisciplinară. De asemenea, acestea sunt specifice pentru fiecare interval de vârstă și sunt precis determinate ca durată.

Esența sintagmei se regăsește și metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie și în documentul numit *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la 0 la 7 ani*.⁷ Ambele acte oficiale – și nu numai – evidențiază ideea de a realiza demersul instructiv-educativ îndeosebi prin diverse jocuri, susceptibile să dirijeze preșcolarul prin temele anuale de studiu. Pentru ca jocurile să aibă sens și eficiență maximă, educatorul trebuie să stăpânească teoriile jocului și noțiunile elementare din sfera numită *Artele spectacolului*. Drept care, acesta trebuie să își îmbunătățească stilurile didactice potrivite, astfel încât să fie în același timp animator și facilitator de învățare.

În programul grădiniței este și firesc să predomină jocurile și activitățile liber alese din aceste considerente, enunțate în viziunea noastră:

- îi dă copilului șansa să se desfășoare așa cum simte, ocazie cu care își dovedește unicitatea;
- el este implicat în situații de învățare, care favorizează interacțiunile constructive și conexiunea inversă;
- deopotrivă, treptat, el este familiarizat cu munca desfășurată în colectiv – echipă, microgrup; ba mai mult decât atât, cuprins fiind în diverse forme de organizare a activității, copilul se obișnuiește să utilizeze actele de vorbire (ascultarea activă, exprimarea unui mesaj etc.);
- în contextul muncii în pereche, de pildă, copilul poate fi surprins alegându-și partenerul de joc dintre cei cu care afinități; întotdeauna, în prezența celor cu care lucruri de împărtășit, se deschide, iar încet-încet, învață să se oglindească în celălalt, căutând asemănări și deosebiri;
- îi dă educatorului șansa să intre în lumea copilului, folosind cu tact de mină de aur numită *elemente de joc*; lumea copilului – reală și imaginară – oferă indicii clare despre firea și potențialul unui copil;
- totodată, îi dă educatorului ocazia de a intra pe terenul educației nonformale;
- se creează bună dispoziție și, în egală măsură, premisele ce determină creșterea motivației interioare pentru învățare;

⁷ Ordinul nr. 3851/2010 pentru aprobarea actului *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la 0 la 7 ani* (Anexa nr. 1).

→ punând preșcolarul în centrul atenției, în temeiul principiului educației centrate pe copil, educatorul creează cadrul perfect pentru luminarea imaginii de sine, iar pe termen lung, creșterea stimei de sine; ca atare, peste timp, se poate vedea un progres lăudabil pe traseul educațional.

Reflectând la mențiunile precum cele punctate anterior, educatorul își poate proiecta scenarii didactice în moduri care transformă sala de grupă într-un mediu prietenos; altfel spus, într-un mediu stimulat și incluziv, marcat de cuvintele: jovialitate, dinamism, diversitate, interacțiune, toleranță, formare continuă, feedback.

Opinăm că se distinge ușor interdependența dintre tema noastră și alte activități derulate într-o zi obișnuită de grădiniță. Măiestria educatorului și spiritul ludic al preșcolarilor sunt ca două semințe ce rodesc pe un câmp mănăs – în speță, un câmp educațional cultivat cu bune intenții. ALA reprezintă un ansamblu de circumstanțe ce înlesnește îmbinarea domeniilor experiențiale – *Limbă și comunicare (DLC)*, *Om și societate (DOS)*, *Științe (DS)*, *Estetic și creativ (DEC)*, *Psihomotric (DPM)* – cu activitățile de dezvoltare personală. Oportunitățile se ivesc în oricare dintre centrele de interes deschise în sala de grupă (*Biblioteca, Colțul căsuței/Joc de rol, Arte, Știință, Construcții, Nisip și apă* etc.) În virtutea unor atribute de marcă – interdisciplinar, inteligibil, intuitiv, interactiv, formativ –, educatorul face totul posibil pentru atingerea dimensiunilor dezvoltării evidențiate în curriculum per domeniu. Am strecurat în enunț atributele *inteligibil și intuitiv*, deoarece ne raportăm la stadiul preoperațional de dezvoltare a inteligenței. Drept care, pentru însușirea și consolidarea informațiilor, utilizăm material concret intuitiv. Prin intermediul unui asemenea material palpabil, accesibil și atractiv, copilului i se întreține curiozitatea de a descoperi lumea înconjurătoare, grație jocurilor și activităților liber alese. Bunăoară, lui i se întreține și spiritul de inițiativă, de vreme ce se simte în centrul atenției.

Pe cale de consecință, în virtutea pregătirii sale de specialitate și a experienței dobândite, artistic vorbind, educatorul are toți așii în mânecă cu care poate face jonglerii în fiecare centru de activitate – pe scurt, poate face artă din fiecare joc de rol și drumeții fantastice din fiecare joc liber. Cum joaca are gustul aventurii, nu mai rămâne decât să i se asigure copilului recuzita necesară pentru a-și „croi” drumuri prin domenii și conținuturi ce-l formează frumos. Frumos precum profilul pe care și-l creionează, având inițiativă și încredere în propriile forțe. În mare parte, mulțumită tacticii educatorului de a-i da libertatea să aleagă.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Enunțul ne duce cu gândul la comunicarea nonverbală. De fapt, aceasta este prima formă de exprimare a copilului. Pentru el, limbajul nonverbal este absolut natural. De aceea considerăm că este benefică abordarea actului didactic prin prisma metodelor ce încurajează exprimarea fără cuvinte. Senturile lor nu se pierd. Din contră, cuvintele nerostite își intensifică puterea, însă cu condiția să fie transmise expresiv. Aici, credem noi, intervine tactul educatoarei de a învăța copilul să vorbească ... pe tăcute și, mai ales, să se facă înțeles ușor și repede.

Aceste rânduri ne trimit cu gândul spre noul curriculum pentru educația timpurie, unde sunt cuprinse cele cinci domenii de dezvoltare specifice intervalului de vârstă 0 – 6 ani, cărora le sunt asociate dimensiunile de rigoare. În context, ne interesează numai subdomeniul ce privește dezvoltarea limbajului

și a comunicării, pe firul căruia vom merge ca să îi exploatăm valențele, dar din perspectivă nonverbală. Ne edificăm și mai mult citind anexa la OMEN nr. 3851/2010 (Repere fundamentale în învățarea și de-receptivă și expresivă. Opinăm că jocul de mimă este potrivit pentru a dezvolta capacitățile esențiale în sensul dat, adică cele: de ascultare, de înțelegere, de vorbire, de transmitere a mesajelor în moduri semnificative, simbolice. Pentru a intra în tainele mimei, copilului trebuie să i se explice inteligibil scopul, regulile și etapele jocului, iar cu titlu de exemplu, să i se arate, pe calea demonstrației, tehnicile ce favorizează exprimarea prin mimică și gestică. În plus, dacă este îmbogățit cu elemente-surpriză, jocul își dublează caracterul ludic; devine mai atractiv, mai motivant, drept care își sporește valoarea instructiv-formativă.

În sfera subdomeniului precizat în paragraful anterior se poate da curs exercițiilor de comunicare, menite să creeze atmosfera propice jocului de mimă. Aceste exerciții pot fi efectiv de limbaj sau de joc/joc simbolic ori chiar tradiționale. Prin oricare dintre ele, copilul poate fi deprins cu mima, într-un spirit jucăuș. Atunci când ne propunem acest lucru, în grila criterială/fișa de observație, este bine să ne stabilim niște indicatori, care să reflecte stimularea comportamentală a copilului în acest sens. Procedând ca atare, în mod garantat, „treceam” prin reperele marcate în lucrarea citată. Aici găsim din belșug practici de sprijin și suport academic.

În accepțiunea noastră, domeniul de dezvoltare menționat este strâns legat nu doar de tipurile de joc alese, ci și de vârsta, respectiv de potențialul fiecărui preșcolar participant. Când spunem *potențial*, ne referim atât la cel comunicațional, cât și la cel afectiv. Căci nu ne putem exprima – verbal sau nu – dacă nu trecem totul prin filtrul emoțiilor. În virtutea principiilor educației timpurii – și ale educației, în general –, este firesc să ne raportăm la puterea de înțelegere a copilului. Este drept că îl putem duce în zona proximei dezvoltări, însă trebuie să ne asigurăm în prealabil că ne permit capitalul intelectual și resursele emoționale proprii copilului. Un atare principiu este cel al accesibilității, iar un altul, al centrării pe copil. Cu cât sunt mai bine aplicate, cu atât putem crede în forțele lor transformatoare de copii rezervați în viitori potențiali actori de (panto)mimă.

Încheiem ideea de mai sus cu o afirmație concludentă: Considerăm că natura socio-emoțională a copilului este mereu perfectibilă. Aceasta poate fi schimbată sub influența metodelor didactice de educare a limbajului nonverbal și a tehnicilor de dezvoltare personală. Important este să știm să gestionăm factorii determinați de procesele psihice (cognitive, afective, reglatorii).

Toate mențiunile anterioare conțin aspecte ce redau viziunea despre rolul jocului de mimă în învățământul preșcolar. Educați de mici să folosească expresii faciale și gesturi asociate, copiii învață să le înțeleagă și pe cele afișate de alții. Preșcolăritatea este perioada în care putem începe să le arătăm copiilor forța unui mesaj exprimat fără cuvinte. Jocul de mimă are „instrumentarul” necesar. Ba mai mult, din vreme astfel educați, ei vor ști să deslușească mesajele altora rostite ... mimic și gestic. Știind să le înțeleagă și să se exprime bine pe sine, adulții de mâine, preșcolarii de azi, se simt puternici în relațiile lor cu semenii, indiferent de situațiile de comunicare în care se află. Ei au șansa și să valorifice oportunitățile ce deschid căi spre cariere în teatru și artele spectacolului, în psihologie sau drept.

Într-un fel sau altul, am argumentat utilitatea jocului în care se folosim exclusiv limbajul corporal. Privind lucrurile pe termen (foarte) lung, opinăm că niște simple jocuri de mimă, impecabil și constant realizate, pot influența pozitiv traiectoria educațională – și socio-profesională – a oricărui copil participant. Beneficii au și cei care nu se bucură de un nivel – mediu măcar – de capacități emoționale pentru a se exprima inteligibil cu ajutorul a trei mijloace valoroase: chip, corp, tăcere.

2. Când ne gândim la așa-zisul joc mut, conchidem că nu avem prea multe metode didactice la dispoziție. Și totuși, dintre cele găsite în număr mic, etalăm trei: jocul de rol, cel didactic, demonstrația. Dedesubt, definim și caracterizăm una dintre acestea.

Jocul didactic este metoda ce îmbină activitatea ludică cu cea instructiv-educativă, fiind dirijată de cadrul organizator (în cauză, educator), în baza unui plan ce conține reguli și etape.

Cele mai evidente particularități se rezumă la cuvintele: (in)formativ, inter-/multidisciplinar, interactiv.

Avantajele acestui tip de joc sunt destul de numeroase, dar ne limităm la trei, privite din unghiul oferit de mimă:

Activitatea propusă are dublu rol – informativ, formativ –, la rândul său dublat – (re)creativ, evaluativ.

Momentul de mimă poate fi despre oricare dintre domeniile de dezvoltare sau despre temele anuale de studiu, fapt ce permite trecerea dintr-o disciplină în alta. De aici desprindem și atributul ce subliniază interactivitatea lui.

Cel puțin o etapă a jocului didactic poate fi doar despre jocul mut. Așa, se poate urmări modul în care un copil reacționează atunci când este rugat să se exprime ... fără să vorbească.

Fără îndoială, jocul didactic are și dezavantaje: Unii copii tind să nu respecte regulile și etapele. Alții pot isca tensiuni, dacă li se cere să lucreze în echipe. Jocul mut le poate distra prea mult atenția copiilor de la sarcinile date în cadrul jocului didactic; se pierde firul discuției centrale/firul acțiunii.

Concluziv, jocul didactic este ușor adaptabil la orice situație de învățare și susceptibil de a fi îmbogățit cu elemente de joc. Restul depinde de abilitatea educatorului de a-l face atât de cuprinzător încât să nu se piardă nimic din esența lucrurilor care îl definesc și care îl pot îmbunătăți chiar. În funcție de iscusința educatorului, mima își găsește aici locul potrivit. Tindem să credem că aceasta îi sporește jocului didactic calitatea datorită capacității sale de a canaliza energia copiilor spre ceea ce înseamnă expresivitatea limbajului corporal. Orice mic exercițiu făcut în acest sens formează, la un moment dat, o mină de aur. Exploatată cu pricepere, aceasta aduce beneficii celui ce știe că transmite/receptează mai multe mesaje exprimate prin limbajul trupului decât prin cuvinte spuse pe cale orală.

Testul nr. 13

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *stăruință* – insistență, *s-a răcit* – s-a stins.
2. *iubire, iubitor*.
3. *înadins* – adverb de mod, *jucând* – verb la gerunziu, *să vii* – verb predicativ.
4. *(vieții) lui* – atribut pronominal genitival, *pe stradă* – complement circumstanțial de loc.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, marcând totodată elidarea vocalei finale din conjuncția *s- (să)* și alăturarea cu verbul auxiliar *ar*.
6. Nu ne ascultă *deloc*, nu știu ce metodă educativă să mai aplicăm.
De loc, este din Ardeal.
Ajunși în parc, ei *sar* la trambulină.
S-ar putea să te înșeli.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că o creație literară eminesciană aparține liricii romantice.

Scrisoarea I, de Mihai Eminescu

Scrisoarea I deschide seria de 5 Scrisori, poeme cu subiect filosofic, publicate în intervalul 1881-1886 în revista *Convorbiri literare*.

Scrisorile sunt o operă de maturitate artistică și dezvoltă, în formule artistice asemănătoare, idei și procedee romantice. *Scrisorile* dezvoltă tema condiției omului de geniu. Acesta este ipostaziat pe rând în filosof (în *Scrisoarea I*), artist (în *Scrisoarea a II-a*), om de acțiune (în *Scrisoarea a III-a*), îndrăgostit (în *Scrisorile IV și V*) și se situează în opoziție cu societatea umană mediocră și limitată prin imposibilitatea ascensiunii la ideal. Perspectiva poetului este critică devenind vehementă prin sublinierea defectelor ei. În consecință, în textul *Scrisorilor*, meditația filosofică se împletește cu discursul satiric. De altfel, poetul și-a intitulat inițial aceste texte *Satire*. Criticul Titu Maiorescu a optat definitiv pentru acest titlu, dată fiind descendența literară a acestei specii lirice. Cu rădăcini în Antichitatea latină, în opera lui Horațiu, autor de *Epistole*, poemele epistolare au mai fost abordate în literatură română de Costache Conachi și Grigore Alexandrescu.

Scrisoarea I a fost publicată în 1881 în revista *Convorbiri literare*. Este un text poetic romantic în care meditația filozofică se referă la teme precum: timpul, universul, condiția omului de geniu. Poemul revelă capacitatea vizionară a poetului care proiectează, în spațiul poemului, în tablouri magnifice, geneza și stingerea Universului, după cum prezintă talentul lui de pamfletar, critic al societății umane. Antiteza dintre Univers și microuniversul uman devine mai evidentă prin spectacolul grotesc al slăbiciunilor umane.

În geneza poemului, poetul a valorificat surse livești, de natură științifică și filozofică, precum și izvoare mitice.

În ceea ce privește structura și compoziția poemului, Scrisoarea I este alcătuită din cinci tablouri. Simetria poemului este dată de păstrarea motivului selenar și a ideii egalității oamenilor prin destin în primul și în ultimul tablou.

Tabloul I

Poemul se deschide cu imaginea lunii. Luna, motiv romantic recurent, este văzută ca astru tutelar al umanității, ca martor tăcut al devenirii ei. Antiteza se configurează în acest fragment între timpul cosmic, etern, al cărui simbol este astrul selenar și timpul individual, uman, caracterizat prin efemeritate. Secvența inițială a poemului evidențiază formula lirismului subiectiv, prin prezența verbelor la persoana I singular „Când cu gene ostenite sara suflu-n lumânare./Doar ceasornicul urmează lung-a timpului I cărare./Căci perdelele-ntr-o parte când le dai, și în odaie/Luna varsă peste toate voluptoasa ei văpaie./Ea din noaptea amintirii o vecie-ntreagă scoate/De dureri, pe care însă le simțim ca-n vis pe toate”.

Tabloul II

Luna este personificată, în invocația poetică: „Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci/Și gândirilor dând viață, suferințele întuneci”.

Lumina lunii este panoramică, ea relevă peisajul terestru, conferindu-i grandoare: „Mii pustiri scânteiază sub lumina ta fecioară./Și câți codri-ascund în umbră strălucire de izvoară!/Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate./Când plutești pe mișcătoarea mărilor singurătate!/Câte șarmuri înflorite, ce palate și cetăți./Străbătute de-al tău farmec ție singură-ți arăți!”

Imagine a timpului cosmic, imuabil, luna este văzută ca astru-martor al existenței umane. Concluzia asupra vieții oamenilor este amară. Deși sunt individualizați prin ceea ce întreprind, prin clasa socială din care fac parte, prin calități, prin dorințe sau prin acțiuni, oamenii sunt, în fapt, egali și uniformizați prin condiția de muritori căreia trebuie să i se supună. Vanitatea, specific umană, nu ia în calcul acest final inexorabil. Tipurile umane sunt descrise în imagini antitetice, pentru a demonstra ideea că diferențele dintre indivizi nu anulează fatumul, soarta. Regele care își planifică expansiunea sau omul sârman care se gândește la ziua de mâine, negustorul care își calculează profitul, tânărul care se admiră narcisist în oglindă sau omul de știință care caută adevărul devin ridicoli prin ignorarea adevărului ultim:

„Vezi pe-un rege ce-mpânzește globu-n planuri pe un veac./Când la ziua cea de mâine abia cuget-un sărac.../Deși trepte osebite le-au ieșit din urna sorții./Deopotrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții;/La același șir de patimi deopotrivă fiind robi./Fie slabi, fie puternici, fie genii ori neghiobi!/Unul caută-n oglindă de-și buclează al său păr./Altul caută în lume și în vreme adevăr./De pe galbenele file el adună mii de coji./A lor nume trecătoare le însamnă pe răboj;/Iară altu-mparte lumea de pe scândura tărăbii./Socotind cât aur marea poartă-n negrele-i corăbii.”

În această secvență se identifică motivul romantic „vanitas vanitatum et omnia vanitas”. Acțiunile oamenilor sunt zadarnice, condamnate să fie inutile pentru că existența umană este scurtă.

Ideea egalității oamenilor, asupra căreia insistă poetul în versurile *Scrisorii* este inspirată din opera filosofului Arthur Schopenhauer: „Deși trepte osebite le-au ieșit din urna sorții / Deopotrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții; / La același șir de patimi deopotrivă fiind robi, / Fie slabi, fie puternici, fie genii ori neghiobi!”.

Din galeria tipurilor umane pe care le înfățișează poetul în acest tablou se desprinde imaginea filozofului, a savantului a cărui gândire înaltă dă viață acestui text.

Portretul bătrânului savant este construit în antiteză. Înfațișarea lui este umilă, sărăcăcioasă, ca semn al dezinteresului pentru lumea materială și este în contrast cu bogăția cugetării, slăbiciunea fizică este, din nou, în opoziție, cu vigoarea minții care este capabilă să creioneze viața universului. Bătrânul este comparat cu titanul Atlas, fiind, ca și acela, un etalon al forței: „Iar colo bătrânul dascăl, cu-a lui haină roasă-n coate, / Într-un calcul fără capăt tot socoate și socoate / Și de frig, la piept și-ncheie tremurând, halatul vechi, / Își infundă gâtul-n guler și bumbacul în urechi, / Uscățiv așa cum este, gârbovit și de nimic, / Universul fără margini e în degetul lui mic, [...] Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe umăr / Așa el sprijină lumea și vecia într-un număr”.

Bătrânul este asemenea lui Atlas, puternic prin efortul intelectual uriaș pe care îl depune pentru a atinge absolutul prin cunoaștere.

Tabloul III

Tabloul al treilea înfățișează simetric nașterea sau cosmogonia și stingerea universului.

Poetul, aflat în ipostaza savantului, meditează asupra începutului universului și își îndreaptă gândul spre starea primordială a lumii, a haosului care stăpâna totul. Secvențele poetice în care se descrie cosmogeneză concesive și paradoxurile: „Pe când luna strălucește peste-a tomurilor bracuri,/Într-o clipă-l poartă gândul îndărăt cu mii de veacuri./La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă,/Pe când totul era lipsă de viață și voință,/Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns.../Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns.”

Termenul cu înțeles arhaic *bracuri*, aici cu sensul de resturi, bucăți (de cărți) (conform DEX) este inclus aici în sprijinul ideii de vechime incomensurabilă a lumii.

Interogațiile retorice subliniază incertitudinea savantului privind geneza universului, în lipsa unei ipoteze care să clarifice misterul: „Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă?”. Nu se știe exact pentru că: „N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă / [...] / Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază”.

Expresivitatea acestui fragment poetic este subliniată prin inserarea, în text, a unui cumul de mijloace artistice: comparația: „era un întuneric ca o mare fără rază” și metafora: „stăpâna eterna pace!”

Viața este generată de revelarea principiului divin în lume, materializat prin sămburele creator, „Punctu-acela de mișcare mult mai slab ca boaba spumii”. Acesta se divide și generează ulterior elementele naturii. Dinamismul fragmentului este redat prin multitudinea de enumerații, iar verbele la indicativ prezent prezintă elocvent explozia vieții, în toate formele ei: De-atunci negura eternă se desface în fășii./De atunci răsare lumea, lună, soare și stihii... /De atunci și până astăzi colonii de lumi pierdute/Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute/Și în roiri luminoase izvorând din infinit./Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.

De la spectacolul grandios al naturii cerești, privirea poetului se îndreaptă din nou pre pământ, spre viața oamenilor. La scară cosmică, aceștia par și mai insignifianți, fiind comparabili cu insectele: „Iar în lumea asta mare, noi copii ai lumii mici, / Facem pe pământul nostru mușunoaie de furnici; / Microscopice popoare, regi, oșteni și învățați / Ne succedem generații și ne credem minunați; / Muști de-o zi pe-o lume mică de se măsură cu cotul, / În acea nemărginire ne-nvârtim uitând cu totul. / Cum că lumea asta-ntreagă e o clipă suspendată, / Că-ndărātu-i și nainte-i întuneric se arată”. Tonul depreciativ al poetului la adresa semenilor lui este vizibil în selecția epitetelor („mici”, „microscopice”) care minimalizează. Viața oamenilor este metaforizată prin sintagma „o clipă suspendată”. Omul ignoră

faptul că dincolo de această clipă de grație se află haosul, nimicul: „îndărătu-i și-nainte-i întuneric se arată”. Savantul este vizionarul, geniul care are capacitatea de a vedea ansamblul, succesiunea generațiilor „Ne succedem generații și ne credem minunați” și a civilizațiilor. Ritmul fulgurant al acestora conduce la ideea că existența este un vis, iar lumea un joc al iluziei: „Căci e vis al neființei universul cel himeric”.

Simetric cu începutul lumii, survine finalul ei. Existența cosmică ajunge la ultimul ciclu și moartea reface, în sens invers, viața. Savantul își imaginează moartea Universului, prin stingerea luminii soarelui, care devine „trist și roș”, prin înghețarea planetelor și prin dispariția ulterioară a tuturor formelor de viață. Timpul devine spațiu și se reinstalează pacea primordială: „Timpul mort și-ntinde trupul și devine vecinicie”.

Imaginile escatologice, apocaliptice sunt de o frumusețe stranie: „Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist și roș / Cum se-nchide ea o rană printre nori întunecoși, / Cum planeteii toți îngheață și s-azvârl rebeli în spaț / [...] Ca și frunzele de toamnă toate stelele-au pierit; / Timpul mort și-ntinde trupul și devine vecinicie, [...] Și în noaptea neființii totul cade, totul tace, / Căci în sine împăcată reîncep-eterna pace...”.

Tabloul IV

Tonul solemn care însoțește prima parte a poemului este înlocuit în acest tablou cu un ton sentențios și sarcastic. Contextul romantic al poemului lasă locul, în acest tablou, expresiei clasice.

De la contemplarea universului, poetul își întoarce privirea spre prezent, spre lumea în care trăiește geniul și care îi oferă prilejul unei satire cu accente pamfletare. Premisa ei afirmă ideea că oamenii își pierd individualitatea, se uniformizează prin faptul că sunt muritori și, mai deplorabil, se află în imposibilitatea de a se ridică deasupra intereselor materiale, meschine: „Unul e în toți, tot astfel precum una e în toate”.

Oamenii, continuă poetul, sunt conduși de satisfacerea dorințelor comune, materiale, iar cel care avansează nu este omul cel mai valoros: „Deasupra tuturor se ridică cine poate”.

În acest context, posteritatea devine o iluzie, savantului, ca și poetului, nerecunoscându-i-se meritele după moarte: „De-oi muri – își zice-n sine – al meu nume o să-l poarte/Secolii din gură-n gură și l-or duce mai departe,/De-a pururi, pretutindeni, în ungherul unor crieri/Și-or găsi, cu al meu nume, adăpost a mele scrieri!”

Oamenii, se gândește poetul, vor fi aceiași și în viitor, superficiali și ignoranți. În adresarea către bătrânul dascăl se observă tristețea poetului la conștientizarea acestei idei.

Cum epigonii nu vor putea egala geniul poetului, ei vor încerca să-i distrugă reputația, să-i discrediteze personalitatea și talentul prin analiza biografiei sale. Neputând să-l ajungă, vor încerca să-i minimalizeze importanța. Portretele urmașilor devin, în discursul poetului, caricaturi grotesci, autorul punând în evidență prin diminutive și epitete depreciative defectele morale ale urmașilor săi literați. Dispariția fizică a omului de geniu nu este un prilej pentru o evocare solemnă, ci o ocazie de a-l discredita, prin sublinierea minusurilor lui biografice.

Poetul pune semnul egalității între oameni, pentru că timpul care trece inexorabil anulează eforturile oamenilor. Scepticismul poetului este evident în secvența poetică: „Poți zidi o lume-ntregă, poți s-o sfărâmi... orice-ai spune,/Peste toate o lopată de țărână se depune./Mâna care-au dorit sceptrul universului și gânduri/Ce-au cuprins tot universul, încap bine-n patru scânduri...”.

Tabloul V

În tabloul final al poemului, poetul revine asupra imaginii astrului selenar. Se reinstalează atmosfera de pace, de liniște inițială, iar poetul adoptă, după un astfel de discurs în care infierează defectele contemporanilor, o stare de ataraxie, de contemplare calmă a lumii. Versurile finale se concentrează într-o formulă conclusivă, în care se revine asupra premisei filozofice a poemului. Poetul formulează în acest fragment cu funcție de epilog un memento: oamenii sunt muritori, „chipuri de lut”, sunt supuși destinului și luna îi luminează „deopotrivă”: „Și pe toți ce-n astă lume sunt supuși puterii sorții/Deopotrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții!”

Limba poeziei este original prin îmbinarea termenilor populari, arhaici și neologici. Poemul include, în secvențele cosmogonice referințe livrești: „precum Atlas în vechime”, „microscopice popoare”, „ne succedem generații”.

În ceea ce privește prozodia, poemul se distinge prin prezența versurilor lungi, de 15-16 silabe, cu ritm trohaic și rimă pereche, feminine sau masculine.

Scrisoarea I este un text poetic amplu, în care se concentrează, în sinteză, teme și motive lirice eminesciene și în care, ca și în poemul *Luceafărul*, se observă pe deplin geniul eminescian.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, sub titlul *Jocurile și activitățile desfășurate în afara grădiniței*.

Înainte de toate, să avem în vedere sintagma *educație nonformală*. Știm că aceasta este una dintre formele în care ni se înfățișează educația, de-a lungul vieții. Știm că celelalte două forme sunt in- și formală. În speță, **educația nonformală** are loc în spații mai mult sau mai puțin instituționalizate, sub atenta coordonare a unor actori educaționali (facilitatori, animatori, formatori de formare profesională ș.a.m.d.). Metodele sunt aparte și constau mai ales în jocuri și activități interactive, derulate cu precădere în grupuri. Avem câteva exemple edificatoare: activități desfășurate în tabere de vară/iarnă sau în cele de cercetași, în cadrul unor expediții sau competiții sportive, în centre (de tip clubul/palatul copiilor) care organizează programe extracurriculare.

Următoarele două paragrafe sunt cu titlu generic. Considerăm că este oportun să amintim câteva mențiuni general valabile înainte să ne referim, punctual, la învățământul preșcolar.

Chiar dacă are o specificitate anume, educația nonformală trebuie să se încadreze în cel puțin două **cadre de respectat cu strictete: legislativ și metodologic**. Primul se regăsește în legea educației naționale (și în toate legile de referință conexe acesteia), iar al doilea se află în metodologia specială. În paranteză fie spus, oricât de specială ne pare, credem că și această metodologie își are sorgintea în didactica generală. Judecând drept, metodele folosite au aceeași rădăcină; de metodologia aplicată în unitățile publice de învățământ obligatoriu le deosebește orientarea spre câteva dintre competențele secolului XXI; mai exact, spre cele ce încurajează manifestarea spiritului subiectului sub trei aspecte: colaborativ, antreprenorial, inovativ. Cele trei aspecte rezidă din competențele secolului nostru, supuse atenției: colaborarea, cooperarea, organizarea, soluționarea problemelor, autosesizarea, responsabilizarea socială, productivitatea și rezultatele de calitate, inventivitatea.

Ca orice activitate formativă, în mod firesc, și cea desfășurată în lumina educației nonformale trebuie să îndeplinească niște condiții. Acestea sunt absolut necesare pentru asigurarea unui mediu în care par-

participanții să se simtă în siguranță și degajați, dar și coordonați de cadre specializate ce atestă profesionalism și vocație. Numai un mediu protectiv, incluziv și stimulant poate garanta succesul unei activități orientate mai mult spre dezvoltare personală și (re)creație decât spre clasicul proces de predare-învățare-evaluare, derulat în unitățile școlare. În cele ce urmează reiterăm ideea privind condițiile indispensabile, în opinia noastră, acestea sunt:

- **spatiu**, care se bucură simultan de următoarele atribute: disponibil, sigur, confortabil, favorabil dezvoltării umane plene, exprimării de sine și libertății de expresie;
- **personal angajat** caracterizat de atributele: profesional, experimentat, vocațional, tactic-operativ, proactiv, prosocial, progresist, inovator, flexibil;
- **recuzită**, care este, în același timp, bogată, variată, calitativă, interesantă, sigură;
- **plan de acțiune** riguros elaborat, gândind la: sediul materiei (temeiul juridic), scop, obiective, grup-țintă, durată, misiune, valori, atitudini, nevoi, dorințe și aptitudini identificate, domenii de conținut, strategii și metode activ-participative, elemente de joc, activități planificate, resurse (materiale, temporale, logistice, informaționale), rezultate așteptate, indicatori de performanță calculați în raport cu anumite competențe generale/specifice, exemple de bune practici/sugestii metodologice.

Ne întorcem în lumea preșcolară, unde jocurile și activitățile se pot desfășura în afara sălii de grupă și a grădiniței. Acestea sunt spre bucuria copiilor, întrucât ei se văd dincolo de granițele în care se derulează programul obișnuit. Pentru o vreme, rutina este uitată, fiind înlocuită cu ceea ce implică libertatea de mișcare și de (auto)exprimare, respectiv dinamica de grup.

Jocurile și activitățile de tip outdoor au un caracter pur facultativ. Să luăm drept exemplu vizita la teatrul de păpuși. Pentru a fi posibilă, conform normelor de rigoare, este nevoie de acordul părinților. Odată obținut, să vedem ce beneficii le aduce preșcolărilor o atare vizită. În viziunea noastră, acestea sunt:

- transpunerea în situații instructiv-educative susceptibile să atingă domeniile de conținut parcurse în mod curent, în timpul programului desfășurat în sala de grupă;
- audierea unor conținuturi ce abundă de mesaje puternice;
- participarea directă la o activitate caracterizată de comunicare, sub toate formele ei: non-, paraverbală și verbală;
- educarea limbajului și îmbogățirea vocabularului;
- intrarea în lumea teatrului și a artelor spectacolului;
- dezvoltarea capacității imaginative, având drept repere decorurile și personajele de poveste;
- observarea unor conduite adecvate ce pot fi reproduse prin imitație; unui copil din grupa de vârstă 4 - 6/7 ani, stadiul preoperațional de dezvoltare a gândirii îi permite, în principiu, să se concentreze asupra unui lucru care îi captează atenția; în speță, conduita păpușii care îl încântă cel mai mult;
- reținerea unor expresii verbale folosite de păpușile care le sunt pe plac;
- simpatia simțită față de un personaj, dintr-un motiv anume; acesta se manifestă vădit pe calea exercițiilor subtile realizate în scopul dezvoltării inteligenței socio-emoționale;
- receptivitatea la sunetele din fundal;
- sensibilizarea față de estetica frumosului;
- formarea comportamentului social dezirabil.

Pe cale de consecință, opinăm că orice activitate organizată în afara mediului educațional obișnuit este de bun augur pentru creșterea preșcolărilor în cele mai benefice sensuri. Într-un fel sau altul, atent

coordonați de personalul specializat, ei, în egală măsură: își formează stilurile de învățare spre care sunt inclinați nativ, își deschid ochii spre noi orizonturi, interacționează cu personaje din lumi care îi fascinează, trec ușor pragul ce desparte universul fantastic de universul apropiat în plan real. Pe scurt, ei valorifică oportunitățile de învățare oferite, grație cărora se întorc în sala de grupă mai îmbogății sufletește și mai vioi. Este momentul în care se poate afirma că potențialul lor a fost valorizat și orientat spre finalitățile educației. Sunt dese cazurile în care un copil înregistrează progrese, atunci când iese din zona lui de confort, dormind fiind să exploreze lumea cu ochii și mâinile întinse. E în firea lucrurilor ca el să fie instinctiv animat de puterea celor 3 C: curiozitate, creativitate, comunicare.

De asemenea, opinăm că esența celor menționate anterior merită tot efortul din partea factorilor de decizie și de acțiune în materie de educație preșcolară. Este un efort în virtutea căruia se pot pune în practică idei ce favorizează dezvoltarea globală a copiilor. Așadar, să ne amintim doar vizita la teatrul de păpuși și avantajele sale. Tocmai de aceea îndemnăm educatorii să depună diligența necesară pentru organizarea unor atari vizite și pentru încheierea unor parteneriate cu reprezentanții teatrelor pentru copii, în scopul organizării unor serii de activități gândite în jurul câtorva termeni definitorii: dicție, expresivitate, sensibilitate, mișcare, cutezanță, imagine și stimă de sine, reușită. Beneficiile sunt inestimabile și se vor simți mai cu seamă pe durata ori la sfârșitul școlarității mici.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. *Dezvoltare cognitivă și cunoașterea lumii* este unul dintre cele cinci domenii de dezvoltare cuprinse în noul curriculum pentru educația timpurie. Îl redescoperim în lucrarea *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, anexa la OMEN nr. 3851 din 2010, cu subdomeniile sale: dezvoltarea gândirii logice și rezolvarea de probleme; cunoștințe și deprinderi elementare matematice, cunoașterea și înțelegerea lumii. Pe acesta îl regăsim și în planul de învățământ, în cuprinsul activităților pe domenii experiențiale. Acestea sunt detaliate în metodologia lui de aplicare.

În viziunea noastră, acest domeniu trebuie judicios și riguros abordat, știind că, în învățământul primar, actualul preșcolar va avea de parcurs aria curriculară *Matematică și științe*. Însă, luând lucrurile treptat, se pot acoperi cerințele ce satisfac pe deplin competențele matematice și cele de bază în științe și tehnologii, două din octetul de competențe-cheie statuate de UE.

Tratate sistematic, subdomeniile își ating finalitățile. Prin atingerea lor acoperim cele trei dimensiuni ale dezvoltării etalate în curriculum:

- relații, operații și deducții logice în mediul apropiat;
- cunoștințe/deprinderi elementare matematice pentru rezolvarea de probleme și cunoașterea mediului apropiat;
- caracteristici structurale și funcționale ale lumii înconjurătoare.

Însă gândind la aceste dimensiuni, apare întrebarea: Cum le acoperim? Suntem de părere că faptul este posibil în centrele de interes *Științe și Construcții*. Desigur, și în celelalte centre este posibilă trecerea prin domeniul invocat numai dacă activitatea propusă are caracter inter-ori multidisciplinar. Practic vorbind, le acoperim prin jocuri tipice; de pildă, prin cele de construcție, de masă, de creație sau de comunicare. Toate au marele atu că pun în funcțiune mecanismele proceselor cognitive. Cu aportul factorilor educaționali favorabili, aceste procese psihice dezvoltă gândirea, în temeiul căreia se fac raționamente logice (judecată-concluzie, cauză-efect).

Oricare dintre jocurile date mai sus drept exemplu creează mediul propice pentru activitățile desfășurate în contextul noțiunilor elementare de matematică și de științele naturii. Acestea trebuie abordate numai atât cât permite nivelul accesibilității. În altă ordine de idei, în orice demers instructiv-educativ trebuie să ținem cont de potențialul intelectual dovedit de fiecare preșcolar participant la jocurile specifice exemplificate. În paranteză fie spus, doar în prezența anumitor variabile ghidăm copiii spre zona proximei dezvoltări, unde putem crește nivelul inteligenței logico-matematice, în principal, și al celei spațial-vizuale, în subsidiar. În accepțiunea proprie, variabilele se stabilesc în conformitate cu principiul educației centrate pe copil, grație căruia îi identificăm caracteristicile/unicitatea, nevoile și doleanțele.

Respectând principiul invocat, implicit corelăm vârsta copilului cu potențialul său cognitiv. În loc de încheiere, argumentăm punctul de vedere despre rolul jocului de raționament în preșcolaritate. În mare parte, reușita activităților derulate în sectoarele *Științe și Construcții* depinde de niște aspecte deloc neglijabile. Un atare aspect privește ingeniozitatea educatorului. Un altul este materialul concret intuitiv de calitate. Cu acestea se pot instrui copiii în așa fel încât, la vremea potrivită, ei să gândească pur și simplu – analitic, sintetic, critic etc. – în virtutea problematizării. Prin jocul de raționament, diversificat constant și repetat, copiii deprind abilitățile de procesare a operațiilor gândirii (generalizare, particularizare ș.a.m.d.). Pe deasupra, prin acest tip de joc, copiii își îmbunătățesc mult puterile de concentrare, de memorare și de vizualizare a unor elemente. Astfel, ei ajung să rețină idei și concepte în baza cărora operează cu noțiuni și figuri. De exemplu, copiii pot rezolva careuri de sudoku (construite din imagini și simboluri), pot alcătui planșe din piese de puzzle, pot face machete din piese de lego.

Pe scurt, rolul său este să pregătească temeinic preșcolarii pentru anii de școală primară, ani în care vor avea de rezolvat probleme matematice (din ce în ce mai complexe), de făcut (tot mai profund) asemănări și deosebiri între fenomene etc.

2. Jocul de raționament se poate desfășura printr-o mulțime de metode didactice eficiente. Ne oprim la trei: conversația euristică, explicația, furtuna de idei. Mai departe, definim și caracterizăm însă numai explicația.

Aceasta este metoda prin care, cu ajutorul rațiunii, se clarifică raportul cauză-efect, raport determinat de relațiile dintre (in)acțiuni/fenomene/procese.

Trei dintre caracteristicile ei se pot conține în următoarele cuvinte: expozitiv, problematic, practic.

Din caracteristici deducem avantajele utilizării explicației:

Copiii își antrenează atenția distributivă și memoria voluntară.

Ei se obișnuiesc să opereze cu întrebări-cheie, fapt care îi familiarizează cu raționamentele inductive, deductive, analogice și ipotetice.

Învățând să păstreze, într-un context, firul explicației/sucesiunea logică a informațiilor edificatoare, copiii își înlesnesc munca ce reclamă menținerea firului narativ al unei povești sau al unor idei.)

Trei limite asociate explicației pot fi: lipsa captării atenției auditoriului în moduri aparte, număr prea mic de exemple relevante, blocaj de comunicare (limbaj inadecvat etc.).

Ajunși la final, facem câteva precizări concludente. Recomandăm introducerea jocului de raționament în cât mai multe situații de învățare oportune, prin orice metode didactice adecvate (tradiționale sau moderne). Cu cât atingem mai bine indicatorii de stimulare comportamentală în sensul emiterii judecăților de valoare, fundamentate pe teorii și practici, cu atât știm că am pregătit mai temeinic preșcolarii pentru împrejurările în care li se cere să își argumenteze părerile, să le susțină prin exemple re-

levante, să extragă concluzii și să formuleze idei noi și concepte. Cu alte cuvinte, preșcolarii astfel educați – viitori adulți cu rațiuni coerentă, justă – pot: construi scheme mentale complexe, rezolva probleme dificile, problematiza folosind gândirea critică, justifica opinii etc., ajunge la metacogniție.

În considerarea celor de mai sus, afirmăm că și noi am făcut un exercițiu de raționament, încercând să ne susținem poziția față de utilitatea acestui joc în activitățile desfășurate în incinta grădiniței de copii. Sperăm că am reușit, cu ușurință, să convingem publicul interesat de tema prezentei lucrări scrise aici.

Testul nr. 14

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *morțiș* – insistent, *s-a dus de răpă* – a fost închisă.
2. *liniștit, liniștitor*.
3. *acolo* – adverb de loc, *noastre* – adjectiv pronominal posesiv, *să înceapă* – verb predicativ.
4. *bărbat-mău* – atribut adjectival pronominal, *eu* – subiect exprimat prin pronume.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, conjuncția subordonatoare *că* și verbul copulativ *i*.
6. O *pană* de curent a distrus generatorul.
Pe biroul lui se afla o *pană*, antic obiect al scrisului.
S-a făcut *mare* de la atâta pâine.
Avem o *mare* bogată în pește.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că o creație literară argheziană aparține modernismului.

Testament, de Tudor Arghezi

Tudor Arghezi este un poet român care se înscrie în modernismul interbelic. Opera sa include deopotrivă volume de poezii, romane și traduceri. Arghezi s-a remarcat și ca un strălucit publicist.

Poezia *Testament* deschide volumul din 1927, *Cuvinte potrivite*, volumul de debut al poetului. Poezia *Testament* este, ca specie literară, o artă poetică.

Arta poetică reprezintă un text programatic în care autorul își transmite, prin intermediul mijloacelor specifice, concepția despre poezie și despre rolul său de creator.

Titlul poemului evocă cele două părți ale Bibliei, Vechiul și Noul Testament. De asemenea, titlul amintește de textele lirice omonime ale poetului francez François Villon.

Termenul de testament are două accepții, în sens denotativ, denumind un act juridic prin care semnatarul testamentului, testatarul, își transmite ultimele dorințe, care îi vor fi îndeplinite de succesorii săi. În sens conotativ cel la care se referă poetul Arghezi, testamentul este exclusiv de ordin spiritual, moștenirea fiind opera pe care poetul o lasă urmașilor săi. Opera este denumită prin motivul liric al cărții, repetat în text.

Testament este o confesiune lirică, transpusă sub forma lirismului subiectiv și include 5 strofe, diferite ca număr de versuri. Deși este un text modernist, poemul include și accente tradiționaliste, cum ar fi referința la trecut, ideea că poetul este un mesager al suferinței colective precum și registrul lingvistic utilizat, special prin termenii populari arhaici folosiți.

Poetul se adresează sucesorului său, fiul spiritual, identificat drept cititorul poemului, care trebuie să înțeleagă misiunea sacră de a transmite mai departe mesajul solemn al operei. Cartea, văzută ca simbol

al operei, este, deopotrivă, o mărturie a suferinței seculare colective și un strigăt de revoltă. Ea este un moment de evoluție: „Cartea mea-i, fiule, o treaptă”.

Artistul este liantul generațiilor, meșteșugarul de cuvinte și instanța judiciară. „Bicili răbdat se-ntoarce în cuvinte”. În vocea poetului răsună glasurile rămase neauzite ale unor oameni care s-au stins de durere, sacrificați „súdoarea muncilor sutelor de ani”, Testament devine glasul colectivității oprimate: „Durerea noastră surdă și amară/O grămădi pe-o singură vioară.”

Procesul creator, diferit de munca aspră a predecesorilor este simbolizat prin instrumente specifice: condeiul și călimara. Pentru poet nu există cuvinte nepoetice. Ca și autorul francez Charles Baudelaire, primul care a scris despre estetica urâtului, Arghezi crede că arta, poeticul trebuie să fie considerat unul dintre mijloacele artistice firești cu putere transfiguratoare. „Totul e sacru în mâinile artistului, declară el, și operația de a scoate perlele acolo unde vulgul nu vede decât muscărie e dumnezeiască”. Cu multă trudă și har, noroiul, veninul ajung să primească strălucirea și noblețea veșmintelor poetice, dovedind că poezia e pretutindeni și că artistul e cu atât mai mare, cu cât știe să descopere mai adânc imagini respingătoare la prima vedere.

Creația înseamnă inspirație, „slovă de foc” și trudă îndelungată, „slovă făurită”, iar rezultatul îmbinării acestor aspecte o reprezintă sintagma „cuvinte potrivite”. Poetul este un artizan, un făuritor de cuvinte.

Trăsăturile poeziei argheziene sunt ambiguitatea și expresivitatea, caracteristici ale poeziei moderniste. Textul arghezian este original prin îmbinarea armonioasă a cuvintelor care fac parte din regiuni diferite ale vocabularului: termenii populari „căpătâi”, „pe brânci”, regionalismele „grămădi”, arhaismele „hrisov, condei”, termenii religioși „icoane, coroane”, neologismele „obscură”, termenii neplăcuți, grotesți, „bube, mucegaiuri, noroi.” Poetul alege cuvinte concrete, cu forță evocatoare „muguri”, „șap înjunghiat”, „fierul cald îmbrățișat în clește”, preocupat fiind să redea limbajului însușiri materiale.

La nivel expresiv, se observă, în text, dominanța metaforei. Metaforele creează imagini vizuale „cenușa morților din vatră”, auditive „Durerea o grămădi pe-o singură vioară”, gustative „veninul strâns l-am preschimbat în miere”.

Limbajul artistic utilizat în *Testament* scoate în evidență, la nivel morfologic, preferința pentru substantive, ca atestare a concretului și pentru verbe, care subliniază dinamismul textului, prin schimbările dese de persoane și de timpuri verbale. Alternanța timpurilor verbale (perfect simplu „grămădi”, perfect compus „a jucat”, prezent „izbăvește”, viitor „nu voi lăsa”) simbolizează momentele diferite parcurse de creația artistică, de la stadiul laboratorului poetic până la confruntarea cu receptorul contemporan și, mai apoi cu posteritatea, când ea devine un bun al comunității.

Arghezi se dovedește un autor inovator și la nivelul organizării strofice și la cel al prozodiei. Strofele inegale: 8 versuri-octavă, 4 versuri-catren, 18 versuri-strofă polimorfă, 13 versuri-strofă polimorfă, 8 versuri-octavă, sugerează stări emoționale diferite și tonalități variate ale frazei. Rima împerecheată este alternativ masculină și feminină, iar ritmul este variabil.

Testament este o artă poetică reprezentativă pentru direcția poetică modernistă, o argumentare a rolului artistului și al poeziei, ce nu-și propune epuizarea subiectului „Robul a scris-o, Domnul o citește,/făr-a cunoaște că-n adâncul ei/zace mânia bunilor mei”.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Alcătuieți un eseu structurat de circa două pagini, în care să prezentați centrele de interes dintr-o sală de grupă.

În noul curriculum, printre principiile enunțate, este unul potrivit căruia educația timpurie se centrează pe copil. De aici deducem că, de-a lungul traseului educațional aferent preșcolarității, un copil trebuie cunoscut, respectat și valorizat constant. Odată ce îi observă unicitatea, educatorul ține seama de caracteristicile, nevoile și dorințele lui. Caracteristicile se pun în lumină într-un centru de interes, în propria sală de grupă a copilului. Tot acolo se găsesc cele de trebuință pentru a răspunde optim la nevoile lui și la așteptările familiei lui. Printr-un demers judicios elaborat, interactiv, individualizat și orientat spre impact – neapărat unul pe termen lung –, educatorul face realizabil planul ce vizează dimensiunile fiecărui domeniu de dezvoltare.

În continuare, definim termenul în discuție, ocazie cu care îi subliniem și scopul. În cuvinte proprii, centrul de interes este spațiul rezervat desfășurării unor activități, în funcție de programul zilnic prestabilit.

La solicitarea educatorului, în momentele organizatorice oportune, preșcolarii activează în centre cu nume semnificative: Știință, Construcții, Bibliotecă, Colțul căsuței (Joc de rol), Arte, Nisip și apă. În fiecare dintre acestea se parcurg conținuturi aparținând ramurilor: Matematică, Științele Naturii, Limbă și Comunicare, Arte, Muzică, Sport (Mișcare), Sănătate.

În accepțiunea noastră, fiecare centru de interes reprezintă o lume, una despre care se poate povesti frumos și care se poate face realmente de poveste. Copiii devin mult mai receptivi dacă sunt „puși” printre personaje favorite și în cadre fabuloase de poveste. Așa domici de explorare cum sunt, ei se deschid ... Odată ce lumea – centrul de interes – se conturează în mintea lor, animați de fantezie și de joacă, educatorul mai trebuie doar să valorifice oportunitatea, creând decorurile de rigoare și machetele eroilor „ieșiți” din cărți și filme.

Numele respectivelor spații evidențiază scopul pentru care sunt constituite: în principal, instruirea copiilor, iar în subsidiar, predarea interdisciplinară a temelor anuale de studiu: *Cine sunt/suntem? Cum exprimăm ceea ce simțim? Ce și cum vreau să fiu? Când, cum și de ce se întâmplă? Cum este, a fost și va fi aici pe pământ? și Cine și cum planifică/organizează o activitate?*. Integrarea curriculară înlesnește trecerea între domenii de dezvoltare, teme de studiu, conținuturi, povești și personaje cu trăsături pozitive. Gândind la mențiunile din paragraful anterior, prin proiecte curriculare, între toate cele enumerate, educatorul poate trasa linii imaginare; atâtea câte sunt necesare până le preschimbă în poduri deschise către Lumea Cunoașterii. Copiii cărora le dă educatorul aripi trec peste poduri ca niște cai năzdrănavi spre lumea ce li se arată într-un anume fel. În același timp, ei fac trecerea și spre Tărâmul Autocunoașterii.

Deloc întâmplător, în practică, centrului de interes i se spune și stație de lucru. Potrivit ordinii de zi, copiii sunt „opriți” în stații pentru a da curs programului ce include activități pe domenii experiențiale. Acestea sunt orientate spre laturile pe care sunt fondate; vorbim de laturile: cognitivă, fizică, a sănătății și igienei personale, socio-emoțională, a limbajului și comunicării, a capacităților și atitudinilor în învățare. În grădiniță, programul nu se reduce la activitățile pe domenii experiențiale. Conform normelor de referință, preșcolarii beneficiază de încă două tipuri, în esență, conexe: jocuri și activități liber alese și activități pentru dezvoltare personală.

În virtutea afirmațiilor, credem cu tărie că se justifică scopul complexului de centre înființate pentru copii, într-o oricăre sală de grupă. Fără tăgadă, scopul este unul formativ sub toate aspectele ce concordă cu finalitățile educației timpurii și ale educației pe toată durata vieții. Pe deasupra, acesta este și unul recreativ. Însă cum se poate ține drumul drept spre acestea și, implicit, spre idealul educațional, depinde într-o foarte mare măsură de rolurile pe care și le asumă educatorul. De acestea depinde calitatea actelor didactice derulate zilnic. Le etalăm dedesubt.

Ca orice alt cadru didactic, și cel specializat în învățământul preșcolar joacă roluri cum sunt următoarele: proiectant curricular/designer instrucțional, decorator de interior, facilitator, colaborator, negociator, animator, actor, evaluator, coechipier în parteneriatele cu familiile copiilor, partener în proiecte educaționale, conceputor de curriculum la decizia școlii sau de curriculum aprofundat/extins.

Cu profesionalism, rolurile sunt posibil de îndeplinit în avantajul beneficiarilor (in)direcți, lucru observabil sub imperiul impactului pe termen mediu. Treptat, rezultatele așteptate se resimt și pe termen lung, ceea ce, de fapt, se și vrea.

Recitind prezenta lucrare, deducem cât de importantă este stimularea comportamentală a preșcolarii aflați la nivel pre-elementar. Negreșit, prin stimularea comportamentală se pot forma și atitudini dezirabile, în măsura în care permite potențialul intelectual dovedit în stadiul preoperațional, specific vârstei. Totuși, aspectele sunt tangibile dacă scenariul didactic include secvențe ce transformă un centru de interes când într-un mic atelier de meșteșuguri, când într-un șantier, când într-un teatru, când într-un sector de cercetare, când într-un colț de grădină ori într-o veritabilă bucătărie.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Cuvântul *didactică* ne poartă cu gândul la definiție: Parte a pedagogiei care tratează normele, principiile și metodele de predare a tuturor disciplinelor de studiu, respectiv organizează procesul de învățământ. Iar la rândul său, cuvântul *principii* ne duce cu gândul la seriile de principii apărute în legea-cadru (a educației naționale) și, în cauză, în noul curriculum pentru educația timpurie. Pentru a da dovadă de profesionalism, este imperios necesar să le parcurgem conștient, să le internalizăm și să le aplicăm cu rigurozitate academică în numele idealului educațional. Acest ultim enunț întărește recomandarea experților – a celor în didactică, în metodici și în sfera legislativă a politicilor educaționale. Credem că e deosebit de important să știm ce valori fundamentale au stat la baza elaborării lor. Știindu-le, înțelegem relațiile stabilite între acestea și ce finalități trebuie atinse. Odată ce ne-am format imaginea panoramică, vedem în perspectivă corespondențele dintre ramurile didacticii generale și ale metodicilor de specialitate. De asemenea, vedem și corespondențele dintre acestea și indicatorii în temeiul cărora se realizează profilul subiectului educabil. În discuție, avem profilul preșcolarului, conturat în fișa de apreciere a progresului individual înainte de intrarea în învățământul primar (cuprinsă în curriculumul pentru educația timpurie) și profilul absolventului de școală primară (descrie în lucrarea intitulată *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național*; ISE, 2016). Corelațiile privesc ansamblul de teorii științifice și taxonomii, ansamblu în baza căruia ne organizăm etapele procesului de învățământ și proiectarea curriculară – etapă preliminară.

Pe fondul celor de mai sus, indicăm legătura dintre didactica generală și didactica specialității, în general, indiferent de disciplină. Vedem legătura sub forma unei piramide. Didactica generală reprezintă

fundamentul – teoretic și principial vorbind. Fețele piramidei reprezintă didactica specialității, cu tot ceea ce înglobează practica: terminologie, proprietăți ale obiectului de studiu, conținuturi specifice, caracteristici (intra-, inter- și multidisciplinare), demersuri de proiectare (extra)curriculară, demersuri pedagogice, sugestii metodologice, forme organizatorice ale activităților instructiv-educative, explicații întemeiate, aplicații relevante, exemple de bune practici, indicatori de atins/domeniu de dezvoltare. Așadar, creștem calitatea serviciului educațional oferit copilului, beneficiar direct, dacă stăpânim didactica și metodicile obiectelor de studiu, în egală măsură. Numai cunoscând înrăurirea dintre (sub)ramurile lor putem avansa idei argumentate, asemănate cu niște linii directoare. În jurul acestora construim o hartă conceptuală, în care marcăm ariile de cuprindere și caracterele lor interdependente: științifico-teoretic, psihopedagogic, practic-aplicativ, investigativ, proiectiv.

Încheiem expunerea justificând punctul de vedere despre rolul didacticii în procesul instructiv-educativ. Nu putem cunoaște substratul unui lucru dacă nu îi pătrundem corespunzător învelișul. În discuția de față, nu putem cunoaște chintesența unui obiect de studiu dacă nu înțelegem din ce este compusă structura exterioară: norme, principii, valori, teorii, finalități, în principal, iar în subsidiar, acte legislative, politici educaționale și standarde de calitate în educație; pe scurt, didactica generală. Odată ce trecem dincolo de învelișul exterior, ajungem la ceea ce are legătură directă cu derularea procesului de învățământ, nu doar cel preșcolar: etape, funcții, forme de organizare (a procesului în sine, a activității instructiv-educative), curriculum, conținuturi, strategii, metode, resurse, obiective, rezultate așteptate; concis spus, didactica specialității – metodică pură.

În concluzie, toate își găesc rațiunea; toate alcătuiesc un univers guvernat de legi educaționale (ne)scrișe, în interesul superior al copilului. Doar dacă este bine cunoscut din afară și din interior, așa-numitul univers „lucrează” în favoarea tuturor.

2. Procesul de învățământ are trei etape – predarea, învățarea, evaluarea –, indiferent de nivelul de studiu la care ne raportăm. Însă este bine să ne amintim etapa premergătoare predării (proiectare curriculară) și etapa post-evaluare (revizuire). Ca atare, inclusiv în perioada educației timpurii, activitatea didactică se desfășoară în conformitate cu natura fiecărei etape indicate. Dintre etapele enumerate anterior, ne alegem evaluarea.

Trei caracteristici reflectă specificitatea evaluării: apreciere (calitativă), diagnosticare și previzionare. În preșcolaritate, accentul cade pe calitate. De fapt, este și firesc, întrucât ne aflăm la nivel pre-elementar, când primează stimularea comportamentală.

Sunt suficiente avantaje aduse de faptul pregătirii temeinice a etapei de evaluare. Noi ne rezumăm la trei:

- Educatorul știe exact ceea ce urmărește. Prin pregătirea sistematică a etapei în cauză, acesta garantează succesul procesului didactic.
- Demersul se realizează cu mai multă lejeritate din partea educatorului. Acesta, fiind mai stăpân pe sine și pe situație, efectuează evaluarea la standardele cerute.
- Copilul beneficiază de un act evaluativ de calitate. Este dreptul lui să beneficieze de procedura în baza căreia îi sunt apreciate corect și complet rezultatele obținute. Numai pe fondul unora astfel apreciate copilul se bucură de ceea ce implică programul de educație remedială ori cel de dezvoltare, după caz. În altă ordine de idei, tulburările/dificultățile de învățare se pot identifica doar printr-o evaluare optim efectuată.

Nerespectând etapa de evaluare, apar limitele. Trei dintre acestea se prezintă astfel:

- Dacă nu este pregătită corespunzător, evaluarea nu își atinge scopul.
- Copilul este privat de un drept esențial.
- Profesionalismul educatorului este știrbit.

Desigur, subiectul poate fi tratat mai elaborat, știind că există mai multe caracteristici și (dez)avantaje, dar ne concentrăm atenția numai asupra celor enumerate.

Cu titlu concludiv, afirmăm că, sub imperiul didacticii – generale și de specialitate –, procesul instructiv-educativ este susceptibil mereu de optimizare. Din acest considerent, indiferent de nivelul la care predăm – preșcolar, primar ș.a.m.d. – recomandăm studierea conținuturilor care pot da mai multă încredere în acele puteri grație cărora ne permitem să coordonăm procesul de învățământ de la A la Z, în folosul educabilului.

Testul nr. 15

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *subtilul* – *discretul*, *oportun* – potrivit.
2. *a încuraja*, *a descuraja*.
3. *în jur* – locuțiune adverbială, *dărâpânate* – adjectiv provenit din participiu, *nimic* – adverb.
4. *fără sens* – nume predicativ, *ale bandelor* – atribut substantival genitival.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite adverbul negativ *nu* (din care se elidează vocală finală *u*) și verbul auxiliar *ar*.
6. S-au imbulzit toți *deodată*, ca la pomană.
Cum întâlnirea nu a mai avut loc, el ne-a spus *de o dată* apropiată pentru amânarea ei.
Va face ce știe mai bine, va vorbi oamenilor pentru a-i convinge.
V-a spus și vouă despre ce are de gând să facă în legătură cu acea construcție?

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să demonstrați că o creație literară argheziană aparține modernismului.

Flori de mucigai, de Tudor Arghezi

Flori de mucigai este o artă poetică aflată în deschiderea volumului de poezii omonim, publicat în 1931.

Ca o trăsătură definitorie a întregului volum arghezian, notăm preferința pentru estetica urâtului, concept teoretizat în 1853, în opera esteticianului Karl Rosenkrantz. Se poate stabili o filiație estetică și de concepție între *Florile de mucigai* argheziene și volumul *Florile răului* (Les fleurs du mal), de Charles Baudelaire.

Titlul insolit al poeziei reprezintă un oximoron, reunind două concepte cu sensuri contrare, florile care semnifică frumusețea naturală, în timp ce mușcăiul este sinonim cu degradarea. Titlul reunește astfel două categorii estetice opuse: frumosul și urâtul. Poetul consideră că actul artistic este destinat să transforme urâtul existenței în expresie a frumuseții, prin intermediul harului poetic. Poetul relevă rolul cathartic al scrisului.

Textul poetic este structurat în cinci secvențe lirice. Începutul ex-abrupto al textului prezintă condiția particulară a eului liric, de ființă damnată, izolată de restul umanității. Arghezi este unul dintre marii poeți care au talentul de a transforma faptul biografic insolit, experiența carcerală în materie pentru textul poetic, ea reflectându-se în *Flori de mucigai*. Versurile inițiale: „Le-am scris cu unghia pe tencuială/pe un perete de firidă goală...” subliniază condiția specială a poetului, de ființă damnată, care în absența protecției divine, se simte însingurată și insignifiantă. Tema creației, revelarea condiției speciale a poetului, cu o concepție demitizată asupra lumii se observă în dezvoltarea câmpului semantic

al scrierii, în care suferința se conjugă cu creația: „Sunt stihuri fără an/Stihuri de groapă/De sete de apă,
Și de foame de scrum/Stihurile de acum.”

Suferința fizică este asumată de artistul care acceptă să se sacrifice pentru menirea sa artistică. Aluzia la acest dat al existenței se observă în utilizarea lexicului cu referințe biblice: „Cu puterile neajutate/nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul/care au lucrat împrejurul/lui Luca, lui Marcu, lui Ioan”. Bestiarul utilizat este simbolic; leul este simbolul puterii împărătești, taurul înseamnă jertfă, iar vulturul semnifică pogorârea Sfântului Duh.

Seria de metafore care conturează secvența a treia transmit odată cu ideea posterității operei literare și faptul ilimitării ei temporale: „Sunt stihuri fără an/Stihuri de groapă/De sete de apă Și de foame de scrum/Stihurile de acum.”

Conștientizarea pierderii inspirației divine, vizibilă în neputința de a mai scrie, se observă în versuri care prezintă o suferință sufletească atroce. Inspirația de ordin divin, numită prin sintagma „unghia îngerească” se conjugă cu munca dificilă și solitară a artistului. Dramatismul este potențat de sintaxa cu parfum arhaic: „Când mi s-a tocit unghia îngerească/Am lăsat-o să crească/și nu mi-a crescut/-Sau nu o mai am cunoscut”. Unghia, devenită un instrument de scris neconvențional, confirmă rolul de artist angajat al poetului, care păstrează atitudinea de frondă prin faptul că scrie cu mâna stângă. Secvența lirică finală transpune sentimentele eului liric, prin intermediul notațiilor meteorologice: „Era întuneric. Ploaia bătea departe, afară./Și mă durea mâna ca o ghiară/Neputincioasă să se strângă/Și m-am silit să scriu cu unghiile de la mâna stângă.” Aceste versuri subliniază principiul esteticii urâtului, prin imaginea suferinței, a tragismului condiției poetului, prin metafora scrisului autentic prin care se oficiază un sacrificiu.

La nivel prozodic, poezia se remarcă prin metrica variabilă, prin strofele variabile ca număr de versuri și prin folosirea rimei împerecheate.

Flori de mucigai este o artă poetică reprezentativă pentru modernismul interbelic atât prin conținutul de idei (estetica urâtului, arta ca formă a catharsisului, tema suferinței artistice, transcendența vidă), cât și prin versificația inovatoare, observată la nivelul numărului inegal de versuri, la utilizarea versului ingambament etc.).

Imaginarul artistic inedit constituie, de asemenea, o marcă a modernismului liric arghezian.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de cel mult două pagini, despre **rutine**.

În accepțiunea noastră, pentru preșcolari, rutina este precum pauza pentru școlari. Cu certitudine, pentru toți, răgazul este unul în care educabilii se revigorează sub diverse forme, adică prin joacă, hrănire, repaus și prin orice alte nevoi de bază îndeplinite. Și totuși, pentru preșcolari, rutina este mult mai mult; este timpul în care vin sau pleacă ori timpul petrecut în cadrul întâlnirii de dimineață sau când iau micul dejun ori masa de prânz sau atunci când se aștern la somnul de amiază. Așa știm din practica formată, fondată pe metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie. În contextul dat, să ne reamintim că rutinele au caracter secvențial (repetitiv), bazate pe aceleași conținuturi. Cu alte cuvinte, acestea se repetă la intervale de timp judicios prestabilite și decurg pe fondul conținuturilor care privesc: forme ale comunicării verbale, mediul înconjurător, calendarul naturii, igiena personală, dezvoltare personală, joc și mișcare.

În primul paragraf am reușit să înglobăm definiția conceptului în discuție, *rutina*, și cadrul oficial în care este acesta prevăzut. Tot acolo am descoperit că termenii *rutină* și *răgaz* încep cu aceeași literă: r. În opinia noastră, momentele rezervate rutinelor sunt deosebit de necesare pentru copii. Să ne gândim puțin de ce și să notăm dedesubt.

La sosire, ei socializează cu colegii și cu personalul de serviciu, dar se și readaptează cu mediul pe care li-l oferă grădinița.

La întâlnirea de dimineață, ei dialoghează despre ceea ce li s-a părut interesant pe drum și despre vremea de afară sau despre forme de salut ori despre ceea ce consideră educatorul potrivit, în plus față de prezența făcută, de preferință, în moduri cât mai atractive. În aceeași împrejurare, ei mai pot face exerciții de înviorare – a corpului și a emoțiilor pozitive.

La micul dejun și la masa de prânz, ei deprind manierele obligatoriu de respectat într-un mediu civilizată. Prin scurte întrebări dirijate, la sfârșit, ei sunt conduși în lumea preparatelor ce constituie două dintre mesele hrănitoare de luat peste zi.

În timpul alocat efectuării igienei, ei deprind obiceiurile absolut obligatorii, datorită cărora își păstrează și sănătatea, și imaginea favorabilă în ochii celorlalți, știind cât de mult contează grija față de aspectul exterior.

Pe durata somnului de amiază și a unor activități relaxante, ei își refac forțele pentru ceea ce mai urmează în programul curent.

La plecare, pe un fond ludic, ei își reamintesc despre cele realizate în ziua tocmai încheiată, ocazie cu care le împărtășesc părinților experiențele de învățare.

Conchidem că fiecare asemenea rutină are un rol esențial pentru formarea unor atitudini indispensabile pe toată durata vieții subiectului. Și pentru educator, rutinele au rol important, deoarece se folosește de resursele temporale, mulțumită cărora observă comportamentele copiilor când relaționează între ei și cu părinții lor, le descoperă temperamentele, stilurile și ritmurile de învățare, le privește imaginile proprii care li se conturează zi după zi. Succint, educatorul îi vede cum se modelează, cum cresc frumos. Deopotrivă, rutinele au un rol substanțial și pentru adulții care însoțesc micuții la/de la grădiniță; ne referim la prima (sosirea), respectiv la ultima (plecarea). Adulții – părinți, bunici, reprezentanți legali etc. – observă manifestările copiilor în mediul educațional zilnic frecventat; ne referim la momentele în care cei mici își revăd colegii și cadrele din unitate, dar și la cele în care ei își prezintă lucrările întocmite pe durata programului. Pe scurt, și educatorul, și adulții aplică metoda observației sistematice. Este o practică valoroasă din care se obțin detalii semnificative despre natura și evoluția unui copil, de pildă.

Rutinele descrise anterior sunt strâns legate de restul activităților desfășurate în sau în afara sălii de grupă, adică: cele pe domenii experiențiale, cele liber alese, jocurile, cele pentru dezvoltarea personală și tranzițiile.

Așa cum spuneam și în prima parte a lucrării, rutinele sunt menite să le dea timp copiilor să se revigoreze pentru următoarele situații de învățare. În acest răstimp acordat, inconștient, ei pot aduce în discuție ceea ce este în curs de realizare într-un anumit sector de activitate ori ceea ce li s-a părut amuzant sau interesant într-o anumită secvență a lecției. În altă ordine de idei, ca în orice domeniu de activitate și la orice vârstă, răgazul pentru reîmprospătarea forțelor este realmente binevenit.

Impactul rutinelor se resimte cel mai mult odată cu intrarea preșcolarului în ciclul primar. Acestui ciclu îi corespunde perioada școlarității mici și, implicit, stadiul operațional concret, atins de inteligența lui aflată în curs de dezvoltare. Chiar din clasa pregătitoare, copilul trebuie să demonstreze că și-a format deprinderile ce denotă educația pe care o reclamă viața în comunitate. Totodată, ne gândim la respectul

pentru sine și pentru celălalt, la normele de igienă personală și a spațiului de lucru/incăperii, la construirea unei relații armonioase și la menținerea ei, folosind actele de vorbire potrivit codului de bune maniere sau de etică în colectivitate.

De bună seamă, impactul lor se mai resimte zi de zi, în fiecare an școlar. În mod normal, copilul atestă că are un regim de viață sănătos, ceea ce înseamnă că, prin rutine, el s-a obișnuit să alterneze munca, joaca și odihna, să le acorde acestora, în parte, atenția cuvenită, să opteze pentru alimentația hrănitoare, să își poarte de grijă ș.a.m.d. Văzând un așa copil, putem fi siguri că el și-a dezvoltat domeniile ce privesc natura fizică, sănătatea, igiena personală, capacitățile și atitudinile în învățare.

Fără doar și poate, efectul rutinelor răzbate peste ani. Copilul de azi, educat în spiritul lor, va fi adultul de mâine, activ pe piața muncii. Fiind obișnuit de timpuriu cu activitățile-reper, el devine un om ordonat. Cum ordinea înseamnă organizare, este limpede că respectivul copil devine și responsabil – responsabil față de tot ceea ce cuprinde programul său de viață (personală și profesională). Astfel, situațiile ivite sunt mai ușor de controlat, putând fi chiar transformate în oportunități și experiențe de învățare.

În loc de încheiere, subliniem un aspect susceptibil să aibă ecou peste vreme: puterea exemplului oferit de educatorul care îi coordonează copilului pașii în aceste două direcții: disciplina muncii și disciplina vietii.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Enunțul elemente de natură psihologică aparținând jocului privește trei ramuri interdependente de studiu: psihologie, științele educației și comunicare. Dacă le unim punctele forte, obținem o hartă conceptuală pe fundalul căreia conturăm profilul subiectului educabil, armonios dezvoltat. Ba mai mult, creăm și premisele ce favorizează respectarea principiului învățării bazate pe joc, jocul fiind în natura oricărei ființe. Acesta ne ghidează spre principiul individualizării. În continuare, căutăm să detaliem afirmațiile notate.

Pentru a ști cu exactitate care sunt elementele aduse în discuție, e absolut necesar să ne aplecăm asupra ramurilor de studiu etalate în paragraful anterior. În viziunea personală, în primul rând, este important să aflăm caracteristicile, nevoile educaționale și doleanțele copilului. În al doilea rând, contează modul în care ne întocmim planul de lucru în temeiul căruia asigurăm progresul copilului, per total, atât cât ne „îngăduie” potențialul său, privit în ansamblu, în stadiul preoperațional de gândire. În al treilea rând, este esențial felul în care îmbinăm domeniile de conținut din sferile psihologiei și ale educației. Amintim ambele sfere, știind că și cel mai simplu joc are o filosofie a lui, fondată pe temeuri psihologice. De asemenea, cel mai simplu joc are și laturi educativ-formative, în plus față de laturile recreative. Drept care, teoriile jocului își justifică existența prin greutatea ponderii pe care o au în viața educabilului.

Reflectând la cele de mai sus, găsim rațiunea lucrurilor și susținem că (sub)ramurile sunt interconectate într-un mod ce facilitează ascensiunea copilului. Mai precis, în accepțiunea proprie, nu înțelegem complet cele cinci domenii de dezvoltare a preșcolarului – cu dimensiunile lor cu tot – dacă nu cunoaștem în detaliu psihologia dezvoltării copilului și psihologia comunicării – în speță, comunicarea didactică. Totodată, nu putem ajusta corespunzător lucrurile care îi împiedică preșcolarului avansul pe traseul educațional dacă nu știm să îi realizăm planul de acțiune, fundamentat pe metode de intervenție de natură psihopedagogică și, implicit, de natură didactică. Cu alte cuvinte, nu efectuăm o muncă calitativă dacă nu vedem legătura dintre vârsta psihologică și cea biologică a preșcolarului. În context, de

pildă, este absurd să îi cerem unui copil să exceleze într-un domeniu de dezvoltare, în oricare dintre centrele de interes deschise anume pentru nevoile lui, dacă potențialul nu are atributele necesare. Ne referim la potențialul existent pe acele paliere definite de termenii: *cognitiv, psihomotric, afectiv, social, volițional, comportamental*.

Concret, ne transpunem în sala de grupă, să ne convingem de justetea celor menționate până aici. Stăm în colțul din care sala ne apare precum o scenă de teatru. Psihologia, educația și comunicarea sunt asemeni luminilor ce ne înfățișează micul actor, jucând zi de zi roluri care îi șlefuiesc temperamentul, inteligențele multiple și conduita. Cele trei ramuri sunt ca niște reflectoare. În spectrul de lumină stă micul actor, unde, cu concursul educatorului, trece prin tot ceea ce este specific vârstei lui, biologie și psihologic vorbind. În vedere avem structurile, obiectivele, conținuturile și practicile domeniilor punctate, direct proporționale cu perioada preșcolarității. De exemplu, ne folosim de psihologie pentru a elabora grilele criteriale și pentru a realiza cercetarea prin metoda observației. Ne folosim de științele educației pentru a efectua evaluarea în termeni apreciativi și docimologici. Ne folosim de comunicare pentru a înlesni transmiterea datelor care ne desăvârșesc demersul. Jocurile – de comunicare, simbolice, de creație –, de pildă, creează mediul propice în care protagonistul (preșcolarul) aflat pe o așa-zisa scenă (perimetrul sălii de grupă) devine mai sociabil, mai volubil, mai deschis la noi propuneri modelatoare de atitudini. Aici intervin spiritul de animator al educatorului și tactul său pedagogic. El are câștig de cauză: dacă știe când și cum să utilizeze materiale sau mijloace de învățare și elemente-surpriză, dacă știe să aleagă jocurile în consens cu situațiile educativ-formative, dacă stăpânește părțile de factură teoretico-științifică ale ramurilor de studiu în discuție, dacă știe să selecteze practicile de sprijin adecvate situațiilor de învățare.

Suntem de părere că este imperios necesar să aibă educatorul cunoștințe despre elementele de psihologie pură, didactică generală, metodică și joc. Privitor la joc în sine, știm că abundă de elemente psihologice. De aceea, cunoscându-le în egală măsură alături de toate celelalte și folosindu-le, educatorul atestă că respectă specificitatea jocului – de orice tip ar fi. Respectând-o, acesta evidențiază valențele formative ale jocului în situații reale.

Așa deci, atunci când citim enunțul din preambul, să marcăm importanța valențelor formative ale jocului înaintea celor ludice ale jocului. E o manieră prin care asigurăm dezvoltarea plenară a preșcolarului.

2. Revenim asupra primului punct în căutarea a trei elemente psihologice înzestrate cu forța de a influența evoluția copilului în activitățile recreative. Considerăm ca fiind deosebit de importante procesele psihice: cognitive, afective, reglatorii. Această triadă formează un catalizator ce activează copilul sub toate formele, însă cu condiția să existe factorii de mediu favorabili. Am ales aceste elemente, fiindcă determină atributele potențialului (intelectual, creativ, psihomotric, afectiv, atitudinal – socio-comportamental și volițional).

Mai departe, descriem un atare element: procesele psihice cognitive, ca parte din sistemul psihic uman. În ochii noștri, acestea sunt o placă turnantă de la care pornesc linii radiale ce le influențează pe celelalte.

Respectivele procese privesc operațiile complexe efectuate mental folosind: senzații, percepții, gândirea, reprezentările, limbajul, memoria, imaginația. Prin operațiile de rigoare descoperim lumea înconjurătoare, cu tot ce implică ea concret și abstract. Acestea sunt prevăzute în curriculumul pentru educația timpurie, într-unul dintre domeniile de dezvoltare a copilului numit chiar *dezvoltarea cognitivă și*

cunoașterea lumii. Le simțim prezența în centrele de interes organizate pe domenii experiențiale, în sala de grupă. O simțim cu precădere în cele având nume simbolice: *Științe și Construcții*.

Caracteristicile proceselor cognitive se pot observa cu ușurință într-un joc; într-unul de creație cu piese de lego, de exemplu. Le conținem în trei cuvinte semnificative: creativitate, originalitate și expresivitate. Jocul aduce beneficii reale, indiferent prin ce metodă didactică le valorificăm puterile constructive. Gradul de libertate care i se acordă copilului în timpul jocului de lego îi îmbunătățește potențialul creativ. Astfel se mărește capitalul intelectual, firește. Copilul devine capabil să rezolve probleme simple, ceea ce înseamnă că, în școala primară, el face mai lesne conexiuni între noțiuni, concepte și operațiuni; de pildă, între unele din aria curriculară *Matematică și Științe*. Conexiunile facilitează rezolvarea problemelor tot mai dificile.

În rezumat, știind cât de intensă e activitatea psihică a copilului în perioada educației timpurii, înțelegem de ce, în planul de învățământ, sunt cuprinse și jocurile, organizate în scopuri educative și (re)creative. Analizate în profunzime, informațiile dezvoltă legătura dintre patru elemente având fie natură psihologică pură, fie conotații psihologice: sistemul psihic uman, teoriile instruirii și ale învățării, taxonomiile per domeniu – cognitiv, afectiv, psihomotric –, teoriile jocului. Conchidem că este absolut necesar să ținem seama de ceea ce comportă fiecare și să acționăm în consecință pentru a-i oferi copilului mediul favorabil evoluției sale, sub toate formele. În context, jocul este limbajul potrivit ce deschide calea spre universul copilului, univers în care stau să fie împlinite nevoi și dorințe firești vârstei fragede.

Testul nr. 16

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *plictisit* – săcăit, *a concedia* – a trimite acasă.
2. *de neoprit, oprire*.
3. *câteșitrei* – numeral colectiv, *așteptând* – verb la modul gerunziu, *acest* – adjectiv pronominal demonstrativ.
4. *tânăr* (vizitator) – *atribut adjectival*, (într-un) *negru* – *complement indirect*.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, prepoziția *într-* și articolul enclitic *-un*.
6. Îmi place luna *mai* pentru zilele ei calde și pentru bogăția de flori.
M-ai mințit și nu pot trece peste acest fapt.
Va veni cu noi, în satul de munte renumit pentru frumusețea lui.
V-a zis, bunăoară, despre proiectele sale financiare?

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să precizați *particularitățile de construcție și de viziune a unui text poetic de Vasile Alecsandri.*

Noaptea Sfântului Andrii, de Vasile Alecsandri

Vasile Alecsandri prelucrează, asemenea contemporanilor săi, scriitorii romantici, miturile și folclorul național în texte literare de tipul baladei. Un exemplu de baladă îl constituie și textul *Noaptea Sfântului Andrii*.

Balada este un text epic, de obicei în versuri în care se relatează întâmplări cu un caracter legendar, mitic, fantastic. Balada, asemenea legendei, explică geneza unor ființe sau lucruri. Alteori, balada prezintă faptele eroice ale unor personaje benefice, percepute pozitiv de popor pentru că luptă pentru dreptate, cum sunt haiducii. Poetul preferă forma populară a numelui Andrei pentru a păstra specificul sursei de inspirație folclorică a textului.

Sfântul Andrei este un personaj important în credința noastră ortodoxă pentru că, în calitatea sa de apostol (unul din cei 12 Apostoli ai lui Iisus), Sfântul Andrei a avut misiunea de a-i creștina pe locuitorii țării noastre, el devenind patronul spiritual al națiunii române. Sfântul este mai cu seamă evocat în ziua de 30 noiembrie, zi care îi este dedicată. Această zi amintește și de o altă sărbătoare care a precedat creștinismul, Ziua Lupului. În jurul acestui animal totemic s-au țesut multe legende, el fiind văzut, date fiind trăsăturile precum ferocitatea și agerimea, drept un simbol bivalent. La daci, lupul apărea pe stindard, grație curajului care i se poate atribui. În sensul negativ, lupul amintește de creaturile rele, precum strigoii și duhurile rele, care își fac apariția în noaptea Sfântului Andrei. Pentru a se apăra de ele, creștinii se roagă și își ung geamurile, ușile cu usturoi etc. Natura este zbuciumată atunci când apare hora stafilor, rusaliilor și cucuvelelor. La miezul nopții, acest spectacol încetează și strigoii se întorc în morminte. Acest eveniment relatat de superstiții, provenind din imaginarul nostru comun preistoric l-

au impresionat pe scriitorul Vasile Alecsandri, care s-a lăsat inspirat de filonul folcloric, la a cărui descoperire și valorificare a contribuit o bună parte din existența sa.

În cele 12 strofe al baladei, poetul prezintă scenariul coșmarec al apariției spiritelor rele. Natura însăși, devenită personaj în text, ia parte tulburată la hora funestă. Semnele sfârșitului sunt evidente la toate ființele care locuiesc în spațiul naturii: „Vântul suflă cu turbare!/A picat stejarul mare,/Cerule s-a întunecat!/Luna saltă- îngălbenită,/Printre nouri rătăcită,/Ca o luntră părăsită/Pe un ocean turbat./Bufnele posomorâte,/În a lor cuiburi trezite,/Țipă cu glas amorțit./Lupii urlă împreună,/Cu ochi roși țintiți la lună,/Câmpul geme, codrul sună...” Prăbușirea stejarului este simbolică pentru că presupune dispariția echilibrului odată ce în lume își face apariția răul, în forme din cele mai diverse. Pentru că își face apariția cea mai îngrozitoare ființă malefică, satan, poetul vine cu îndemnul ca oamenii să se roage și să se închine pentru a nu fi atinși de influența răului: „Voi, creștinilor popoare,/Faceți cruci mântuitoare,/Căci e noaptea-ngrozitoare,/Noaptea Sfântului Andrii!”

Figură de stil a enumerației servește aici descrierii alaiului funest al ființelor rele, iar aglomerarea imaginilor vizuale și cinetice conduce la un crescendo al acțiunii. Efectul este acela al groazei cu care ar privi un om această imagine de coșmar, al dansului demonic al spiritelor rele: „Satan pe deal s-a ivit!/Iată-! iată, Satan vine,/Răzbătând prin verzi lumine,/Pe-un fulger scânteietor. Umbre, stafii despletite,/Cucuveici, iele zburlite/Și Rusaliile pocite/Îl urmează ca un nor!”

Culoarea verde, menționată în text, se situează tot în registrul maleficului, dat fiind că amintește de strălucirea pietrelor prețioase și de aici, de ispita bogăției. O altă sugestie pentru prezența răului în lume este menționată în imaginea turnului fără cruce. Lipsa credinței, afirmă astfel poetul, este un risc în fața răului. Clopotul „dogit” anunță ora 12, miezul nopții și efectul imediat este al întetirii horei demonice. Imaginile vizuale și de mișcare descriu foarte sugestiv acest dans: „Miezul nopții-n aer trece/Și, lovind arama rece,/Ore negre douăsprezece/Bate-n clopotul dogit./Strigoimea se-ndesește,/Hora mare învârtește/Lângă turnul creștinesc./Iar pe lângă alba luna/Nouri vineți se adună,/Se-mpletesc într-o cunună/Și-mprejurii se-nvârtesc.”

Cromatică este reprezentată prin epitete cromatice precum „alba lună” și „nouri vineți”, situate în opoziție, dat fiind că puritatea lunii se opune culorii întunecate, vineții, caracteristică ființelor fără viață.

Tot în opoziție se situează spiritele rele și oamenii care au credință. Cei din urmă sunt sfătuiți de poet să se închine pentru a scăpa de pericolul pe care îl reprezintă această noapte specială: „Voi, cu suflete curate,/Cu credinți nestrămutate,/Oameni buni, femei, copii!/Voi, creștinilor popoare,/Faceți cruci mântuitoare,/Căci e noaptea-ngrozitoare,/Noaptea Sfântului Andrii!”

Noaptea Sfântului Andrei este un moment de căință și de rememorare. Strigoii, oprindu-se din dansul lor irațional, își amintesc de faptele rele pe care le-au comis și pentru care nu găsesc acum iertare: „Acum iată, pe mormânturi./Clătinați, bătuți de vânturi,/Toți strigoii s-au lăsat./Așezați într-un rond mare./Adânciți în întristare,/Pe sicriu-și fiecare/Oasele-și a rezemat./Unul zice: Eu în viață/Cu o mână îndrăzneată/Multe drepturi am răpit!/Răpit-am pâinea de hrană/Unei gingașe orfană/Ce, pierdută și sărmană,/În mizerie-a pierit!”

Altul nu găsește iertare pentru că în timpul vieții s-a dovedit lacom, viciu din cauza căruia a făcut să sufere mulți oameni: „Altul zice: Eu în lume/Am avut putere, nume,/Căci am fost stăpânitor!/ Dar în oarba-mi lăcomie,/Pentru-o seacă avuție./Am împins în grea urgie/Pe sărmanul meu popor!”

Cel de-al treilea strigoi recunoaște o faptă și mai îngrozitoare, că și-a trădat și vândut țara: „Altul zice: Eu în țară/Fost-am o cumplită fiară./Plină de amar venin!/Împotriva țării mele/Faptuit-am multe rele./Ș-am legat-o-n lanțuri grele/Ș-am vândut-o la străin!” Spiritele rele sunt blestamate să fie detestate

pentru eternitate, iar lumina ce se revarsă, a soarelui, văzut metaforic asemenea unui „foc dumnezeiesc” este salutară. Spiritele rele sunt alungate iar binele revine în lume: „Foc și ură-n vecinicie/Pe voi cadă, pe voi fie!/Strigă-atunci un glas ceresc./Și pe loc cad în morminte/Păcătoasele-oseminte./Iar pe zidurile sfinte/Trece-un foc dumnezeiesc!”

Balada amintește prin versificație (strofa amplă, rima-pereche și monorima, măsură de 8-10 silabe) de metrica poeziei populare din care își trage sevele.

Poezia are valoare artistică, expresivă, prin figurile de stil din conținutul ei. Ea transmite și un cod etic. Potrivit acestuia, ființele umane care au făcut rău își primesc pedeapsa, iar oamenii buni și credincioși sunt păziți de rău.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Planul de învățământ și domeniile experiențiale*.

În materie de educație timpurie, punctul de reper este noul curriculum național. Acest document oficial de referință cuprinde planul de învățământ și programul anual de studiu. În mod firesc, în completarea acestora vin: metodologia de aplicare a planului în discuție, programa – structura curriculară, modelul de proiectare curriculară –, conținuturile temelor de studiu. Indiscutabil, rolurile acestor componente sunt bine determinate și aflate în strânsă interdependență. În ce măsură, vrem să vedem în cele ce urmează.

Parcurem documentația invocată anterior în sfera educației timpurii și înțelegem că planul de învățământ este un produs curricular esențial pentru organizarea și coordonarea procesului de predare-învățare-evaluare.

În structura planului se regăsesc toate tipurile de activități de învățare adecvate fiecărui interval de vârstă. Numărul de ore alocate, pe zi și pe săptămână, este proporțional cu tipul de activitate și cu nivelul vârstei.

Cunoscându-i structura, educatorul își îndeplinește, corect și complet, munca de proiectare a planului său de lucru – corect, sub aspectele normativ, sistematic și instituționalizat, și complet, în raport cu ansamblul de activități prevăzute pentru grupa de vârstă 3 – 6 ani: cele liber alese, cele pentru dezvoltarea personală, cele pe domenii experiențiale, jocurile. Proiectarea corespunzătoare a fiecărei categorii de activități necesită buna cunoaștere a programului anual de studiu, în cuprinsul căruia sunt prezentate cele șase teme.

În viziunea noastră, dacă planul de învățământ este șablonul, atunci programul de studiu este fundalul său, unul pe care se machetează conținutul unei teme. Numai așa educatorul obține o lucrare destinată să ia forma unui proiect curricular, bogat în servicii educaționale calitative, respectiv în exemple de activități de învățare – fie exemple personale, fie preluate din seria de sugestii metodologice. Când spunem *servicii educaționale*, ne referim strict la ceea ce înglobează scenariul didactic, prin definiție. De pildă, demersul judicios elaborat, experiența dovedită de educatorul ce își onorează rolurile specifice profesiei etc. Doar așa educatorul poate fi un artizan în materie de design instrucțional. Plastic vorbind, rolul evidențiat îi permite să unească, în spațiu, două puncte strategice: forma și fondul. Odată unite, forma și fondul favorizează întrepătrunderea celor două acte de notorietate publică: planul de învățământ și programul de studiu.

Mai departe, vrem să reiterăm cele șase mari teme supuse studiului, anual, în grădiniță, iar mai apoi, să ne edificăm în privința posibilității de abordare integrată.

Ansamblul tematic reflectă următoarele subiecte: *Când, cum și de ce se întâmplă? Cum este, a fost și va fi aici pe pământ? Cine și cum planifică/organizează o activitate? Cine sunt/suntem? Cum exprimăm ceea ce simțim? Ce și cum vrem să fim?* Conform programului de rigoare, de-a lungul anului școlar, temele se pot trata în ordinea stabilită de educator, în funcție de nevoile identificate la nivelul grupei și în funcție de vârstă.

Potrivit aceleiași document reglator, educatorul poate opta pentru patru teme dintre cele enumerate de predate copiilor având 3 și 4 ani. Însă pentru copiii care au 5 și 6 ani, recomandabilă este parcurgerea lor integrală. În context, adăugăm un fapt notabil: temele se pot cumula într-un proiect dedicat și altui grup-țintă; membrii familiilor, actori educaționali copiilor, de exemplu.

Printre altele, principiul diversității contextelor și situațiilor de învățare și cel al dezvoltării integrate stau la baza conceperii și aplicării curriculumului. Pentru a fi în deplină concordanță cu noile practici în domeniu, educatorul trebuie să fie totodată un bun proiectant curricular și remarcabil în sfera inovațiilor curriculare. Pe cale de consecință, fiind așa, el își tratează într-o manieră integrată, inter-/multidisciplinar, temele alese. Este o necesitate a zilelor noastre predarea-învățarea în perimetrele mai multor arii/discipline coroborate; e cu atât mai mult cu cât știm ce flux mare de date și imagini inundă mediul educațional, în plan real și în plan virtual. E o necesitate fără de care ar mai greu de format în paralel cele opt competențe-cheie. Gândim astfel, fiindcă vedem conexiunea dintre planurile de învățământ aferente nivelurilor preșcolar și primar. Trebuie să existe o continuitate între actele instructiv-educative realizate în ambele instituții: grădinița și școala. Cu alte cuvinte, competențele fundamentale formate în preșcolaritate se dezvoltă în perioada școlarității mici, sub oblăduirea învățătorului. E o cursivitate firească, în virtutea căreia și educabilul, la un moment dat, ajunge să înțeleagă rațiunea lucrurilor. Văzând raportul de cauzalitate dintre planurile de învățământ amintite, cadrele didactice implicate – educatorul și învățătorul – se concentrează asupra complexității de structuri și conținuturi pentru a răspunde întocmai cerințelor impuse de finalitățile educației, privite pe termen lung. Reflectând la raportul de cauzalitate invocat, opinăm că ambii formatori – educatorul și învățătorul – trebuie să aibă viziune asupra traseului instructiv-educativ al (pre)școlarului; viziune retrospectivă și în perspectivă. Ca atare, pentru ambii, este imperios necesară cunoașterea planurilor în speță. În plus, pentru învățător, este recomandabilă studierea fișei pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de a intra în ciclul primar. Consemnările îi sunt de mare folos, atunci când acționează în numele principiului individualizării. Altfel spus, fiecare detaliu înlesnește predarea în scopul valorificării potențialului copilului – cel nativ și cel dezvoltat în preșcolaritate. Fiind stimulat psihomotric, intelectual, socio-afectiv și atitudinal, copilul își continuă, în propriul ritm, cursul evolutiv pentru a demonstra că stăpânește domeniile experiențiale și tot ceea ce vine să le completeze în chip fericit.

Pe fondul celor menționate anterior, evidențiem interdependența dintre temele anuale de studiu, abordarea integrată și domeniile experiențiale. Este limpede că denumirile centrelor de interes deschise în sala de grupă (*Biblioteca, Colțul căsuței/Joc de rol, Construcții, Știință, Arte, Nisip și apă*) au legătură cu toate materiile parcurse în sala de clasă, în primii ani de școlaritate. E importantă însușirea noțiunilor predate în respectivele centre, întrucât subiectul – viitor elev – face ușor față situațiilor de învățare apărute în contextul următoarelor șapte arii curriculare: *Limbă și comunicare, Matematică și științe ale naturii, Om și societate, Arte, Educație fizică, sport și sănătate, Tehnologii, Consiliere și orientare*.

Dacă situăm pe o axă numele centrelor de interes (constituite pe bazele domeniilor de dezvoltare proprii preșcolarității), dimensiunile dezvoltării/domeniu, competențele generale și specifice/disciplină caracteristice școlarității mici și indicatorii de performanță corelativi, observăm lesne fluenta educației de-a lungul vieții, dusă pe un curs ascendent. În altă ordine de idei, observăm că toate domeniile de dez-

voltare se oglindesc în competențele generale, iar dimensiunile dezvoltării per domeniu se reflectă în competențele specifice.

Iar dacă luăm axa drept punct de reper în viața (pre)școlarului, înțelegem că fiecare achiziție își are locul în bagajul de cunoștințe. E destul să lipsească o achiziție elementară pentru ca el să riște regresul și tot ceea ce comportă acesta.

În accepțiunea noastră, judecând prin prisma prezentei lucrării și acționând în consecință, se poate acorda importanța cuvenită planurilor de învățământ și conținuturilor aparținând nivelurilor preșcolar și primar. Este un efort răsplătit cu rezultatele (pre)școlarului, așteptate în acord cu potențialul lui bio- psihomotric-afectiv și cognitiv.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Didactica jocurilor își găsește locul potrivit nu doar în curriculumul pentru învățământul (ante)preșcolar, ci și în cel pentru învățământul primar ș.a.m.d. Credem așa, deoarece jocul nu are vârstă.

O putem considera obiect de studiu de sine stătător, bine reglementat de: principii, norme, valori, teorii și finalități. Toată sfera de lucru se bucură de: concepte proprii intra- și interconectate, resurse procedurale, explicații relevante, exemple de activități de învățare și descriptori de performanță. În altă ordine de idei, didactica jocurilor este ecranul pe care ne proiectăm planurile de acțiune aplicabile în sala de grupă și în afara ei.

Când ne aplecăm asupra acestui obiect de studiu este bine să ne reamintim teoria curriculumului. Linii sale directe se intersectează cu didactica, privită în general, și cu didactica jocurilor, privită în particular ca metodică. În fond, aceasta este o metodică a specialității. Deopotrivă, este bine să avem în vedere și conținutul noului curriculum pentru educația timpurie. Îndeosebi aici prevedem principiul învățării bazate pe joc, obligatoriu de respectat. Drept care, legăm didactica (metodica) de teoriile jocurilor și de principiul tocmai precizat.

Opinăm că este deosebit de important să știm rațiunea curriculumului, per ansamblu, și ceea ce implică jocurile, în genere: definiții, clasificări, proprietăți, scopuri, atuuiri, limite, spații necesare, recuzite, moduri de organizare, de coordonare și de evaluare (apreciere). Implicit, este esențial să cunoaștem curriculumul pentru educația timpurie, unde sunt prevăzute niște puncte de reper date într-un cadru normativ. Reperetele se regăsesc în planul de învățământ, în metodologia lui de aplicare și în programa de rigoare. În planul de învățământ se arată tipurile de activități corelate cu tema noastră: jocuri și activități liber alese; activități pentru dezvoltarea personală. Deloc întâmplător le-am menționat pe ultimele: Prin excelență, jocul are un pronunțat caracter formativ.

Dacă recitim toate rândurile de mai sus, înțelegem felul în care informațiile redate influențează demersul didactic. Teoriile jocurilor și metodică lor cresc, fără doar și poate, calitatea actului instructiv-educativ, cu condiția să fie bine aplicate. Pe deasupra, teoriile și metodică fluidizează parcurgerea demersului didactic. În cele ce urmează vrem să explicăm modul în care putem antrena copiii să întrețină dinamica grupului lor, cum le satisfac dorința de joacă și cum le modelăm conduita.

Dintotdeauna, timpul de joacă a reprezentat un timp de calitate, timp în care partenerii de joc/membrii grupului de joacă se conectează pentru a-și realiza scopul. În fapt, conectarea este comunicarea necesară pentru: a se face înțelese regulile jocului și rolurile distribuite, a se rezolva sarcini, a soluționa eventuale divergențe, a clarifica nemulțumirile. Prin orice joc în care intră, copiii învață să relaționeze și să dezvolte

prieteni, învață să fie atenți la coparticipanți și la conversații, învață ascultarea activă, învață ce înseamnă competiția, învață să primească pierderea sau victoria și ce să facă cu ceea ce și-a însușit astfel.

Dinamica oricărui grup se menține prin jocuri cât mai interactive, cât mai bogate în elemente-surpriză și cât mai apropiate de preferințele și de nevoile membrilor. La rândul său, interactivitatea se menține cu teme interesante și noi, foarte bine prelucrate și prezentate. (În vedere trebuie avut, firește, nivelul accesibilității participanților dintr-o anumită grupă de vârstă.) Resursele materiale și mijloacele trebuie să fie dintre cele atractive pentru a stârni curiozitatea și pentru a determina motivația desfășurării jocului până la sfârșit cu frenezie. Umorul trebuie să fie nelipsit; la fel și implicarea educatoarei, în calitate de participant cu drepturi egale. Implicarea educatoarei întărește coeziunea de grup, deoarece, astfel, copiii o simt mult mai apropiată de preocupările lor. Cum lor le plac diversitatea și provocarea, recomandabil este să se creeze oportunități de învățare în jocul desfășurat. Un bun exemplu poate fi momentul în care se introduce un joc simbolic în cel curent. Întrucât se simulează situații reale de viață, comportamentele sunt modelabile.

În considerarea celor de mai sus, avansăm ipoteza că este importantă formarea continuă a educatorului pentru a ști cum să adauge note ludice proiectelor didactice. Ne argumentăm punctul de vedere așa:

Știm că există numeroase programe de formare profesională continuă ce prezintă practici de sprijin și exemple de bune practici, fondate pe informații cu triplu caracter (teoretic, științific, aplicativ) și pe sugestii metodologice care au trecut testul timpului. Tematicile acoperă perioada educației timpurii și, tangențial, perioada școlarității mici. În cazul de față, evidențiem tematicile despre joc: psihologia și metodică lui. Interacțiunile cu formatorii și cu colegii de grup sunt benefice pe termen lung, în primul rând, pentru că (re)deschid orizonturile spre teoriile și funcțiile jocului. Prin pregătire sistematică, educatorii (re)descoperă esența jocului – mijloc de comunicare (liberă și spontană), mijloc de autocunoaștere și de exprimare de sine, mijloc de formare a unui cerc social prin relaționare constructivă, mijloc de (re)cunoaștere a lumii dimprejur prin analizatori și stimuli, mijloc de (auto)corectare a comportamentului, mijloc de (auto)reglare a învățării, mijloc de dezvoltare pleneră, armonioasă. Utilitatea unor asemenea programe e mai mult decât justificată din atari motive:

- educatorii își îmbunătățesc seria de competențe (generale, specifice și transversale);
- preșcolarii sunt mai bine pregătiți pentru intrarea în ciclul primar și pentru traversarea întregii perioade a școlarității mici;
- formarea capacităților și abilităților de învățare eficientă, de organizare (a sarcinilor de lucru și a muncii intelectuale) și de relaționare sănătoasă.

O privire de ansamblu asupra celor scrise ne conduc spre finalul concluziv: Indiferent de tip, jocul, într-un fel sau altul, pregătește copilul pentru viață, ceea ce înseamnă că e mai ușor de ajuns în punctul în care începe traseul profesional și, în mod subînțeles, integrarea pe piața muncii. Indiferent din ce unghi privim, jocul – formă de învățare ori de divertisment – favorizează, înainte de toate, creșterea copilului în planurile emoțional și social. Acest vital domeniu de dezvoltare este precum o poartă deschisă spre universul lui, iar cheia este însuși ansamblul de operații aparținând proceselor psihice afectiv-reglatorii. Modalitățile în care sunt valorizate depind în mare măsură de tactul educatoarei de a face inovații curriculare și artă teatrală din fiecare activitate animată de jocuri.

2. Cu certitudine, sunt multe moduri în care putem corobora domeniile invocate la punctul 1. Dintre acestea enumerăm doar trei:

- abordarea integrată a temelor anuale de studiu, subiectul central fiind jocul;
- elaborarea unui proiect educațional, având drept scop valorificarea jocului de rol în centrele de interes;
- inițierea unui program intitulat *Jocul cu nimic*, concept prețuit de experții în educație timpurie ce poate fi pus în valoare și la grădiniță, și acasă.

Iar dintre modurile punctate, ne alegem unul și îl descriem în baza câtorva repere: natură, atribute, rol. Ne reține atenția un posibil proiect, de întocmit gândind la jocul de rol în centrele de interes. Natura lui este pur educațională; cea ludică se înțelege de la sine.

Întrezărim un atare proiect aplicabil în centrele de interes, deschise în sala de grupă. Liantul este planul de învățământ pentru preșcolaritate, unde sunt indicate tipurile de activități conexe cu scopul proiectului: jocuri, activități liber alese; activități pentru dezvoltarea personală; activități pe domenii experiențiale.

În contextul dat, jocul reprezintă firul acțiunii ce întreține atmosfera captivantă în stațiile de lucru, stații cu pronunțat caracter experiențial. Altfel zis, jocul ne „poartă” prin toate cele cinci domenii de dezvoltare a copilului, cuprinse în noul curriculum pentru educația timpurie. Accentul cade pe jocul de rol, desfășurat în două centre anume: *Biblioteca*, *Colțul căsuței*. Ambele pot fi vizitate de actori de la teatrul de copii. Grație lor, preșcolarii trec din zona de confort în zona proximei dezvoltări. În concret, prin jocuri de rol foarte bine regizate, copiii învață trucuri care le strung atenția, memoria, voința și exprimarea. Trucurile au o înrăurire pozitivă asupra internalizării noțiunilor transmise de educatoare, în cursul programului obișnuit. Pe termen lung, acestea influențează pozitiv și procesele instructiv-educative proprii celorlalte nivele de studii (primar ș.a.m.d.).

Trei dintre atributele proiectului se reflectă în cuvintele *experimental*, *pragmatic* și *evolutiv*. Credem că am reușit să fi demonstrăm utilitatea prin activitatea desfășurată în colaborare cu actorii. Ineditul situației cu valențe formative se distinge la prima lectură.

Testul nr. 17

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *se pomenea* – nu se știa, *daraveri* – afaceri.
2. *incărcat*, *incărcătură*.
3. *liniștit* – adverb de mod, *ce* – pronume relativ, *o* – pronume personal.
4. *un negustoraș* – atribut substantival apozitional, *la Ierusalim* – complement circumstanțial de loc.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, verbul predicativ *e (este)* și prepoziția *(î)m*, din care este elidată vocala inițială (*i*).
6. *Cel* îndrituit să răspundă o va face.
Ce-l macină de câteva zile, nu îndrăznește să presupună nimeni.
Trebuie să *dea* și el ceva mărunțiș.
De-a v-ați ascunselea este un joc preferat de toți copiii.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să precizați particularitățile de construcție și de viziune a unui text poetic de Vasile Alecsandri.

Pasteluri, de Vasile Alecsandri

Mihai Eminescu l-a numit în poemul Epigonii „rege al poeziei”, considerându-l pe bună dreptate cel mai bun poet român al primei jumătăți a secolului al XIX-lea. Vasile Alecsandri a avut încercări remarcabile în poezie, teatru, proză și memoriale de călătorie. În poezie, creația remarcabilă o constituie *Pastelurile*. Acestea sunt creații lirice inspirate de natură și sunt îngemănate cu arta picturii. Tonul din *Pasteluri* este grav, ușor melancolic, poetul anticipându-i prin această trăsătură pe Mihai Eminescu și pe Octavian Goga.

Pastelurile evocă peisaje diverse: rurale și neaoșe, străine cum este cel dedicat Veneției: „Veneția, regina ce-n marea sa oglindă/Far-a vedea pe frunte-i splendoarea din trecut”.

Peisajului național, Alecsandri îi dedică majoritatea pastelurilor, observându-l, treptat, în ritmul trecerii anotimpurilor. Preferința este declarată pentru anotimpul cald. În poezii precum *Dimineața*, *Malul Siretului*, *Noaptea*, peisajul descris este înfrumusețat de lumina caldă a soarelui: „Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură./Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură./În curând și el apare pe-orizontul aurit./Sorbind roua dimineții de pe câmpul înverzit./El se-nalță de trei sulii pe cereasca mândră scară./Și cu raze vii sărută june flori de primăvară./Dediței și viorele, brebenei și toporași/Ce răzbat prin frunze-uscate și s-arată drăgălași.” (*Dimineața*)

Noaptea este descrisă în același registru al liniștii sufletești, ca imagine a păcii exterioare. *Noaptea* este un tărâm propice desfășurării fantasticului: „Noaptea-i dulce-n primăvară, liniștită, răcoroasă./

Ca-ntr-un suflet cu durere o gândire mângâioasă./Aci, colo, cerul dispare sub mari insule de nori./Seau-
turând din a lui poale lungi și repezi meteori./Pe un deal în depărtare un foc tainic strălucеște./Ca un
ochi roș de balaur cure-adoarme și clipește./Sunt păstori în șezătoare sau vro ceată de voinici?/E vro
tabără de care sau un rond de tricolori?" (Noaptea)

Malul Siretului, cel mai cunoscut pastel solar al lui Alexandri, îmbină meșteșugit elemente descriptive cu referințe la starea sufletească a poetului.

Poezia *Malul Siretului* a fost publicată în 1869, în revista *Convorbiri literare*. Poezia descrie natura matinală, văzută ca un spațiu al regenerării vitale. Sursa de inspirație a poetului o constituie lunca Siretului, loc preferat pentru plimbări, situat în proximitatea moșiei de la Mircești a autorului.

Poezia este structurată în două secvențe lirice, compuse, la rândul lor, din patru catrene. Ritmul este trohaic, iar rima este împerecheată.

Contemplarea peisajului natural feeric din prima parte a textului este însoțită, în cea de-a doua secvență, de reprezentarea concretului, relevat poetului contemplativ a poetului, curgerea ei liniștită asociindu-se cu trecerea vremii și a existenței umane:

„Aburii ușori ai nopții ca fantasmе se ridică/Și, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică./Râul
luciu se-nvoiaște sub copaci ca un balaur/Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur./Eu mă duc în
faptul zilei, mă așez pe malu-i verde/Și privesc cum apa curge și la cotiri ea se pierde./Cum se schimbă-n
vălurile pe prundișul lunecos./Cum adoarme la bulboace, săpând malul nisipos./Când o salcie pletoasă
lin pe baltă se coboară./Când o mreață saltă-n aer după-o viespe sprinteasă./Când sălbaticеle rațe se
abat din zborul lor./Bătând apa-ntunecată de un nou trecător./Și gândirea mea furată se tot duce-ncet
la vale/Cu cel râu care-n veci curge, fără-a se opri din cale./Lunca-n juru-mi clocotește; o șopărlă de
smarald/Cată țintă, lung la mine, părăsind nisipul cald.” Impresia de peisaj incredibil este dată de
imaginea vizuală a aburilor apei și a fluviului transformat în balaur: Siretul curge „ca un balaur/Ce în
raza dimineții mișcă solzii lui de aur”. Detaliile descrierii sunt pline de farmec. Sălciile pletoase, peștii,
ratele sălbatice alcătuiesc un peisaj unic.

Natura este personificată prin ființele sale minuscule: „o șopărlă de smarald/Cată țintă, lung la mine,
părăsind nisipul cald”. Natura este însușită mai ales de prezența soarelui. Acesta este așteptat cu
nerăbdare, asemenea unui mire: „Așteptând voiosul soare ca pe-un mire luminos” (*Balta*). În calitatea
sa de spectator al spectacolului minunat al naturii vara, poetul nu constituie o amenințare. Este sugestia
identificată în versul final al poeziei sus-menționate: „Nu-i peirea lumii... vânătorul e poet”. Ironia din
acest vers prezintă misiunea poetului care „vănează”. Este sugestia identificată în versul final al poeziei
sus-menționate: „Nu-i peirea lumii... vânătorul e poet”. Ironia din acest vers prezintă misiunea poetului
care „vănează” imagini și nu ființe.

Asemenea romanticilor, Alexandri vede în natură o cutie de rezonanță a sentimentelor, un cadru propice,
edenic, pentru realizarea comuniunii fizice și sufletești. Natura îi oferă omului liniștea de care
are nevoie pentru abstragerea din timpul obiectiv, al grijilor.

Expresivitatea textului liric, subliniată prin prezența epitetelor, a enumerațiilor și a personificărilor
se îmbină cu trăsături stilistice precum simplitatea și naturalitatea. Procedeele de expresivitate specific
romantice se îmbină măiestrit, în acest text literar, cu elementele clasice, vizibile în construcția strofică.

Concluzionând asupra valorii artistice a *Pastelurilor*, criticul Titu Maiorescu susținea că aceste creații
prezintă „cea mai mare podoabă a poeziei lui Alexandri, o podoabă a literaturii române îndeobște.”

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Elaborați un eseu argumentativ, de cel mult două pagini, despre noile educații.

În învățământul românesc, concepția în cauză este relativ nouă, dar bine primit de publicul interesat,
mare și mic deopotrivă. Este așa, fiindcă trăim vremuri într-o permanentă schimbare, în care trebuie să
fim pregătiți în continuu pentru provocări în viața socio-profesională și în cea personală. În școală, un
cadru didactic format în spiritul educației pentru viață și al educației civice transmite cu mai multă con-
vingere informațiile și seriile de exemple, în baza cărora se vor dezvolta preșcolarii cognitiv, emoțional,
atitudinal și aptitudinal. La rândul lor, preșcolarii astfel formați se vor purta ca aștre.

Nu există o definiție unanimă, așa că ne permitem să emitem una. În opinia noastră, prin noi
educații înțelegem lucrările cu caracter didactic, elaborate în virtutea curriculumului la decizia școlii.
Acestea nu sunt decât disciplinele opționale, ale căror teme sunt dintre cele mai diverse și mai atractive.
Într-un cadru oficial – noua metodologie de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie –,
acestea se numesc activități liber alese și se desfășoară sub titlulari bine cunoscute: educație pentru
sănătate, educație financiară, educație rutieră, educație ecologică, educație culturală, educație religioasă,
educația pentru valori, drepturile copilului.

În context, amintim două nume cu greutate care au pus în lumină tema de față: Mariana Marinescu
și Sorin Cristea. În citatele lor se reflectă și gândurile noastre, notate în primele paragrafe:

*Astăzi, problema educației este abordată în strânsă legătură cu problematica lumii contemporane,
lume ce se caracterizează prin multiple transformări, prin schimbări în toate domeniile, determinate
de progresele în domeniul științei și tehnicii, proliferarea informației, evoluția trebuințelor spirituale și
materiale ale oamenilor. Dar, totuși, să nu uităm că omenirea se mai caracterizează prin cerințe și as-
pirații specifice. (...) Educația însăși nu este cu adevărat neutră, ea nefiind inseparabilă de viața co-
munității, de situația economică, socială, politică, de forma de guvernare. Educația trebuie să răspundă
neconținut unor exigențe ale realității naționale și internaționale.*⁸

*Noile educații reprezintă un set de conținuturi speciale, afirmate ca răspunsuri pedagogice la pro-
blematica lumii contemporane. Sunt generate de evoluțiile pozitive și negative înregistrate în societatea
modernă și postmodernă la nivel de situație a mediului, populație, mass-media, sănătate, democrație,
schimbare socială, economie, valori civice, existență casnică, relații internaționale, interculturalitate
etc. În consecință, au ca sferă de referință educația ecologică, educația demografică, educația prin și
pentru mass-media, educația sanitară modernă, educația pentru schimbare, educația economică, edu-
cația civică, educația pentru democrație, educația casnică modernă, educația pentru pace și colaborare,
educația interculturală etc.*⁹

Gândind la mențiunile de mai sus, realizăm că noile educații își găsește locul și în perioada preșco-
larității. Acestea răspund nevoii copilului de cunoaștere și, totodată, curiozității lui. Dându-le curs, edu-

⁸ M. Marinescu, *Noile educații în societatea contemporană*, Editura Pro Universitaria, București, 2013, p. 18.

⁹ S. Cristea, *Noile educații în pedagogia postmodernă*, articol publicat online
(link disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Noile%20educatii%20in%20pedagogia%20postmod-erna_0.pdf)

catorul își poate concepe proiectele (extra)curriculare în așa manieră încât să cuprindă domeniile de dezvoltare specifice grupei de vârstă 3 – 6 ani și, de la sine înțeles, dimensiunile dezvoltării privite per domeniu. Conform cerințelor, la data proiectării, educatorul ține seama de legislațiile permise: legea educației naționale – în concret, normele privind curriculumul la decizia școlii/curriculumul opțional –, planul de învățământ pentru educația timpurie și metodologia de aplicare, legea drepturilor copilului în baza căreia părinții preșcolari își pot exprima acordul pentru parcurgerea disciplinelor opționale, de rivitate din noile educații promovate. Proiectele (extra)curriculare fondate pe acestea se pot cuprinde în oricare dintre activitățile prevăzute în planul de învățământ: liber alese, pe domenii experiențiale, pentru dezvoltare personală, jocuri. Restul depinde de ingeniozitatea educatorului și de receptivitatea lui la conținuturile ce constituie fundamentul disciplinei opționale pentru care s-a optat.

Suntem de părere că „trecerea” preșcolariilor prin zona noilor educații este benefică în multe sensuri. Unul este acesta: îi familiarizează cu educația nonformală, pe care o vor întâlni în diverse spații și situații; de pildă, în centrele de tip clubul/palatul copiilor, unde se pot frecventa cursuri, ale căror tematici rezidă din chiar ideea centrală a lucrării; exemple relevante: educația prin arhitectură, prin caligrafie, prin benzi desenate, prin artele spectacolului. De vreme ce li se oferă o paletă de activități corelate cu nevoile și dorințele lor, este limpede că se respectă principiul educației centrate pe copil. Fără dubii, concepții de curriculum opțional și formatorii ghidează subiecții pe drumul ce duce spre (auto)cunoaștere. Efectele se resimt în timp; mai precis atunci când ei realizează că li s-au deschis orizonturi vaste spre lumile care îi fascinează. Este inutil să spunem cât de mult contează educația prin imagini pentru cel ce va fi, la un moment dat, preocupat de realitatea augmentată.

Altfel zis, încă din anii de grădiniță, trecând prin școală și prin următoarele structuri instituționalizate alese, subiectul educabil își dezvoltă competențele secolului XXI, vitale într-o societate globalizată și digitalizată. În concluzie, comprimăm conceptul în perechi de cuvinte elocvente: noile educații – minți deschise, vederi largi, atitudini proactice, adulți interesa(n)ți.

În temeiul susținerilor argumentate până aici, credem că am indicat bine destinația finală a ideii centrale. În umbra autorilor citați, întărim gândul despre instruirea continuă a individului prin formele educației, adaptate la realitățile mediului apropiat și îndepărtat. Le putem privi ca pe niște puncte pe o rețea împânzită peste lume, așa cum este rețeaua mondială Internet, cu al său World Wide Web. Punctele respective „prind” conținuturi de care se „agață” educabilii în eforturile lor de a face față provocărilor din societatea cunoașterii.

Bibliografie

M. Marinescu, *Noile educații în societatea contemporană*, Editura Pro Universitaria, București, 2013.

Webografie

S. Cristea, *Noile educații în pedagogia postmodernă*, articol publicat online, link disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Noile%20educatii%20in%20pedagogia%20postmoderna_0.pdf

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Jocul își găsește locul în oricare dintre cele opt competențe-cheie cuprinse în curriculumul pentru educația timpurie. Locul este rezervat în virtutea principiului învățării bazate pe joc și a planului de în-

vățământ. Între tipurile de contexte educaționale indicate în acest plan găsim jocurile și activitățile liber alese. Fiind absolut naturale, toate răspund nevoii copiilor de joacă, de acțiune prin interacțiune, de explorare a lumii prin stimuli și oportunități de învățare diverse.

Despre legătura dintre joc și competențe enumerate se poate scrie o întreagă lucrare. Expunerea depinde de viziunea autorului asupra teoriilor jocului și de experiență. Restul depinde de cititor, adică de felul în care el înțelege să trateze conceptul de *joc* și de modurile în care se aplică principiul dezvoltării integrate. Atunci când ne referim la acesta din urmă, avem în vedere metodologia de aplicare a planului invocat și programa de rigoare. Centrele de interes deschise în sala de grupă reprezintă spații perfecte nu doar pentru instruire, ci și pentru joaca cu sens.

Spiritul inovativ al educatoarei poate transforma centrele de interes în cadre optime pentru dezvoltarea plenară a copiilor. Cu alte cuvinte, jocul este asemenea unui mijloc de transport care unește punctele A și B. Dacă este dirijat corespunzător, acesta trece prin stații ce îmbogățesc pasagerii în sensurile dorite. În cauză, vorbim de sensurile pe care le „ascund” cele cinci domenii precizate în curriculumul amintit: dezvoltare fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii; dezvoltarea socio-emoțională; dezvoltarea limbajului, a comunicării, a premiselor citirii și scrierii; capacități și atitudini în învățare. Oferim câteva exemple. În ordinea redată, corelăm domeniile cu jocurile adecvate, adică cu jocuri: psihomotrice, de stimulare cognitivă, de limbaj, simbolice, tradiționale. Spectrul lor este mult mai larg, însă nu intrăm în detalii de tipul clasificării și al descrierii acestora. Pe scurt, fiecare domeniu are propriul set corespondent de jocuri. Privind lucrurile în substrat, observăm că orice joc se oglindește în competența lui pereche. De pildă, jocul de limbaj se oglindește în competența de comunicare, iar cel de stimulare cognitivă, în competența matematică (și nu numai în aceasta). Așadar, înțelegem că ideile de față pot constitui suficiente elemente relevante pentru a întocmi o hartă — o hartă a rutelor trasate între punctele forte care îi facilitează copilului obținerea reușitelor, per total. Pliem harta la mijloc și apoi suprapunem jumătățile. Efectiv realizăm că se suprapun traiectoriile de-a lungul cărora micuțul se dezvoltă global. Respectivele puncte forte se pot uni mai repede datorită puterii jocului, desfășurat în forme alternate de organizare a activității. Odată ce le-am unit, mai trebuie doar să găsim acele activități ludice susceptibile să ne dea informații despre copil, informații ce îi privesc nevoile, preferințele, dorințele și aptitudinile. Sistematically observat, copilul ne transmite date despre potențialul lui având naturi diferite (intelectual, creativ, afectiv, social, motric), dar și despre stilul, respectiv ritmul său de învățare/lucru.

Credem că am etalat inteligibil corespondența dintre jocuri și competențe. Putem crede în validitatea unei ipoteze conform căreia jocurile au luat naștere pe fundalul competențelor, deși nu au fost inițial în număr de opt și nici definite întocmai cu stilul experților europeni. Într-o formulă simplificată, patru categorii de jocuri = opt competențe-cheie = patru competențe ale secolului XXI.

La un moment dat, menționasem spiritul inovativ al educatoarei, un atu ce crește calitatea actului didactic. Talentul actoricesc și jovialitatea sunt două elemente care îi sporesc spiritului frumusețea. Dacă jovialitatea este nativă, talentul, în schimb, se îmbunătățește prin exerciții specifice și de dezvoltare personală. Efectuate consecvent, acestea desăvârșesc rolul de animator al educatoarei. Îi asemănăm rolul cu lumina în jurul căreia se adună copiii atunci când se anunță începerea unei activități/unui joc. De ce recomandăm luarea acestui rol în serios? Deoarece micul auditoriu e foarte receptiv la enunțurile care, în egală măsură, înveselesc și creează o atmosferă plăcută. Altfel zis, simțindu-se relaxați, copiii devin mai atenți la mesajele educatoarei și mai volubili. Impactul pozitiv își dublează forța dacă se introduc și elemente-surpriză, bine temporizate și dozate în raport cu vârsta. Prin urmare, actul didactic dobândește și caracter artistic.

Fiecare idee exprimată anterior poate fi interpretată ca un argument susținător al punctului nostru de vedere vis-à-vis de joc. Considerăm că am exemplificat îndestulător modurile în care jocul contribuie la formarea competențelor-cheie, indispensabile la drumul orientat înspre finalitățile educației pe toată durata vieții. În adaos, am justificat îndeajuns aportul rolului de animator al educatoarei în facilitarea accesului la respectivul drum. Este un adevăr general valabil: Atmosfera înviorată animă sufletul și mintea. Răspunsul la întrebarea *Cum?* rămâne însă în sarcina educatoarei ca o datorie moral-profesională. În calitate de formator, aceasta are la dispoziție numeroase tehnici particulare educației prin teatru și artele spectacolului.

2. Sugestii metodologice tematice găsim o sumedenie în literatura de profil (autohtonă și străină) și în cadrul normativ oficial: curriculumul pentru educația timpurie. Cu titlu de exemplu, avem: metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie, programa de rigoare, anexa la OMEN nr. 3851 din 2010, *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*. Anexa amintită abundă de practici de sprijin, exemplificate pe domenii de dezvoltare a copilului și pe grupe de vârstă (ante- și preșcolară). Aceste practici, combinate cu sugestiile date în cadrul precizat și în metodicele de specialitate existente la nivel pre-elementar, determină creșterea șanselor de a obține rezultatele așteptate.

Plastic vorbind, o sugestie metodologică e o săgeată îndreptată spre finalitățile educației. Traietoria săgeții spre ținta atinsă din prima depinde exclusiv de stitul didactic adoptat și de profesionalismul dovedit. În cele ce urmează dăm trei exemple de sugestii menite să optimizeze procesul de învățare. Le redăm sub formă de idei și de soluții viabile în etapa de proiectare curriculară:

- transformarea fiecărei practici de sprijin într-un obiectiv bine operaționalizat, după modelul lui Mager, de pildă;
- crearea unui set de materiale concret intuitive, care să stimuleze foarte mult dezvoltarea laturii afective a copilului; puterea inteligenței socio-emoționale este notorie; preșcolăritatea este perioada ce o favorizează chiar dincolo de așteptări;
- conceperea unui puternic ansamblu de elemente de joc utilizabile în orice situație reală de învățare pentru a întreține dinamica grupului.

Dintre cele trei alegem una, pe care o și descriem succint. Cum concepem ansamblul de elemente de joc? Mergând pur și simplu la esența lucrurilor. O cale este studiul individual pe diverse paliere; spre exemplu, în materie de artă scenică, de teatru, în general, de teatru educațional, în particular, de folclor al copiilor. Drept care, limbajul nonverbal, retorica și umorul sunt adevărate piese din instrumentarul educatoarei. O altă cale este realizarea unor simple jocuri de cuvinte și, în adaos, a unor mici corpuri de text cu propoziții scurte și rimate. De obicei, copiii rezonează la sonoritatea cuvintelor terminate în aceleași grupe de litere.

Elementele de joc se pot încadra în orice domeniu de conținut, indiferent de disciplină. Noi le încadrăm în domeniul aparținând actelor de vorbire. La rândul lor, actele de vorbire aparțin subdomeniului de dezvoltare ce privește limbajul și comunicarea. Dacă ne întrebăm cum anume le încadrăm pentru a demonstra eficiența faptului, credem că reușim îmbinând mai multe metode didactice. Deși clasică, una poate fi convorbirea. De pildă, independent de tema discutată, copiii formulează mai lesne ideile concludive dacă sunt încurajați prin jocuri de cuvinte.

Pe termen mediu, avantajele aplicării convorbirii constau în: motivarea copiilor să fie activi în jocurile de limbaj, să se exprime lejer cu propriile cuvinte și să depășească tracul vorbirii în public – în speță, dinaintea colegilor de grupă. Iar beneficiile pe termen lung pot fi acestea, în principal: dezvoltarea gândirii analitico-sintetice, dezvoltarea inteligenței verbal-lingvistice și sensibilizarea față de exprimarea literar-artistică.

Testul nr. 18

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *mulcom* – calm, a *tiului* – a face, a pune la cale.
2. *mormăit*, *mormăitor*.
3. *apucase* – verb predicativ, *un* – articol nehotărât proclitic, *albineț* – adjectiv.
4. *răgușit* – atribut adjectival, *mai răspicat* – complement circumstanțial de mod.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, pronumele personal *vi-* și pronumele personal *-l*.
6. Tu cumperi cele necesare pentru aniversare, *iar* tu alcătuiești lista de invitații.
I-ar spune, dar se teme de reacția lui colerică.
Trebuie să ajungem *devreme*, altfel se supără.
De vreme ce ai renunțat la călătorie, mergem într-o scurtă vizită la mătușa.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să precizați particularitățile de construcție și de viziune a unui text poetic de Nichita Stănescu.

Leoaică tânără, iubirea, de Nichita Stănescu

Nichita Stănescu este un reprezentant al liricii postbelice, șaizeciste și care se înscrie, prin opera sa, în mișcarea literară neomodernistă.

Este autorul „poeziei unei poezii”. (Eugen Simion)

Concepția sa poetică este enunțată într-un eseu din tinerețe: „Clasicul vede idei, romanticul sentimente, modernul vede deodată ideile și sentimentele, dar le vede cu cuvintele.”

Poetul scrie despre o aventură a cuvântului, despre noțiunea care îi exprimă sentimentele și care poartă numele de *necuvintele*.

Opera stănesciană se remarcă prin asocierile lexicale inedite, prin stabilirea relațiilor logice inedite, prin ilimitarea metaforică. El abordează specii literare diferite, de la poem până la baladă, registre stilistice variate, menținând o atmosferă neconvențională în contextul poetic.

Poetul a debutat în 1960 cu volumul *Sensul iubirii*. Poemul *Leoaică tânără, iubirea* face parte din volumul secund al creației stănesciene, intitulat *O viziune a sentimentelor* și publicat în 1964.

Este un text liric organizat în 3 strofe, de mărimi variabile: sextină, octavă, decimă, care dezvoltă tema iubirii.

Crescendo-ul versurilor sugerează amplificarea sentimentului numit prin imaginea regală a leoaicei. Titlul subliniază paralela metaforică inedită dintre iubire și leoaică, sugerând ideea agresiunii spontane, prin care se caracterizează apariția iubirii în existența omului. Iubirea este sentimentul uman suprem, după cum leoaica este simbolul regal al animalelor sălbatice, o felină inegalabilă prin forță și ferocitate.

Epitetul *tânără* din titlu sugerează faptul că tinerețea este vârsta destinată cunoașterii iubirii. Vitalitatea și agilitatea specifice leoaicei sunt și atributele omului aflat la vârsta tinereții.

În plan secundar, creația stănesciană dezvoltă o concepție singulară asupra poeziei, sentiment pe care eul liric îl descoperă spontan, pentru care se simte nepregătit, dar pe care-l socotește calea împlinirii spirituale.

Cele trei strofe ale textului delimitează trei secvențe lirice: atacul spontan al iubirii-leoaică, combustia afectivă și experimentarea nostalgiei după trecerea iubirii.

Agresiunea iubirii, similară atacului felinei este subliniată, la nivel textual, prin utilizarea verbelor la perfect compus, cu caracter dinamic: mi-a sărit, m-a văzut. Secvența poetică inițială asociază iubirea cu ideea vânătorii, omul aflându-se, în permanență, în sfera acestui atac. Intervenția iubirii nu este în totalitate un rod al hazardului, omul simțindu-se pândit de amenințarea de a se îndrăgosti. Iubirea ne revelă identitatea, idee asupra căreia poetul insistă prin repetarea substantivului *față*, pe care-l include în două sintagme, adverbială și nominală: *în față*, *de față*.

În cea de-a doua secvență lirică se construiește teoria că eul liric devine, prin trăirea iubirii, un „centrum mundi”. Lumea se modifică pentru că percepția asupra universului se schimbă la rândul ei. Iubirea se revelă ca forță creatoare a lumii, aceasta fiind văzută ca expresie a circularității, prin metafora „cuiar rotind de ape”. Lumea devine un vârtej în care începutul și sfârșitul coincid. Iubirea este modalitatea de comunicare între real și ireal, contingent și transcendent: „Și deodată-n jurul meu, natura se făcu un cerc, de-a-dura, când mai larg, când mai aproape,/ca o strângere de ape./Și privirea-n sus țâșni, curcubeu tăiat în două./și auzul o-ntâlni/tocmai lângă ciocârlii”.

Raportul dintre îndrăgostit și lume se modifică, el trăind plenar, cu simțurile acutizate: privirea devine „curcubeu tăiat în două”, auzul se înalță: „Auzul o-ntâlni /tocmai lângă ciocârlii. Indrăgostitul se simte mai puternic și capabil să atingă absolutul, să-și definească aspirația, al cărei simbol este ciocârlii. Tonul optimist din cea de-a doua strofă lasă loc nostalgiei din strofa a treia, când poetul constată, după trăirea sentimentului, că realitatea familiară nu mai este aceeași: „Mi-am dus mâna la sprânceană,/la tâmplă și la bărbie./dar mâna nu le mai știe./și alunecă-n neștire pe-un deșert în strălucire/peste care trece-alene/o leoaică arămie/cu mișcările viclene, încă-o vreme./și-ncă-o vreme...” Epitetul cromatic *roșcată* subliniază mitul reîntoarcerii în timpul obișnuinței, în timp ce substantivul *vreme* din finalul textului, cu rezonanța sa eminesciană, susține ideea că iubirea oferă consistență și sens existenței umane.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Realizați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **activitatea opțională**.

Odată cu prima lectură a noului curriculum pentru educația timpurie ne și edificăm în privința permisivității cadrului normativ al temei noastre. Acesta cuprinde: legea educației naționale – prevederile despre curriculumul la decizia școlii (în speță, cel opțional) –, planul de învățământ, metodologia lui de aplicare, programul anual de studiu. Respectat întocmai, acesta face posibilă conceperea și predarea oricărei discipline cu caracter facultativ.

Orice unitate de învățământ oferă programe opționale. Acestora li se pot adăuga alte discipline dacă membrii corpului profesoral își dau concursul pentru elaborarea, avizarea și promovarea lor. E bine să ne reamintim că avizul favorabil se primește din partea inspectorului de specialitate. Oferta de programe

se mai poate îmbogăți adăugând altele, avizate deja de instituțiile de resort – după caz, MEN sau ISJ.

În sectorul care ne privește – preșcolar –, activitatea opțională face parte din norma didactică a educatorului; în principiu, i se acordă o oră pe săptămână, însă numai după ce părinții își exprimă acordul pentru desfășurarea acesteia în favoarea copiilor. Conform planului de învățământ, educatorul o include în categoria activităților de învățare, care știm că sunt: liber alese, pentru dezvoltare personală, pe domenii experiențiale, jocuri.

Activitatea opțională, integrată în programul zilnic al preșcolarului, respectă principiul centrării educației pe beneficiarii săi. Drept care, demersul didactic este proiectat în baza nevoilor beneficiarilor direcți – copiii – și a dorințelor beneficiarilor indirecți – părinții lor. În egală măsură, nevoile identificate și dorințele verbalizate pot privi teme comune sau unele din sfera noilor educații. Acestea din urmă sunt tot mai mult apreciate, deoarece le înfățișează copiilor orizonturile dincolo de care sunt universuri ce se întrepătrund, universuri ale cunoașterii în domenii de interes. Noile educații tratează subiecte dintre cele mai interesante, fiind susceptibile de predare în manieră integrată și, desigur, inovativă.

Paragraful anterior face trimitere la programul anual de studiu propriu educației timpurii, în cuprinsul căruia sunt șase teme ample: *Cine sunt/suntem? Ce și cum vreau să fiu? Când, cum și de ce se întâmplă? Cum este, a fost și va fi aici pe pământ? Cine și cum planifică/organizează o activitate? Cum exprimăm ceea ce simțim?* Având în minte cel puțin patru dintre acestea și scopul disciplinei opționale, în funcție de oportunități și resurse, educatorul poate dezvolta:

- proiecte curriculare interdisciplinare, de pus în practică în sala de grupă, în oricare dintre sectoarele simbolic denumite: *Știință, Construcții, Bibliotecă, Colțul căsuței (Joc de rol), Arte, Nisip și apă*;
- proiecte extracurriculare/extrascolare, de aplicat în virtutea valorilor pe care s-a fundamentat curriculumul în discuție; două dintre acestea sunt principiul învățării active și al educației ca interacțiune dintre educatori și copii; **Note:** Prin asemenea proiecte, prin prisma obiectivelor disciplinei opționale și prin natura sectoarelor amintite, copiii participă activ, în sensul în care li se îngăduie să influențeze desfășurarea activității așa încât, la final, să obțină experiențe de învățare cu impact pe termen lung. Implicând familiile, se valorifică atuurile parteneriatului dintre părinți și educator. Drept care, se pot urmări manifestările copiilor în situații ce diferă de programul lor obișnuit, timp în care li se explorează dimensiunile dezvoltării sub aspectele: psihomotric, cognitiv, emoțional, social. Realizăm că educatorul aplică, totodată, principiul individualizării și al învățării bazate pe joc. În concret, într-un atare proiect ce privește inclusiv activitatea opțională, copilului i se permite dezvoltarea în propriul ritm, ghidat de nevoile personale formative și dorințe de epuizare a tuturor motivelor de joacă, date de contexte și conținuturi de învățare, judicios alese gândind la varietatea și la utilitatea noilor educații;

- programe educaționale, realizabile la nivel preșcolar, în plan local/județean/(inter)național; ase-muite cu niște vaduri propice evoluției, holistic vorbind, acestea facilitează comunicarea, schimbul de idei și de practici, în baza cărora, ulterior, se pot face inovații curriculare.

În considerarea celor de mai sus, orice activitatea opțională, integrată în orice temă anuală de studiu, face posibilă formarea celor opt competențe-cheie europene și, implicit, a competențelor secolului XXI. O atare abordare este absolut în beneficiul preșcolarilor, aflați la începutul călătoriei pe lungul traseu educațional. Se știe cât sunt de bine primite disciplinele facultative ce tratează subiecte din viața reală în modalități bazate pe tehnicile educației nonformale, folosind mijloace multimedia în alternanță cu materiale concrete intuitive. Se știe și cât sunt de bogate asemenea proiecte în plusuri de valoare, aduse în natura fiecărui participant. Pentru copii îndeosebi, plusurile însumate, le „cimentează” drumurile spre

dezvoltare (personală și profesională). Să fie așa, depinde foarte mult de tot ceea ce poate oferi educatorul prin pregătire, experiență și implicare.

Spre sfârșitul lucrării noastre, evidențiem un exemplu edificator pentru a justifica, încă o dată, necesitatea includerii activității opționale în programul preșcolarului de studiu anual.

Ca punct de reper, luăm o disciplină numită *Educația prin imagini*. Obiectivele derivate din competențele lingvistice determină formarea capacității de comunicare prin imagini. Pe această cale, în același timp, copiii își formează inteligența spațial-vizuală și sensibilitatea față de frumosul observat în jur. În sectorul *Arte*, se pun bazele educației estetice. De acolo se pot direcționa linii spre oricâte discipline/domenii de dezvoltare a vizat educatorul, în prealabil.

În concluzie, pledăm pentru exploatarea oricărei oportunități de a da curs unei activități opționale, menite să deschidă poarta către zona proximei dezvoltări. Ajunși într-un mediu educațional stimulant, preșcolarii se îndeamnă reciproc și „intră” în activități ca pe terenuri de joacă – noi și vaste. Și educatorii se pot îndemna reciproc pentru a elabora proiecte și programe extracurriculare cu caracter facultativ, dar și pentru a întocmi documentațiile unor discipline opționale, la cererea beneficiarilor (in)directi. Le recomandăm educatorilor să aibă în vedere formarea continuă în aceste sensuri și să acționeze în consecință.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. În substratul enunțului este principiul individualizării, așa cum îl știm prevăzut în curriculumul pentru educația timpurie. Conform acestuia, este imperios necesar să ținem cont de nevoile și de ritmul copilului de dezvoltare, în funcție de care îi putem da libertatea să își aleagă activitățile didactice și sarcinile. Dacă îl respectăm, avem șanse sporite să îi cunoaștem profilul (natura bio-psihomotorie și afectivă). În adaos, evidențiem și principiul învățării bazate pe joc. Dintotdeauna, jocul a facilitat procesele de asimilare și de prelucrare a informațiilor transmise în împrejurări de factură educațională în, non- și formală.

Indiferent de vârstă, copilul este un subiect educabil și vulnerabil în fața factorilor de mediu (intrinseci și extrinseci). Pe cale de consecință, oricând este probabil să îl vedem vizibil afectat de nefastul factorilor ce îi obturează traiectoria, al cărei punct terminus este idealul educațional.

Cu gândul la principiul invocat, suntem recunoscători pentru instrumentarul menit să faciliteze munca pe care o reclamă observarea sistematică și evaluarea copilului. Așa-numitul instrumentar constă în cadrul normativ oficial, format din curriculumul amintit anterior și din anexa la OMEN nr. 3851/2010, *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*. Ambele acte ne sunt de foarte mare folos, întrucât conțin detalii valoroase, cu dublu caracter: științific și practic-aplicativ. Pe de o parte, curriculumul ne înfățișează dimensiunile dezvoltării copilului per domeniu, dar și indicatorii în baza cărora se poate determina nivelul de stimulare comportamentală atins, de asemenea, per domeniu, în raport cu fiecare interval de vârstă prestabilit. Pe de altă parte, anexa RFIDT cuprinde indicatori dați după aceleași criterii pentru toate cele cinci domenii de dezvoltare a copilului. În plus, aici găsim practici de sprijin, gândite să fie utilizate în etapa de proiectare curriculară și de-a lungul procesului de învățământ. Fiind exemple de activități de învățare, practicile ne luminează atunci

când trebuie să ne operaționalizăm obiectivele și să le corelăm cu esențele principiilor stipulate în curriculum. Mai precis, acordând atenție unui preșcolar prin metoda observării sistematice, reușim să îi identificăm neajunsurile pe toate palierele. Le trecem apoi riguros prin filtrul psihopedagogiei și deducem cauzele care împiedică subiectul nostru să obțină rezultatele așteptate în sfera unei dimensiuni a dezvoltării sau a mai multora. Prin urmare, realizăm că suntem în prezența tulburărilor specifice de învățare (TSI). În privința lor ne edificăm studiind un act (anexa la OMEN nr. 3124/2017) în temeiul căruia înțelegem metodologia de care ne putem servi pentru a pregăti învățarea individualizată și personalizată. Mai exact, această metodologie clarifică lucrurile despre procedurile de evaluare pentru depistarea respectivelor tulburări și despre tipul optim de intervenție.

Revenim la joc – activitate naturală pentru copilul de pretutindeni – și la observație – metodă didactică și de cercetare, adaptată însă la nivel preșcolar. Revenim în scopul dovedirii legăturii lor cu tulburările de învățare. Având la dispoziție niște grile criteriale bine întocmite, ne permitem să notăm observații care ne ajută să depistăm obstacolele în calea învățării eficiente. Prin jocuri libere sau de limbaj, de construcții, de creație, de masă este posibil acest lucru. Simțind libertatea jocului, mai ales în grup, cei mai mulți copii se deschid și se manifestă natural, lăsând la vedere stilurile de comunicare și de relaționare, stilurile de lucru, stilurile de atașament. Acesta reprezintă momentul propice pentru educatoarele de a lua notițe de referință, notițe susceptibile să conducă la confirmarea/infirmarea ipotezelor. După caz, acestea privesc dificultățile întâmpinate de copil atunci când face simple exerciții de scriere (desen liber, semne pregrafice), exerciții de perspicacitate și de dicție. Prin intermediul ultimelor, se pot depista implicit tulburările de auz. Tema de față nu presupune tratarea enunțului în amănunțime. Așa deci, ne limităm doar la marcarea importanței observației pentru determinarea cauzelor ce perturbă procesul de învățare al copilului și acomodarea lui în colectivitate.

În loc să facem rezumatul ideilor expuse, argumentăm punctul de vedere în considerarea enunțului dat.

În opinia noastră, dacă atragem copiii în jocuri prezentate pe gustul lor și în acord cu nevoile lor, avem ocazia să aflăm detalii semnificative despre firile și structurile lor. Trebuie să fim foarte atenți la modul în care le consemnăm și la felul în care le trecem prin filtrul proceselor psihice. Munca îndeplinită judicios și cu rigoare academică ne reamintește un adevăr general valabil: Jocul poate să unească ori să dezbină.

Pe fondul tuturor celor de mai sus, afirmăm că putem ajunge în universul copilului prin orice activitate de factură ludică. Uniți într-un grup de joacă, copiii se comportă în consens cu datul naturii. În mijlocul lor, orice educator devine un investigator, validat în virtutea pregătirii speciale în gestionarea metodelor de intervenție. Având această calitate, educatorul observă simptomatologia care le îngreunează subiecților vizați actul de învățare. Odată ce identifică simptomele din complexul TSI și aplică planuri personalizate de învățare, el reduce considerabil rata eșecului. În altă ordine de idei, el îi dă fiecăruia ceea ce îi este de maximă trebuință pentru a face față oricărei situații de învățare.

Jocul are și un revers. Copiii care observă că partenerii lor de joc acuză probleme de exprimare (clară, corectă, fluentă coerentă) se retrag pentru a forma un minigrup de joacă. Partenerii deveniți astfel diferiți se inhibă și dezvoltă comportamente deviate. Pricina nu este atât respingerea celorlalți cât neintervenția specializată a educatoarei. Înainte de a fi profesională este morală datorită sa de a identifica tulburările de învățare, dar și de a elabora planuri de acțiune pentru combaterea lor. Așadar, în accepțiunea personală, e obligatoriu să acordăm atenția cuvenită conținutului anexei la OMEN nr. 3124/2017 privind metodologia pentru asigurarea suportului necesar elevilor de învățare. (Dispozițiile sunt

valabile și pentru preșcolari.) Scopul principal este crearea condițiilor care îi garantează copilului șanse egale la educația de calitate. De vreme ce copilul se bucură de sprijinul care îi permite să progreseze, este clar că toată lumea culege roadele așteptate, atât cât îi stă copilului în putere. Suntem realiști și nu îi cerem mai mult decât ne poate da în concordanță cu nivelul preoperațional al gândirii și al inteligenței emoționale.

Pe scurt, este deosebit de important să valorificăm acele fațete ale jocului care favorizează ascensiunea copilului.

2. Așa cum specificam, tulburările de învățare afectează și copilul preșcolar. Totuși, e prematur să vorbim despre disgrafie, dislexie și discalculie, sub toate formele lor. Pe acestea le diagnosticăm mult mai bine în școlarietatea mică.

Dat fiind contextul, ne raportăm la grupa de vârstă 3 – 6 ani. Trei asemenea posibile tulburări apar în urma efectuării operațiilor de rutină pe baza unor elemente proprii sistemului psihic uman: limbaj, atenție, motricitate (fină, cu precădere). Nedepistate la timp sau netratate, tulburările condamnă copilul la regres, mai ales la următorul nivel (școlarietatea mică). Provocările vor fi tot mai multe, mai diverse și mai dificil de înfruntat. Categorie, deficiențele vor împiedica viitorul școlar să acumuleze corespunzător achizițiile fundamentale, pe toate sectoarele de studiu și de practică. Efectele neintervenției timpurii se vor vedea cel mai bine la finele clasei a II-a.

Dintre cele menționate ne alegem una, pe care o prezentăm conform cerinței. Definim tulburările de limbaj în aria de cuprindere a educației timpurii: Cauze ce îngreunează articularea sunetelor, exprimarea (corectă, clară) a cuvintelor, formularea propozițiilor și redarea lor (fluentă, coerentă).

Despre efectele lor negative am mai scris. Reiterăm ideea și precizăm trei dintre acestea:

→ autoizolarea copilului care se simte marginalizat, deoarece acuză dislalie/rinolalie/disartrie/bal-bism;

→ starea depresivă a copilului respectiv, greu controlabilă la vârste mici;

→ regres continuu în sfera subdomeniului ce privește limbajul și comunicarea; regresul se va resimți și în celelalte (sub)domenii de dezvoltare.

Pentru redresarea situației de proporțiile unui impas, menționăm trei exemple de bune practici: în baza fișei de observație structurate, abordarea familiei pentru a recomanda un logoped; continuarea exercițiilor în sala de grupă și acasă; sub umbrela metodei *Biblioteca Vie*, invitarea unui actor pentru a-i stârni dorința de joacă cu sunete și cuvinte subiectului afectat de TSI.

În încheiere, facem trimitere la setul de materiale de specialitate pentru aprofundarea temei centrale din cinci perspective largi: teoretico-științifică, didactică, pedagogică, legislativă și practic-aplicativă. Pentru binele copilului ce suportă stigmatul TSI (ori CES), este vital să stăpânim conținuturile acelor materiale și să acționăm ca atare. Așa este și pentru noi, educatorii, căci satisfacțiile sunt pe măsură. Una se găsește în răspunsul la această întrebare – retorică, desigur: Este sau nu deosebit de îmbucurător să vezi cum un fost preșcolar folosește impecabil arta conversației?!

Testul nr. 19

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. a poposi – a se opri, *zdrăvănă* – mare.
2. *mâncare*, *nemâncat*.
3. *frumoasă* – adjectiv, *ridicând* – verb la gerunziu, *sunau* – verb predicativ.
4. *veșnica* – atribut adjectival, *întruna* – complement circumstanțial de mod.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, conjuncția subordonatoare *să* și pronumele personal *-l*.
6. *Acel nor* mi se pare amenințător, prevestind furtuna.
N-or face ei tot ce le spunem, dar poate au bunăvoință.
Vii cu noi *sau* rămâi acasă, să termini curățenia?
S-au adunat, după obicei, în curtea școlii.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să precizați *particularitățile de construcție și de viziune a unui text poetic de Nichita Stănescu*.

Lecția despre cub, de Nichita Stănescu

Poezia *Lecția despre cub* face parte din volumul *Opere imperfecte* din 1979 și este, ca specie literară, o artă poetică. Ineditul formulei poetice constă din structura lacunară a textului liric, în care folosirea formelor verbale ale pasivului reflexiv dau senzația unui scenariu didactic.

Titlul creează un orizont de așteptare, prin substantivul *lecție*. Acest concept presupune o procedură, cu respectarea etapelor în urma cărora se configurează creația. Spre deosebire de cerc, simbol al perfecțiunii circulare, cubul este o bază imperfectă, dar potrivită pentru sculptură.

Textul poetic este de mică întindere, fiind alcătuit dintr-o singură strofă. Din punctul de vedere al compoziției, în textul liric se delimitează două planuri, al creației și al receptării ei ulterioare.

Originalitatea textului și marca liricii lui Nichita Stănescu se observă la nivelul sintactic și conceptual, în diferența dintre gestul de a construi, materialul folosit și finalizat: „Se ia o bucată de piatră/se cioplește cu o daltă de sânge./se lustruiește cu ochiul lui Homer./se răzuiește cu raze/până cubul iese perfect.//După aceea se sărută de nenumărate ori cubul/cu gura ta, cu gura altora/și mai ales cu gura infantei.”

Verbele la indicativ prezent stabilesc o permanentizare a acțiunii de a construi, o fixare a ei în timp, și în sprijinul ideii că arta supraviețuiește dincolo de existența biologică a omului.

Pronumele reflexiv de persoana a III-a singular subliniază caracterul anonim și colectiv al creației, oricine se poate erija în artist și în căutătorul absolutului. Etapele construirii cubului creează o gradăție, un crescendo, având drept punct culminant versul surpriză din finalul poeziei.

Materialele cu ajutorul cărora se construiește cubul fac parte din categoria neobișnuitului, sunt de o originalitate surprinzătoare. Referințele la literatură, prin „ochiul lui Homer”, la mitul sacrificiului, prin

sintagma „dalta de sânge”, la imaginea picturală a nevinovăției infantei (care o evocă pe aceea a lui Velázquez) conduce la ideea că opera de artă nu înseamnă doar materie, ci și spirit, iar conjugarea lor armonioasă are drept scop configurarea realității artistice.

Aliterația din versul „se răzuiește cu raze” se aseamănă unei invocații. Ideea din acest vers este aceea că metafizicul își face apariția în opera de artă, în care numai materialele concrete nu sunt suficiente.

Pendantul acestui text se numește *Lecția despre cerc* și este poezia care închide volumul sus-menționat, în spiritul simetriei și al circularității sinonime cu aceea a existenței umane.

Porcind de la imaginea lui Venus din Milo, etalon al frumuseții, Stănescu imaginează un text liric în care pledează pentru frumusețea imperfectă și în care subliniază legătura dintre creator și cititor, dintre actul de a scrie o poezie și despre receptarea ei ulterioară. Actul de a săruta cubul de nenumărate ori trimite la ideea că opera de artă este realizată pentru a emoționa, pentru a induce sentimente, dintre care iubirea este cel mai important. Sentimentele însuflețesc opera, îi conferă un sens.

Cum perfecțiunea este iluzorie, nefiind de durată, artistul face gestul de a sfărâma un colț al cubului. Gestul este explicat prin dorința de a-și particulariza creația, de a incita controverse și de a auzi comentariile pline de regret ale spectatorilor: „După aceea se ia un ciocan/și brusc se fărâmă un colț de-al cubului”. Exclamația din final, în care se găsește o formă de superlativ absolut: „Ce cub perfect ar fi fost acesta/de n-ar fi avut un colț sfărâmat!... construiește un final ambiguu, deschis interpretărilor multiple.

Prin imaginarul artistic inedit, prin versurile insolite și prin prozodia liberă, poezia *Lecția despre cub* se înscrie în lirica neomodernistă.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

În maximum două pagini, alcătuiți un eseu structurat, în care să prezentați **activitatea de consiliere educațională a părinților**.

Pentru desfășurarea parteneriatului familie-grădiniță pe termen lung, consilierea e absolut necesară din rațiuni sublimiate în continuare. Ne gândim instantaneu la câteva aspecte elementare precum: observarea copilului în privința definiției (fizic, cognitiv, motric, afectiv, socio-comportamental), analiza evoluției lui pentru identificarea eventualelor deficiențe de dezvoltare în cele cinci domenii, luarea măsurilor pentru remedierea lor, crearea contextelor de învățare potrivite pentru stimularea potențialului per total, alegerea disciplinei opționale „pliate” pe nevoile lui și pe așteptările părinților săi, alegerea activităților extrașcolare și/sau extracurriculare derulate prin proiecte/programe specifice, rezolvarea problemelor de management al sălii de grup etc.

Pe scurt, îl putem considera un plan de acțiune, legal fundamentat, în care sunt clar prevăzute drepturile și obligațiile părților (grădinița/educatorul, părinții copilului/tutorii/reprezentanții săi legali).

Sedlul materiei este constituit din următoarele suporturi legislative: Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar – Capitolul VI *Contractul educațional*, Ordinul nr. 5132/2009 privind activitățile specifice funcției de diriginte, Adresa Ministerului nr. 46267/2010 privind activitățile specifice funcției de diriginte în învățământul preșcolar. Activitatea de consiliere este precizată și în metodologia de aplicare a planului de învățământ pentru educația timpurie, cuprinsă în curriculum.

Opinăm că este imperios necesară cunoașterea normelor invocate de semnarii contractului educațional. Astfel, se pot evita situațiile generatoare de tensiuni mocnite, altercații verbale, alte forme de violență. De aceea, în momentul înscrierii copilului la grădiniță și, ulterior, la începutul fiecărui an școlar, se recomandă studierea clauzelor până când toate părțile confirmă însușirea lor.

Activitatea în discuție este susținută de educator, de regulă, împreună cu consilierul școlar ce reprezintă Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională. Este importantă prezența acestuia, dată fiind poziția adoptată în virtutea calității de reprezentant al unei instituții, a cărei rațiune este însăși consilierea, respectiv asistența în domeniu. Ne referim la: orientarea școlară și profesională (psihopedagogic vorbind), medierea școlară, terapia tulburărilor de limbaj și comunicare, terapia tulburărilor specifice, sprijinirea subiecților cu CES, asistența socială. Drept care, informațiile și exemplele de bună practică oferite de consilierul școlar și conclucrarea cu educatorul sunt două atuuri deloc de neglijat în cadrul parteneriatului. În structura tematicii se pot regăsi domenii de conținut despre: abilități, aptitudini, atitudini, jucăriile și jocurile, joaca, timpul de odihnă și timpul liber, lectura, ieșirile în natură, stadiul preoperațional de dezvoltare a inteligenței copilului, gestionarea situațiilor de criză în relația părinte-copil, trecerea în ciclul primar etc.

În opinia noastră, dezbaterile orientate spre diverse subiecte de interes comun sunt în avantajul tuturor participanților, fiind o modalitate prin care se consolidează legătura de comunicare dintre părinți, preșcolari și educator. Dialogurile despre ceea ce înglobează educația timpurie creează premisele cunoașterii fiecărui copil în parte mult mai îndeaproape.

Ca orice activitate, și aceasta trebuie riguros proiectată, planificată, organizată și realizată. În principiu, aceasta se desfășoară săptămânal, de-a lungul unui semestru. Temele și datele prestabilite se comunică din vreme părinților. Tematica, suporturile informative, rapoartele de activitate și instrumentele de măsurare a rezultatelor așteptate din partea părinților constituie piese de portofoliu.

În lumina celor de mai sus, am indicat instituțiile de resort și cele corelative, responsabile de bunul mers al parteneriatului în cauză. Le reiterăm: unitatea de învățământ preșcolar – prin grija managerului general, a consiliului de părinți al unității de învățământ, a celui de părinți al grupei, a consiliului de administrație –, Ministerul Educației Naționale – prin entitățile sale subordonate: grădinița, Inspectoratul Școlar Județean și Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională. Pentru reușita activității de consiliere, desfășurată respectând contractul educațional, comunicarea interinstituțională este vitală. Implicați (in)direct, oficanții trebuie să colaboreze în temeiul unor principii enunțate în curriculumul pentru educația timpurie: principiul educației ca interacțiune dintre educatori și copil și principiul parteneriatului cu familia și cu comunitatea.

În tandemul grădiniță/educator-părinte/copil, își pot da concursul anumite persoane. În viziunea noastră, în principal, acestea pot fi: consilierul școlar, inspectorul de specialitate, managerul unității de învățământ, liderii consiliilor enumerate în contractul educațional, membrii familiilor preșcolarilor – familia de bază și cea extinsă. Iar în subsidiar, acestea pot fi: psihologi specializați în consiliere parentală, reprezentanții unor entități private specializate în proiectarea și în derularea unor programe educaționale la nivel preșcolar, în plan local etc., reprezentanții unor instituții de cultură (de pildă, teatre pentru copii, muzee în aer liber). Să ne gândim doar la beneficiile unui proiect cu titlul *Poveștile din casa păpușarului*,

inteligibil pentru copiii din grupa de vârstă 5 – 6 ani. Obiectivele derivă din asemenea concepte-ancoră: comunicare prin imagine, fabulos, personaje, familie, prietenie, armonie. Gradul lui de aplicabilitate este cu atât mai crescut cu cât se implică și părinții preșcolariilor.

Există o serie de factori cu înrăurire (in)directă asupra parteneriatului în speșă. Ne oprim atenția asupra acestora: implicarea managerului grădiniței, etnosul grădiniței, profesionalismul și implicarea educatorului, nivelul de educație al părinților, calitatea relației de comunicare, respectarea normelor legale de referință, calitatea și numărul resurselor disponibile – resurse materiale, informaționale, tehnice ș.a.m.d. –, cultura și civilizația comunității, participarea altor actori educaționali cu potențial (uman, creativ, financiar). Rata de succes a parteneriatului dintre familie și grădiniță crește odată cu măsura în care factorii menționați ating pragul maximal de pozitivitate. În plus, etalăm câteva cuvinte de luat în seamă de părțile lui principale și de persoanele/organizațiile interesate să adere într-un fel sau altul. Noi le propunem pe următoarele: încredere, echitate, diversitate, particularizare, responsabilitate, eficacitate, promptitudine, durabilitate.

Luând act de respectivele cuvinte pe durata contractului educațional, avem convingerea că se poate evita orice tip de conflict. Cu titlu de exemplu, stipularea clauzelor speciale, judicios elaborate, este o posibilitate cu viabilitate. Clauzele completează vadul legislativ în materie sau întăresc litera fiecărei legi care interzice agresivitatea între semnatari, atât de nocivă pentru copil îndeosebi. Utilitatea unor asemenea prevederi este indiscutabilă. Altă posibilitate de prevenire a conflictelor între părțile contractante apare în cursul activității de consiliere: studierea unui ghid metodologic de specialitate și acționarea în consecință. Violența, fiind un fenomen în unitățile de învățământ, este important să fie tratată în amănunt (factori intrinseci și extrinseci, consecințe, proceduri de prevenire ș.a.m.d.).

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Jocul este cea mai bună cale de a cunoaște natura unui copil, pe deplin, precum și cel mai bun mod de a-l canaliza spre ceea ce indică aptitudinile lui. E un adevăr incontestabil. În calitate de formatori, educatorilor le rămâne, în principiu, să desfășoare cât mai multe jocuri pe gustul și după nevoile lui, iar treptat, să îi dea elanul necesar pe traseul educațional.

Fiind un lucru serios, jocul trebuie bine ales și riguros pregătit, indiferent de contextul în care îl punem pe rol. Până și jocul spontan nu trebuie să facă rabat de la calitate. Însă pentru a nu greși, ne orientăm după notele cuprinse în cadre normative oficiale specifice și în literatura de specialitate (autohtonă și străină). În cauză, prin cadre normative înțelegem curriculumul pentru educația timpurie și legislația privind drepturile copilului. Iar prin literatură de specialitate înțelegem tot ceea s-a scris în materie de didactică a jocurilor și de bune practici (tratate, studii, ghiduri etc.).

În continuare, insistăm asupra unor principii enunțate în curriculumul invocat: al învățării bazate pe joc, al individualizării, al diversității contextelor și situațiilor de învățare, al alternării formelor de organizare a activității și al alternării strategiilor de învățare. În considerarea primului, îi dăm copilului libertatea să se manifeste natural din dorința de (auto)cunoaștere. În baza celui de-al doilea principiu, îl acordăm copilului timp să se manifeste în propriul ritm, în consens cu nevoile lui, să își aleagă activități și sarcini. În temeiul celui de-al treilea principiu, îi creăm un mediu educativ (stimulativ, variat, incluziv,

sigur), astfel încât să îi îmbunătățim potențialul (cognitiv, creativ, emoțional, psihomotoric). În baza celui de-al patrulea, proiectăm demersul de așa manieră încât el să tolereze ușor secvențele ce presupun lucru în diverse forme (frontal, în grupuri mici, în perechi, individual).

Respectându-le, identificăm eventualele dificultăți de învățare ale copilului și îi observăm conduita. La un moment dat, aceasta poate deveni îngrijorătoare. Având toate informațiile interpretate complet și corect, aplicăm planul de predare-învățare diferențiată. Ne ghidăm după liniile principiului individualizării și după conținuturile unui pachet informativ alcătuit din: psihologia copilului, psihopedagogie specială, psihologie pură, legea educației naționale și didactica specialității (proprie domeniului în care subiectul se confruntă cu probleme). În viziunea noastră, ramurile de studiu sunt sudate prin concepte, tehnici, aplicații, efecte pe termen lung ș.a.m.d., cu înrăurire asupra a ceea ce numim *intervenție și dezvoltare holistică*. Legătura se explică din cel puțin două motive: se creează o imagine de ansamblu asupra situației problematice, imagine care edifică educatorul; se respectă rigoarea academică ce impune tratarea studiului de caz global și corect.

Succint spus, văzând cum (nu) este copilul și ce (nu) poate să facă, aflăm ce este de făcut pentru a-l ajuta să se remarce în sala de grupă, evidențiindu-și laturile pozitive. De vreme ce îi dăm exact ce este pe măsura lui și îl sprijinim constant, speranța în reușitele lui nu este utopică. Ce este de făcut în beneficiul copilului care întâmpină greutăți știm doar prin studiul ramurilor complementare, unde găsim resurse bogate de date consolidate despre abordarea predării-învățării diferențiate. Pe acestea le coroborăm cu teoriile instruirii și ale învățării, inclusiv în manieră integrată și în forme variate de organizare a activității, îndeobște prin toate tipurile de jocuri, pe grupuri eterogene sau omogene.

Comprimăm gândul reflexiv asupra expunerii de mai sus într-un scurt paragraf argumentativ. Căutăm să înfățișăm punctul de vedere despre locul jocului în viața copilului preșcolar având nevoi speciale.

Preșcolarul cu cerințe educaționale aparte nu poate fi lăsat singur pe toată durata procesului didactic. Ba din contră, el trebuie instruit prin dirijare și urmărit prin observație sistematică. Ghidarea subiectului spre sarcini se face exclusiv prin jocuri adecvate domeniului de conținut vizat la momentul respectiv. De fapt, atmosfera cu note mai mult ludice decât informative este realmente potrivită în orice situație de învățare. Insistăm asupra punerii jocului la loc de cinste, în modurile arătate de experți precum Solomon Marcus și autori ai unor lucrări despre teoriile și didactica jocurilor. Procedând întocmai, vom realiza că valențele lor formative se observă cel mai bine la copiii care acuză tulburări de învățare și de comportament. Așadar, de fiecare dată, ne vom convinge că funcțiile lui își exercită puterile. Cuvântul care le înglobează pe toate este *modelator*, așa cum este în principiu, și educatorul: modelator de suflete și caractere în plină devenire.

2. Pe fundalul prezentării făcute la punctul 1, să luăm cazul unui preșcolar afectat de tulburări de pronunție. În cele ce urmează enumerăm trei metode ce favorizează predarea diferențiată: ciorchinele, explozia stelară și conversația dirijată. Pentru a completa studiul de caz, ne oprim asupra uneia – **ciorchinele** – și o definim.

Aceasta este o tehnică ce încurajează gândirea liberă și conexiunile între noțiunile învățare, ideile proprii și altele derivate din combinarea lor. În cuvinte puține, această metodă deschide calea spre (auto)cunoaștere prin corelații între noțiuni și idei pentru a genera concepte, elaborate prin raționamente proprii.

Pe fondul definiției marcăm trei caracteristici, raportate la teoriile instruirii și ale învățării. Le conținem în sintagme/termeni-ancoră: libertate de gândire, redescoperire (pe căi proprii pur cognitive), raționament, înțelegere (în stilul personal), libertate de expresie.

Pe același fond marcăm și trei avantaje ale utilizării metodei ciorchinelui:

După simple exerciții efectuate la nivelul aparatului fonoarticulator, copilul va asocia, fără vreun sprijin, imagini simbolice care îi înfățișează necuvântătoarele ce emit grupurile de sunete puse în discuție; mu – vacă, de pildă.

Având în față schema ciorchinelui, copilul va putea așeza, pe fiecare braț, și alte imagini ce corespund cu acele grupuri de sunete; de exemplu, lângă imaginea ce redă vaca, el adaugă una cu o muscă, întrucât a identificat grupul *mu*.

Pe baza ciorchinelui realizat, copilul este provocat să caute și să rostească cuvinte ce conțin grupurile de sunete exersate. În acest sens, i se pun la dispoziție materiale concret intuitive și mijloace multimedia.

În plus, amintim și trei limite ale sale:

Din pricina problemelor existente la nivelul analizatorului auditiv, preșcolarul receptează mai puține sunete decât se așteaptă educatorul.

Din aceeași cauză, el receptează greoi regulile jocului, fapt ce prelungește durata lui.

Nedecodarea mesajelor educatorului sau decodarea lor cu greutate pot fi semne ale unor disfuncții ce coexistă în plan cognitiv.

În concluzie, subliniem importanța exercițiilor de limbaj în preșcolaritate. Recomandăm cu tărie tratarea cu maximă rigurozitate a conținutului despre actele de vorbire. Cum totul depinde de comunicare, sub o formă sau alta, este obligatoriu să ne îngrijim de felurile în care copiii mici receptează și emit mesaje orale. Este salutară orice inițiativă de combatere și de prevenire a tulburărilor de vorbire. Metodele de educare a limbajului sunt mine de aur în acest scop, mai ales dacă acestea poartă amprenta unui stil didactic inovativ și jovial.

Testul nr. 20

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. a fulgii – a ninge, moale – lin, ușor.
2. usturime, usturător.
3. mă – pronume personal, formă neaccentuată, locul – substantiv comun, (mi)-e frig – verb predicativ.
4. universul – subiect, numele – complement direct.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, verbul la gerunziu *privind(u)-* și pronumele personal, formă neaccentuată -*mă*.
6. Din câte am auzit, *ție* îți va încredința șeful această misiune.
Ți-e rău, fără îndoială, ai devenit palid.
Ei vin *odată* cu noi, nu mai au alt mijloc de transport.
Întâlnirea va fi stabilită pentru *o dată* ulterioară, care, probabil, va fi în iunie.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte în care să prezentați *particularitățile* unui text dramatic studiat, prin referire la o comedie.

O scrisoare pierdută, de I.L. Caragiale

I.L. Caragiale este unul dintre scriitorii clasici ai literaturii române, fiind un autor strălucit în proză satirică, nuvelistică și teatru. Opera dramatică a lui Caragiale, scrisă și publicată într-un deceniu, între anii 1879-1890, cuprinde comediile: *O noapte furtunoasă*, *O scrisoare pierdută*, *D'ale carnavalului*, *Conu Leonida față cu Reacțiunea* și drama *Năpasta*.

Comedia este o specie a genului dramatic, în proză sau în versuri, care provoacă râsul prin reprezentarea unor situații umane sau prin satirizarea moravurilor umane. Comedia are un conflict comic și un final fericit. Comedia se bazează pe comic, o categorie estetică, care generează râsul și care este caracterizat de contrastul dintre aparență și esență, dintre intenție și rezultat, manifestându-se prin mijloace artistice specifice.

Piesa *O scrisoare pierdută* este o comedie de moravuri, considerată capodopera dramaturgiei caragialiene și a fost interpretată și publicată în 1884.

Tema comediei prezintă lupta politică pentru desemnarea unui candidat în Adunarea Constituantă, în anul 1883. Locul acțiunii este capitala unui județ de munte. Titlul piesei se referă la obiectul unui șantaj politic, o scrisoare de dragoste, care devine importantă pentru cine o deține și amenință să tulbure existența câtorva personaje politice din orașelul de munte.

Piesa include patru acte în care se prezintă gradat conflictul dramatic principal, de natură politică. Taberele care se confruntă în piesă sunt reprezentate de două partide care susțin câte un candidat. O tabără este reprezentată de Ștefan Tipătescu, prefectul județului și de prietenul său, Zaharia Trahanache,

șeful partidului. Aceștia îl susțin pe Farfuridi. În opoziție se situează Nae Cațavencu, liderul unei grupări independente.

Începutul piesei este reprezentat de discuția dintre Tipătescu și subordonatul său, polițaiul Ghiță Pristanda pe marginea articolului defăimător la adresa prefectului, publicat de Cațavencu, în ziarul său, *Răcnetul Carpaților*. Pristanda îi mai povestește șefului său despre discuția din casa lui Cațavencu, în cadrul căreia acesta spune că deține un document care l-ar putea compromite pe Tipătescu. Nelămurit asupra documentului deținut de Cațavencu, prefectul părăsește pentru un moment scena și se întoarce ca să-l întâlnească pe Trahanache, care îi povestește prefectului despre întâlnirea neplăcută pe care a avut-o cu Nae Cațavencu, în decursul căreia avocatul i-a comunicat că deține o scrisoare de dragoste compromițătoare a lui Tipătescu, adresată Zoei Trahanache. Comicul de situație este evident pentru că soțul încornorat îl calmează pe amantul nervos, susținând că documentul respectiv este un fals, o plastografie. Tipătescu reacționează impulsiv și violent. Zoe intră în scenă și este martoră la discuția celor doi. Este la fel de deranjată de cele întâmplate și preocupată că reputația ei poate fi compromisă.

Cațavencu își expune planul; își propune să obțină, prin șantaj, susținerea membrilor partidului de guvernământ pentru a ajunge în Adunarea Constituantă. Farfuridi vede această agitație și crede că tandemul Trahanache-Tipătescu este trădător. Cei doi îl liniștesc și-l asigură de loialitatea lor. În scenă intră Cetățeanul turmentat care lămurește drumul scrisorii buclucașe. El o găsisse, după ce Zoe o pierduse din neglijență și voise să o returneze „andrisantului”, dar intervenise Cațavencu și îi subtilizase scrisoarea. Cațavencu solicită „o mie de poli ori deputăția” în schimbul scrisorii. Trahanache găsește o poliță falsificată de același Cațavencu și își propune să-l șantajeze, la rândul lui, pe avocat.

Actul al doilea îi prezintă pe fruntașii județului care calculează voturile politice, obținute în mod necinstit. Farfuridi și Brânzovenescu hotărâsc să trimită o depeșă nesemnată la București în care scriu despre trădarea lui Trahanache. Tipătescu îi ordonă lui Pristanda să-l aresteze pe Cațavencu; Zoe intervine și-l amenință pe iubitul ei că ea și Trahanache îl vor susține pe Cațavencu în alegeri. La rugămintele femeii, Tipătescu este de acord să-l susțină și el pe Cațavencu. Cetățeanul turmentat reîntră în scenă, acuzându-l pe avocat de furtul scrisorii și ca să întrebe, confuz, cu cine votează. Tipătescu îl lămurește, spunându-i de Cațavencu.

Momentul de tensiune maximă al piesei îl reprezintă sosirea depeșei de la București prin care li se cere de la centru să-l susțină pe Agamemnon Dandanache.

Actul al treilea prezintă o ședința electorală, desfășurată în sala Primăriei și prezidată de Trahanache. Cei doi candidați la deputăție susțin discursuri ca să convingă audiența, în fapt, ele demonstrează incultura și imbecilitatea vorbitorilor. După susținerea discursurilor, Trahanache îl anunță drept candidat pe Agamemnon Dandanache. În vâlmășeală care se produce, Cațavencu pierde scrisoarea.

Actul al patrulea este dominat de figura noului candidat, care povestește cu dezinvoltură cum a parvenit politic, prin intermediul unui șantaj al cărui obiect a fost o scrisoare de dragoste. Ceea ce Cațavencu a plănit, lui Dandanache, cel care „este mai prost decât Farfuridi și mai canalie decât Cațavencu” îi reușește. Complet amoral, senil, cu defecte de vorbire, Dandanache este un personaj pitoresc, prin care se subliniază calitatea oamenilor politici. Pedepsindu-l cu eleganță pentru tentativa lui de a șantaja, Zoe îi încredințează lui Cațavencu misiunea de a conduce banchetul organizat în cinstea noului candidat. Deznodământul prezintă festivitatea și atmosfera de bună-dispoziție de la banchet și discursul demagogic rostit de Cațavencu, în onoarea candidatului.

Mijloacele de realizare a comicului sunt variate, autorul utilizând toate resursele generării umorului: comicul de situație, de moravuri, de limbaj, de caracter.

În ceea ce privește comicul de caracter, personajele lui Caragiale „fac concurență stării civile” (Garabet Ibrăileanu), fiind foarte bine conturate. În tradiția comediei clasice, dramaturgul construiește o tipologie comică, identificând următoarele tipuri umane: încornoratul, adulterina, junele prim, demagogul, raisonneur-ul, servitorul. Personajele sale se dovedesc, însă, mai multă complexitate prin faptul că prezintă deopotrivă trăsături negative și pozitive. Autorul afirmă vis-à-vis de această complexitate: „natura nu lucrează după tipare, ci-l toarnă pe fiecare după calapod deosebit; unul e sucit într-un fel, altul într-altfel, fiecare în felul lui, încât nu te mai sature să-i vezi și să faci haz de ei.” Autorul insistă în redarea comicului de caracter pornind de la considerentul că arta are și o funcție moralizatoare, care-și propune să îndrepte tarele sociale.

Comedia *O scrisoare pierdută* este o scriere valoroasă, care-și păstrează actualitatea și proșpețimea, indiferent de trecerea timpului. Ea are menirea de a delecta și de a corecta moravurile sociale, prin forța etică a artei.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de una-două pagini, intitulat *Competențele-cheie și educația timpurie*.

Noțiunea de **competență-cheie** este frecvent întâlnită în literatura de specialitate. În cuvinte proprii, prin aceasta înțelegem un ansamblu de cunoștințe solide, abilități, aptitudini și atitudini dezirabile fără de care nu este posibilă înaintarea unui subiect pe traseul educațional. În considerarea acestui ansamblu bine consolidat, subiectul educabil se dezvoltă plenar pentru a se împlini în viața personală și în cea profesională. Ca atare, el se regăsește și în comunitatea în care conviețuiește, și pe piața muncii, și în societatea contemporană – una plină de provocări generate de globalizare, de incluziunea socială, de profesiile/ocupatiile tot mai solicitante.

Privite ca un tot unitar, competențele-cheie reprezintă un bagaj absolut necesar la drum lung pentru orice subiect. În context, ne gândim instant la educația pe toată durata vieții, care, prin definiție, implică formarea continuă.

În altă ordine de idei, competențele-cheie sunt precum liniile directe ce străbat orice mediu educațional în care se formează o persoană, indiferent de vârstă. Numai avându-le se pot parcurge formele de școlarizare în condiții optime.

La nivel european, există o recomandare cuprinsă în acquis-ul comunitar ce privește competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții.¹⁰ Cele opt domenii de referință sunt: comunicarea în limba maternă și în limbi străine, competențe în matematică, competențe elementare în științe și tehnologie, în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație, competențe pentru a învăța să înveți, competențe civice, de relaționare interpersonală, sensibilizare culturală, exprimare artistică, spirit de inițiativă și antreprenoriat.

Pe calea celor de mai sus, ajungem în sfera învățământului efectuat la nivel pre-elementar, adică ante- și preșcolar. Aici se impune să facem următoarele mențiuni: Cele opt competențe-cheie sunt enunțate și în noul curriculum pentru educația timpurie, unde sunt corelate cu cele cinci domenii de dezvoltare, astfel redată:

¹⁰ Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006, publicată în Jurnalul Oficial L 394 din 30 decembrie 2006.

- dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală;
- dezvoltarea socio-emoțională;
- dezvoltare cognitivă și cunoașterea lumii;
- dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii;
- capacități și atitudini în învățare.

La rândul lor, aceste domenii, explorate între 0 și 6 ani, sunt corelate cu competențele generale aferente fiecărei discipline studiate în ciclul primar. Iar dimensiunile dezvoltării per domeniu cu seriile de competențe specifice derivate din cele generale. Continuitatea este mai mult decât evidentă și explicabilă.

Privind lucrurile în profunzime, realizăm că axa celor opt competențe-cheie transcende treapta obligatorie de învățământ național până la cel mai înalt nivel existent în Clasificarea Internațională Standard a Educației (ISCED). Prin urmare, observăm corespondența dintre ISCED 0 (educația timpurie) și ISCED 8 (învățământ superior).

Pentru a-și forma competențele elementare, orice subiect are nevoie de **condiții** prielnice. Acestea sunt de găsit într-un mediu educațional incluziv și stimulator, organizat cu profesionalismul unui vizionar și păstrat cu spiritul unui bun gospodar.

Condițiile depind de **factori** extrinseci și intrinseci resimțiți (in)direct în mediul în care decurge viața unui subiect educabil – viața personală și, în speță, cea preșcolară. Cu titlu exemplificativ, **factori extrinseci** sunt: educația fundamentală a părinților (inclusiv cea parentală), calitatea unităților de învățământ din comunitatea lui aparținătoare sub atari aspecte: dezvoltarea instituțională și organizațională, pregătirea cadrelor didactice, gradul de promovabilitate la examenele naționale), dezvoltarea economică a comunității, civilizația și cultura acesteia, numărul persoanelor vulnerabile ce riscă excluderea socială, gradul de infracționalitate judiciară înregistrat. Iar **factori intrinseci** pot fi: starea de sănătate (fizică și emoțională) a subiectului educabil, gradul lui de motivație interioară dovedit în situații de învățare, comportamentul manifestat pe fondul unor tulburări de natură psiho-afectivă sau al unei vieți liniștite, comunicarea și relaționarea cu semenii în termeni deschiși sau generator de tensiuni.

Pe cale de consecință, competențele au nevoie de un mediu favorabil formării și dezvoltării încă din prima etapă a vieții. Numai așa putem fi în prezența unui om educat în toate privințele. Nu este deloc întâmplătoare asemănarea cu mediul favorabil unei flori. Cum grădinița de copii este precum rondul de flori, educatorii au datoria morală de a se îngriji de acesta cum se cuvine. În egală măsură, și managerul grădiniței are aceeași datorie, dată fiind poziția care îi permite să asigure baza indispensabilă (materială, logistică, tehnică etc.). Să dăm câteva exemple, gândind la un preșcolar aflat în plină formare. Lui îi sunt de trebuință:

- un personal primitor și prietenos, interesat constant de nevoile și dorințele lui;
- o sală de grupă, în care ambientul este plăcut – climatic, cromatic, organizatoric, ergonomic vorbind;
- materiale și mijloace de învățare concret intuitive, sigure, atractive și eficiente;
- un act didactic bazat, în esență, pe principiile accesibilității, echității, individualizării, al învățării active și prin joc, al învățării integrate;
- un program adecvat vârstei lui și nevoilor instructiv-educative și (re)creative;
- un colectiv de actori (non)educaționali, preocupați de calitatea și diversitatea ofertei (extra)curriculare, dar și dispuși să își dea concursul în acest sens;
- o familie care să se implice total în educația lui de acasă și în programele în care i se solicită participarea, în cadrul grădiniței ori în afara ei.

Efectele condițiilor anterior enumerate răzbat peste vreme. Școlăritatea mică este următoarea etapă în care se resimt cel mai bine. De pildă, intrat în clasa pregătitoare, copilul obișnuit de timpuriu cu actele de vorbire, cu regulile pe care le presupune desfășurarea unui joc sau a unei activități, cu normele de igienă personală și a spațiului de lucru ori de joacă, cu autonomia personală, cu regulile unui program (de muncă intelectuală, de joacă și de odihnă), în mod sigur, face față rigurilor vieții de școlar. Având, per total, un comportament ce denotă încredere în propriile forțe, copilul în discuție își formează o imagine de sine tot mai bună, iar treptat, o puternică stimă de sine. Comportamentul dezirabil este suma rezultatelor competențelor-cheie formate în educația timpurie. Pe deasupra, copilul în discuție, la sfârșitul clasei a II-a, va avea achizițiile fundamentale, atât de necesare pentru tot restul vieții școlare.

În viziunea noastră, cele opt competențe sunt printre cele ale secolului XXI. Sub o formă sau alta, toate se oglindesc în enunțuri și conținuturi despre: alfabetizare (funcțională, digitală, vizuală, culturală), comunicare, colaborare, cooperare, curiozitate, creativitate, inovație, gândire critică, autoevaluare, organizare, rezolvare de probleme complexe, responsabilizare, metacogniție. Într-o societate a cunoașterii marcată de schimbări din ce în ce mai radicale, orice persoană are nevoie de competențe transversale. Într-o mare de informații, capacitatea de analiză și sinteză este vitală. Procesele psihice (cognitive, senzoriale, afective) trebuie puse pe rol, folosind toată puterea lor. În contextul prezentei lucrări, considerăm că educația timpurie este esențială pentru formarea unui copil în concordanță cu cerințele complexului de competențe. În limitele potențialului copilului (nativ și dobândit), educatorul este dator să acționeze cu profesionalism și vocație.

Plastic vorbind, competențele-cheie sunt trunchiuri de copaci. Bine înrădăcinate și întreținute, acestea se continuă prin coroane frumos crescute. Coroanele sunt preșcolarii, ale căror evoluții converg înspre idealul educațional. Atitudinile cultivate în virtutea setului de competențe atestă rezultatele muncii educatorilor, căci sunt dovedite de educabili, independent de vârstă. Mai multe asemenea coroane frumos dezvoltate formează o pădure deasă, ușor de asemuit cu o societate de oameni elevați și integri. Credem că metoda metaforei este potrivită pentru a reda impactul raportului cunoștințe-abilități-apitudini-atitudini de-a lungul vieții.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Independent de tipul jocului, funcția formativă este lesne de înțeles. Deducem din principiul învățării bazate pe joc, prevăzut în noul curriculum pentru educația timpurie. Fiind un mod natural de exprimare a copilului, sub toate aspectele, jocul nu trebuie să lipsească din activitățile lui didactice și nici din cele de acasă. E cel mai frumos mod prin care el se poate dezvolta armonios.

Suport informativ avem; îl avem cu triplă factură: legislativă, teoretico-științifică și practic-aplicativă. Studiindu-l, ne edificăm în privința anumitor principii corelate (in)direct. Alături de cel amintit deja, mai notăm alte trei: principiul individualizării, al diversității contextelor și situațiilor de învățare, al alternării formelor de organizare a activității și al alternării strategiilor de învățare. Este important să știm între ce limite ne este permis să acționăm în beneficiul copilului.

Pe lângă curriculumul precizat, în învățământul preșcolar – și nu numai –, didactica jocurilor este o piesă de rezistență. E așa, fiindcă, în opinia noastră, în faza de proiectare curriculară, prin mecanismele sale, aceasta unește liniile definiției ale principiilor evidențiate mai sus. Foarte bine înțeleasă și riguros aplicată, aceasta fluidizează procesul instructiv-educativ și dinamizează grupurile de învățare. Altfel

zis, didactica jocurilor este fondul pe care dăm formă activităților și sarcinilor de lucru, în funcție de nevoile și doleanțele copiilor. În lipsa unui fond întemeiat și polivalent nu putem organiza activități conforme cu cerințele curriculumului și ale normei-cadru (LEN). Conținuturile didacticii și termenii-cheie sunt niște ași în mână – în mână educatorului care vede bogăția taxonomiei jocurilor și aportul lor la instruirea unui copil având CES. Dacă, în situații potrivite, punem în lumină cele menționate, reușim să respectăm criteriile stabilite în consens cu rigorile psihologiei vârștelor: ritmul propriu de dezvoltare, stilul de lucru personal, trebuințele lui – sau, mai bine spus, neputințele lui. Jocul, fiind un veritabil mijloc metodic, are puterea de a lega definiția dată procesului de învățământ (general acceptată) de didactica de specialitate și de natura copilului. Ne referim la natura lui în planurile biofizic, psihomotor și afectiv, așa cum ni se înfățișează acesta la nivelul preoperațional de inteligență. În fapt, aceasta reprezintă potențialul copilului pe trei paliere: intelectual, psihomotor, emoțional. Operaționalizarea obiectivelor didacticii în discuție se face în consonanță cu ceea ce pot oferi subiecții în timp real, priviți individual. Operaționalizarea se face și în concordanță cu situațiile de învățare curente. Dacă sunt bine pregătiți pentru prezent, adică pentru impactul lucrurilor pe termen scurt, ei vor putea trece și prin viitoarele situații instructiv-educative. Ca atare, tot ce are esență ludică are, în egală măsură, și forță formativă. În altă ordine de idei, jocul are un rol mediat cu efect imediat, dar și în timp îndelungat.

De ce are atâta relevanță binomul enunțat? În accepțiunea proprie, acesta e indispensabil de-a lungul preșcolarității, ca parte dintr-o serie de exerciții de antrenament pentru viitoarele traiectorii instructive. Ne argumentăm astfel punctul de vedere.

Dincolo de latura recreativă a jocului începe una curat formativă. Rolul se justifică, de exemplu, prin funcția ce pune în copii temelia competenței de dobândit mulțumită unui tip de joc anume. Ca să vedem legătura, ne gândim la trei aspecte: domeniul cognitiv de dezvoltare, jocurile de construcție și de creație, obiectivele didacticii jocurilor. Elaborăm obiectivele în jurul principiilor educaționale prevăzute în cadre normative oficiale și în jurul câtorva concepte-ancoră semnificative: tipologie, particularități, scopuri, funcții, interferențe, reguli, etape, finalități, stadiu preoperațional de gândire, potențial afectiv și motric – atât cât există în fiecare subiect. Finalitățile atinse se datorează respectării mențiunilor științifice, teoretice și metodologice notate în didactica jocurilor și în anexa la OMEN nr. 3851/2010, *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*. Demersul nostru se concretizează în comportamente ce ajută copilul să facă față provocărilor din orice situație de învățare, întâlnită mai cu seamă în mica școlaritate. Prin joc, îl pregătim să adopte conduite care îl favorizează în plan personal și în colectivitate, dar mai ales să cultive valorile internalizate. Lumina dezirabilă în care stă copilul apare în urma dezvoltării capitalului său intelectual, fapt posibil prin exerciții de raționament și de creativitate, efectuate constant. Primind impulsurile necesare, se dezvoltă continuu inteligențele logico-matematică și spațial-vizuală; la fel și capacitatea copilului de a fi original prin creațiile realizate.

Dacă ar fi să ne marcăm pe o axă cuvintele-cheie care îi dau jocului greutate, acestea ar fi: **capacitate** – dovedită prin procesele psihice aflate în plină evoluție –, **subiect** format conform rezultatelor așteptate (rațional, imaginativ, productiv, proactiv, motivat, sociabil, empatic, echilibrat, respectuos), **dezvoltare plenară**.

În educația timpurie cu precădere, jocul și joaca sunt în firescul lucrurilor. Atunci, să le facem loc în toate activitățile enumerate în planul de învățământ preșcolar și detaliate în metodologia lui de aplicare.

2. În considerarea celor de mai sus, precizăm trei obiective ale didacticii jocurilor, specifice activităților derulate în preșcolaritate. Acestea sunt:

- pentru **beneficiarul direct**, dinamizarea factorilor ce contribuie la dezvoltarea personalității copilului, pe toate laturile, exclusiv prin jocuri; pregătirea lui pentru următorul nivel de școlarizare;
- pentru **educator**, perfecționarea stilurilor de proiectare didactică a oricărei activități ludice ținând cont de resursele procedurale specifice și de recuzită.

Dintre cele trei, ne alegem un obiectiv și îl tratăm potrivit cerințelor.

Ne reține atenția obiectivul ce privește dinamizarea factorilor susceptibili să contribuie la dezvoltarea personalității. Definim natura obiectivului în baza metodologiei aplicabile în învățământul preșcolar. Factorii dezvoltatori pot proveni din sfera domeniilor experiențiale și dirijați spre aria jocurilor de toate categoriile. Așadar, copilului i se acordă libertatea de a-și alege activitățile ludice, temele și formele de organizare. În viziunea personală, natura obiectivului expus constă în deschidere și expresivitate, bazate pe suport de specialitate, bine fundamentat. Credem că este una pur evolutivă. Orice copil care simte că i se acordă credit acționează în consecință.

Într-o metodă didactică, gradul de aplicabilitate ni se relevă instantaneu. De pildă, folosind explozia stelară, ca metodă, putem afla în ce măsură, în joacă, poate copilul să răspundă la una dintre întrebările date în funcție de potențialul și de nevoile lui educaționale. Concret, la întrebarea *Cum?*, copilul care nu face ușor conexiuni între noțiuni și fenomene, poate fi provocat să răspundă corespunzător folosindu-se de imagini simbolice. Întrebările ajutătoare adresate îi dau curajul să exploreze subiectul din unghiurile văzute cu puterea minții lui. Aplicabilitatea se poate observa în timp real, dar și peste timp, când copilul va putea să efectueze cu succes sarcinile date în contextul metodei problematizării. Știind că aceasta este adesea utilizată pe durata învățământului primar, este recomandat să strunim copilul din vreme în acest sens.

Cunoașterea didacticii jocurilor în formarea copilului este, prin excelență, un atu de necontestat. De fapt, în substrat, distingem mai multe avantaje. Privind în perspectivă, deosebim trei asemenea avantaje, care, valorizate la maximum, îi aduc preșcolarului multiple beneficii pe durată nedeterminată. Le redăm succint, în loc de concluzie, în enunțurile următoare:

Copilul este canalizat pe drumurile construite anume de Natură în folosul său pentru a-și exploata înclinațiile ori pentru a-și descoperi altele.

În cadrul jocului liber ales, el se simte în largul său și se dezvoltă în ritmul „dictat” de Natură.

Educatorul se simte mai stăpân pe sine de vreme ce cunoaște teoriile și tainele metodicii jocurilor, în temeiul cărora întocmește proiecte didactice de excepție, reflectate în atribute precum: inovație, dinamism, eficiență, evoluție.

Testul nr. 21

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *tăria* – forța (morală), *a se înșela* – a-și face iluzii.
2. *luminos, luminiță*.
3. *poate* – adverb predicativ, *aceea* – adjectiv pronominal demonstrativ, *a-(ți) termina* – verb nepredicativ, modul infinitiv.
4. *celălalt* – subiect exprimat prin pronume, *de felul* – atribut substantival prepozițional.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, între pronumele personal cu formă neaccentuată *te-* și verbul auxiliar *-ai*.
6. *Careva* să vină, să ne ajute!
Care va îndrăzni să nesocotească ordinul va fi pedepsit cu asprime.
La sfârșitul săptămânii plecăm *unde*va, fără o destinație anume.
Unde va opri, acolo vom face popas.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu, de 300-400 de cuvinte, în care să prezentați *particularitățile de construcție a unui personaj dintr-o comedie selectată*, din programa de concurs.

O scrisoare pierdută, de I.L. Caragiale
Zaharia Trahanache

Zaharia Trahanache este unul dintre personajele principale ale comediei *O scrisoare pierdută* și întruchipează tipul încornoratului simpatic. Deși Zaharia are o vârstă venerabilă, este un om important în societate, fiind șeful partidului și reprezentantul multor alte formațiuni politice: „prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral, Comitetului școlar, Comitetului școlar, Comitetului agricol și al altor comitete și comiții”. Enumerarea bombastică a funcțiilor subliniază, în fapt, găunoșenia personajului, lipsa lui de valoare.

Personajul este caracterizat și prin nume, Zaharia trimite la ideea de zahariseală, de ramolism, în timp ce Trahanache, prin sensul lui de aluat moale, sugerează faptul că personajul se lasă modelat de Zoe și acționează și după cum îi dictează interesele. El devine ridicol prin repetarea ticului verbal „ai puținică răbdare”, care denotă un automatism al gândirii. Lui Trahanache ticul îi este de folos pentru că, rostindu-l, cere timp de gândire de la interlocutor. Personajul este mai ales viclean. Știe despre povestea de dragoste dintre Zoe și Tipătescu, dar nu intervine pentru că îi convine situația și pentru că îi apreciază într-atât pe amândoi, încât nu vrea să-i piardă. Viclenia și-o dovedește și în interacțiunea cu Cațavencu, pe care-l amenință cu un obiect de contrașantaj, o poliță falsificată de acesta pentru a acoperi o subtilizare de fonduri. Acțiunea lui este exonerată de punerea în practică a îndemnului machiavelic, prin care se exclude morala: „Apoi, dacă el umblă cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri.” Trahanache acționează astfel tot în scopul de a-și păstra reputația intactă.

Personajul acționează cu prudență, credincios principiului său că în politică nu trebuie să te grăbești sau să te mănii, principiu despre care îi spune și prietenului sau, Tipătescu. Trahanache este ipocrit. Enunță faptul că scrisoarea deținută de Cațavencu este un fals, deși cunoaște adevărul. Se dovedește insinuant când îi comunica prefectului despre întrevvedere cu avocatul Cațavencu: „Ei, Fănică, să vezi imitație de scrisoare! Să zici și tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri!” Se amuză pe seama tulburării prefectului, care se agită la gândul scandalului care l-ar discredita, însă îl sfătuiește să aibă „puținică diplomatie” pentru că furia nu este recomandată în viața politică.

Trahanache este complet imoral, mai ales atunci când falsifică lista alegătorilor pe care adaugă numele unor simpatizanți ai partidului, care nu aveau dreptul de a vota.

Personajul are o gândire plată și dă dovadă de incultură, asemenea fiului său, ale cărui nerozii le citează ca pe vorbe de duh.

Pe parcursul piesei, Trahanache acționează în scopul evitării scandalului, care ar distruge, odată cu reputația familiei, armonia în viață conjugală. Îl acceptă cu ușurință pe Agamemnon Dandanache, omul politic propus de la centru pentru funcția de deputat, deși Dandanache este un șantajist veros și un decrepit teribil. Pentru Trahanache, susținerea omului politic trimis de capitală este o garanție a relației bune cu guvernul. Aparent naiv și lent în gândire, Trahanache găsește soluții concrete pentru situațiile conflictuale din piesă. El ajunge să fie simpatic prin faptul că o iubește pe Zoe căreia îi face întotdeauna pe plac. Trahanache îl prețuiește și pe Tipătescu, prietenul său și îi temperează acestuia ieșirile impulsive. Relația de prietenie dintre cei doi bărbați este solidă, chiar dacă implică o nuanță de ipocrie.

Personajul Zaharia Trahanache este amuzant prin afișarea defectelor și prin rolul de încornorat simpatic pe care-l joacă admirabil. El este umanizat, totuși, prin iubirea pe care le-o poartă lui Zoe și lui Tipătescu.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Realizați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **traseul educațional al preșcolarului**.

Se știe că primii ani de viață sunt decisivi pentru dezvoltarea holistică a ființei umane. Traseul educațional începe la o vârstă fragedă acasă și/sau în unitățile de învățământ antepreșcolar și se continuă în unitățile de învățământ preșcolar. Părinții și personalul specializat își dau concursul pentru ghidarea copilului pe traseul formativ. În opinia noastră, e deosebit de importantă parcursul tuturor etapelor caracteristice nivelului pre-elementar, aferent educației timpurii (0 – 6 ani). Parcursul lor sistematic facilitează trecerea spre nivelul elementar, aparținând școlarității mici (7 – 11 ani). „Trecere” între niveluri se face în raport cu stadiile de dezvoltare a inteligenței, tratate de J. Piaget. Ne referim strict la primele trei: senzorio-motor, preoperațional, operațional concret. În accepțiunea noastră, este imperios necesar să cunoaștem stadiile și să vedem legătura de cauzalitate dintre acestea. Numai așa, spre exemplu, știm ce anume îi putem pretinde unui copil înscris la grădiniță și la finele fiecărui an de preșcolaritate. Doar cunoscându-le bine și acționând în consecință, putem pregăti corespunzător copilul pentru intrarea în ciclul primar.

În continuare, ne concentrăm asupra documentului de referință în context: curriculumul pentru educația timpurie. În cuprinsul său și al *Reperelor fundamentale în învățarea și dezvoltarea copilului de la naștere la 7 ani*, sunt prevăzute competențele elementare, aparținând domeniilor care privesc dezvoltarea

sub aspectele: cognitiv, social, emotional, fizic, al sănătății și igienei personale, al limbajului și comunicării, al capacităților și atitudinilor în învățare. Intrând în profunzime, înțelegem că subdomeniile sunt structurate în dimensiuni ale dezvoltării, la rândul lor, reflectate în comportamente definitorii pentru fiecare domeniu principal. În sens edificator, ne concentrăm asupra programei și a structurii curriculare în materie pentru a ne însuși finalitățile educației timpurii. E absolut obligatoriu să le acordăm atenția cuvenită, atunci când ne alegem activitățile de învățare, căci în temeiul lor formăm competențe. Pe acestea le privim în stadiul lor incipient, specific fiecărei grupe de vârstă. În altă ordine de idei, urmând gradual traseul educațional, observăm că toate conținuturile per competență-cheie devin tot mai numeroase și mai diversificate dintr-un singur motiv: dezvoltarea plenară a copilului. Succint spus, pornim de la simplu la complex și de la general la particular.

De-a lungul traseului cu caracter formativ, este inerentă apariția unor factori ce pot determina evoluția, sau involuția copilului. Aceștia pot fi ori nu dependenți de natura copilului și de mediile în care conviețuiește acesta – mediul familial și cel educațional. Cu alte cuvinte, factorii sunt intrinseci și extrinseci, cu înrăurire (in)directă asupra progresului sau regresului preșcolarului. Când spunem *natura copilului*, ne gândim la tot ceea ce implică procesele psihice definitorii pentru structura lui intelectuală și morală. De pildă, o tulburare emoțională determină o tulburare comportamentală cu consecințe relativ greu de controlat. Adesea întâlnim cazuri marcate de (auto)agresivitate, criză de afect, anxietate, nesupunere față de regulile firești de disciplină și de conduită. Orice fisură în structura intelectuală și morală îi îngreunează copilului formarea continuă – la grădiniță, acasă, în spațiile (ne)convenționale educative frecventate cu grupul de învățare și cu familia. Când spunem *mediile în care conviețuiește copilul*, ne gândim la ceea ce îi oferă cadrul familiei de bază și al celei extinse, respectiv cadrul instituționalizat (personalul grădiniței, oferta educațională, baza materială, rețeaua de parteneri implicați în activitățile grădiniței ș.a.m.d.). Este definitoriu nivelul de educație al fiecărui adult care interacționează cu preșcolarul. Inevitabil, acesta își pune amprenta asupra modului în care se formează educabilul. Concret, adultul îi direcționează drumul în sensul bun sau în cel negativ. Pentru copil, definitorie este și calitatea programului extrașcolar, derulat acasă și în spații deschise/închise. Cele menționate anterior sunt independente de voința copilului și trec drept factori externi.

Reflectând la ultimul paragraf, credem că, în contextul dat, educatorul are asemenea îndatoriri: să studieze problematica factorilor (interni, externi) de mediu, cu influență asupra procesului de învățământ preșcolar, să ia măsurile ce se impun pentru combaterea/reducerea efectelor nedorite, să creeze situații de învățare cât mai eficiente și generatoare de experiențe cu impact pe termen lung. Ghidurile metodologice abundă de sugestii date pentru stimularea copilului – cognitiv, afectiv, comportamental vorbind. În viziunea noastră, ghidurile oferă soluții cu ajutorul cărora educatorul poate menține un copil pe traseul în discuție, traseu „construit” din niveluri de studiu din ce în ce mai dificile. Acesta trebuie parcurs secvențial și cu rigoare maximă, dovedită în egală măsură de educator și de familie. Astfel cresc șansele de a fi parcurs la cel mai înalt de pregătire, raportat la potențialul copilului. (Un start bun poate garanta chiar și atingerea nivelului 8 ISCED.)

Ca orice traseu, și cel educațional poate fi presărat cu obstacole încă de la început. Pentru preîntâmpinarea lor, educatorul pot lua măsuri prin activitățile prevăzute în planul de învățământ, imbinat cu oricare dintre temele anuale de studiu. În plus, pe durata activităților de consiliere a părinților, acesta poate pune în discuție subiectul privind măsurile susceptibile să prevină apariția opreliștilor în calea micilor educabili.

Cu titlu de exemplu, în scopul precizat, se pot organiza proiecte/programe extrașcolare și extracurriculare, în care să își dea concursul: consilieri educativi, școlari din ciclul primar, psihoterapeuți, nutriționiști, medici pediatri, animatori, păpușari, părinți, experți în noile educații. Prin temele abordate se pot găsi răspunsuri la întrebări precum acestea: De ce nu (mai) vreau să merg la grădiniță? De ce mă supăr ușor? De ce vreau mereu altceva? De ce refuz să îndeplinesc activitățile de rutină? De ce nu (mai) sunt atent(ă)? De ce nu (mai) țin minte regulile jocurilor și spusele doamnei educatoare? Întrebările sunt provocatoare pentru participanți, îndeobște pentru fiecare părinte, dornic să afle ce piedici îi stau copilului în cale – piedici comportamentale, emoționale, intelectuale. Prin urmare, deducem că respectivele proiecte/programe nonformale reprezintă un amplu exercițiu de cunoaștere a propriului copil. Doar observând ce neajunsuri și nemulțumiri are fiecare în parte îi putem veni înainte cu soluții care îl propulsează pe traseul ce îi va marca totodată formarea continuă și cariera. Finalitățile educației timpurii sunt realizabile în proporție de 100 % numai dacă îi oferim copilului în permanență un mediu stimulat. Acest mediu trebuie judicios gospodărit și îmbogățit cu oferte educative și (re)creative, interdisciplinar gândite, inclusiv în manierele specifice noilor tehnici multimedia.

În considerarea mențiunilor de mai sus, opinăm că am identificat câteva puncte forte ce îi dau consistență temei prezentate, iar fiecărei idei enunțate, viabilitate. Cu tact și răbdare, educatorul poate acționa realmente în numele principiului individualității. Prin prisma lui se pot preîntâmpina eșecurile provocate de obstacole, acelea ivite de-a lungul traseului ce străbate preșcolăritatea. În scop salvator, se pot utiliza strategii didactice favorabile (re)aducerii copilului pe drumul cel bun. O stație de lucru „construită” într-un centru de interes, de pildă. Stația de lucru poate reprezenta mediul perfect pentru copilul care are nevoie de stimulii potriviți, destinați să îi îmbunătățească potențialul. „Fortificat” din vreme, el își poate menține echilibrul, așa încât să avanseze în ritm cu lumea inconjurătoare, mereu în schimbare.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Didactica jocurilor este doar despre dezvoltarea personalității copilului, drept urmare a trecerii lui prin toate etapele necesare până atinge idealul educațional. Spectrul didacticii este mult mai larg, însă noi nu insistăm acum asupra acestui obiect de studiu.

Citind noul curriculum pentru educația timpurie și anexa RFIDT la OMEN nr. 3851 din 2010, *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, ne reamintim esența principiului învățării bazate pe joc. Acesta este indisolubil legat de alte trei principii: al individualizării, al diversității contextelor și situațiilor de învățare, al alternării formelor de organizare a activității și a strategiilor de învățare. Cele trei ne amintesc definiția idealului educațional dată în norma-cadru – Legea educației naționale nr. 1/2011. O parafrazăm astfel: Demersurile făcute de cadrele specializate pentru dezvoltarea subiectului (armonios, liber, integral), pentru formarea personalității lui autonome, pentru asumarea valorilor destinate să conducă la împlinire personală și la dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea la viața societății, pentru incluziunea socială și angajarea pe piața muncii. Deoarece educația timpurie face parte din conceptul *educație pe toată durata vieții*, este firesc să punctăm aspecte pe care preșcolarul le va cunoaște mult mai târziu.

Paragraful anterior creează legătura dintre primul principiu și celelalte trei enumerate. În accepțiunea noastră, atunci când învățăm copilul prin joc, e imperios necesar să ținem cont de niște variabile: vârstă,

natură, potențial (generic privit), nevoi, dorințe, dimensiunea de dezvoltare vizată, domeniu de conținut, situație de învățare, recuzită, indicatori comportamentali. Înainte de a-i da copilului libertate să se joace, îi dăm jocul potrivit cu structura sa – cea nativă și cea îmbogățită pe parcurs. Când spunem *structură*, ne gândim la profilul lui, constituit din: capital (fizic, intelectual, creativ, psihomotric, afectiv), ritm propriu de dezvoltare, stil de comunicare și de relaționare, aptitudini înnăscute și îmbunătățite), stil de învățare, stil și ritm de lucru. Organizând jocul ales într-o formă corespunzătoare și în baza strategiilor adecvate situației nu facem decât să îi respectăm copilului individualitatea. Mai precis, dacă îi predăm diferențiat și dacă îl sprijinim să progreseze, per ansamblu, în consens cu profilul schițat, cresc șansele să îl dirijăm spre idealul educațional. Drumul spre deziderat trece prin câteva principii enunțate în LEN: al calității, al relevanței, al eficienței, al centrării educației pe beneficiar. Odată ce ne centram pe copil, ne raportăm la individualitatea lui și la trebuințele dovedite. Cea mai simplă și mai sigură modalitate de a bifa reușita demersului nostru este jocul. În ajutor ne vin teoriile și didactica jocurilor, ambele bogate în conținuturi și în sugestii metodologice, observate cu finețe printre rânduri. Tot cu titlu de *sugestii* avem și practicile de sprijin cuprinse în anexa citată. Însă pentru a-i da curs oricărui joc în manierele sugerate sau inovate, trebuie să ne bucurăm și de un mediu educațional propice dezvoltării, întreținut de efectele pozitive ale factorilor intrinseci și extrinseci.

Pachetul de lucrări specializate conține parametri validați, în baza cărora ne desfășurăm procesele de muncă (proiectare curriculară, organizarea și coordonarea activităților ludice, evaluarea și monitorizarea evoluției fiecărui copil, în considerarea jocurilor ce i se potrivesc). Nu ne putem imagina jocuri începute și continuate în haos, fără ținte prestabilite. Drept care, textele-suport (de lege, teoretice, metodologice) au puterea să ne deschidă calea spre universul jocurilor. Legile lui (ne)scrise ne guvernează munca, ne stimulează fantezia și jovialitatea. La rândul lui, acesta este înglobat în universul copilului. Și legile lui (ne)scrise impun, tacit, respectarea lor și depunerea efortului pentru a determina copilul să progreseze.

Argumentăm rolul raportului joc-ideal educațional prin analogie cu lumea teatrului. Pe scenă, actorul se joacă. Joaca lui este cu sens și cu sensuri. La un moment dat, puterea de înțelegere se resimte în sală. Și joaca lui e guvernată de norme, principii, teorii, valori și concepte-ancoră. Scopul lui central este să transmită chintesența piesei și a rolului interpretat. Cu cât este mai expresiv, cu atât el reușește mai mult să „jase” în fața spectator emoțiile și gândurile, care îl duc la următorul nivel de dezvoltare interioară. Din nivel în nivel trecând, spectatorul (auto)reflexiv tinde spre idealul pe care îl conștientizează. Putem afirma că este unul educațional, prin prisma definiției lui date în LEN, unde accentul cade pe dezvoltare armonioasă. Știind că e un subiect perfectibil, spectatorul accede la idealul împlinitor de sine, în virtutea jocului actorului.

Așadar, prin analogie, și copilului căruia i se oferă constant jocuri pe măsura lui, ce îi ating îndeosebi latura socio-emoțională, este supus transformării conform așteptărilor. Când? Cum? Cu ce? De ce? Sunt întrebări-cheie la care educatorul răspunde cu profesionalism. Resurse informative și elemente de joc se găsesc din abundență. Talentul actoricesc se poate optimiza în vederea preschimbării jocului într-o mică reprezentație cu impact pe termen mediu – și lung, desigur.

2. Din considerente ce țin de abordarea temei prezente, enumerăm trei exemple de bune practici. Drept reper ne luăm jocurile liber alese, categorie cuprinsă în planul de învățământ pentru educația timpurie. Redăm punctual trioul de bune practici:

→ jocul cu nimic – idee valorizată, de regulă, de studenți în proiecte experimentale, derulate în facultăți de specialitate (psihologie, științele educației);

→ permisiunea dată copilului de a-și alege jocul dorit în centrul de interes favorit;
→ îngăduirea de a schimba începutul sau sfârșitul jocului.

Ne oprim la cel de-al doilea exemplu și căutăm să îl descriem.

Enunțul ne duce cu gândul la activitățile pe domenii experientiale. De pildă, în centrul *Științe*, copilul poate să desfășoare un joc știut, dar într-un mod inedit, ori unul inventat spontan. Domeniul de conținut privește științele vieții. La dispoziție i se pun jetoane cu plante și animale, machete ș.a.m.d.

Pentru reușita jocului, enumerăm trei sugestii metodologice: învățarea prin descoperire, desenul liber și povestirea. Ultima are forța să dea glas unei povești spuse de copilul ce se joacă cu necuvântătoarele.

Pe fondul povestirii, ca metodă didactică sugerată, identificăm avantajele pe care le prezintă legătura dintre bunele practici și experiențele de învățare dobândite printr-un atare joc. Influența este reciprocă și, negreșit, favorabilă. În continuare, menționăm trei asemenea avantaje:

Copilul face exerciții de atenție și de imaginație, ceea ce înseamnă că își valorifică puterea cogniției. Utilizând diferite mijloace și cu ajutorul materialului concret intuitiv, el descoperă lumea dimprejur. Tot pe calea imaginației, copilul ajunge în mijlocul naturii.

El își exersează abilitățile de comunicare orală. Fiind încurajat să povestească liber despre scenariul și rezultatele jocului, dar și să inventeze o poveste pe baza jocului pus pe rol, el își dezvoltă capacități multiple precum cele de a face corespondența între părțile poveștii (început, cuprins și încheiere), de a reda tablourile în ordine succesivă, de a transmite mesaje inteligibile. Pe deasupra, el se antrenează în scopul folosirii limbajului paraverbal.

Sintetic vorbind în contextul dat, este foarte important să îi creăm copilului un spațiu fizic, în care să se simtă liber mental – liber să creeze lucruri, să fabuleze, să caute idei etc. Este o metodă bună prin care îi construim încrederea în sine. Dacă tot este jocul în firea copilului, atunci merită să depunem efort în scopul organizării activităților ludice liber alese. Elanul resimțit în timpul jocului și ulterior determină în egală măsură stimularea creativității și creșterea afectivității. Este un atu de luat în seamă, căci face parte din dezvoltarea personală. Mai mult, idealul educațional face parte din dezvoltarea personală, domeniu aflat într-o continuă expansiune... Observăm cum cercul primei teme se închide cu cea de-a doua. Drept dovadă, avem toate motivele să acționăm în direcțiile trasate la punctele 1 și 2.

Testul nr. 22

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *trimisul* – mesagerul, *a răspândi* – a împrăști.
2. *a înflori*, *floral*.
3. *ale* – articol posesiv-genitival, *două* – numeral cardinal, *deasupra* – prepoziție compusă.
4. (le dăduse) *cailor* – complement indirect în dativ, *de fân* – atribut substantival prepozițional.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, între conjuncția coordonatoare copulativă și-, respectiv, verbul auxiliar -ar.
6. El *însuși*, în pofida funcției sale, a trecut la munca fizică pentru a da o mână de ajutor muncitorilor.

A-ți însuși obiecte care le aparțin altora este complet greșit.

Umbrele de pe fața ei, când îi amintea de evenimentele din trecut, îl puneau în gardă să ocolească pe viitor astfel de mențiuni.

Centrul orașului este înfrumusețat de câteva *umbrele* colorate.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300 – 400 de cuvinte, în care să prezentați *evoluția relației dintre două personaje* din comedia *O scrisoare pierdută*, de I.L. Caragiale.

O scrisoare pierdută, de I.L. Caragiale

Zoe și Tipătescu

Zoe și Tipătescu sunt cele mai distinse personaje din comedia lui I.L. Caragiale, protagoniștii nefiind ridiculizați, asemenea celorlalte personaje, prin erori de limbaj sau prin situații comice. Cu toate acestea, ei au defecte și întruchipează tipuri umane: junele prim și femeia adulterină. Cei doi ilustrează cuplul de îndrăgostiți din comedia clasică și alcătuiesc, alături de vârstnicul soț al lui Zoe, Zaharia Trahanache, un triunghi conjugal.

Ștefan Tipătescu este prefectul județului și consideră că și-a ratat șansa unei cariere în capitală, rămânând în orașelul de munte la insistențele lui Zoe și ale lui Trahanache. El este prietenul cel mai apropiat al lui Zaharia, pe care nu ezită, totuși, să-l trădeze cu Zoe.

Personajul se arată infatuat în portretul pe care și-l face: „Mi-am sacrificat cariera și am rămas între d-voastră, ca să vă organizez partidul – căci, fără mine, trebuie să mărturișiți, că d-voastră n-ați fi putut niciodată să fiți un partid”.

Tipătescu este prezent în acțiune, din prima scenă, în dialogul cu subordonatul său, Ghiță Pristanda. El comentează articolul din ziar, semnat de oponentul său, Cațavencu și se irită de acuzele pe care i le aduce acesta. Replicile sale sunt aprobate servil de subordonatul său, conștient că are nevoie de bunăvoința stăpânului său ca să supraviețuiască.

Zoe apare abia în scena V a primului act, după ce mai multe personaje vorbesc despre ea. Tipătescu amintește de gluma femeii care, în timpul unei plimbări alături de Tipătescu și de Trahanache propune, în joacă, numărarea steagurilor puse de Ghiță, convinsă fiind că acesta a trișat. Polițistul spune deșept că Zoe este persoana de la care așteaptă protecție. Trahanache și Tipătescu consimt că femeia este „simțitoare” și că n-ar trebui să știe despre șantajul lui Cațavencu. Imaginea femeii se construiește favorabil, datorită acestor opinii și apariția ei conservă simpatia autorului. Zoe află vestea neplăcută și este „dezolată” și speriată de perspectiva de a pierde tot ce dobândise prin mariajul cu Trahanache: avere, poziție socială înaltă, influență politică.

Singurul personaj feminin din piesă, Zoe, întrunește, aparent, slăbiciunile sexului său: este sensibilă, generoasă și iertătoare. Însă amenințarea proferată de Cațavencu la adresa reputației sale o determină să scoată la lumină calități care sunt mai degrabă masculine: pragmatism, adaptabilitate, hotărâre, abilitatea de a manipula. Chiar dacă prima ei replică este: „Sunt nenorocită, Fănică”, și trece, până la sfârșitul ultimului act, prin stări de surescitare și de disperare, Zoe se arată, în fapt, puternică și capabilă să-i determine pe cei doi bărbați din viața ei să acționeze după voința ei. Tipătescu are un temperament mai degrabă submisiv, feminin. El reacționează impulsiv, cerându-i lui Pristanda să-l aresteze pe Cațavencu, în timp ce Zoe, mai calculată, este de acord cu solicitările avocatului, în schimbul scrisorii, demonstrând, totodată, o perfectă adaptare la situație.

Prefectul reacționează din nou sub impulsul emoției când îi propune să fugă amândoi în lume, ca să scape de scandal. Zoe refuză propunerea, care i se pare imatură, pentru că ea este pragmatică și pentru că vrea să păstreze tot ce are. Iarăși, când amantul ei refuză compromisul politic de a-l susține pe Cațavencu, Zoe este întâi indignată de atitudinea lui și spune că-l va vota ea pe avocat, ea și cu Trahanache, pentru ca ulterior să apeleze la sentimentele lui Tipătescu și să-l influențeze să se răzgândească. Tipătescu trăiește intens iubirea pentru Zoe și nu se sfiește să o sărute, imprudent, când Trahanache se întorsese cu spatele. După ce Zoe recuperează scrisoarea de la Cetățeanul turmentat, găsește puterea să-l ierte pe Cațavencu și în numele reconcilierii lor îi propune păgubașului să conducă festivitățile de investire a noului deputat. Cațavencu o numește „un înger”, iar Cetățeanul turmentat vede în ea o „damă bună”.

Tipătescu și Zoe întruchipează un cuplu de îndrăgostiți special în literatura comică a lui Caragiale, cei doi fiind mai educați și mai distinși decât toate celelalte personaje caragialiene; explicația acestei excepții se regăsește în simpatia dramaturgului pentru acești eroi și în dorința lui de a construi personaje mai evolute, complexe, care să depășească rigorile și tipologia teatrului clasic.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrieți un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **domeniile de dezvoltare** a copilului.

Într-un ansamblu de cinci, **domeniile de dezvoltare** a copilului îi marchează evoluția în primii șase ani de viață. Despre acestea aflăm amănunte dintr-un set de documente relevante în materie: *Curriculumul pentru educația timpurie* (2019), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național* (ISE, 2016) – aflat în consultare publică –, și *Repererele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani* (anexă la OM nr. 3851/2010). Amănunte mai aflăm și din metodologia de aplicare a planului de învățământ, completată cu programa de rigoare. Ambele sunt

parte integrantă din curriculumul pentru educația timpurie, act fundamental pentru educatori. Însă înainte de toate, să le trecem în revistă:

- dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală;
- dezvoltarea socio-emoțională;
- dezvoltare cognitivă și cunoașterea lumii;
- dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii;
- capacități și atitudini în învățare.

La rândul lor, **subdomeniile** privesc dimensiunile dezvoltării copilului per grupă de vârstă și sunt tratate punctual în programa pentru educația timpurie, respectiv în curriculum. Dimensiunile sunt reiterate și în fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul preșcolar, și în fișa de aceeași natură, întocmită înainte de intrarea în învățământul primar.

Mențiunile anterioare fac trecerea spre psihologia copilului și spre psihologia educației. În opinia noastră, legătura este firească. Elementele concordă și sunt definitorii pentru parcurgerea traseului educațional în cele mai bune condiții.

Concret, este important să cunoaștem: stadiile dezvoltării inteligenței copilului, potrivit teoriei piagetiene, tipurile de atașament, rolul adulților în copilăria preșcolară, factorii externi (sociali, culturali, economici) ce influențează mediile în care își desfășoară acesta activitățile – cel familial și cel educativ –, factorii interni având influență asupra structurii preșcolară (de exemplu, probleme psiho-afective generatoare de tulburări comportamentale). Important este să cunoaștem și: procesele psihice umane, teoriile instruirii, ale învățării și ale evaluării, finalitățile și principiile educației, menirea didacticii (generale și de specialitate), mecanismele comunicării eficiente între educator și educat, esența conceptului de *sintalitate*.

Privind panoramic, înțelegem lucrurile în profunzime și putem gândi în perspectivă, exclusiv în folosul în copilului. Numai cunoscând psihologiile amintite și procedând în consecință putem forma copilul în deplină cunoștință de cauză, la nivel pre-elementar, nivel aferent educației timpurii. Subliniem faptul că primii ani de viață sunt fundamentali pentru stimularea lui (cognitivă, emoțională, psihomotrică, socio-comportamentală). E lesne de observat corespondența ideii cu expresia *cei 7 ani de acasă*. Calitatea temeliei „turnate” în prima copilărie ușurează sau îngreunează mersul individului pe traiectoria școlară și pe cea profesională.

Conchidem că educatorul și familia trebuie să aibă permanent în vizor stimularea globală a preșcolărilor. De pildă, în grădiniță, centrele de interes și categoriile de activități prevăzute în planul de învățământ – cele pe domenii experiențiale, îndeosebi – reprezintă veritabile oportunități de învățare și de formare continuă. Iar acasă, activitățile efectuate în cadrul familiei de bază și al celei extinse reprezintă alte oportunități de creștere și dezvoltare armonioasă a copilului. Îndeplinirea rezultatelor așteptate necesită implicare și responsabilitate. Pe scurt, profesionalismul educatorului și educația parentală, dovedită de membrii familiei lui, sunt aspecte cu efecte majore asupra fiecărui domeniu de dezvoltare dintre cele cinci enumerate.

Ultima bloc de text deschide orizontul spre drepturile copilului, abordate per total în cazul de față. Ideea în sine reiese, bineînțeles, din pachetul de principii și valori în temeiul cărora s-a elaborat noul curriculum. E firesc să fie statuat aici interesul superior al copilului, așa cum este consacrat în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989) și în Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, actualizată. Numai recunoscut și apărat, acest principiu juridic își poate produce efectele în favoarea micului educabil.

Mai departe, supunem atenției dreptul la educație și formulăm următoarea ipoteză: Dacă preșcolărilor îi este asigurată educația în condiții optime și dacă el beneficiază de un trai bun în familie, atunci este garantată dezvoltarea lui globală – fizic, mental, spiritual, moral, social vorbind. Ipoteza ne duce instantaneu cu gândul la domeniile de dezvoltare, etalate la începutul prezentei lucrări. Realizăm că, în lipsa educației de calitate și a bunăstării generale a copilului, respectivele domenii rămân neexplorate și, prin urmare, în faze incipiente.

Cu alte cuvinte, educația și sănătatea (fizică și psihică) sunt precum doi poli uniți de linii longitudinale, fiecare linie fiind o axă ce traversează câte un domeniu de dezvoltare dintre cele cinci. Într-o altă formă spus, domeniile de dezvoltare sunt asemeni unor continente pe suprafața globului, între care se întinde un ocean – oceanul cunoașterii prin (auto)educație. Gândind la această metaforă, educatorul joacă rolul geografului care le arată subiecților puncte strategice de vizat de-a lungul vieții și de atins prin formare continuă riguroasă, pe toate palierele îmbogățite cu achiziții, capacități și atitudini. Prin analogie cu geograful, educatorul trebuie să fie constant cu ochii pe fiecare punct strategic și să îi valorifice la maximum atuurile spre binele copilului.

Rândurile de mai sus întăresc alte două principii semnificative: educația centrată pe copil și dezvoltarea integrată. În considerarea lor, educatorul are datoria morală să trateze inter-/multidisciplinar domeniile de dezvoltare, atunci când își proiectează activitățile. Ne referim la: jocuri, activități pe domenii experiențiale, pentru dezvoltarea personală și liber alese. Procedând astfel, acesta răspunde nevoilor copilului, identificate în concordanță cu particularitățile lui și cu potențialul său nativ/dobândit. Ținând cont de toate, el acționează tactic la nivelul fiecărui domeniu, ceea ce înseamnă că abordează domeniile și integrat, și integral.

Pe fondul ideii încheiate ajungem să vorbim despre fișa de monitorizare a manifestării copilului în fiecare domeniu de dezvoltare. În curriculum, o regăsim în fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul preșcolar/primar. Experții recomandă completarea fișei numai după ce s-a studiat un material amintit inițial: Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani. Folosirea fișei, ca instrument, trebuie precedată de înțelegerea viziunii experților, care, în cuprinsul lucrării, au corelat domeniile de dezvoltare cu competențele-cheie, definite în acquis-ul comunitar și în legea-cadru. Reflectând la toate acestea, educatorului îi rămâne să le găsească aplicabilitatea și, în plus, să construiască puntea între cele șase teme anuale de studiu și cei șapte ani de acasă. Așa-numita punte este modul prin care se transpun în practică conceptele de integrare (a conținuturilor), integralitate și unicitate (a copilului). Altfel spus, puntea construită reprezintă cadrul potrivit în care se creează premisele dezvoltării lui plene, respectând politicile educaționale. Deducem că notele consemnate în fișă au mare importanță pentru părinți și educator/învățător. Iar din toate mențiunile rediate aici deducem utilitatea fișei pentru destinatarii serviciilor îndeplinite în cadrul instituționalizat al grădiniței. Concluziile sunt idei-ancoră și înlesnesc munca celor ce activează pentru beneficiarul final: preșcolarul.

În încheiere, ne propunem să evidențiem încă o dată rolul educatorului în stimularea copilului la nivelul celor cinci domenii de dezvoltare. Depus în tandem cu familia, efortul lui se va resimți în etapele parcurse de preșcolar, viitor elev și profesionist într-o ramură de activitate. Dacă adulții din viața lui tratează domeniile ca pe niște plăci de cimentat, atunci, în mod sigur, își vor da concursul pentru ridicarea unor structuri solide în folosul exclusiv al copilului.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Pentru copil, jocul este în firea lucrurilor, indiferent de vârstă. Fiindu-i atât de natural, este normal să îl facă să se simtă bine în zona de confort, să îi dea o stare de echilibru. Pe deasupra, jocul îl poate duce și în zona proximei dezvoltări. Faptul este posibil prin operații mentale efectuate pe baza schemelor deja formate, dar pentru a construi altele. Finalitatea constă în achiziționarea informațiilor noi, internalizarea lor pentru a fi aplicate în situații reale de învățare.

Ideile prezentate „leagă” două teorii arhicunoscute: una, a lui J. Piaget, alta, a lui L. Vygotsky. Prima privește relația asimilare-acomodare-adaptare, iar a doua, zona proximei dezvoltări. În paragraful de mai jos, ne vom opri asupra primei teorii.

În principiu, pe durata unui joc prea bine știut, copilul face lucruri obișnuite care nu îi solicită peste măsură funcțiile cognitive. Fiind pe teren propriu, lipsit de provocări, el resimte bunăstarea emoțională, pe care o și transmite prin limbaj (non)verbal. Însă, dacă, în joc, i se strecoară elemente de noutate care îi cere să proceseze date, să facă varii conexiuni pentru a rezolva o sarcină nemaiîntâlnită, copilul caută să se adapteze. Cum? După formula lui J. Piaget. Concret, înainte de toate, copilul asimilează datele noi și încearcă să le găsească rațiunea, folosind cunoștințele din bagajul existent. Cu ajutorul acestora, el își conturează alte scheme mentale, pe care suprapune rezultatele obținute prin operațiile gândirii, atât cât îi permite stadiul preoperațional. E momentul în care el face diferența între ceea ce știa și ceea ce a învățat pe o cale nouă. De pildă, el înțelege că se poate construi aceeași casă, deși piesele de lego au fost așezate într-un alt fel de organizare a muncii. Produsul realizat este efectul binomului asimilare-acomodare. Mai apoi, în situații de învățare similare, copilul atestă că are abilitățile necesare de a rezolva cerințele pe căi multiple, dar și că poate găsi alte alternative de tratare a lor. În consecință, el s-a familiarizat cu o nouă metodă de abordare a unei sarcini de lucru; altfel zis, cu o nouă strategie de gândire logico-matematică, având un grad de dificultate ușor ridicat. În virtutea progresului observat la copilul în discuție, putem afirma că s-au atins indicatorii pe care îi comportă adaptarea. Adaptarea este ultimul proces desfășurat în triunghiul cu concepte interconectate, de factură psihologică. În considerarea lui, se creează premisele ce înlesnesc eforturile copilului în drumul lui spre succes – succes într-un domeniu sau altul de dezvoltare. Ba mai mult decât atât, dacă există premisele ce favorizează trecerea la un nivel oarecum ridicat, atunci vorbim de intrarea copilului în zona proximei dezvoltări. Aici, așa-numitul triunghi cu caracter evolutiv intră într-o fază în care noțiunile însușite se reconstituiează și se îmbogățesc prin adăugarea altora, peste nivelul mediu.

Pe scurt, triada asimilare-acomodare-adaptare își face simțită prezența și în perioada preșcolarității. Funcțiile triadei sunt activate în concordanță cu principiul accesibilității, raportat la potențialul fiecărui subiect, privit per ansamblu. Dacă tot e jocul în firea copilului, să îi asigurăm un mediu stimulant, menit să îi mărească capitalul intelectual și creativ, precum și motivația intrinsecă pentru învățare. De aceea, în opinia noastră, jocul are nu doar spirit ludic, ci și spirit investigativ. Grație acestuia din urmă, copilul se preocupă de soluționarea sarcinilor prin modalități proprii de a face raționamente, de tatonarea terenului informativ și a spațiului ce se bucură de mijloace intuitive. Astfel, legătura dintre joc și teoria piagetiană ni se pare evidentă și eficientă.

În contextul de mai sus, demonstrarea eficienței triadei vizate se face datorită aportului metodologiei specifice domeniului de dezvoltare, în sfera căruia am propus jocul. Așadar, numai respectând normele, principiile și sugestiile metodologice ne asigurăm de reușita demersului didactic. Valențele raportului de grupă și în cadrul oricărui tip de activitate, prevăzut în planul de învățământ pentru educația timpurie și detaliat în metodologia lui de aplicare.

Reprivind analitic tema, sintetizăm astfel punctul nostru de vedere argumentat.

Credem cu tărie că diada joc-jocă poate accelera mecanismele de (auto)dirijare a învățării, îndeosebi spre sfârșitul preșcolarității. Prin excelență, diada are o mare pondere pur formativă. Copilul care prinde curaj în plin proces de acomodare tinde să devină autonom într-o situație nouă de învățare, marcată de itemi puțin mai greoi. Fiind așa de importantă autonomia, e necesar să depunem toată diligența pentru a-i forma preșcolarului abilitatea de a fi independent, stăpân pe achizițiile pre-elementare și responsabil de sarcinile asumate. Impactul se va simți mai mult în școlaritatea mică, când el se va confrunta cu cerințe complexe, caracteristice stadiului operațional concret de gândire.

2. Triada pusă în discuție la punctul 1 este valorificabilă prin orice metodă didactică. Gândind la acestea, ne alegem trei exemple de bune practici, întâlnite în ghiduri de profil, și le enumerăm:

La finalul lecției de predare a numărului 3, copilul are de conturat silueta unui fluture. Notă: Pe hârtie apare imaginea numărului 3 în oglindă. Elementul de dificultate constă în armonia liniilor.

Joc didactic organizat pentru construirea unei căsuțe din figuri geometrice cunoscute.

Joc de masă propus pentru montarea unui avion, având cunoștințe despre silueta unei libelule.

Dedesubt, descriem primul exemplu de bună practică.

La nivelul stadiului preoperațional de gândire, folosim din belșug material concret intuitiv; în cauză, un jeton cu numărul 3 și o ilustrație ce înfățișează un fluture. Ne interesează felurile în care preșcolarul atestă că are elemente de lateralitate, că vede răsturnatul numărului 3, că poate realiza linii ondulate, că are motricitate fină dezvoltată – fapt demonstrat de ținerea creionului în mod corespunzător –, că poate desena, mulțumitor, un fluture.

Cele de mai sus ne determină să observăm beneficiile acestei practici. În continuare, menționăm trei avantaje, care, odată valorizate, formează atitudini dezirabile într-un copil:

Sunt activate funcțiile creierului (creșterea numărului de sinapse, dezvoltarea conexiunilor neuronale ș.a.m.d.).

Se poate observa contribuția analizatorului vizual la creșterea șanselor de finalizare a sarcinii date, ca urmare a interacțiunii cu funcțiile cerebrale.

Se dezvoltă capacitatea de asociere a schemelor mentale cu imaginile simbolice oferite drept suport. În consecință, se exersează stilul vizual de învățare.

Copilul care își vede lucrare apreciată favorabil de evaluator (educator) devine încrezător în propriile forțe și mai determinat să repete experiența de învățare fie cu elemente asemănătoare, fie cu unele având un grad mai mare de dificultate. De departe, experiența de învățare stimulează conexiunile neuronale și crearea unui mediu propice dezvoltării cognitive și al capacităților de învățare. Supus constant la diverși stimuli, în contextul unor teme intra-/interdisciplinare, bogate în elemente de noutate, copilul trece prin cele trei operațiuni finalizate, în principiu, cu dobândirea echilibrului în planul procesului de învățământ. În mod cert, echilibrul este scopul urmărit prin raportul de cauzalitate dintre asimilare, acomodare și adaptare. În altă ordine de idei, stimulii au puterea să modifice schemele mentale de așa manieră încât să le amplifice formele și fondurile. În temeiul triadei amintite, respectivele scheme se află într-o continuă îmbunătățire, ceea ce înseamnă că subiectul nostru educabil, de vârstă preșcolară, ajunge să observe și să înțeleagă realitatea în stilul și în ritmul său.

În rezumat, practicile exemplificate ne-au convins de faptul că este imperios necesar să ne punem tot profesionalismul la bătaie în favoarea copilului, a cărui activitate cerebrală e atât de prolifică în perioada educației timpurii. În susținere, reamintim succesul de care se bucură numeroase studii efectuate în acest sens.

Testul nr. 23

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. se ridică – se dărâmă, ușoară – grea.
2. frumușică, înfrumusețat.
3. I – pronume personal, formă neaccentuată, nisipos – adjectiv, murinde – adjectiv provenit din verb la gerunziu.
4. ale unui clavir – atribut substantival genitival, cu nourul – complement indirect în cazul acuzativ.
5. Cratima face legătura între două părți de vorbire diferite, între prepoziția simplă *într-* și articolul nehotărât proclitic *un*.
6. Al tău nu era în autobuz la prânz, o fi fost reținut la vreo ședință.
A-l certa acum, după ce a comis fapta, este inutil.
Bunica sa a împlinit o sută de ani.
S-a împlinit profeția de care se temea neamul său.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să prezentați o creație literară eminesciană care aparține liricii romantice.

Luceafărul, de Mihai Eminescu

Romantismul este curentul literar-artistic manifestat în Europa la interfeșura secolelor XVIII-XIX, în zorii mișcărilor de eliberare socială și politică, ca o reacție împotriva rigorii clasicismului. Cea mai strălucită manifestare a romantismului românesc o constituie opera eminesciană, publicată în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Spre deosebire de clasici, romanticii subliniază importanța imaginației, a fanteziei creatoare; ei propun abordarea unei tematici diferite, în spiritul principiilor care definesc epoca și dezvoltarea speciilor literare noi. Adepți ai antinomie, romanticii idealizează trecutul, pe care-l consideră încărcat de glorie și resping prezentul, pe care-l ridiculizează pentru moravurile sociale. Personajul romantic expune același extremism al conținutului, fiind o imagine a superlativului în bine sau în rău și care evoluează în împrejurări neobișnuite, extraordinare.

Mihai Eminescu este considerat cel mai important poet român, valoarea operii sale fiind unanim recunoscută de posteritate. El a fost numit „Luceafărul poeziei românești”.

Talentul poetului este remarcat de la primele texte literare publicate în revista *Convorbiri literare*; criticul Titu Maiorescu îl numește poet în toată puterea cuvântului.

În timpul vieții poetului, i-a fost publicat un singur volum, *Poesii*, în 1883, sub îngrijirea criticului literar Titu Maiorescu.

(30 de puncte)

Poemul „Luceafărul” este capodopera creației eminesciene și reprezintă o sinteză remarcabilă de teme și motive eminesciene. Textul poemului, transpus sub forma lirismului obiectiv, dezvoltă o alegorie pe marginea situației excepționale a geniului. Inițial, poemul a fost publicat în *Almanahul Societății Academice Româna Jună din Viena*, pentru ca, ulterior, să fie inclus în numărul din august al aceluiași an, în revista *Convorbiri literare*.

Textul poetic dezvoltă, în majoritatea lor, temele creației eminesciene: condiția geniului, antinomia dintre destinul geniului și soarta omului comun, cosmogonia, iubirea, moartea, timpul. Sursele de inspirație sunt, de asemenea, numeroase, poemul valorificând surse livrești, etnografice, aspecte din filosofia germană, din mitologia română și indiană. Existența poetului, ridicată la nivel de simbol, este o sursă de inspirație și explică înțelesul alegoric al poemului.

Scenariul epic, care constituie punctul de plecare al poemului, îl reprezintă basmul „Fata în grădina de aur”, cules în urma unei călătorii întreprinse în Țările Române de germanul Richard Kunisch. Poetul a citit basmul și l-a versificat, schimbând finalul și accentuând problematica geniului. Ulterior, între anii 1880 și 1882, a elaborat nu mai puțin de cinci variante ale textului, până s-a ajuns la varianta finală, cea definitivă din 1883, a „Luceafărului” și care include 98 de strofe.

Poemul „Luceafărul” este un text complex, care cuprinde elemente epice, lirice și dramatice și dezvoltă specii literare diferite, de la idilă, pastel până la poem filosofic. Genul epic este reprezentat prin povestea de dragoste din poem, dramaticul este reprezentat de conflicte și de expansiunea dialogului, în timp ce genul liric se observă în intensitatea emoțională a poemului.

„Luceafărul” este o meditație filosofică asupra condiției omului de geniu. În scrierea poemului, autorul declară ce concepție l-a inspirat în descrierea unui voiaj în Țările Române, germanul Kunisch povestește legenda Luceafărului: „Iar înțelesul alegoric ce i-am dat este că, dacă geniu nu cunoaște nici moarte și numele lui scapă de noaptea uitării, pe de altă parte, aici, pe pământ, nici nu e capabil a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc. Mi s-a părut că soarta Luceafărului din poveste seamănă mult cu soarta geniului pe pământ și i-am dat acest înțeles alegoric.”

Titlul poemului are mai multe semnificații: în sens denotativ, Luceafărul este numele popular al planetei Venus, în sens conotativ reprezintă o ipostază a geniului, a omului superior. O altă interpretare asimilează Luceafărul cu personajul Zburătorul din mitul popular omonim.

Poemul conține 98 de strofe, respectiv 392 de versuri, și este structurat în patru tablouri în care se întâlnesc planurile terestru și cosmic.

Primul tablou al poemului prezintă povestea de dragoste dintre Luceafăr și fata de împărat. Întâlnirea dintre cei doi protagoniști apropie planurile antitetic, spațial sideral și planul terestru. Primele strofe din Luceafărul amintesc de formula inițială a basmului „A fost odată ca-n povești. A fost ca niciodată”, care situează în nedeterminare temporală și spațială povestea de dragoste dintre o stea și o ființă umană.

Fata de împărat este o ființă specială, unică, de o frumusețe ieșită din comun, „O prea frumoasă fată”. Privind în fiecare seară Luceafărul, se îndrăgostește de astrul glacial și îi cere să vină în camera ei, în

vis. Luceafărul îi ascultă chemarea și apare în visul fetei, luând înfățișare umană. Fata îi cere stelei să rămână în lumea ei, pentru că el este o imagine a aspirației. Luceafărul o roagă să-l urmeze în lumea lui, în care să fie regină. Chemării repetate a fetei, Luceafărul îi răspunde cu solicitarea de a-l urma în lumea lui stelară. Fata îl refuză deoarece o sperie faptul că Luceafărul este nemuritor și-i cere să fie asemenea ei, să renunțe la nemurire. Luceafărul dorește să accedă la cunoașterea absolută prin iubire și acceptă sacrificiul de sine. El călătorește spre Demiurg pentru a-i cere Creatorului universului dezlegarea de nemurire.

În cel de-al doilea tablou al poemului, în care povestea se desfășoară exclusiv în pustiul întunecat al castelului, tonul solemn al discursului poetic este abandonat în favoarea registrului ironic și ludic, pentru a ilustra caracterul superficial al poveștii de dragoste umane. Fata de împărat, numită acum Cătălina, se îndrăgostește de Cătălin, un paj din palat, un „viclean” copil de casă. Fata renunță la iubirea pentru Luceafăr, fiind conștientă că iubirea terestră îi oferă împlinirea vremelnică spre care tinde ființa umană, și estompează, prin alegerea pe care o face, drama incompatibilității.

Tranziția dintre tabloul al doilea și al treilea al poemului se realizează prin interpunerea unei secvențe de pastel selenar, care reiterează imaginea genezei universului. Planul cosmic este scena pe care se desfășoară dialogul solemn dintre Demiurg și Luceafăr. Luceafărul, numit acum Hyperion, ca semn al naturii sale superioare, își manifestă dorința de a-și schimba condiția, de a deveni ființă muritoare, ca semn al iubirii pentru fata de împărat. Demiurgul îi refuză dorința, oferindu-i, în schimb, ceea ce-i stă în putere; înțelepciune și putere.

Dispariția Luceafărului ar schimba ordinea firească a universului și ar însemna revenire la haosul primordial. Demiurgul subliniază diferența flagrantă dintre ființele superioare, reprezentări ale eternității, și ființele comune, care sunt supuse limitelor biologice și caută împlinirea vremelnică a dorințelor mărunt. Argumentul final al Demiurgului este și cel care îl convinge pe Hyperion de superficialitatea și inconstanța oamenilor.

Ultima parte a poemului revine, în mod simetric, asupra interferenței planurilor terestru și cosmic. Peisajul specific romantic este însuflețit de prezența celor doi tineri îndrăgostiți, care înțeleg că trăirea iubirii este felul în care își găsesc împlinirea existențială. Cătălina îi adresează o ultimă chemare Luceafărului, rugându-l să-i lumineze existența și să fie doar steaua ei cu noroc, reiterând, astfel, o credință populară.

Răspunsul Luceafărului demonstrează dezamăgirea geniului la conștientizarea diferenței ireconciliabile dintre oameni și ființele superioare, dintre planul terestru și cadrul cosmic și faptul că nu se poate împlini prin iubire. Percepția se schimbă, fiind condusă de sentiment: „Fata adorată, odorul nespus se transformă acum în chipul de lut, care este asemenea celorlalte”, vădindu-se faptul că opusul iubirii este indiferența. Existența omului este situată sub semnul norocului, pe când geniul își asumă eternitatea și, odată cu ea, solitudinea.

Poemul dezvoltă formula lirismului obiectiv, cel al măștilor, și fiecare dintre cele patru ipostaze ale poemului reprezintă tot atâtea măști ale poetului care și-a conștientizat condiția specială.

Limbajul artistic se remarcă prin claritate, prozodia se remarcă prin catrene cu măsură de 7-8 silabe, ritm iambic, rimă imbinată, masculin și feminin. Limbajul este o modalitate de caracterizare a personajelor, fiind gnomonic în discursul personajelor-simbol, și familiar, simplu, în cazul cuplului Cătălin-Cătălina.

Complexitatea ideatică și formală a poemului fac din acest text o capodoperă a poeziei naționale și universale. Referindu-se la sensul textului, poetul Tudor Arghezi afirmă: „Dezamăgirea a dat limbii românești o capodoperă de amărăciune glacială, care se cheamă Luceafărul.”

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Elaborați un eseu argumentativ, de maximum două pagini, despre **dimensiunile dezvoltării**.

Sintagma **dimensiunile dezvoltării** se regăsește în curriculumul pentru educația timpurie, versiunea 2019, și în *Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani* (anexă la OM nr. 3851/2010). Dimensiunile sunt prelungiri firești ale domeniilor de dezvoltare a copilului, evidențiate în fișa pentru aprecierea progresului individual, **înainte de intrarea în învățământul preșcolar/primar**. Cu alte cuvinte, acestea sunt standarde în baza cărora se măsoară nivelurile atinse în sfera competențelor, în raport cu intervalul de vârstă. Mai simplu, aceste dimensiuni semnifică rezultatele așteptate din partea preșcolarului la sfârșitul perioadei în care a frecventat grădinița.

Folosind fișa amintită și instrumentele ce determină cotele manifestărilor observabile pe cele patru paliere – cunoștințe, abilități, aptitudini, atitudini –, educatorul realizează la ce proporții a ajuns potențialul copilului (intelectual, creativ, afectiv, psihomotoric, socio-comportamental). Stimularea lui se face prin diverse metode de intervenție aplicate în conformitate cu particularitățile copilului.

În accepțiunea noastră, între dimensiunile dezvoltării (per domeniu) și psihologia copilului este un pas. La fel este între aceasta din urmă și psihologia dezvoltării (vârstelor). În principiu, educatorul stăpânește partea lor comună. Aceasta privește a doua copilărie (3 – 6/7 ani), marcată de gândirea preoperațională.

Privind în paralel curriculumul pentru educația timpurie, fișa pentru aprecierea progresului individual și structura stadiului preoperațional al inteligenței, vedem indicatorii comportamentali pe care, în mod normal, până la intrarea în ciclul primar, preșcolarul trebuie să îi atingă pe patru paliere de dezvoltare – cognitivă, fizică, emoțională, a limbajului; de preferință, să îi atingă maximal. Cele patru paliere sunt interdependente; interdependența asigură evoluția copilului, ca ființă și ca viitor școlar.

Pentru a-l vedea evoluând în sensurile așteptate de educați (părinți, cadru didactic), copilului trebuie să i se ofere un mediu stimulat și sigur nu doar la grădiniță, ci și acasă. Cadrul didactic (educatorul) trebuie să îl evalueze corect și complet. Evaluarea face trimitere la anexa citată (Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani) și la psihologia copilului; ambele abundă de informații pentru a opera corespunzător cu instrumente de evaluare preșcolară (conceperea și aplicarea lor, interpretarea rezultatelor). De pildă, măsurarea nivelului îndeplinirii fiecărui indicator comportamental necesită cunoștințe solide de psihologie de specialitate. De aceste aspecte este imperios necesar să țină seama educatorul.

Negreșit, între dimensiunile dezvoltării și nivelurile traseului educațional există un **raport de cauzalitate**. Îl vedem dacă ne uităm **înapoi**, în antepreșcolaritate, în **prezent**, în preșcolaritate, și **înainte**, în

mica școlaritate. Altfel spus, tot ceea ce se întâmplă la nivel pre-elementar (0 – 6 ani) influențează tot ceea ce se va petrece la nivel elementar (7 – 11 ani). În opinia noastră, de aceea educatorul trebuie să aplice metodele de intervenție potrivite și să canalizeze copilul pe drumul bun, drum conturat între li-mitele potențialului său și pe fundalul nevoilor lui. Dacă nu se caută/nu se ține drumul drept, preșcolarul, de azi, viitor elev de gimnaziu/liceu, nu va atinge standardele de performanță. În altă ordine de idei, acesta este pe cale să înregistreze eșecuri școlare și, ulterior, profesionale.

Pentru a determina cauzalitatea despre care tocmai vorbeam, educatorul abordează dimensiunile, luând în calcul anumite criterii derivate din domeniile de dezvoltare. În viziunea noastră, aceste criterii privesc: vârsta preșcolară (înscris în grupa mică/mijlocie/mare), starea de sănătate (fizică și psiho-afectivă), manifestările proceselor psihice (cognitive și reglatorii), temperamentul, caracterul în devenire, calitatea mediului familial, calitatea comunicării și a interacțiunii cu colegii și adulții (personalul grădiniței, membrii familiei), conduita în mediul educațional și în afara lui. Prin filtrul criteriilor, atent urmărite, educatorul poate încuraja creșterea influenței factorilor pozitivi din domeniile de dezvoltare și apariția altora. Prezența factorilor favorabili se va resimți mai ales în cea de-a treia copilărie, atunci când subiectul va avea o structură formată din caracteristici psihice și de personalitate promițătoare, deschizătoare de drumuri.

În virtutea ideilor expuse, credem că este bine să vedem dincolo de dimensiunile dezvoltării per total și să gândim orientări spre viitor. De exemplu, considerându-le plăci turnante sau motoare interconectate, putem fi siguri că tactul pedagogic ne îndeamnă să acționăm în beneficiul copilului, pe termen lung.

Așa cum spuneam într-un anumit context, fișa pentru aprecierea progresului individual conține indicatori comportamentali, elaborați în temeiul domeniilor de dezvoltare și al dimensiunilor aparținătoare, defnitorii pentru evoluția educabilului. Plastic vorbind, indicatorii sunt borne de neocolit pe liniile ce împânzesc harta pe care se proiectează zonele propice dezvoltării holistice. Harta este ... preșcolăritatea. Având în față harta și bornele luate ca puncte de reper, educatorul își simplifică munca depusă pe marginea planului de acțiune întocmit pentru sprijinirea copilului, în intervalul de vârstă 3 – 6 ani. Dirijat în sens ascendent în perimetrul fiecărui domeniu de dezvoltare, avem convingerea că rezultatele vizate nu se lasă așteptate.

Fișa în cauză ne reamintește titlurile de marcă dintr-un valoros pachet informativ: *Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național* (aflat în lucru), *Sistemul național de indicatori pentru educație. Ghid metodologic*. Din toate rezultă profilul de formare al absolventului de învățământ preșcolar. În concret, dacă privim în perspectivă și parcurgem ghidul invocat, în paralel cu programele disciplinelor studiate în ciclul primar, întrezărim profilul de formare al absolventului de clasa a IV-a.

În calitate de formator, educatorul trebuie să aibă în vedere aspectele consemnate în paragraful de mai sus pentru sine, dar mai ales pentru copilul care necesită constant suport de specialitate per ansamblu. Suntem de părere că doar așa educatorul poate și ce. când și cum să facă pentru beneficiarul serviciilor sale. Ca atare, la sfârșitul perioadei preșcolare, copilul va avea elementele ce îi vor permite să abordeze cu mai multă lejeritate domeniile de conținut și să „traverseze” domeniile de dezvoltare. Să ne gândim acum numai la cele parcurse în clasa pregătitoare.

În loc de încheiere, notăm un gând reflexiv: Dacă vrem să curgă drumul lin, atunci trebuie să ne asigurm că am tratat riguros dimensiunile dezvoltării aflate în spatele liniei de start, linie simbolic numită

Clasa 0. În spate, adică în preșcolaritate. Succint, munca educatorului efectuată în considerarea domeniilor de dezvoltare și a dimensiunilor de rigoare este continuată de învățător în considerarea competențelor generale și specifice.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Întotdeauna, sintagma *noile educații* ne îndeamnă să ne gândim la niște aspecte provocatoare în materie de cunoaștere și dezvoltare. La fel și sintagma *zona proximei dezvoltări*, concepută de Lev Vygotsky. Pe prima o întâlnim în literatura educațională de specialitate, iar pe cea de-a doua, în domeniul psihologiei, intersectat cu teoriile instruirii și ale învățării.

Când studiem planul de învățământ pentru educația timpurie și metodologia lui de aplicare, observăm tipurile de activități, iar între, cele liber alese. Rațiunea lor este să le identifice copiilor înclinațiile și să le cultive în sens evolutiv. În sfera activităților liber alese, imediat își găsesc loc noile educații. Acestea și-l găsesc și în programul anual de studiu, unde sunt enumerate șase teme de integrare curriculară: *Când, cum și de ce se întâmplă? Cum este, a fost și va fi aici pe pământ? Cine sunt/suntem? Ce și cum vreau să fiu? Cum exprimăm ceea ce simțim? Cine și cum planifică/organizează o activitate?* În concepția noastră, noile educații sunt discipline opționale. Odată aprobate, acestea pot fi cuprinse în planificările curente și predate conform specificității curriculumului la decizia școlii și metodicilor aferente. Concret, o disciplină opțională anume, denumită *Educația prin și pentru desen*, este tratabilă, de pildă, în contextul oricăreia dintre următoarele trei teme anuale: *Cine sunt/suntem? Cum exprimăm ceea ce simțim? Ce și cum vreau să fiu?* Drept care, în interiorul centrului de interes *Arte*, copiii se bucură de mediul care favorizează descoperirea și dezvoltarea propriilor aptitudini. Prin excelență, desenul e o formă de exprimare artistică, dublată de una având caracter intelectual și, implicit, motric. Afirmția ne întărește convingerea că o atare disciplină reprezintă cadrul optim pentru manifestarea copilului pe marginea dimensiunilor de dezvoltare, aparținând unor domenii interdependente: dezvoltarea cognitivă și cea socio-emoțională.

În temeiul celor de mai sus, ne-am edificat în privința spectrului legislativ permisiv și a modalităților în care putem îmbina lucrurile în folosul copilului. E bine de știut că avem de partea noastră norme, principii și valori, pe fondul cărora exploatăm potențialul copilului sub toate aspectele (cognitiv, emoțional, motric, social). Cu titlu de exemplu, în baza principiului învățării bazate pe joc, propunem unul cu creioane colorate și figurine. Instrumentarul face posibilă efectuarea unor exerciții simple cu semne pre-grafice, duse înspre ramura desenului liber. Altfel spus, cu puncte și linii, copilul învață să realizeze siluete și obiecte ce pot fi găsite în jurul lor. Mai exact, apare un os alături de silueta unui câine. Aici intră în discuție zona proximei dezvoltări. Ținând cont de principiul individualizării și de oportunitatea de învățare astfel creată, dirijăm copilul spre latura în care îi împlinim una sau mai multe nevoi. Exemplificativ, dacă el întâmpină greutatea în a-și coordona mișcările cu schema mentală, atunci îi punem la dispoziție instrumentele necesare pentru activarea stimulilor; în cauză, stimulii particulari proceselor psihice cognitive. Așadar, jocul este puntea de trecere dintre zona de confort și cea a proximei dezvoltări. Provoacă copilul, avem șanse sporite să îi mărim capitalul cu triplă factură: intelectuală, creativă, artistică. Este recomandabil să fim perseverenți și inovativi în orice demers menit să ridice standardul itemilor formulați. Pe deasupra, ni se sugerează să ne aplecăm și asupra domeniului experiențial *Estetic și creativ*. Și aici, semnele pre-grafice își găsesc locul; e locul în care utilizăm limbajul plastic. Prin linii și puncte așezate pe diverse piese decorative, copilul intră pe terenul educației estetice.

Cu alte cuvinte, îl învățăm să își cultive gustul pentru frumos – să devină un iubitor al artelor frumoase. Piese decorative (vase de lut ori de gips pentru a fi pictate, felicitări de ornat etc.) sunt alese în mod intenționat din dorința de a determina copilul să își depășească limitele.

Spre final, aducem argumente ce întăresc mențiunile redată anterior.

Rolul jocului se explică prin funcțiile lui: (in)formativă, ludică, socială, simbolică, de autocunoaștere, (auto)corectivă. Între toate, cel mai mult se distinge funcția ludică. Bine coordonată, aceasta atrage după sine una evolutivă. Copilul care pendulează între cele două zone – de confort și a proximei dezvoltări –, în special cu ajutorul jocului, se (auto)reglează. Iar peste timp, adică în mica școlaritate, el se bucură de procesul care implică (auto)reglarea învățării și (auto)corectarea comportamentului necesar pentru a obține reușita școlară. Vedem cum latura distractivă a jocului face posibil progresul copilului.

Sintetic vorbind, printr-o categorie de joc sau alta, copilul explorează dimensiunile dezvoltării diferite celor cinci domenii. Adaptate profilului său și vizoarelor ținte, jocurile îi asigură copilului ascensiunea la niveluri ce satisfac nevoile specifice școlarității mici.

Deci, ideal este să fim inventivi și proiectivi pentru a sădi în sinea preșcolarului semințele ce rodesc... atitudini. E frumos atunci când întâlnim copii ce promit prin conduită și rezultate.

2. Revenim la noile educații, susceptibile să fie asociate cu disciplinele opționale. În context, numerăm și noi trei, abordabile în învățământul preșcolar: *Educația prin și pentru poveste*, *Micul teatru educațional* și *Educația prin și pentru pace*. Ne alegem prima disciplină și o descriem mai jos, în baza câtorva puncte de sprijin.

Când zicem *Educația prin și pentru poveste*, ne gândim instantaneu la trei caracteristici. Le redăm în considerare conceptelor-ancoră: inteligență verbal-lingvistică, diada real-ireal, binomul morală-atitudine. Drept care, ne convingem de adevărul că disciplina propusă: favorizează educarea limbajului; încurajează copiii să folosească puterea imaginației multumită căreia ajung pe tărâmurile fantastice; modelează trăsături umane în cele mai frumoase maniere; pe învățăturile însușite, „ridică” noi forme de exprimare de sine, ca urmare a schimbării lumii lăuntrice.

În aria disciplinei luate drept suport, sunt o mulțime de metode ce pot dirija copilul spre zona proximei dezvoltări. Explozia stelară este una dintre ele. Cu gândul la aceasta, menționăm trei avantaje ale utilizării sale în sensul cerut, adaptată, desigur, la accesibilitatea subiectului.

În funcție de potențialul copilului, dificultatea exercițiului poate crește odată cu fiecare întrebare-cheie (Cine? Ce? Unde? Când? Cum?). Trecerea de la un grad la altul de dificultate se poate face mai ușor dacă purtăm copilul prin cele cinci domenii de dezvoltare. Jocul vine iar în ajutor. Spiritul ludic al educatoarei se împletește cu jovialitatea copilului. Așa, se resimte mai puțin complexitatea întrebărilor, în urma cărora se așteaptă răspunsuri ce reflectă o capacitate intelectuală mai ridicată, în raport cu perioada de dinaintea începerii disciplinei vizate.

În concluzie, educația timpurie reprezintă perioada optimă pentru intensificarea proceselor psihice, în vederea atingerii indicatorilor comportamentali la cotele superioare, atât cât permite, per total, potențialul copilului. Dacă jocul este activitatea lui principală, în cadrul căreia se simte confortabil, atunci să îi creăm condițiile prielnice evoluției lui pe toate palierele. O practică soldată adesea cu succes, grație jocului, este orientarea copilului spre zona proximei dezvoltări. Explorarea zonei aduce beneficii incomensurabile, mai ales dacă aplicăm tehnici de didactică jocurilor. E limpede că numai printr-o foarte bogată și diversificată ofertă (extra)curriculară putem ridica standardele calitative, prestabilite pe marginea profilului copilului.

Testul nr. 24

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

(30 de puncte)

1. *mîna* – aprins, *secret* – dezvăluit.
2. *discourajat* – încurajat.
3. *de* – prepoziție, *își* – pronume reflexiv, formă neaccusativă, *brună* – adverb de mod.
4. *paternică* (lumină) – atribut adjectival antepus, (*mi*) *prezina* – complement circumstanțial de timp.
5. *Craciuna* face legătura între două părți de vorbire diferite, între prepoziția simplă *între* și articolul nehotărât proclitic *o*.
6. Nu are decât câteva ceneri nesemnificative.
Îi dăure mâna de cât a scris anăzi pentru lucrarea de licență.
O ține *întruna* că el are, în fond, dreptate.
Între una din aceste lăzi am pus cheia.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să prezentați particularitățile fabulei specificate în programa de concurs.

Căinele și cățelul, de Grigore Alexandrescu

Grigore Alexandrescu este un poet romantic și cel mai cunoscut fabulist al românilor. Specia epică numită fabulă are drept scop satirizarea defectelor umane, sub forma alegoriei. Deși fabula este un text amuzant, cu personaje preluate din lumea animalelor, ea îndeamnă, prin morală ei, la reflecția asupra slăbiciunilor omenești.

Fabula începe cu monologul dulăului Samson care își exprimă, pe un ton indignat, nemulțumirea față de pretenția celor puternici, cum sunt lupii, urșii și lei, că sunt animale nobile. Samson crede că acest aspect este o pură întâmplare și afirmă, cu modestie, că lui nu-i place să se laude: „Și eu poate sunt nobil, dar s-o arăt nu-mi place”. El își dorește egalitate cu cei puternici, regretând, fără să o declare, că nu face parte din lumea lor. În sprijinul teoriei sale, aduce ca argument exemplul țărilor civilizate în care există egalitate și nutrește speranța că lucrurile se vor îndrepta și în societatea românească. La monologul dulăului mai asistă două personaje, un bou tăcut și un cățel vioi, care aderă entuziast la teoria lui Samson.

Cățelul este de acord cu principiul egalității și vrea să fie frate cu Samson, lucru care îi repugnă profund dulăului. Răspunsul acestuia din urmă vorbește despre o egalitate relativă, care se neagă pe sine, dat fiind că are loc numai între cei puternici și exclude ființele mici și fragile: „Noi, frații tăi, potaie! O să-ți dăm o bătaie/Care s-o pomenești.” Cățelul încearcă să explice, dar dulăul îi anulează încercarea.

manifestându-și pe deplin disprețul: „Adevărat vorbeam/Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei,/Că voi egalitate, dar nu pentru căei”.

Povestea conduce la morala fabulei, respectiv la ideea egalității dintre cei puternici și la anularea celor slabi. La final, măștile sunt aruncate și observăm că dulăul este omul perfid și demagog, interesat de poziția personală și de certificarea acesteia prin menținerea diferenței dintre clasele sociale.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de una-două pagini, în care să dezvoltați **corelația cunoștințe-abilități-aptitudini-atitudini**.

Corelația de forma **cunoștințe-abilități-aptitudini-atitudini** ne aduce în gând o sferă secționată în patru și o piramidă. Așa ne imaginăm structura intelectuală și morală a educabilului în formare. Această comparație ne duce cu gândul mai departe: la elementele componente ale unei competențe. Realizăm că imaginile înfățișate în minte mai înainte sunt chiar părțile sale constituente.

Să revenim la corpurile în discuție. Și în cazul sferei, și în cel al piramidei, este destul să lipsească o parte pentru a nu mai putea vorbi de un întreg. Prin analogie, și în cazul unui educabil, e destul să lipsească o parte din componența unei competențe pentru a nu mai putea vorbi de progres și de succes – școlar și profesional.

Opinăm că educatorul trebuie să aibă o asemenea viziune asupra a ceea ce constituie fondul de achiziții al unui preșcolar, elev în devenire, și să caute răspunsuri viabile la întrebările: *Ce? De ce? Cum?* În calitate de formator, acesta are menirea să aducă plusuri de valoare în virtutea răspunsurilor găsite la întrebările-ancoră.

Având la dispoziție trei ani, educatorul află particularitățile copilului, îi identifică nevoile și ia măsurile necesare pentru a completa vidurile observate în cele cinci domenii de dezvoltare și pentru a corecta greșeli de conduită. Deloc întâmplător, nivelul pre-elementar este destinat stimulării comportamentale prin tactici ce valorifică dimensiunile dezvoltării. Deloc întâmplător, domeniile de dezvoltare vizate constituie premisele în baza cărora se formează competențele-cheie.

Așadar, educația timpurie este fundamentală pentru orice demers instructiv-formativ, prezent și viitor. De pildă, aceasta cuprinde intervalul de vârstă în care se conturează sintagma *cei 7 ani de acasă*. Mai cu seamă în preșcolaritate, educatorul și părinții poate acționa în moduri care elimină/combate carențele educative.

Înțelegând esența lucrurilor, creștem șansele de a oferi acte de calitate în grupul de învățare.

În continuare, construim punți între corelația invocată, domeniile experiențiale și temele de studiu anuale. Cadru legal permisiv avem: noul curriculum pentru educația timpurie, planul de învățământ, metodologia lui de aplicare, programa specifică, curriculumul la decizia școlii – în speță, cel opțional, normele din legea educației cuprinzând principiile de referință (al centrării pe copil, al învățării active, al dezvoltării integrate ș.a.m.d.). La îndemână mai avem: didactica jocului, psihopedagogia activităților ludice, tehnicile de predare proprii educației nonformale, strategiile de artă dramatică pentru copii, teoria inteligențelor multiple, atuurile stilurilor de învățare. Gândind la toate acestea, educatorului îi mai ră-

mâne: să își adapteze stilurile didactice de predare și de comunicare la profilul fiecărui copil și la profilul grupei, să diversifice resursele materiale și mijloacele multimedia, să aprofundeze o serie de conținuturi; despre stimularea comportamentală, stimularea creativității și prin jocurile integrate, diada joc-învățare, exprimarea dramatică la vârste timpurii. Dând curs ideilor expuse, educatorul pune în mișcare mecanismele corelației enunțate.

Cu titlu de exemplu, în centrele de interes (*Construcții, Știință, Arte, Bibliotecă, Colțul căsuței/Joc de rol, Nisip și apă*), desfășurând activități pe domenii experiențiale – judicios coroborate cu jocurile –, preșcolarii acumulează cunoștințe elementare, își formează abilități și atitudini, descoperă aptitudini. Esențialul se poate cuprinde în sfera numită ADE, pe fondul temelor anuale de studiu. Această categorie favorizează aplicarea următoarelor principii: individualizarea copilului, diversitatea contextelor și situațiilor de învățare, alternarea formelor de organizare a activității, învățarea bazată pe joc. Privind lucrurile în profunzime, vedem multiple oportunități în virtutea cărora se poate dobândi baza de cunoștințe generice aferente temelor, însă cu condiția să li se ofere preșcolariilor suporturi informative, concret intuitive și sugestive, perfect adaptate la nivelurile lor de accesibilitate, la ritmurile și stilurile lor de învățare. Procedând astfel, răspundem nevoilor copiilor și, implicit, ne raportăm la caracteristicile lor. Pe cale de consecință, înseamnă că respectăm natura fiecăruia. Procedând așa, punem temelia triadei abilități-aptitudini-atitudini prin răspunsuri punctuale și ingenioase la întrebările *Ce? și Cum?*. De pildă, să ne gândim numai la beneficiile anumitor jocuri – simbolice și cu reguli (didactice și distractive). Să ne gândim și la valențele conceptelor *experimentare și explorare*. Știm cât de mult corespund acestea cu specificul educabilului de 3 – 6 ani și cât de mult încurajează ele munca în echipă.

Suntem de părere că, prin jocurile și conceptele amintite, facilităm învățarea socială și didactică. Ambele tipuri de învățare sunt pe măsura potențialului luat ca etalon în stadiul de gândire al preșcolarului – stadiul preoperațional. În context, privim potențialul din patru unghiuri: intelectual, emoțional, psihomotric, creativ.

Pentru reușita demersului instructiv-formativ – per ansamblu analizat și orientat spre corelația în cauză –, recomandăm studierea unui document legislativ relevant în materie, opera unor experți în educație: *Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*. Constituit ca anexă la OM nr. 3851/2010, acesta conține o bază de date științifice și sugestii metodologice demne de urmat; sunt o mină de aur într-o sală de grupă și, totodată, în centrele de interes. Educatorul cu viziune o exploatează ca pe un spațiu rezervat dezvoltării holistice. Într-un mediu stimulat și incluziv, copilul are șanse sporite să își internalizeze conținuturile în temeiul cărora își sedimentează achizițiile fundamentale, adecvate intervalului de vârstă. Ne referim la achizițiile care i se pretind la intrarea în ciclul primar. Ca atare, crește certitudinea că avem în față profilul unui copil educat ce va avea de „stăbănut” în lung și-n lat clasa pregătitoare. Atunci va începe aventura, în căutarea sensurilor care definesc lumea înconjurătoare și a celor ce îl definesc – ca ființă adaptată la provocări soldate cu experiențe de învățare.

În considerarea afirmațiilor redată în prezenta lucrare, formulăm o idee concludivă:

Raportul dintre elementele punctate (cunoștințe-abilități-aptitudini-atitudini) își dovedește forța doar dacă, în mediul (extra)școlar, se creează condițiile propice dezvoltării per domeniu. Pentru expresivitate, abordarea educatorului poate lua înfățișarea unei sfere sau a unei piramide, pusă în spectrul educației de-a lungul vieții. Abordarea lui se poate încadra și într-un cvartet constituit, firește, din cele patru ele-

mente interdependente: cunoștințe-abilități-aptitudini-atitudini. Și totuși, există ceva ce contează mai mult decât înfățișarea plastică a corelației. Este acel ALTfel în care îi dăm putere maximă binomului fond-formă. E complexul de răspunsuri la întrebările *Ce?* și *Cum?*. E spirit inovativ în stare pură, eliberat prin tact pedagogic.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. În esența lui, jocul este o experiență de învățare. Aceasta este influențată de niște variabile calitative; în concret, este influențată de: activitatea desfășurată, coordonator, participanți, scop, temă, mediu, elemente de divertisment.

Indiferent de vârstă și de tipul jocului, fiecare participant își etalează potențialul (nativ și dobândit). În contextul nostru, pe fondul principiului învățării bazate pe joc, preșcolarul din sala de grupă este încurajat să se implice în activități ludice. Cum? Depinde foarte mult și de aportul educatoarei. Să vedem ce este de făcut în acest sens, în accepțiunea proprie.

În temeiul principiului individualizării, educatoarea alege jocul potrivit și resursele – procedurale și materiale – necesare. Iar mai departe, în concordanță cu obiectivele operaționale stabilite per domeniu de conținut și per domeniu de dezvoltare a copilului, aceasta creează o situație de învățare corespunzătoare. Întotdeauna, situația de învățare generează o experiență. Întrucât impactul experienței răzbate peste timp, e bine să fie depusă toată diligența posibilă pentru a o face pozitivă. Dacă este așa, copilul își îmbogățește bagajul – alcătuit din cunoștințe, abilități, aptitudini, atitudini – indispensabil pe traseul educațional și, la un moment dat, pe traseul profesional. Achizițiile respective se fac și în virtutea funcțiilor jocului, nu doar a seriilor de activități pur educativ-formale. Astfel, preșcolarul se recrează, redescoperă grupul de joacă, relaționează, se informează, redescoperă mediul frecventat ori explorează unul nou.

Și totuși, atunci când se alege activitatea ludică potrivită cu natura și nevoile preșcolarului, nu este bine să fie raportate criteriile strict la principiul individualizării, coroborat cu cel al învățării bazate pe joc. În plus, trebuie avute în vedere următoarele ramuri de studiu: curriculumul pentru educația timpurie – unde apar dimensiunile dezvoltării per domeniu –, teoria și didactica jocurilor, teoriile instruirii și ale învățării, factorii de mediu extrinseci și intrinseci. Ultima sintagmă – factori de mediu – este cuprinzătoare. Însă nu ne referim la toată complexitatea ei. Ne concentrăm atenția asupra aspectului ce privește mediul întreținut în fiecare centru de interes deschis în sala de grupă. Aici se desfășoară memorabilele activități pe domenii experiențiale, împletite optim cu cele liber alese, bogate în elemente de joc și mișcare. Tot aici, grupurile de învățare – eterogene/omogene, bine organizate și coordonate – determină apariția condițiilor prielnice pentru dezvoltarea unui mediu stimulat și incluziv, respectiv pentru exploatarea valențelor jocului. Fiind formativ în toată puterea cuvântului, acesta îi dă fiecărui preșcolar șansa să se observe pe sine, să observe lumea dimprejur, să facă raționamente, să se autocorecteze etc. Drept care, mai ales de-a lungul educației timpurii, jocul este modul recomandat de specialiști, căci deschide calea spre (auto)cunoaștere și evoluție, în toate sensurile. Pentru atingerea finalităților lui și ale educației, implicit, să ținem seama în permanență de potențialul educabilului, valorizat sub cele cinci aspecte de referință: intelectual, psihomotric, afectiv, social, atitudinal. Putem ridica standardele doar atunci când natura lui ne permite să privim optimiști spre zona proximei dezvoltări. În ciuda efortului, este bine să favorizăm orice oportunitate de învățare prin joc. Menirea acesteia este să provoace micul educabil să își depășească limitele, să își stabilească obiective fie în plan personal, fie în cel instructiv-

educativ. Un exemplu poate fi atragerea lui în jocuri de comunicare ori simbolice. Grație atributelor de care se bucură acestea, copilul este încurajat să vrea să schimbe ceva în (mai) bine. Așa, chiar el alege modalitatea prin care se autoevaluează. Joaca fiind natura lui, el o alege instinctiv. În considerarea situației și a oportunității de învățare valorificate de micul nostru educabil, se înregistrează cel puțin o experiență notabilă. Beneficiile se resimt îndeosebi în domeniul de dezvoltare vizat de educatoare.

În consecință, deducem că dobândirea experiențelor de învățare nu e lucru puțin. Jocul, formă naturală de exprimare, reprezintă mijlocul ideal prin care punem copilul în fața celor trei competențe promovate de didactica modernă: a învăța să înveți, a învăța să devii și a învăța să fii.

2. Sunt multe jocuri care pot genera experiențe de învățare, fondate pe autoevaluare. Calitatea lor depinde însă considerabil de tactul educatoarei și de profilul copilului. Asemenea jocuri pot fi cele de mișcare, de limbaj și de creație. Ne reținem atenția primele. Le descriem dedesubt astfel.

Jocurile de mișcare sunt acele activități recreative și sportive menite să antreneze corpul și mintea, dar și să faciliteze dezvoltarea socio-emoțională a subiectului participant.

Caracteristicile lor se pot rezuma în trei cuvinte-ancoră: motricitate, dinamică, sănătate psiho-fizică. Le detaliem în continuare, sub forma unor enunțuri ce le redau avantajele. Prin definiție, jocurile de mișcare îmbunătățesc motricitatea fină și grosieră a copilului, dar și capacitatea de gândire, în ansamblu. Procesele cognitive sunt activate instantaneu și totodată, consolidate. De vreme ce funcțiile cogntiiei sunt fortificate și de vreme ce ambientul este favorabil exteriorizării stărilor interioare, e clar că sănătatea participantului se îmbunătățește – sănătatea psiho-afectivă. În contextul dat, asociem termenii *motricitate* și *catalizator*. În viziunea noastră, chintesența jocului de mișcare este dinamizarea forțelor fizice, mentale și emoționale.

Știind cât de importantă e metoda autoevaluării în accepțiunea specialiștilor ce promovează didactica modernă, încercăm să îi găsim loc în sfera jocurilor de mișcare și, în subsidiar, în subdomeniul ce privește dezvoltarea fizico-motrică a preșcolarului. Exemplificativ, acestea sunt trei modalități prin care, exercând, el înțelege propria (ne)reușită: într-un joc numirea lui în calitate de lider; ademenirea lui într-o conversație semidirijată; desenul liber. Autoevaluarea este posibilă dacă, în ciuda vârstei mici, situația de învățare este adaptată perfect nivelului preoperațional de gândire.

Deși este guvernat de reguli, acest tip de joc motivează copilul, făcându-l să participe conștient la fiecă etapă specifică. Cum nu ezită să se implice, el își asumă rolul primit, îndeplinindu-și sarcina, chiar și prin încercare și eroare. Rolul asumat îl motivează să adopte comportamente adecvate. Pentru a ne face mai bine înțelegi, insistăm asupra celor trei modalități date cu titlu de exemplu. Copilul numit lider își ia rolul în serios. Dacă îi adresăm ulterior întrebări semistructurate, aflăm părerea lui despre propria evoluție. Mai apoi, îi cerem să deseneze liber ceea ce simte, gândindu-se la emoțiile avute în timpul jocului condus.

Întreaga lucrare se centrează pe cuvintele *joc* și *autoevaluare*. Considerăm că este benefic să acționăm din vreme în sensul învățării copilului să se evalueze pe sine. Cu alte cuvinte, dacă îl învățăm să privească obiectiv lucrurile supuse evaluării, atunci, el nu se va subaprecia, dată fiind evaluarea subiectivă efectuată de cadrul didactic. Aprecierea sub valoarea copilului scade motivația per ansamblu. Totodată, tuată de cadrul didactic. Aprecierea sub valoarea copilului scade motivația per ansamblu. Totodată, copilul nici nu se va supraaprecia, date fiind conjuncturile în care va interacționa cu subiecții având un nivel academic peste medie. Prin autoevaluare copilul își cunoaște adevărata valoare. Așadar, educatorul trebuie doar să îl ajute să o descopere și să îi arate cum să o cultive tot restul vieții. De partea lui este un argument puternic: Autoevaluarea se regăsește în teoria revizuită a evaluării și printre competențele secolului XXI.

Testul nr. 25

(30 de puncte)

SUBIECTUL I

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. *stridentă* – modestă, caldă, *obosit* – odihnit.
2. *nespus, spunere*.
3. *-l* – pronume personal, forma neaccentuată, *multă* – adjectiv pronominal nehotărât, *prezentări* – substantiv comun.
4. (c) *pictor* – nume predicativ exprimat prin substantiv, *uluie* – complement circumstanțial de mod.
5. Cratima face legătura între trei părți de vorbire diferite, între prepozițiile simple *de-* și *-a-* și substantivul comun (*intregul*).
6. *Nu știu* ce se va întâmpla cu ei, după o astfel de catastrofă.
În acel moment, *nu știu* să-mi dea răspunsul corect.
Apucă bine, cu ambele mâini, să nu-l scapi!
Cum se anunța un pește mare, el *apucă* bine undița, să-l tragă din apă.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte

Redactați un eseu de 300-400 de cuvinte, în care să prezentați *particularitățile schiței specificate* în programa de concurs.

D-l Goe..., de I.L. Caragiale

I.L. Caragiale este unul dintre cei patru mari clasici ai literaturii române și cel mai mare dramaturg român ca autor al comediilor: „O scrisoare pierdută”, „O noapte furtunoasă”, „D’ale carnavalului”, „Conu Leonida față cu Reacțiunea” și al dramei „Năpasta”.

În schița „D-l Goe...”, de I.L. Caragiale, tema este proasta educație care, de obicei, vine din familiile bogate. Se evidențiază efectele nocive pe care le are educația greșită din familie asupra comportamentului copilului. Întâmplările din această operă evidențiază contradicția dintre esență și aparență, deoarece comportamentul copilului este o parodie a conduitei civilizate și mature. Alăturarea substantivului „domnul” diminutivului „Goe”, precum și punctele de suspensie din titlu dezvăluie intenția satirică a lui I.L. Caragiale.

Timpul și spațiul acțiunii sunt reduse ca dimensiuni. Dialogul este cel mai bine prezentat ca mod de expunere.

Acțiunea schiței se petrece într-un interval de timp scurt pe durata unei călătorii cu trenul, din urbea X până la București, a tânărului Goe, împreună cu „cele trei dame”: mam’mare, mamișica și tanti Mișă. Motivul călătoriei, care constituie și intriga acțiunii, este anunțat de la început: „Ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta”.

În expozițiune sunt prezentate cele trei „dame”, care, „frumos gătite”, așteaptă împreună cu „tânărul Goe”. pe peronul gării din urbea X, trenul ce urma să le ducă la București. Goe, îmbrăcat cu „un frumos costum de marinar”, își manifestă nerăbdarea cauzată de întârzierea trenului. Tot acum, în urma unei discuții „filologice” privind forma corectă a cuvântului „marinar”, repetentul își dezvăluie obrăznicia, trăgând o concluzie categorică: „Vezi că sunteți proaste amândouă?”.

Venirea trenului și urcarea precipitată a familiei marchează începutul desfășurării acțiunii. După ce se fac locuri pentru „dame”, Goe rămâne pe coridorul vagonului „cu bărbații”. Scoate capul pe fereastră, iar atunci când i se atrage atenția că nu e bine să facă asta, răspunde impertinent și „scoate iar capul pe fereastră”.

Urmarea neascultării este pierderea pălăriei și a biletului de călătorie, care era în „pamblica pălăriei”, întâmplare ce provoacă zbieretele disperate ale copilului. Între timp, sosește conductorul pentru a controla biletele și, după lungi discuții de mahala, cele trei doamne sunt nevoite să plătească biletul „puișorului” și o amendă „pe deasupra”.

Enervată, mamișica îl zguduie pe Goe, spre supărarea bunicii, care îi ia apărarea și-l trage în partea cealaltă. Din aceste mișcări bruște, combinate cu „clătănătura vagonului în alt sens”, Goe își pierde echilibrul și, lovindu-se la nas, începe să urle. Pălăria pierdută este înlocuită de bunica prevăzătoare, cu „un beret”. Mamișica îi dă lui Goe „ciucalată” pentru a se împăca și, în timp ce cucoanele stau de vorbă, copilul dispare pe coridor.

După un timp, mam’mare constată dispariția băiatului, pe care-l găsește, după momente de disperare, blocat în „compartimentul unde nu intră decât o persoană”. Goe este eliberat cu ajutorul conductorului și bunica se hotărăște să rămână cu el pe culoar pentru a-l supraveghea.

Acțiunea atinge punctul culminant când, în ciuda sfaturilor bunicii, Goe trage semnalul de alarmă și oprește trenul. Cu toate cercetările întreprinse de personalul trenului, care „umblă forfota”, făptașul nu este prins, deoarece „mam’mare doarme în fundul cupeului cu puișorul în brațe”.

Deznodământul este simplu. Trenul ajunge la București, iar cele trei cucoane însoțite de „puișorul” lor pornesc spre „bulivar” într-o trăsură.

În concluzie, arătând aceste trăsături, se poate spune că opera „D-l Goe...”, de I.L. Caragiale, este schiță.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Concepeți un eseu argumentativ, de 1-2 pagini, cu titlul *Necesitatea formării continue a educatorului*.

Titlul ne duce cu gândul la educația pe toată durata vieții, cea care transcende nivelul 8 ISCED. Mai mult decât o datorie profesională, formarea continuă este o una morală. Nu doar pentru educator.

Indiferent de vârstă, prezența în fața copiilor – viitori adulți activi, cu principii și valori morale –, impune de la sine îndeplinirea a trei condiții sine-qua-non, concentrate în cuvinte-cheie: profesionalism,

integritate, vocație. Rațiunea este însăși puterea exemplului. E limpede că un exemplu pozitiv trebuie să fie educatorul – prin felul în care se exprimă (non)verbal și prin (in)acțiuni. Pregătirea nu se termină odată cu absolvirea unui program de formare, organizat într-o instituție publică/entitate privată de specialitate, și nici la data obținerii ultimului grad posibil în carieră. Pregătirea se face consecvent în toate sectoarele de activitate: documentare, proiectare curriculară, managementul activităților (extra)școlare, conținuturilor și al grupei, managementul proiectelor educaționale ș.a.m.d. În altă ordine de idei, educatorul trebuie să învețe inclusiv după ce obține gradul I didactic sau titlul de doctor în științele educației. Constant, acesta trebuie să fie la curent cu cele mai recente studii sau cercetări și ghiduri metodologice apărute în (sub)domenii relevante: psihologia dezvoltării, drepturile și obligațiile părinților, dar și ale formatorilor publici/privati de formare profesională (de exemplu: grădinița ca entitate ce oferă servicii educaționale, educatorul ca prestator de servicii, formatorul care susține cursuri), violență infantilă, psihopedagogia educației timpurii, educația de-a lungul vieții, pedagogia jocului, curriculum, design instrucțional, pedagogia comparată, neurodidactică, teatrul și artele spectacolului, tehnici multimedia, noile educații, cercetare, norme legislative conexe (educația națională, îndatoririle educatorului având funcția de diriginte în sala de grupă, drepturile copilului, protecția datelor cu caracter personal) etc.

În opinia noastră, educatorul se află într-o permanentă căutare de răspunsuri întemeiate, care se bucură de aplicabilitate în mijlocul preșcolarilor. Răspunsurile sunt de găsit în literatura de specialitate – autohtonă și străină – și la actorii ce favorizează formarea continuă. Cei care ne vin în minte sunt formatorii ce reprezintă: casele corpului didactic, Institutul de Științele Educației și Ministerul Educației Naționale, organizații private specializate în organizarea programelor de formare continuă în materie de educație (în plan fizic și în mediul online). În minte ne mai vin inspectorii (în calitate de mentori), cadrele universitare și experții în educație (autorii unor lucrări de marcă publicate sau ai unor prezentări tematice înregistrate digital). Cu alte cuvinte, îi avem în vedere pe cei ce au pregătirea necesară și sunt abilitați să ofere suporturi de curs și stagii de practică din perspectiva unor instituții de profil sau a unor organisme autorizate în acest sens. Serviciile sunt destinate profesorilor interesați, indiferent de locul ocupat pe scara ierarhică ridicată în virtutea atributelor *necalificat, calificat și policalificat*. Asemenea actori pot fi și membrii familiilor copiilor. Deși noneducaționali, activi în alte domenii, ei au capacitate de a veni cu idei ce pot îmbunătăți calitatea mediului (extra)școlar, implicându-se realmente în proiecte/program educativ-recreative. Simbolic, îi numim *actori inspiraționali*. De departe se vede cât de eficientă este o echipă formată din designeri instrucționali și din actori inspiraționali, lucrând exclusiv în folosul beneficiarilor finali: copiii.

Ca în oricare altă, și în cariera didactică parcurgem niște etape obligatorii dezvoltate în cadre legitate și aduse la cunoștința publicului vizat. Să ne edificăm în cele ce urmează.

După finalizarea studiilor de specialitate (liceale, superioare), prin promovarea examenului de definitivat, se obține dreptul de liberă practică în învățământul preșcolar public. Celelalte etape privesc gradele didactice II și I; gradul I este echivalentul titlului de doctor în educație. În paralel, odată cu promovarea examenului de titularizare, se obține și calitatea de titular în învățământul preșcolar public.

În condițiile dezvoltării socio-profesionale a personalului didactic, amintim și stagiile de formare: acestea sunt obligatorii și fac parte din sistemul de evaluare/echivalare prin credite transferabile. Potrivit cerințelor, din 5 în 5 ani, trebuie acumulate 90 de credite. Asemenea stagii sunt organizate de casele corpului didactic și de organizațiile private specializate în organizarea programelor de formare continuă în materie de educație, autorizate de Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC). Orice alt program

de formare periodică este pur opțional și depinde de voința educatorului de a se perfecționa în tot ceea ce îi definește profesia. Suntem de părere că este deosebit de importantă pregătirea neîntreruptă prin toate mijloacele posibile – cărți tipărite și electronice, ghiduri de bune practici, prelegeri studiate, cursuri urmate față în față și online, schimburi de experiență la nivel (inter)național, conferințe, seminarii, proiecte în care profesorul are calitatea de partener sau de promotor. Numai așa se poate răspunde prompt provocărilor existente ori susceptibile să apară într-o societate globalizată și avansată tehnic. Mențiunile despre necesitatea pregătirii temeinice sunt simple opinii și umile sugestii. Cititorul are libertatea de a găsi alte motive și soluții.

Între titlu și spectrul competențelor-cheie și al competențelor socio-profesionale există o strânsă legătură. Neavându-le pe cele corespunzătoare, educatorul nu își mai poate îndeplini rolurile de rigoare. De exemplu, să ne gândim la ansamblul de cunoștințe, abilități, aptitudini și atitudini de care este imperios nevoie pentru îndeplinirea fiecărui rol specific (documentarist, proiectant curricular, organizator, coordonator, facilitator de învățare, animator, negociator, parte în contractul educațional încheiat cu părinții copilului, parte în diverse proiecte sau programe). Competențele trebuie să fie complementare (extinse) și transversale, întrucât munca este de așa natură. Specializarea și perfecționarea sunt două dintre aspectele educației permanente. În cazul nostru, acestea sunt impuse tacit de standardele de calitate aferente nivelului preșcolar și de sistemul național de indicatori pentru educație, în subsidiar. Doar îndeplinind cerințele, putem oferi servicii de calitate în toate sectoarele de activitate (didactică și academică).

Plastic vorbind, o luncă mănoasă este mediul în care se formează și se dezvoltă multilateral competențele – o luncă pe care se cultivă tot ceea ce este de trebuință educatorului pentru a-i putea da copilului roadele necesare de-a lungul propriului traseu educațional. Fructificând lunca și roadele, în deplinătatea lor, ambii au de câștigat: educatorul, satisfacție profesională, iar copilul, succes școlar și, peste vreme, succes în carieră.

Reflectând la esența ultimului paragraf, adăugăm o idee concludentă: Din rațiuni ce țin de fundamentele deontologiei profesiei alese, trebuie să acordăm toată atenția cuvenită pregătirii noastre periodice. Bunăoară, dovedim perseverență. Suntem un exemplu pentru copii, viitori adulți activi pe piața muncii și participanți în diferite programe destinate dezvoltării/reconversiei profesionale.

Ajunși la finalul lucrării, reprim răndurile scrise. Conchidem că am atins dimensiunile carierei didactice per total. Valoarea lor sporește cu atât mai mult cu cât ne raportăm la conținuturile elaborate gândind la viața contemporană; conținuturile privesc noile educații, noile media, neuroștiințe, competențele secolului XXI. Și de această dată, lăsăm cititorul să se exprime liber pe marginea temei, venind cu argumente (pro/contra) și cu mențiuni adiacente. Fiind limitat, spațiul nu ne permite abordarea temei în integralitate. Și totuși, credem că am trasat liniile directe ce brăzdează universul profesorului, indiferent de nivelul la care activează.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

1. Trăim în era digitală. Mijloacele și instrumentele specifice, aflate într-o continuă perfecționare, ne-au schimbat radical viețile și comportamentele sociale. Multe activități profesionale se desfășoară

în mediul virtual; de asemenea și joaca micuților. Însă nu despre (dez)avantajele acestei ere vorbim, ci despre rolul jocului în mediul online.

În esență, legătura dintre joc și mijloacele multimedia nu e nefastă. Așa poate fi dacă lucrurile nu sunt ținute sub control de adulții din viața copiilor. Totuși, să privim partea lor luminoasă.

Subiectul aflat în lumea virtuală își formează competențele digitale elementare și, în plus, își dezvoltă inteligența spațial-vizuală. Gândind la aceasta din urmă, menționăm că: se pot utiliza reperele în spațiu, deși sunt intangibile; pe baza imaginilor observate, se pot face exerciții de raționament și de comunicare. Pe scurt, acest tip de inteligență, antrenat pe suporturi electronice, determină copilul să își exerseze stilul vizual de învățare și, evident, să își folosească operațiile cognitive.

Pentru a ne întări spusele, ne oprim în centrul de interes *Științe*. Aici vrem să abordăm subdomeniul ce privește cunoașterea lumii. Procedăm în felul următor: În macrogrup, preșcolarii vizionează secvențe despre viețuitoarele mării și despre viața într-o comunitate de pescari. După aceea, în microgrupuri, ei utilizează platforma Kahoot, unde au la dispoziție un joc de puzzle și timpul necesar pentru a realiza un tablou subacvatic. Educatorul urmărește procesul de lucru și calitatea produsului. Partea ludică a jocului atrage după sine una nonludică. Mai exact spus, copiii rezolvă sarcina, animați de spiritul lor jucăuș, de sonoritate, de cromatica paginilor electronice și de libertate. E momentul în care se intensifică activitatea cerebrală a fiecărui jucător. La final, atenția se mută în plan fizic, unde copiii conversează pe marginea celor observate, iar apoi, din plastilină, modelează fie animale submarine, fie obiecte utile pescarului.

Citind rândurile anterioare, deducem beneficiile corelației dintre elementele jocului și instrumentele digitale, generic vorbind. (Dacă lucrurile sunt bine moderate și bine dozate, nu avem motiv să ne temem pentru sănătatea jucătorilor captivați de atuurile platformei Kahoot. O luăm drept exemplu, căci este mai accesibilă copiilor de vârstă preșcolară.) Pornind de la aceasta, le propunem copiilor jocuri formative și pe platforme. De pildă, pe cele care încurajează desenul liber – în cauză, pești, meduze, bărci etc. – ori pe unele ce încurajează mișcarea prin jocuri muzicale. Spre exemplu, audițiile pot fi despre sunetele mării, iar mișcărilor, despre valurile mării. Atari jocuri favorizează de departe euritmia.

În contextul dat, revenim asupra ideii potrivit căreia lumea digitalizată este cauza unor neajunsuri, ci felul în care înțelegem să intrăm în sferile ei și în modul în care folosim timpul. Noțiunea timpului se pierde ușor dacă nu suntem echilibrați în fața ecranelor multicolore și interactive. În speță, educatorul ce utilizează mijloace multimedia în procesul de învățământ are datoria să le transmită copiilor și morală; e posibil printr-un joc de rol sau pe calea unei povești cu ilustrații reprezentative. Învățătura astfel reținută e mai lesne de internalizat. În jurul ei se pot iniția și alte tipuri de jocuri, modelatoare de comportamente și de forme de exprimare – de sine, de cuvinte, de reprezentări artistice. Dar totul depinde foarte mult de pregătirea și de priceperea educatorului. Alese cu tact, (re)sursele electronice de învățare și conținuturile adaptate pot contribui realmente la instruirea preșcolarilor, însă fără a le periclita sănătatea și securitatea.

Încheiem expunerea, justificând rolul jocului clasic în procesul instructiv-educativ digitalizat, derulat în sau în afara sălii de grupă.

În viziunea noastră, jocul tradițional chiar poate fi adus în lumea virtuală, fără a-i schimba sensul, iar copilul poate fi adus în zona proximei dezvoltări, fără a-l expune riscurilor. Judicios gândite și ținute sub control, instrumentele digitale nu au cum să afecteze negativ demersurile didactice și, în subsidiar, viața preșcolarului; mai cu seamă, sănătatea lui psihică. Ca atare, judecând obiectiv caracteristicile generației profund marcate de noile tehnologii de informare și comunicare, nu găsim argumentele pentru care nu merită să facem tot posibilul în scopul adaptării la situație. Știm că există lucruri ce stau drept

stăvilă în calea procesului de învățământ. Impedimente există, dar le putem transforma în oportunități și valoroase experiențe de învățare.

2. În contextul dat, metode potrivite de integrare a tehnicii digitale în actul de predare pot fi multe, însă din paleta largă ne alegem doar trei metode: povestirea, jocul didactic, diagrama Venn. La cea din urmă ne oprim și astfel o definim:

Diagrama Venn este o metodă didactică gândită în jurul a două cercuri parțial suprapuse. Scopul este compararea unor corpuri, persoane, fapte, procese, fenomene ș.a.m.d.

Dintre caracteristici, punctăm numai trei, întrucât le considerăm ca fiind mai importante:

- face trimitere la raționamente,
- dezvoltă spiritul de observație,
- încurajează gândirea critică și creativă.

Iar dintre avantaje, menționăm trei:

- Copilul este pus în situația de a face conexiuni între aspectele supuse analizei, lucru ce îi dezvoltă inteligența logico-matematică. Lui i se îmbunătățește capacitatea de a corela diferite aspecte după anumite criterii; în cauză, prin acțiunea de a căuta deosebiri și asemănări între elementele date.
- Pentru a distinge diferențele, el are nevoie de multă atenție. Această metodă implică și exerciții de atenție. Grație lor, se folosesc operațiile cognitive ce favorizează spiritul observativ.
- Pe fondul asemănarilor și al deosebirilor identificate, educatorul dirijează copilul spre un dialog ce formează gândirea critică și creativă. Demersul făcut constant în acest sens îi dezvoltă competența de rezolvare a problemelor, lucru foarte valoros în școlaritatea mică și nu numai.

Cum avantajele au și un revers, marcăm trei limite asociate utilizării metodei alese:

- Se poate crea larmă în sala de grupă.
- Copiii care au dificultăți în procesarea analitică a informațiilor devin retrași și tăcuți.
- Unii copii au nevoie de mai mult timp pentru a răspunde cerințelor. Prin urmare, tema respectivă riscă să rămâne netratată din toate perspectivele prestabilite.

În rezumat, opinăm că este în beneficiul nostru să reprivim universul educației digitale. Cu siguranță, îi vom (re)descoperi atuurile. Transformate în instrumente ce sporesc valoarea ofertei (extra)curriculare, mijloacele multimedia întrețin dinamica grupului și cresc interesul pentru învățare pe un sector sau altul. Motivația poate să apară chiar și într-un spațiu virtual. Spațiul bine protejat, iar timpul bine delimitat se dovedesc a fi în favoarea copiilor. De partea lor trec două concepte: *dexteritate și flexibilitate cognitivă*.